

# PERSFOCUS

ELFDE JAARGANG NUMMER 4 - APRIL 1995

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN  
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

## SIGMUND

Peter de Wit



### IN DIT NUMMER:

Kinderpornonetwerkers bestraft	pag. 2
Kamer toch voor strenge kinderpornowet	pag. 4
Hoe liberaal is Sorgdrager?	pag. 6
De specialisten van de ZP	pag. 7
Daders...	pag. 9
...en slachtoffers	pag. 12
Pedofilie; het blijft tobben	pag. 14
Mister Spartacus naar assisen	pag. 15
Een kardinaal slippertje in Wenen	pag. 16
Ontucht van de maand	pag. 18
(Bijna) kindermoord	pag. 20
VKM 25 jaar	pag. 21
Pedagogen op Dreef	pag. 25
Criminele beeldbuis kinderen	pag. 27
Onterecht	pag. 33
Adoptie ook voor homo's?	pag. 35
Wie vertelt 't de kinderen?	pag. 36
Sekstoeristen thuis vervolgd	pag. 37
De schone kunsten	pag. 38
Achtergrond	pag. 40



# PERSEPHOCUS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO  
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS  
AND ARCHITECTURE

1950



1950

IN THE HISTORY

The history of the city of Chicago is a story of growth and change. From a small settlement on the western shore of Lake Michigan, it has become one of the largest and most important cities in the world. The city's development has been shaped by its location, its industry, and its people. The city's history is a testament to the human spirit and the power of innovation.

1950  
1951  
1952  
1953  
1954  
1955  
1956  
1957  
1958  
1959  
1960  
1961  
1962  
1963  
1964  
1965  
1966  
1967  
1968  
1969  
1970  
1971  
1972  
1973  
1974  
1975  
1976  
1977  
1978  
1979  
1980  
1981  
1982  
1983  
1984  
1985  
1986  
1987  
1988  
1989  
1990  
1991  
1992  
1993  
1994  
1995  
1996  
1997  
1998  
1999  
2000



PERSFOCUS. ELFDE JAARGANG. NUMMER 4. APRIL 1995

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
VPRO-gids	VPRO
Groene Amsterdammer	GA
Psychologie	
SEC (Min. van Justitie)	
Trefpunt	
Binnenlands Bestuur	BB
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Express	EXP
Bild Zeitung	BIL
Focus	FOC
Psychologie Heute	PSH
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
La Dernière Heure	LDH
Le Soir	LES
Het Laatste Nieuws	LN

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.  
Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn  
Postbus 93.548  
1090 EA Amsterdam



# Praatgroep was kinderporno-markt

Van onze correspondent  
André Lammerse

MAASTRICHT

De groep was ooit opgericht als een platform waar pedofielen elkaar konden spreken en helpen, in samenwerking met de Riagg in Maastricht. Voor vier leden werd ze een ontmoetingsplaats voor liefhebbers van de hardere kinderporno. Het vieraal vergreep zich de afgelopen jaren aan 35 kinderen. Vandaag wordt de rechtszaak tegen de hoofdverdachte voortgezet.

De lotgenotengroep Jongeren-Ouderen Relaties werd vier jaar geleden in Maastricht gesticht, in navolging van andere gemeenten. Voortaan konden Limburgse pedofielen elkaar zelf bijstaan en werden de groeps gesprekken zonder deskundige leiding gevoerd.

De Riagg en andere hulpinstanties verwelkomden het initiatief. Sommige hulpbehoevende pedofielen werden door de Riagg naar de lotgenotengroep verwezen.

Diezelfde Riagg bezint zich nu op de bijwerkingen. De vier beschuldigde groepsleden vergrepen zich niet alleen aan de kinderen, zij maakten van hun ontucht ook foto's en videofilms, die ze met elkaar en met pedofielen in Rotterdam uitwisselden. Twee Limburgers uit de gespreksgroep zijn al veroordeeld door de rechtbank van Maastricht.

De hoofdverdachte, de 51-jarige W. B., hangt een forse gevangenisstraf boven het hoofd. De Heerle-

naar staat terecht voor seksueel misbruik van vijftien kinderen in de leeftijd van één tot twaalf jaar. Een medeverdachte uit Rotterdam met wie B. jarenlang kinderporno uitwisselde, kreeg onlangs negen jaar plus tbs met dwangverpleging.

Of de Maastrichtse lotgenotengroep een ongeleid projectiel is, laat de Maastrichtse Riagg in het midden. 'Het is uit de hand gelopen', erkent seksuoloog/psychiater G. Roelofs van de instelling. De zelfhulpgroep zal volgens hem vermoedelijk worden opgeheven. 'Wij stellen ons nu de vraag: willen we op deze wijze doorgaan? Want het kan dat bepaalde mannen naar de kwade kant zijn meegetrokken. Dat soort gedrag zie je ook in gevangenis. Aan de andere kant moeten we ook de goede effecten van zo'n zelfhulpgroep niet uit het oog verliezen.'

Maar de therapie valt momenteel niet zo goed te verkopen, begrijpt ook Roelofs. Zeker niet aan wie bedenkt dat een andere veroordeelde pedofiel, C., aan de behandelgroep Omgaan met Pedofiele Gevoelens van de Riagg deelnam. Deze gespreksgroep stond onder directe verantwoordelijkheid van een Riagg-hulpverlener en was bedoeld voor problematische pedofielen, al dan niet met een strafblad. C. nam verplicht deel aan de 'trainingsgroep' omdat hij als sinds 1964 regelmatig in de gevangenis zit wegens ontucht met minderjarigen.

Over zijn kinderporno-activitei-

ten repte C. met geen woord. Dat de achttien jaar oude trainingsgroep is opgeheven, is regelrecht aan hem toe te schrijven. Geen enkele pedofiel wenste nog in groepsverband over zijn gevoelens te praten omdat deelneming aan het gezelschap in relatie wordt gebracht met kinderporno en seksueel misbruik. De Riagg zet de hulp aan pedofielen nu op individuele basis voort.

Ook de Stichting Europa Kinder-

## B. verpulverde seresta's tussen boterhammen

hulp heeft door B. publicitaire averij opgelopen. De stichting zoekt Nederlandse gastouders bij wie buitenlandse kinderen twee weken vakantie kunnen vieren. Jaarlijks brengt de vakantieclub 3500 kinderen onder bij Nederlandse gastgezinnen. Ook de alleenstaande B. wierp zich op als gastouder en kreeg de afgelopen acht jaar zeven kinderen over de vloer. 'Ik kon zelf niet op vakantie en daarom kwamen de kinderen bij mij', motiveerde B. voor de rechtbank zijn inschrijving bij Europa Kinderhulp. Ten minste drie kinderen misbruikte hij terwijl hij de videocamera liet meelopen. Tussen de boter-

hammen van de kinderen verpulverde hij drie, vier seresta's zodat ze 's nachts bewusteloos op zijn slaapkamer lagen. 'Ik neukte hem en de volgende dag merkte ik niets aan hem', aldus een van zijn bekentenissen over een tienjarig Berlijns jongetje. Ook duwde de Heerle naar PVC-pijpjes bij de kinderen naar binnen alvorens met een zaklamp een bizar soort inwendig onderzoek uit te voeren.

'Wij zagen geen enkele aanwijzing dat er in de man een kinderverkrachter schuil ging', zegt woordvoerder A. Westerveld van Europa Kinderhulp. Net als voor iedere andere gastouder werd ook voor B. een verklaring van goed gedrag gevraagd bij de gemeente. De burgemeester kan zo'n document alleen afgeven als de persoon in kwestie niet is veroordeeld voor ontucht of seksueel misbruik. B. kreeg de verklaring zonder problemen, omdat hij pas enkele jaren later de gevangenis in draaide wegens ontucht.

Twee vrijwilligers van de stichting kwamen in 1987 met B. kennismaken. Zijn twee kinderen van dertien en zeventien waren thuis en de gescheiden B. legde een brief van de Kinderbescherming over waarin stond dat de kinderen aan hem waren toegewezen. Westerveld: 'Het gebeurt niet snel dat de Kinderbescherming de kinderen aan de man toewijst. Wij dachten dus dat het wel goed zou zitten. Bovendien hadden we ook nog twee goede referenties, onder wie zijn huisarts.'

## Dwangverpleging geëist tegen verdachte van kindermisbruik

Van onze correspondent  
MAASTRICHT

Wout B., de hoofdverdachte in de Limburgs/Rotterdamse kinderpornozaak, is verslaafd aan sex met kinderen. De 51-jarige Heerleenaar beseft dat hij dingen doet die niet mogen maar kan geen weerstand bieden. 'Ik kan niet voor mezelf instaan, ik wil geholpen worden', zei B. woensdag voor de rechtbank van Maastricht.

Officier van justitie C. van Hilten eiste zes jaar cel tegen B., met tbs en dwangverpleging. B. wordt ervan verdacht zo'n vijftien kinderen tussen de één en twaalf jaar seksueel te hebben misbruikt. Van zijn ontucht en verkrachtingen maakte hij videofilms en foto's die hij uitwisselde in een vaste kring van pedofielen in Limburg en Rotterdam.

Volgens de rapporterende psychiaters is B. niet zozeer crimineel maar meer geestelijk gestoord. Dat mag onder meer worden afgeleid uit B.'s verkrachting van een driejarige peuter die bij monde van B. 'lachte'. De psychiaters omschrijven de spin in het kinderporno-netwerk als psychopatisch en stellen zijn kans op recidive op 100 procent.

Bij het formuleren van haar eis legde officier Van Hilten dan ook de nadruk op gedwongen opname in een tbs-kliniek. Daaruit zal de Heerleenaar niet zomaar worden ontslagen. De rapporteurs over B.'s geestelijke toestand concluderen namelijk dat de behandeling 'heel lang zal duren'. 'Bij een kind op tv raakt B. al opgewonden', aldus de arrondissements-psychiater.

De psychiater heeft weinig goede woorden over voor de pedofiele lotgenotengroep in Maastricht. B. leerde daar andere liefhebbers van kinderporno kennen en ontpopte zich als het vaste aanspreekpunt voor nieuw beeldmateriaal. Vier pedofielen uit de door de Riagg ondersteunde lotgenotengroep hebben inmiddels terecht gestaan.

Volgens de psychiater raakte B. 'zijn remmen in de zelfhulpgroep volledig kwijt'. Er werden foto's uitgewisseld, films vertoond en 'er ontstond een groepsdruk om steeds verder te gaan'. Tijdens de rechtszitting besteed B. de lezing van de rapporteur: 'De groep was er om problemen op te lossen.'

Tegen een 61-jarige Maastrichtenaar, ook lid van de zelfhulpgroep, werd twee jaar gevangenisstraf geëist. Hij wordt verdacht van ontucht met minderjarige jongens en ruidde ook foto's in de zelfhulpgroep, al was dat volgens hem geen kinderporno.

## Zes jaar geëist in kinderpornozaak

### „Als 'n tijger ging ik op mijn prooi af”

MAASTRICHT (GPD) — Zes jaar cel en terbeschikkingstelling met dwangverpleging. Dat eiste de officier van justitie bij de rechtbank in Maastricht gisteren tegen de Limburgse hoofdverdachte in de beruchte kinderpornozaak die in Heerlen en Rotterdam speelde.

Een eis met het accent op beveiliging van de maatschappij en vooral van kinderen, want alle deskundigen zijn er voor honderd procent van overtuigd dat hij zich opnieuw aan kinderen zal vergrijpen.

De man misbruikte twintig jaar lang in vele schokkende vormen baby's, peuters, kleuters en pubers. Misbruik dat veelvuldig door hem op foto en film werd vastgelegd en met gelijkgestemden uit de Riagg-praatgroep voor pedofielen werd uitgewisseld. Een bijkomstigheid die deze zaak uiteindelijk de naam van 'kinderpornozaak' gaf.

Een tweede lid van die praatgroep een man (61) uit Maastricht, hoorde gisteren voor misbruik van twee Joegoslavische jongetjes twee jaar eisen. Hij en zijn raadsman benadrukten dat hij niets van doen heeft met het maken en uitwisselen van videobanden met verkrachting en ander misbruik van kinderen. 'Ik ben ten onrechte meegezogen. Ik hou van kinderen en zal nooit zoiets doen', aldus Maastrichtenaar. De rechtbank wees om verzoek van zijn raadsman om hem direct in vrijheid te stellen af.

De doktoren die de hoofdverdachte onderzochten, kwamen oren en ogen te kort. 'Ik wilde elk kind bezitten. Als een tijger ging ik op mijn prooi af. Ik wilde niet volwassen worden. Ik walgde van de lichaamsgeur van volwassenen. Ik was bezeten. Al van het zien van een kind op de televisie raakte ik opgewonden', stond in zijn schokkende bekentenissen.

Voor het Riagg in Maastricht is de wetenschap dat een aantal verdachten in de affaire samen in een praatgroep zaten, een gewetensvraag geworden. Mevrouw van Hilten: 'Ze wisselden ervaringen uit. Ze geilden droog over hun ervaringen en deden het daarna natjes over'.

Ondanks de verschrikkelijke daden van de man nam zij hem toch ook in bescherming. Zij beschreef zijn jeugd waarin hij al van hand tot hand was gegaan. Maar ook wees zij op de aids- en andere risico's, die zijn misbruik voor de slachtoffers had meegebracht. 'Hij mag heel lang niet meer vrij rondlopen', kwam zij tot de slotsom.

De verdachte is het eens met zijn lange opsluiting. 'Ik sta niet voor mezelf in. Ik wil een ander mens worden. Ik wil niet dat de kinderen die ik heb misbruikt zich schuldig voelen. Het is mijn schuld, mijn obsessie die niet meer te sturen was', zei hij. Zijn raadsman drong aan op een snelle aanvang van de verpleging, omdat zijn cliënt in de gevangenis geen leven heeft. Uitspraak 19 april.

## Straffen geëist tot 6 jaar cel en tbs in kinderpornozaak

MAASTRICHT, donderdag

De officier van justitie bij de rechtbank in Maastricht heeft gisteren tegen de hoofdverdachte in de kinderpornozaak die speelde in Heerlen en Rotterdam, zes jaar gevangenisstraf geëist en tbs met dwangverpleging.

Officier mr. C. van Hilten acht de hoofdverdachte, de 51-jarige W.B. uit Heerlen, sterk verminderd toerekeningsvatbaar op het moment dat hij de kinderen seksueel misbruikte. Onderzoek heeft uitgewezen dat B., die in zijn jeugd vele malen slachtoffer was van incest, verslaafd was aan seks met kinderen. B. maakte video-opnamen en foto's van de spelletjes die hij met hen speelde. Die opnamen verspreidde hij onder leden van een therapiegroep voor pedofielen bij het RIAGG in Maastricht.

De officier eiste twee jaar cel tegen een tweede verdachte, de 61-jarige W.K. uit Maastricht. Verder eiste hij dat deze verdachte vier maanden uitzit die hij eerder voorwaardelijk kreeg opgelegd wegens het plegen van ontucht. K. had die straf gekregen voor het plegen van ontucht met twee kinderen in de periode van 1 april 1993 tot en met 28 februari 1994.

Uitspraak 19 april. (ANP)



**Zes jaar en tbs voor hoofdverdachte kinderporno**

Van onze correspondent

MAASTRICHT <sup>VK 20-4</sup>

De rechtbank van Maastricht heeft de 51-jarige hoofdverdachte W. B. in de Limburgse kinderpornozaak veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf met tbs en dwangverpleging. De veroordeling is conform de eis van de officier van justitie.

De Heerleenaar misbruikte een vijftiental kinderen in de leeftijd van drie tot twaalf jaar. Van zijn ontucht en verkrachtingen maakte hij video-opnames en foto's die hij uit-

wisselde in een vaste kring van pedofielen. Het Limburgs-Rotterdamse kinderporno-circuit bestond uit zeven mannen die eind vorig jaar werden opgepakt.

De 51-jarige B. produceerde het grootste gedeelte van het beeldmateriaal en figureerde in de meest bizarre soort kinderpornofilms. Tbs met verpleging is volgens de Maastrichtse rechtbank noodzakelijk omdat de kans op recidive bij de Heerleenaar 'vrijwel onafwendbaar is'.

**Vonnis: zes jaar cel en tbs in kinderpornozaak**

MAASTRICHT (ANP) - Conform de eis heeft de rechtbank van Maastricht gisteren de 51-jarige Heerlense hoofdverdachte in de Limburgs-Rotterdamse kinderpornozaak veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf, gevolgd door tbs met dwangverpleging. De man misbruikte gedurende enkele jaren een aantal minderjarige kinderen, onder wie een aantal Duitse, die de stichting Europa Kinderhulp voor een korte vakantie bij hem had ondergebracht.

De Heerleenaar bracht zijn slachtoffers in slaap om ze daarna seksueel te misbruiken. Zijn handelingen legde hij vast op film en foto's. Hij verspreidde dit materiaal onder le-

den van de therapiegroep voor pedofielen bij het Riagg in Maastricht, waar hij ook in behandeling was. Ook wisselde hij een groot aantal videobanden uit met een bevriende relatie in Rotterdam. De man zei twee weken geleden op de rechtbankzitting verslaafd te zijn aan seks met kinderen.

De rechtbank veroordeelde een 61-jarige verdachte uit Maastricht tot twaalf maanden gevangenisstraf, waarvan drie maanden onvoorwaardelijk. De Maastrichtenaar werd schuldig bevonden aan het plegen van ontucht met twee Joegoslavische minderjarige kinderen die hij in Maastricht met hun moeder had leren kennen.

**Zes jaar cel en tbs in zaak kinderporno**

MAASTRICHT, donderdag Conform de eis heeft de rechtbank van Maastricht gisteren de Heerlense hoofdverdachte W.B. (51) in de Limburgs-Rotterdamse kinderpornozaak veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf, gevolgd door tbs met dwangverpleging.

B. misbruikte gedurende enkele jaren een aantal minderjarige kinderen, onder wie een aantal Duitse, die de Stichting Europa Kinderhulp voor een korte vakantie bij hem had ondergebracht.

B. bracht met het middel seresta zijn slachtoffers in slaap om ze daarna seksueel te misbruiken. Zijn handelingen legde hij vast op film en foto's. Hij verspreidde dit materiaal onder leden van de therapiegroep voor pedofielen bij het Riagg in Maastricht, waar hij ook in behandeling was. Ook wisselde hij een groot aantal videobanden uit met een bevriende relatie in Rotterdam. B. zei twee weken geleden op de rechtbankzitting verslaafd te zijn aan seks met kinderen. Hij was zijn pedofiele gevoelens niet de baas.

De rechtbank veroordeelde de 61-jarige verdachte W.K. uit Maastricht tot twaalf maanden gevangenisstraf waarvan drie maanden voorwaardelijk. (ANP)

**Egmonder gepakt voor handel in kinderporno**

Van onze verslaggever

EGMOND AAN ZEE - De recherche van Noord-Kennemerland-Oost heeft dinsdag in samenwerking met de afdeling jeugd- en zedenzaken een inwoner van Egmond aan Zee aangehouden op verdenking van handel in kinderporno.

Onder leiding van de rechter-commissaris is in de woning van de verdachte huiszoeking verricht en daarbij zijn diverse videobanden en andere spullen in beslag genomen.

Na verhoor van de ingesloten verdachte en inventarisatie van het in beslag genomen materiaal hoopt de politie meer duidelijkheid te kunnen brengen in deze zaak.

**Taxichauffeur vergreep zich bij werk voor oppascentrale**

**Babyporno-schandaal Purmerend**

TEL 1/4 door Jan-Kees Emmer PURMEREND, zaterdag

Minstens zeven zeer jonge kinderen uit Purmerend zijn de afgelopen jaren het slachtoffer geworden van seksuele uitpattingen van de taxichauffeur René W. uit die plaats.

De 35-jarige W. heeft tegenover de politie bekend vanaf eind jaren tachtig tijdens zijn werk voor een oppascentrale met name in de woonwijk Purmer-

Zuid ontucht te hebben gepleegd met zeer jonge kinderen.

**Dreigbrieven**

Tijdens het oppassen misbruikte hij de kinderen en maakte hiervan video-opnamen. Deze opnamen verhandelde hij bij contacten in het hele land. De grote kinderpornozaak kwam aan het rollen toen de vrouw van W. naar de politie stapte met de mededeling dat zij dreigbrieven ontving.

Zie verder pag. 2 kol. 2



• René W.

**Kinderporno**

VERVOLG VAN PAGINA 1

TEL 1/4

Toen de politie op onderzoek uitging trof zij in de kluis van de chauffeur ruim dertig videobanden waarop kinderen op gruwelijke wijze werden misbruikt.

Nadat W. eenmaal was aangehouden kwamen er vrijwel tegelijkertijd zeven aangiften van ouders van misbruikte kinderen binnen. De taxichauffeur heeft deze gevallen allemaal bekend.

Volgens de Haarlemse pers-officier mevrouw C. Hemmes Boender gaat het hierbij om zaken die zich hebben afgespeeld in de periode tussen 1988 en 1990. „Onderzocht wordt nog of W. zich ook daarna heeft schuldig gemaakt aan dergelijke praktijken.”

W. is een bekend persoon in Purmerend. Hij was de laatste jaren actief lid van de jeugd-afdeling van de voetbalvereniging FC Purmerend. Daar schopte hij het zelfs tot voorzitter en jeugd-leider.

Ook in de taxiwereld is W. geen onbekende. Na problemen tussen Amsterdamse taxichauffeurs wierp hij zich op als voorzitter van de adviesraad van de Verenigde Zelfstandige Taxi-exploitanten.

Voor de omgeving van W. kwam de kinderporno en de handel in videobanden als een donderslag bij heldere hemel. W. is verschillende keren getrouwd geweest. Zijn huidige vrouw reageerde gistermiddag geschokt.

„Ik wist van niets, en ben er ook niet bij betrokken. Ook mijn beide kinderen hebben niets met de zaak te maken. We proberen nu weer op te

krabbelen uit het diepe dal waarin we verzeild zijn geraakt.”

Binnen de voetbalvereniging Purmerend stond W. bekend als een 'vreemd figuur'. Vorig jaar regelde hij nog dat een aantal teams van de voetbalclub op reis konden naar de Purmerendse partnerstad Jilmova in Tjechië.

Destijds werden wel al vragen gesteld over het feit dat deze reis door W. bekostigd werd. De jeugdleden hoefden nauwelijks bij te dragen omdat W. 'sponsors' had gevonden die de reis wilden betalen.

Een bestuurslid van de voetbalvereniging die anoniem wil blijven, zegt dat er na het bekend worden van de activiteiten van W. onderzocht is of hij zich ook binnen de vereniging aan kinderen had vergrepen. „Voor zover nu bekend, lijkt het erop dat dat niet het geval is. Wij hebben er gelukkig niets mee te maken.”

**Man bekent plegen en filmen ontucht met kleuters**

Van onze verslaggever AMSTERDAM <sup>3-4</sup>

De eigenaar van een oppascentrale in Purmerend heeft bekend in 1988 en 1989 zeven kleuters seksueel te hebben misbruikt. De 35-jarige R.W. maakte van de ontucht video-opnamen, die hij aan belangstellenden verkocht. De politie werd in februari getipt over de zaak, waarop de man werd aangehouden. Volgens pers-officier C. Hemmes van het Openbaar Ministerie in Haarlem is nog niet bekend of er meer kinderen bij de zaak betrokken zijn.

„Op de videobanden kwamen naast deze zeven ook andere kinderen voor. Die zijn nog niet achterhaald”, verklaarde zij zondagavond. Omdat tussen de bekende gevallen en nu veel tijd zit, en de man tot voor kort zijn oppascentrale exploiteerde, wordt door justitie niet uitgesloten dat er meer kinderen bij betrokken zijn.

De oppascentrale was voor W. een bijbaantje naast zijn werk als taxichauffeur. De politie trof bij hem 25 videobanden met kindermisbruik aan. W. geeft alleen de zeven gevallen waarvan de ouders aangifte hebben gedaan toe.

W. was daarnaast junioren-begeleider bij een Purmerendse voetbalclub. Politie en justitie onderzoeken of hij ook in die positie van kinderen misbruik heeft gemaakt.



# Uitstel van wet <sup>Par</sup><sub>28/3</sub> op kinderporno

(Van onze politieke redactie)

**DEN HAAG** - De Tweede Kamer zal de behandeling uitstellen van een wetsvoorstel dat hogere straffen regelt voor het maken en verhandelen van kinderporno. De fractiespecialisten van PvdA, VVD en D66 willen eerst een gesprek hebben met de NVSH en de politie.

Het wetsvoorstel is ingediend door de vorige minister van justitie, Hirsch Ballin. De wetswijziging komt erop neer dat de straffen op kinderpornografie worden verhoogd tot maximaal vier jaar cel en twintigduizend gulden boete. Bij herhaling is de maximumstraf zes jaar cel en honderdduizend gulden boete. De celstraf is op dit moment maximaal drie maanden.

Hirsch Ballin nam die maatregelen nadat hem uit enkele strafzaken was gebleken dat kinderpornografie in aard en omvang toenam. Hij definieerde kinderpornografie als 'het vervaardigen, in-, door- en uitvoeren, in voorraad hebben, verspreiden of openlijk tentoonstellen van een afbeelding van een seksuele gedraging van iemand die jonger is dan zestien jaar'.

De fractiespecialisten hebben

kamervoorzitter Deetman om een week uitstel gevraagd omdat zij van deskundigen meer duidelijkheid willen krijgen over de effecten van het wetsvoorstel.

De kamerleden willen weten hoe het voorstel in de praktijk uitpakt. Verder moet er meer helderheid komen over de bepaling dat het 'in voorraad' hebben van kinderporno strafbaar is.

Omdat kinderporno een verhoudingsgewijs weinig voorkomend verschijnsel is, willen de kamerleden antwoord krijgen op de vraag of het in bezit hebben van één pornofilm al voldoende is voor vervolging.

Minister Hirsch Ballin was over deze vraag tijdens de schriftelijke voorbereiding van het wetsvoorstel duidelijk.

Hij stelt dat het in voorraad hebben van kinderpornografie zonder meer strafbaar is.

## Straffen voor kinderporno fors zwaarder

Van onze parlementaire redactie  
TEL 7/4 DEN HAAG, vrijdag

De Tweede Kamer gaat akkoord met het voorstel van minister Sorgdrager (Justitie) om de maximumstraf voor het maken of in voorraad hebben van kinderporno te verhogen van drie maanden tot vier jaar. Mensen die er een beroep of gewoonte van maken, kunnen zelfs maximaal zes jaar krijgen.

Door deze hogere straf kan

een verdachte ook in voorlopige hechtenis worden genomen.

Nu moet hij al na zes uur worden vrijgelaten. Dit bemoeilijkt een grondig onderzoek naar kinderporno.

Minister Sorgdrager gaat onder druk van de Kamer met het openbaar ministerie praten om ervoor te zorgen dat bij de regionale politiekorpsen de afdelingen Jeugd- en Zedenzaken niet verdwijnen als gevolg van de reorganisatie van de politie.

PvdA, VVD en D66 wilden wel dat er duidelijk wordt gemaakt wat precies kinderporno is en wat niet.

# Kamer akkoord met harde aanpak van kinderporno

Geld. 7/4

Door onze Haagse redactie

**DEN HAAG** - De Tweede Kamer is gisteren akkoord gegaan met een hardere aanpak van kinderpornografie. De straf voor mensen die zich schuldig hebben gemaakt aan het vervaardigen of het verspreiden van kinderporno of kinderporno in voorraad hebben, wordt verhoogd van maximaal drie maanden naar maximaal vier jaar gevangenisstraf.

De Kamer debatteerde uitvoerig met minister Sorgdrager van justitie over haar wetsvoorstel voor de aanpak van kinderporno. De discussie spitste zich onder meer toe op de vraag of iemand die alleen voor eigen gebruik tientallen video's met kinderporno in huis heeft, voortaan ook aangepakt wordt.

Volgens minister Sorgdrager is dat niet het geval. Maar als bepaalde omstandigheden erop wijzen dat de aange troffen pornofilms of foto's wellicht niet alleen voor eigen gebruik zijn, is een onderzoek door de politie gerechtvaardigd, aldus Sorgdrager.

### Pedofielen

De nieuwe wet moet volgens Sorgdrager vooral korte metten maken met de vervaardiging en de verspreiding van kinderporno op commerciële basis. „De opsporing is niet zozeer gericht op het eigen bezit”, aldus de minister, die daarmee de bezwaren van onder meer de NVSH en het COC wegwuifde. Deze instanties vrezen dat de nieuwe wet leidt tot een 'heksenjacht' van de politie op pedofielen.

Sorgdrager betoogde dat de aanscherping van de wet hard nodig is. De huidige lage celstraf van drie maanden heeft volgens haar tot gevolg dat de politie maar weinig tijd besteedt aan de opsporing van kinderporno omdat het de moeite niet loont.

### 'Schokkend'

De minister zegde toe er bij de politie op te zullen aandringen dat ze meer aandacht gaat besteden aan seksuele misdrijven met kinderen. Het vorige maand verschenen rapport Kind van de Rekening is daar in haar ogen des te meer reden toe.

In dit rapport van de stichting ChildRight Worldwide wordt geconstateerd dat Nederland een prominente rol speelt in een wereldwijd netwerk van pedofielen. Meer dan duizend kinderen in Nederland zouden hier in gesloten bordelen tot prostitutie worden gedwongen en met name vanuit de Verenigde Staten en Engeland zou

het kindersekstoerisme naar Nederland op gang zijn gekomen.

Sorgdrager noemde de gegevens in het rapport 'schokkend'. Volgens haar is de recente opheffing van het bordeelverbod, waardoor de controle van gemeenten op bordelen groter moet worden, een instrument om kinderprostitutie aan te pakken.

# 'Niks heksenjacht, gewoon zorg voor kinderen'

PvdA-Kamerlid Dijkman wil harde aanpak van kinderporno-productie en -handel

Geld. 6/4

Door Jeroen den Bijker

**DEN HAAG** - Zeven, acht jaar zijn ze vaak. Jongetjes veelal. Maar wat komt er van hen terecht? „Ze zijn voor de rest van hun leven verknipt zodra ze voor kinderporno zijn misbruikt”, zegt het PvdA-Kamerlid Gerda Dijkman bezorgd. Reden genoeg om kinderporno veel strenger aan te pakken, vindt de Tweede Kamer.

De Kamer zal zich daarom naar alle waarschijnlijkheid vandaag scharen achter het voorstel van minister Sorgdrager van justitie om de straffen voor het maken, het bezit, en het in- en doorvoeren van kinderporno fors te verhogen. Ook het in voorraad hebben van foto's en videobanden van seks met kinderen wil Sorgdrager strafbaar maken.

### Celstraf

Wie de fout ingaat, kan dan rekenen op een celstraf van maximaal

vier jaar - nu nog maximaal drie maanden - en een geldboete van 20.000 gulden. Deze celstraf kan oplopen tot zes jaar, de boete tot 100.000 gulden als de fout wordt herhaald.

Dijkman is ernstig bezorgd over de productie van en de handel in kinderporno. „Hoeveel kinderen jaarlijks het slachtoffer zijn, weet ik niet. De precieze omvang van de groep is onbekend. Een deugdelijk, uniform registratiesysteem ontbreekt. Dat moet er dus komen, vind ik. Vooral voor de opsporing en voor het blootleggen van porno-netwerken is zo'n systeem nuttig.”

### Pedofielen

„Maar volgens de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI, red.) is wat tot nu toe boven tafel is gekomen slechts het topje van de ijsberg. Wellicht wachten ons dus nog veel zaken. Zaken die mogelijk nog gruwelijker zijn dan waar de recht-

bank in Maastricht zich dezer dagen mee bezighoudt.”

Die rechtbank moet een oordeel geven over een verdachte die jongetjes uit Oost-Europa een gratis vakantie aanbood, ze kalmerende middelen toediende, en ze vervolgens dagenlang seksueel misbruikte. De videobanden en de foto's die hij daarvan maakte, zou hij hebben aangeboden aan andere pedofielen op een zelfhulpgroep van de Maastrichtse Riagg.

Het PvdA-Kamerlid, oud-politieagent bij de afdeling Jeugd- en Zedenpolitie in Den Haag, is zeer gealarmeerd door de waarschuwing van de CRI. Ze wijst erop dat de kinderporno-branche, door de hoge verdiensten, zonder keiharde tegenmaatregelen moeilijk te beteugelen is.

Zo 'doet' een videoband met zeven minuten kinderporno in het circuit nu zo'n honderdveertig gulden. Niet voor niets zijn de 'ware lief-

hebbers' vooral in de hogere inkomensgroepen te vinden. „Harder straffen, ook financieel, is daarom een van de eerste maatregelen die je moet nemen”, meent Dijkman.

### Praktijk

De Tweede Kamer stelde vorige week, op verzoek van de coalitiepartijen, de behandeling van het wetsvoorstel met een week uit. Dijkman en haar collega's wilden zich eerst met een reeks gesprekken oriënteren op de dagelijkse praktijk die na de aanscherping ontstaat. Zo spraken de Kamerleden onder andere met de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH), die problemen heeft met de aanscherping. De NVSH, die opkomt voor de belangen van seksuele minderheden en streeft naar meer begrip voor pedofielen, vreest dat deze groep meer en meer in het verdomhoekje komt. „De vereniging vreest een heksenjacht. Maar daar heb ik

niets mee te maken. Seksuele vrijheid is prima, maar niet ten koste van jonge kinderen”, zegt Dijkman.

### Vakantiefoto's

Om te voorkomen dat in de toekomst alle onschuldig bedoelde vakantiefoto's van geheel of deels ontblote kinderen aangemerkt zullen worden als kinderporno, willen D66 en de PvdA bovendien de wet zo aanpassen dat alleen 'klaarblijkelijk seksuele gedragingen' reden voor strafvervolging kunnen zijn. Of de maatregelen zullen helpen? Dijkmans verwachtingen zijn niet te hoog gespannen. „Het aanscherpen van de wet is slechts één ding. Wat vooral moet gebeuren is dat ouders goed op hun kinderen passen. En hun kinderen niet zo klakkeloos toevertrouwen aan die 'vriendelijke mijnheer van op de hoek', de man die zo begripvol en aardig kan zijn voor kinderen.”



# Hogere straf voor produktie kinderporno

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 7 APRIL. Een meerderheid van de Tweede Kamer stemt in met een forse verhoging van de straffen voor personen die zich schuldig maken aan de commerciële exploitatie van pornografisch materiaal van kinderen.

Met de gewijzigde kinderpornowet wordt de maximumstraf verhoogd van drie maanden tot vier jaar. De nieuwe wet beoogt de distributie en het bezit van kinderpornografisch materiaal aan te pakken. De fracties in de Tweede Kamer waren het erover eens dat de huidige strafmaat niet in overeenstemming is met de ernst van het misdrijf. De lage strafmaat voor verspreiding en bezit van kinderpornografische films en foto's droeg volgens minister Sorgdrager (justitie) bij tot de geringe aandacht bij politie en justitie voor de opsporing van pornohandelaren. Internationaal is de laatste jaren veel kritiek geleverd op Nederland, dat in verscheidene landen als één van de centra voor kinderpornografie wordt beschouwd. Overigens heeft ook het 'kinderporno-team' van de Amsterdamse politie daarvoor dit jaar geen bewijs kunnen vinden.

De minister zei in de Kamer dat de nieuwe anti-kinderpornowet vooral beoogt het commerciële circuit aan te pakken. „De wet is niet gericht op het vervolgen van pedofielen”, aldus de minister. Sorgdrager maakte ook duidelijk dat verdachten zich niet schoon kunnen praten met het verhaal dat hun videofilms of fo-

to's moeten worden beschouwd als „kunst”. Wel moet volgens Sorgdrager een uitzondering worden gemaakt voor bezit van kinderporno voor educatieve, therapeutische of wetenschappelijke doeleinden.

Sorgdrager zei dat zij met haar collega Dijkstal (binnenlandse zaken) sterk zal aandringen op het stellen „in de volle omvang” van het specialisme kinderzeden bij de politiekorpsen. „Er is te veel kennis weggelekt”, aldus Sorgdrager. Na de reorganisatie van de politie zijn bij de korpsen geen speciale afdelingen jeugd- en zedenzaken meer aanwezig.

De Vereniging Martijn, die zich inzet voor acceptatie van pedofilie, vreest het ergste van de nieuwe wet. Volgens de vereniging zijn de overheden het nog lang niet eens over wat nu eigenlijk met kinderporno wordt bedoeld. Alleenstaande mannen, maar ook ouders doen er volgens de vereniging verstandig aan het familiealbum te controleren op foto's die als kinderporno zouden kunnen worden uitgelegd.

De wetswijziging voorziet niet in een zogeheten 'overgang', waarbij personen die al veel langer kinderpornografisch materiaal in hun bezit hadden, nog niet strafbaar zijn.

## Zwaardere straffen voor kinderporno

Van onze politieke redactie  
DEN HAAG - De Tweede Kamer heeft gisteren ingestemd met een verzwaring van de straffen voor het produceren van en handelen in kinderporno.

Tot nu toe stond er maximaal drie maanden cel op. Dat wordt nu vier jaar. Het opsporingsbeleid zal volgens minister Sorgdrager (justitie) vooral gericht zijn op producenten en handelaars. Sorgdrager: „Wij gaan uit van de belangen van het kind, niet van het eventuele zinneprikkelende karakter van het materiaal, want dat wordt door iedereen anders beoordeeld.”

Daarom is het ook niet de bedoeling particulieren actief te vervolgen indien zij beschikken over een geringe hoeveelheid

kinderporno, maar niet de bedoeling hebben die te verhandelen. De wetswijziging is volgens de minister niet gericht tegen ouders die weleens een blootfoto hebben gemaakt van hun kinderen op het strand.

Verscheidene partijen in de Kamer hekelden het feit dat de gespecialiseerde jeugd- en zedenpolitie bij veel politiekorpsen is verdwenen. Volgens de minister moeten de korpsen er alles aan doen hun deskundigheid op dit terrein weer op peil te brengen. De wetswijziging was voorgesteld door Sorgdragers voorganger Hirsch Ballin, nadat aan het licht was gekomen dat ook in Nederland kinderporno wordt gemaakt en op aanzienlijke schaal wordt verhandeld.

het maken van kinderporno, maar wegens het daadwerkelijk seksueel misbruiken van kinderen.

### Opzet

In de bestaande wet geldt als complicerende factor voor justitie bovendien dat het in voorraad hebben van porno pas strafbaar is als bewezen kan worden dat er opzet tot verspreiding bestaat. Dat is meestal moeilijk te bewijzen. Justitie krijgt het waarschijnlijk makkelijker, nu die opzet tot verspreiding niet meer geleverd hoeft te worden.

Hoewel ook D66 en de VVD het voorstel ondersteunden, vroegen zij zich af of er voldoende waarborgen zijn dat de opsporing inderdaad beperkt blijft tot echte kinderporno en zich niet gaat uitstrekken tot bijvoorbeeld goedbedoelende pedofielen. D66-woord-

# Herziene wet stelt bezit van kinderporno ook strafbaar

Van onze verslaggever

DEN HAAG

Een meerderheid van de Tweede Kamer gaat akkoord met herziening van de kinderpornowet. Kern van de wetswijziging vormt dat naast de produktie ook het in voorraad hebben van kinderporno strafbaar wordt gesteld. De strafmaat wordt verhoogd van drie maanden tot vier jaar.

Bij de behandeling van het wetsvoorstel donderdag in de Kamer, bleek minister Sorgdrager minder dan haar voorganger Hirsch Ballin belang te hechten aan het 'zinneprikkelend karakter' van afbeeldingen. Voor Sorgdrager staat het belang van het kind voorop.

In het debat werden op twee punten aanpassingen gevraagd van het wetsvoorstel van de minister. D66 en PvdA vinden dat het in voorraad hebben van kinderporno niet altijd strafbaar moet zijn. Als sprake is van een erkend wetenschappelijk, educatief of therapeutisch doel moet strafvervolgning achterwege

blijven. De minister nam die gedachte over.

Anders lag het bij de inbreng van de VVD. Die fractie hecht bij de omschrijving van wat kinderporno is aan de term 'seksuele handeling', waar minister Sorgdrager kiest voor de term 'seksuele gedraging'. Sorgdrager hecht aan de term gedraging, omdat het woord handeling haast per definitie betekent dat er meer dan één persoon in het spel is. Bij de term 'gedraging' kan het wat haar betreft ook gaan om één enkel kind dat wordt afgebeeld.

De minister benadrukte in het debat dat er altijd een grijs gebied zal blijven bestaan waarbij ter discussie staat of een afbeelding als kinderporno valt te beschouwen. Volgens haar is het onmogelijk de wetgeving op dit punt sluitend te krijgen.

De minister nam donderdag het misverstand weg dat blootfoto's in familie-albums volgens de wet al strafbaar zouden kunnen zijn. Volgens haar is doelbewust seksueel misbruik van kinderen leidraad bij het opsporings- en vervolgingsbe-

leid van justitie.

De onrust over blootfoto's ontstond na een uitspraak van de Hoge Raad in de zaak tegen fotograaf Donald Mader. In het arrest van de Hoge Raad werd vastgelegd dat een afbeelding van kinderen die door de aanschouwer als 'zinneprikkelend' wordt ervaren, tot vervolging moet leiden.

Sorgdrager: „Het is niet de bedoeling van dit wetsvoorstel om derden te behoeden van kennisneming van beeldmateriaal. Het gaat om de bescherming van het kind en niet om het zinneprikkelend karakter.”

Ook de angst die bij pedofielen bestaat, probeerde zij weg te nemen. „We moeten niet te tolerant zijn, maar het is niet de bedoeling dat we een heksenjacht ontketenen. De politie moet goed begrijpen wat we met dit wetsvoorstel bedoelen. Het gaat mij nadrukkelijk om de handel, het in voorraad hebben van kinderporno, het commerciële aspect ervan.”

Justitie wil de wet over vijf jaar evalueren.

## Bezit kinderporno zwaarder gestraft

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG - De straffen voor het bezitten en verspreiden van kinderporno worden fors verhoogd. Minister Sorgdrager van justitie krijgt daarmee een wapen in handen om de groeiende kritiek op Nederland - dat als centrum van kinderporno zou fungeren - te bestrijden.

De Tweede Kamer was het over de hele linie eens dat de huidige strafmaat niet meer de ernst van het vergrijp weergeeft. Of, zoals het VVD-Kamerlid Van der Stoep zei: „Verhoging van deze strafmaat moet gezien worden als een wettelijke vertaling van wat in de samenleving gevoeld wordt.”

Het produceren van pornografie waarin kinderen onder de zestien jaar een rol spelen wordt al zwaar gestraft in het bestaande artikel 242 van het Wetboek van strafrecht. De wetswijziging (van 240b) waar de Kamer gisteren over oordeelde, gaat over het vervolg: het in bezit hebben en het verspreiden van kinderporno. Daar stond ook al een straf op, hooguit drie maanden cel.

De wetswijziging komt erop neer dat de straffen op het in bezit hebben of distribueren van kinderporno worden verhoogd naar maximaal vier jaar cel en 20 000 gulden boete. Mensen die hun criminele gedrag herhalen of hun beroep maken aan de handel in kinderporno, riskeren zes jaar cel en 100 000 gulden boe-

te. In de verscherpte wet vervalt het onderscheid tussen privébezit of verspreiding en commerciële activiteiten. Dat is van belang bij de vervolging omdat politie en justitie in de praktijk die circuits nauwelijks uit elkaar kunnen houden. Evenals het trouwens moeilijk blijkt het maken van kinderporno te bewijzen.

### Overgang

In de aangepaste wet wordt geen zogenaamde overgang gemaakt, zoals gebruikelijk is in het (straf)recht. Dan vallen 'oude gevallen' niet onder de nieuwe wet. Minister Sorgdrager: „Dat betekent inderdaad dat die arme figuur die al veertig jaar kinderporno-foto's heeft, nu strafbaar wordt. Die heeft gewoon pech gehad, maar uitzonderingen worden niet gemaakt. Het maakt bij de vervolging natuurlijk wel uit onder welke omstandigheden zoiets wordt aangetroffen, in een winkel of in een persoonlijke bibliotheek.”

De Kamer worstelde met onderdelen van de wet, omdat verreweg de meeste fracties geen zedemeester willen zijn, maar daarentegen het vastleggen op film en foto van kinderen voor pornografie ook hard willen aanpakken. Over die twijfel zei Dijkstal (PvdA): „Tussen een onschuldig vakantiekiekje van een naakt kind en seksueel misbruik zit een groot grijs gebied.”

De terminologie die in de wet gebruikt wordt is moeilijk te vatten, vond de Kamer. In de wet komen termen voor als een 'uitdagende houding' en het 'zinneprikkelend

karakter' van afbeeldingen. De wet spreekt van 'seksuele gedraging' waarbij een kind is betrokken. Alleen maar moeilijk te vangen, vonden alle woordvoerders. De D66'er Dittich: „Ook het woord 'seksueel misbruik' is juridisch vaag”. Hij greep voor het gemak terug naar de beschrijving zoals dat bij het - al genoemde artikel - 242 strafrecht over verkrachting, aanranding en ontucht wordt gehanteerd. Maar dan gaat het om een kind met een ander, terwijl dat bij dit artikel niet zo hoeft te zijn.

### Openbaar ministerie

De Kamer was het met de D66-minister eens dat met dit type wetgeving veel moet worden overgelaten aan het openbaar ministerie en de rechters. Sorgdrager wees erop dat zij het openbaar ministerie wil 'sturen', afdwingen dat bepaalde terreinen in het bijzonder worden aangepakt. Om een voorbeeld te geven, noemde de bewindsvrouw dat het vooral gaat om verdachten op te sporen en voor de rechter te brengen die zich verrijken aan pornografische films en foto's van kinderen. Politie en justitie moeten zich vooral richten op het commerciële circuit. „En dus niet op het vervolgen van pedofielen.”

„Wat minder toeschietelijk toonde zij zich bij het doorklinken van kunstproducties, waarbij jongeren in de porno-sfeer worden gepresenteerd. Daar moet volgens Sorgdrager goed naar gekeken worden, want de internationale porno-handel ziet al snel een maas in de wet.

(Van onze parlementaire redactie)  
DEN HAAG - Het maken, verspreiden, laten zien en in voorraad hebben van kinderporno wordt strenger aangepakt en bestraft. De Tweede Kamer is gisteren akkoord gegaan met een voorstel van justitieminister Sorgdrager om de straf hiervoor te verhogen tot maximaal vier jaar gevangenis. Nu is dat nog maximaal drie maanden.

Gevolg van de hogere strafbaarstelling is ook dat verdachten van kinderporno voortaan in voorlopige hechtenis kunnen worden genomen en dat de politie huiszoekingen kan gaan verrichten. Nu mag dat nog niet. Hierdoor is het voor justitie bijzonder moeilijk makers en verspreiders van kinderporno adequaat aan te pakken. Zo staan in de kinderpornozaak die deze weken dient bij de rechtbank in Maastricht, de twee verdachten ook niet terecht wegens

voerder Dittich wees erop dat er angst voor een heksenjacht bestaat bij bijvoorbeeld de belangenvereniging voor homoseksuelen COC en bij de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming. Volgens justitieminister Sorgdrager hoeft daarvoor niet te worden gevreesd.

### Hirsch Ballin

De nu aangescherpte regelgeving is nog opgesteld door voor-

malig justitieminister Hirsch Ballin, nadat duidelijk was geworden dat in Nederland veel meer kinderporno wordt gemaakt en verspreid dan lange tijd is aangenomen. Zo is uit justitieel onderzoek naar voren gekomen dat alleen al in Amsterdam 240 mensen op een of andere manier te maken hebben met kinderporno, terwijl er in die plaats achttien op commerciële basis kinderporno maken of verspreiden.



# WINNIE SORGDRAGER

**Ze is ongekend populair. Liberaal, relativerend en pragmatisch. Minister van Justitie Winnie Sorgdrager is het ideale gezicht van paars. Maar heeft ze zich verslikt in haar al dan niet geïnhalerde stickie? Wist ze nu van de justitiële drugsleveringen of niet?**

door Pauline Bax



ROEL ROZENBURG

ZO JONG EN dan al zo'n indrukwekkende loopbaan achter de rug. Meteen na het aantreden van minister Winnie Sorgdrager, september vorig jaar, putten de media zich uit in leuke bijnamen. 'Winnie in Wonderland', bijvoorbeeld, voor het kekste vrouwtje van het kabinet, dat met grote ogen de wereld in kijkt. Haar verschijning bezorgde alle journalisten vlinders in de buik, als we de vette ouwe-jongens-krentenbroodverhalen mogen geloven waar de parlementaire pers het patent op lijkt te hebben. Het grootste dagblad van Nederland schreef 'Winnie weet van wanten' boven een interview met de minister, een dubbelzinnige toespeling op de titel van een erotisch programma. Elsevier meldde verheugd dat ze zich doorgaans in een vlot mantelpakje kleedt, gecompleteerd met een bescheiden ketting en een armband. En - saillant detail - dat ze soms op haar rechterhand leunt.

Winnie Sorgdrager is getrouwd met internist Frits Lekkerkerker en heeft drie kinderen. Ze zou nooit carrière hebben gemaakt; die is haar gewoon overkomen. Stress? Welnee, alles kwam haar gewoon aanwaaien. 'Het zit mij vreselijk mee in de stappen die ik beroepsmatig doe', zei ze, met die ergerlijke, typisch vrouwelijke zelfrelativering. 'Als ik iets leuk vind, doe ik dat.' In hetzelfde interview liet ze doorschemeren geen baantjesjager te zijn. Hoewel ze wordt getipt als de nieuwe partijleider van D66, vindt ze het absoluut niet interessant om over de toekomst te speculeren. 'Ik heb een baan en vind dat ik die goed moet doen. Ik ga niet zitten kijken wat er daarna komt.' Juist die houding ligt waarschijnlijk ten grondslag aan haar succes. Een ministerschap komt ten slotte niet uit de lucht vallen.

WINNIFRED SORGDRAGER (Den Haag, 1948) wil alles wat ze aanpakt inderdaad goed doen. Voordat ze in Groningen rechten ging studeren, zat ze een paar maanden op het conservatorium en doorliep ze in Leiden het propedeusejaar geneeskunde. Maar ze achtte haar muzikale talent ontoereikend en voor medicijnen moest ze te hard werken. Begin jaren zeventig studeerde ze af in staats- en volkenrecht en werd ze lid van D66. De democratiseringsgolf was aan Sorgdrager welbested: als enige vrouw kwam ze in de hogeschoolraad van de TH in Twente, vlak nadat ze met haar toenmalige man naar Enschede was verhuisd. Daar stapte ze over naar de VVD, de partij die ze tot 1984 trouw is gebleven.

In 1979 begon ze als officier van justitie in het arrondissement Almelo, later promoveerde ze tot advocaat-generaal bij het Arnhemse gerechtshof. Op voordracht van minister van Justitie Hirsch Ballin trad ze vier jaar geleden aan als eerste vrouwelijke procureur-generaal, aanvankelijk in Arnhem, daarna in Den Haag. Inmiddels was Winnie Sorgdrager weer actief voor D66, zonder zich overigens als lid van die partij in te schrijven. Dat gebeurde pas in juni 1994. Een paar maanden later werd ze tot ieders verrassing - niet in het minst die van haarzelf - de eerste vrouwelijke minister van Justitie.

De minister zegt alle aandacht voor haar persoon als iets onontkoombars te beschouwen. Ze is zich terdege bewust van haar pioniersfunctie, wat niet wil zeggen dat ze veel op heeft met het feminisme. Haar betrokkenheid bij zowel de Maurikse incestzaak als de zaak-Finkensieper - vermag misschien het tegendeel te suggereren, als advocaat-generaal in Arnhem had ze wat vrouwenzaken betreft geen structureel beleid. 'Ik ben nooit zo'n feministe geweest en ben het nog steeds niet', vertelde ze dit jaar aan de Volkskrant. Die houding heeft ongetwijfeld bijgedragen aan haar niet-bedreigende uitstraling. Ze is ongekend populair. Liberaal, relativerend en pragmatisch: Winnie Sorgdrager is het ideale gezicht van paars.

Na het moralisme van Hirsch Ballin is Sorgdragers nuchtere instelling een verademing. Van een harde strafrechtelijke aanpak

verwacht ze weinig heil; ze geeft de voorkeur aan taakstraffen bij lichte misdrijven. In tegenstelling tot de vorige minister van Justitie is ze niet van plan de criminaliteit te bestrijden met meer cellen, meer streefcijfers en meer blauw op straat.

In de korte periode dat ze in het kabinet zit, heeft Sorgdrager in ieder geval laten zien dat ze een genuanceerd denkster is. Voor sommigen zijn haar normen en waarden niet duidelijk genoeg, een trekje waar D66'ers vaker last van hebben. Tijdens een interruptiedebat eind vorig jaar wilden de drie kleine christelijke partijen weten of ze inzake kwesties van leven en dood gebruik maakte van een 'centraal ijkpunt'. Ze antwoordde dat de regering over euthanasievraagstukken eigenlijk geen algemeen waardeoordeel zou mogen hebben: elk geval kan het beste op zich worden bekeken. Sorgdrager is bovendien van mening dat het standpunt van de overheid grotendeels afhankelijk is van de maatschappelijke discussie. Met het Chabot-arrest van de Hoge Raad had ze moeite, maar tegelijkertijd gaat ze ervan uit dat de wil van de patiënt in beginsel de doorslag geeft. Dat wordt nog lastig. Wil het paarse kabinet bij de critici niet als normloos te boek komen te staan, dan zal de minister van Justitie op de een of andere manier grenzen moeten aangeven.

EEN ANDERE, buitengewoon gecompliceerde kwestie waar Sorgdrager haar tanden op stuk kan bijten: het drugsbeleid. Ook hier heeft ze geen concreet plan voor ogen, al is ze een voorstander van regulering. Begin dit jaar stelde ze voor ook de leverantie

van softdrugs 'aan de achterdeur' uit de illegaliteit te halen door alleen nog nederwilt en nederhasj te gedogen. Terecht noemde ze het huidige gedoogstelsel hypocriet. Haar plan kreeg veel kritiek in het buitenland, met name van de kant van Sorgdragers Belgische collega Vande Lanotte. Politieke eensgezindheid over dit punt zal nog lang op zich laten wachten, zeker nu het nationale beleid gebonden is aan de internationale ontwikkelingen. De minister van Justitie heeft zich intussen gestort op het schrijven van een drugsnota. Die zal ze dit voorjaar samen met minister Borst van Volksgezondheid presenteren.

Zelf heeft ze trouwens ook ooit een stickie gerookt. Zei ze desgevraagd in de talkshow van Karel van de Graaf. 'En, beviel het?' vroeg de gastheer gretig. 'Nee. Niets', zei ze. 'Had u wel geïnhalerd, mevrouw Sorgdrager?' hield hij vol. 'Dat weet ik niet meer. Ik vond het niet interessant', antwoordde ze met een glimlach. Daarmee was de kous af.

Misschien heeft ze het zich later weer herinnerd. Het geheugen liet haar vorige week ook al kortstondig in de steek. Toen werd ontdekt dat de Rotterdamse recherche begin 1994 twintigduizend kilo softdrugs op de vrije markt heeft gebracht in de hoop een drugsbende op te rollen. Dit gebeurde in samenwerking met de Criminele Inlichtingendienst (CID) van de Haarlemse politie en een van haar informanten. Het hanteren van dezelfde controversiële onderzoeksmethode van de 'gecontroleerde aflevering', waarbij justitie drugstransporten toelaat, leidde vorig jaar nog tot de onmiddellijke

ontbinding van het Interregionale Recherche Team (IRT) Amsterdam-Utrecht en de val van Sorgdragers voorganger. Voorzover bekend is ook deze infiltratiepoging hopeeloos ontspoord en zijn weer miljoenen over de balk gesmeten, of op zijn minst verdwenen.

Belastend voor Winnie, die tijdens de IRT-affaire buiten schot bleef, is dat ze als Haagse procureur-generaal medeverantwoordelijk was voor de gang van zaken bij de toepassing van de onderzoeksmethode. In verband met de IRT-affaire had ze eerder gezegd de gewraakte methode op zich wel toelaatbaar te vinden: 'Als die informant alleen in softdrugs handelt en dit stap voor stap onder begeleiding van de officier van justitie doet, dan denk ik dat het kan.'

De regeringsfracties vroegen Sorgdrager of ze op de hoogte is geweest van het Rotterdamse onderzoek en of ze toenmalig minister van Justitie Hirsch Ballin daarover had ingelicht. Even wist Sorgdrager niet of ze het wist, maar een dag later verklaarde ze het stellig: zij was niet geïnformeerd over de undercover-actie. Afhankelijk van verder (parlementair) onderzoek zal Sorgdragers aandeel worden bepaald in wat kan uitgroeien tot een tweede IRT-affaire. Kort-hals, de woordvoerder van de VVD-fractie, merkte op dat Sorgdragers positie gevaar loopt als de berichten die tot nu toe naar buiten zijn gekomen, waar blijken te zijn. Het smetteloze blazoen van 'Winnie met de winning smile' heeft de eerste deuk opgelopen.



Bij decentrale aanpak hoeft expertise niet 't kind van de rekening te worden

# 'Jeugd en zeden is te specialistisch'

De gemiddelde basispolitie van of -vrouw kan niet goed omgaan met zaken als verkrachting, aanranding, incest en kindermishandeling, zo blijkt uit onderzoek. Bij de reorganisatie van de politie is veel van de expertise op het gebied van jeugd- en zedenzaken verloren gegaan. Ook de minister van Justitie dringt nu aan op aandacht voor het specialisme. Daar is men niet in elke gededespecialiseerde politieregio blij mee. 'We hebben juist heel erg in dit terrein geïnvesteerd'.

ILSE BOS

BB 17-3

**G**een prettige zaak om over na te denken, maar stel: u bent het slachtoffer geworden van een verkrachting, aanranding of ander zedenmisdrijf. U begeeft zich naar het dichtstbijzijnde politiebureau om aangifte te doen. Hoe zal de politie uw zaak afhandelen? Dat hangt ervan af in welke politieregio u zich bevindt. In Amsterdam gaat het als volgt. Zo gauw u één woord uitsprekt

dat wijst op een zedenmisdrijf, onderbreekt de dienstdoende politie van of -vrouw het gesprek en belt met het centrale Bureau Sociale Jeugd- en Zedenzaken. U wordt vervolgens daarheen gebracht (als u vanaf huis telefeerde eerst afgehaald) en pas op dit bureau vertelt u uw verhaal verder. Opname van de aangifte, eerste hulp, onderzoek en nazorg zullen allemaal door dit centrale bureau uitgevoerd worden. Aldus hoofdinspecteur P. Holla, chef Sociale Jeugd- en Zedenpolitie van de regio Amstelland. Holla: 'Jeugd en zeden is een te specialistisch vak om door de basispolitie uitgevoerd te kunnen worden. Een centrale afdeling zoals wij die hebben is ideaal.' Bevindt u zich in een Fries dorp, dan gaat het anders. In eerste instantie zal de basispolitie van of -vrouw zelf uw aangifte openen. Betreft uw aangifte 'de eerste de beste potloodventer' (aldus onze zegsman), dan han-

delt de dienstdoende agent de zaak zelfstandig af, zegt D. de Boer, beleidsmedewerker Slachtofferhulp in de regio Friesland. Gaat het om een zwaarder probleem, dan zal de zaak al snel worden overgenomen door één van de specialistische rechercheurs voor jeugd- en zedenzaken, waarvan er in elk Fries politiedistrict twee of drie zijn. In Leeuwarden is er bovendien nog een vijfkoppige centrale afdeling die de werkzaamheden op het gebied van jeugd en zeden in de regio coördineert en ondersteunt. Nog weer anders gaat het in de politieregio Midden- en West-Brabant. Hier wordt uw aangifte op het gebied van jeugd en zeden in principe altijd afgehandeld door een gewone politieagent, die een speciale cursus heeft gevolgd. Deze politie van of -vrouw kan bovendien terugvallen op een hele reeks informatiesystemen: een boekwerkje waarin de verschillen tussen de

duurt het jaren om die weer op te bouwen.'

Vergelijkbare ervaringen heeft D.B. Mensing van Charante, beleidsmedewerker jeugd en zeden in de regio Gelderland-Midden. 'Niet alleen wij, maar ontzettend veel maatschappelijke instellingen betreuen het dat het specialisme is weggezaakt', zegt zij. 'Wat ik zelf nog de schokkendste constatering vind in het onderzoek van het Verwey-Jonker instituut, is dat blijkt dat hulpverleners hun cliënten niet meer willen doorverwijzen naar de politie, als daar geen specialisten zitten.' Mensing de Charante maakt deel uit van de Beleidsadviesgroep Politie Jeugd- en Zedenzaken, die er bij de Raad van Hoofdcommissarissen op heeft aangedrongen iets te doen aan de teloorgang van het specialisme. Inmiddels hebben de hoofdcommissarissen aan deze signalen gehoor gegeven. Eind januari stuurden ze een brief naar alle korpschefs, met het verzoek binnen het eigen korps na te gaan of er wel voldoende mogelijkheden zijn om zeden-delicten te bestrijden. Hoe komt het dat de jeugd- en zedenpolitie in sommige regio's zo rücksichtslos gedecentraliseerd is, terwijl er toch zoveel deskundigen daartegen waarschuwen? C. Herkelman, secretaris van de bovengenoemde beleidsadviesgroep, zegt dat de jeugd- en zedenbranche dat voor een deel aan zichzelf heeft te danken. 'Sommige jeugd- en zedenafdelingen functioneerden voor de reorganisatie niet bepaald optimaal. Het waren "geitewollensokkenafdelingen" geworden, die helemaal op de sociale toer gingen, ze waren te veel met hulpverlening en te weinig strafrechtelijk bezig. Bepaalde afdelingen werden bevolkt door specialisten die misschien twaalf keer per maand een verhoor deden en voor de rest duimen draaiden. In sommige regio's moesten de specialistische jeugd- en zedenafdelingen beslist aangepakt worden. Dat de despecialisering nu zo is doorgeslagen is weer een ander verhaal.' Dat de jeugd- en zedenafdelingen in veel regio's gesneuveld zijn kwam volgens Herkelman ook door de prioriteiten die er ten tijde van de reorganisatie gesteld werden. 'Er zijn overal wel speciale afdelingen, voor bijvoorbeeld het aanpakken van georganiseerde criminaliteit, opgericht. De politie beschikt nu eenmaal over beperkte middelen, als je veel aandacht en geld besteedt aan het oplossen van roofovervallen, blijft er

rijkste oorzaak hiervoor wordt de despecialisering van de politie aangewezen, die in veel regio's heeft geleid tot het nagevoel verdwijnen van de zedenpolitie.

De aanbeveling dat 'de specialisatie zedenpolitie op enigerlei wijze gehandhaafd dient te blijven' is met opzet nogal algemeen geformuleerd, vertelt prof. J. de Savornin Lohman, hoogleraar orthopedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam, die het onderzoeksteam leidde. 'We wilden een paar klip en klare aanbevelingen doen die we ook hard konden maken. We doen er geen uitspraak over of er overal een centrale afdeling jeugd- en zedenzaken moet zijn. Dan zouden we ons begeven op het terrein van de organisatie, en daar hebben we geen verstand van. Het is in ieder geval duidelijk dat niet elke politie van de vaardigheid aan te leren is om met jeugd- en zedenzaken om te gaan. Aan de andere kant lijkt het me ook niet nodig dat elk dorp zijn eigen jeugd- en zedenafdeling heeft. Maar er moet wel overal een dienstonderdeel worden aangewezen dat geen problemen heeft met de afhandeling van jeugd- en zedenzaken.'

Wat er mis kan gaan als ondeskundige politiemensen met jeugd- en zedenzaken wordt geconfronteerd, werd vorig jaar oktober al signaleerd in een verontruste brief aan minister Sorgdrager, ondertekend door de Stichting Medusa (het landelijk bureau ontwikkeling beleid en hulpverlening seksueel geweld), de Landelijke Stichting Buro's Vertrouwensarts inzake Kindermishandeling, de Stichting tegen de Vrouwenhandel en de Vereniging tegen Kindermishandeling. De hulpverleners schreven dat ze sinds de reorganisatie 'signalen ontvangen over verminderde aandacht en bereikbaarheid, onprofessioneel handelen en over afname van de samenwerking met de hulpverlening bij de politie'. In een bijlage bij de brief staan schrijvende voorbeelden: een slachtoffer van incest krijgt te horen dat ze over vijf of zes weken terug moet komen omdat er dan pas iemand beschikbaar is die haar aangifte op kan nemen, andere slachtoffers van seksueel

mishandeling moeten aangifte doen midden in een volle wachtkamer, ze moeten hun verhaal vier- of vijfmaal vertellen, en krijgen impertinente vragen gesteld als 'vond u het niet af en toe prettig?'

'We hebben die brief geschreven op een moment dat de zaak al verloren leek', zegt Lisette van Gorp van de Stichting Medusa. 'Maar het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut is weer een stimulans om onze lobby voort te zetten. We vinden dat er voor jeugd- en zedenzaken een uitzondering op de decentralisatie gemaakt moet worden. Voor de bestrijding van de zware criminaliteit zijn er toch ook aparte afdelingen gehandhaafd?'

De bezorgde hulpverleningsinstanties kunnen rekenen op steun van de 'oude' specialisten jeugd en zeden binnen de politie, die met spijt hun vak teloor zien gaan. Zoals mevrouw M.M. de Labije, vroeger hoofd jeugd en zeden bij de Rijkspolitie Overijssel, tegenwoordig 'hoofd taakveld C' in het district Vechtdal, regio IJssel, hetgeen wil zeggen dat zij de werkzaamheden van de basispolitie op het gebied van onder meer slachtofferzorg en jeugdzorg coördineert. De regio IJssel is sterk gededespecialiseerd. De Labije: 'Er

moest meer blauw op straat komen, daarom zijn de specialisten weggestrept. Alleen in de stedelijke districten Zwolle en Deventer zijn nog afdelingen met elk drie jeugd- en zeden specialisten. In de plattelandsdistricten is er formeel één functieplaats voor vrijgemaakt, centraal is er niets geregeld, ondanks dat daar bij de reorganisatie door de specialisten sterk voor is gepleit. Maar 'centraal' is binnen de politie tegenwoordig een erg vies woord.' De Labije maakt zich vooral zorgen over het functioneren van de specialisten in de plattelandsdistricten. 'Die hebben een erg eenzame functie op een heel emotioneel gebied. Jeugd en zeden kun je niet alleen, daarbij heb je een praatpaal nodig. En van de contacten met hulpverleningsinstanties, de netwerken, en het vertrouwen dat wij vroeger als centrale afdeling hadden is niets meer over. Zelfs als er weer gecentraliseerd wordt

oude en nieuwe zedenwetgeving staan beschreven, een 'Infolijst Slachtofferzorg', met daarin alle procedures op het gebied van jeugd en zeden. De politie-agent kan u ten slotte ter ondersteuning de brochure 'Informatie over de rechtsgang na seksueel misbruik' overhandigen. Er is in Midden- en West-Brabant geen centrale afdeling jeugd en zeden, maar per district worden de zaken op dit terrein wel gecoördineerd door een Coördinator Zorgsector. 'Sinds de regionalisering hebben we enorm in de jeugd- en zeden-taak geïnvesteerd', stelt regio-woordvoerder S. Worm.

Bovenstaande drie hypothetische aangiften leveren het volgende beeld op: volledige decentralisatie in West- en Midden-Brabant, een zeer centrale aanpak in Amstelland en een tussenvorm in Friesland. Uit de verschillen in de organisatie van de jeugd- en zeden-taak wordt in ieder geval duidelijk hoe autonoom de regionale politiekorpsen zijn sinds de reorganisatie van de politie. De ministers

van Justitie en Binnenlandse Zaken hebben niets meer over de organisatie van de politie te zeggen, ze kunnen alleen nog aanbevelingen doen.

Zoals minister W. Sorgdrager van Justitie op 24 januari deed. Ze stelde dat de 'zedenexpertise op enigerlei wijze en herkenbaar aanwezig moet zijn bij de politie'. Met dit advies sloot de minister zich aan bij de aanbevelingen van een in haar opdracht vervaardigd evaluatieonderzoek (van het Utrechtse Verwey-Jonker Instituut) naar de effecten van de nieuwe zedelijkheidswetgeving die op 1 december 1991 in werking is getreden. In dit onderzoek werden commissies van experts binnen justitie, politie en hulpverlening geraadpleegd. Deze deskundigen stelden unaniem dat de zedelijkheidswetgeving op zichzelf weliswaar een betere bescherming biedt tegen seksueel misbruik, maar dat de uitvoering ervan onder de maat blijft. Als belang-



minder over voor jeugd en zeden.'

Ook Herkelman vindt volledige decentralisering van de jeugd- en zedentaak geen goed idee. 'Eenvoudige jeugd- en zedentaken kunnen wel door de basispolitie worden uitgevoerd, maar een incestzaak is daarvoor echt te zwaar. Voor jeugd- en zedenzaken is de gulden middenweg het beste: tussen een centrale en decentrale aanpak in.'

Over een paar jaar zal dit inzicht wel weer in alle regio's zijn doorgedrongen, denkt Herkelmans.

'Hoewel er nog steeds binnen de politie een grote stroming bestaat die zegt dat de basispolitie alles moet kunnen.'

Minister Sorgdrager heeft, bij gebrek aan sterkere machtsmiddelen, aan de Tweede Kamer toegezegd dat de manier waarop de jeugd en zedentaak in het land is georganiseerd zal worden 'geinventariseerd'. In sommige districten, zoals in Utrecht, is men al op eigen initiatief bezig met een dergelijke inventarisatie.

Mevr. G.E. Acton, chef jeugd en zedenpolitie in het district Utrecht: 'Voor de reorganisatie was er in de stad Utrecht een centrale afdeling en die is gelukkig gehandhaafd. Maar in de rest van de regio is het heel uit-

enlopend geregeld. In Zeist zit bijvoorbeeld een zelfstandige afdeling met vier mensen, maar in Amersfoort werkt men met "taakaccenthouders", die maar een deel van hun tijd aan jeugd en zeden kunnen besteden. De korpsleiding wil er meer uniformiteit in aanbrengen.'

#### ONWERKBARE SITUATIE

In de regio Kennemerland is een werkgroep ingesteld die moet gaan adviseren over de beste manier om de jeugd- en zedentaak te organiseren. Henk Groenewegen, teamchef jeugd en zeden in Haarlem heeft in de huidige situatie regelmatig met identiteitsproblemen te kampen. 'Ik ben voor hulpverleningsinstanties en justitie het aanspreekpunt voor het beleid op het gebied van jeugd en zeden in de hele regio Kennemerland. Maar zo gauw het om de uitvoering gaat kan ik alleen voor het district Haarlem spreken. De chefs van de andere districten hoeven zich niet te houden aan de afspraken die ik maak. Dat is een onwerkbaar situatie. De hulpverleningsinstanties en justitie hebben behoefte aan een centrale, per regio georganiseerde jeugd en zedenpolitie, met één aan-

spraakpunt voor beleid én uitvoering.'

Toch denkt Groenewegen niet dat alle problemen rond de jeugd- en zedentaak zijn opgelost als er maar een centrale afdeling wordt ingesteld. 'Je zult toch ook de basispolitie goed moeten instrueren over hoe ze bijvoorbeeld met bepaalde aangiften om moeten gaan.'

In de regio Midden- en West-Brabant gelooft men vooralsnog helemaal niet dat de jeugd- en zedenpolitie weer moet worden gecentraliseerd. Woordvoerder Worm wijst andermaal op de investeringen die de regio op dit gebied heeft gedaan. 'Omdat de Rechercheschool zwaar overbelast is hebben we zelf voor de basispolitie mensen cursussen jeugd en zeden georganiseerd. Echt, in Midden- en West-Brabant is de expertise op het gebied van jeugd en zeden niet verloren gegaan.'

In de regio Twente zat men om andere redenen niet te wachten op aanbevelingen van de minister en de hoofdcommissarissen. Woordvoerder P. Straub: 'We zijn er zelfs een beetje boos over. Door die aanbeveling wordt een veel te algemeen beeld opgewekt: de politie heeft het weer niet goed geregeld. Dat

is vooral jammer voor de slachtoffers, die denken nu dat ze niet goed door de politie zullen worden opgevangen. Terwijl wij in Twente beschikken over een aparte jeugd- en zedenafdeling voor elk district, waar 24 uur per dag specialisten beschikbaar zijn.'

Minister Sorgdrager heeft de Tweede Kamer beloofd dat als in de tweede helft van deze kabinetsperiode de nieuwe politiewet geëvalueerd worden, er ook aandacht zal zijn voor de gevolgen van de despecialisering.

Onderzoekster De Savornin Lohmann hoopt van harte dat die aandacht tegen de tijd van de evaluatie nog groot genoeg zal zijn. 'Jeugd en zeden is binnen de hele politie-organisatie natuurlijk maar een microterreintje.

Het heeft natuurlijk ook wel wat drammerigs, die specialisten die hun eigen afdelinkjes niet kwijt willen. Maar het gaat toch om een belangrijke zaak. De laatste jaren zijn er zoveel campagnes geweest dat incestslachtoffers en kinderen die mishandeld worden naar de politie moeten gaan, die kun je nu niet in de kou laten staan'.

I.B.

## Zedenpolitie kent nog witte vlekken

door LOES DE FAUWE *Par* <sup>27/4</sup>

**AMSTERDAM** - De Amsterdamse politie heeft de laatste jaren veel geleerd over zedendelicten. "Als iemand tien jaar geleden zei: een op de tien meisjes en vrouwen heeft ervaring met seksueel misbruik, werd hij gestoord verklaard. En zo ging het ook met met (seksuele) kindermishandeling en nu dus met kinderporno. Dan kwam de vraag: 'Is kinderporno een probleem?' En dan zei iedereen: 'Volgens mij niet'. Er was weinig kennis."

Dat zegt hoofdinspecteur Peter Holla (32), die vier jaar lang de afdeling Sociale Jeugd- en Zedenpolitie heeft geleid en binnenkort afscheid neemt. Hij gaat twee jaar naar Binnenlandse Zaken als adviseur inzake georganiseerde criminaliteit.

Hij trof in 1991 een 'algemene' zedenpolitie aan: "Er was een sterke behoefte aan kennis. Hele gebieden waren verwaarloosd; de kennis van de prostitutie was volkomen verwaterd. Tippelprostitutie had wel aandacht, maar we hadden nauwelijks zicht op wat er op de Wallen gebeurde."

Analoog aan de verdeling van de artikelen omtrent zeden in het Wetboek van Strafrecht werden vier eenheden opgetuigd: prostitutie en vrouwenhandel, seksuele kindermishandeling, kinderporno en de unit verkrachting, aanranding en schennis.

Holla: "Onderzoek en ontwikkelingen in de maatschappij gaven wel aan dat op zedengebied meer strafbare zaken speelden dan wij aan aangiften binnen kregen, maar als er al eens een tip kwam, ontbrak gewoon de kennis om te beoordelen wat er gebeurde."

"Dat verklaart ook wel de verkeerde taxatie die indertijd is gemaakt ten aanzien van de kinder-

porno. Ook na officieel onderzoek, vanwege de Amerikaanse aantijgingen, werd gesteld dat het allemaal wel meeviel." Als er meer zou zijn gedaan met de informatie die toen werd aangedragen, was het allemaal eerder uitgekomen, denkt Holla.

De zaken liggen nu anders. "Amsterdam is wel verweten dat het een kruistocht voert tegen kinderporno, maar dat is niet waar. We hebben met feiten de noodzaak aangetoond van een wetswijziging, zodat er nu meer opsporingsmogelijkheden zijn en bezit ook zwaarder kan worden gestraft."

Hij wil meteen relativiseren. Ook nu actief wordt gespeurd naar kinderporno en met de regelmaat van de klok 'grote zaken worden gedraaid' gaat het niet om grootschalige organisaties. "Dat geroep indertijd, dat Nederland het distributieland van kinderporno was, dat is onzin."

De prostitutie was volgens Holla een ander verwaarloosd deel van het werkgebied. "Eerst hebben we de zedencontroles in ere hersteld: dat je in de bordelen

komt en weet wie waar zit. Het beeld op de Wallen was natuurlijk enorm veranderd: veel migranten, veel illegalen, grote mobiliteit. Vrouwenhandel was ook zo'n onderdeel waarin geïnvesteerd moest worden. Dat leidde vorig jaar tot resultaat: vijftig zaken in één jaar, tegen tien in de vijf jaar daarvoor."

Hoewel in Amsterdam, in tegenstelling tot bij voorbeeld Limburg, niet zo heel veel Oosteuropese vrouwen zitten, is naar hen wel aandacht uitgegaan.

Holla: "Vrouwenhandel is een goede manier om ergens voet aan de grond te krijgen. Dat hadden we gezien in Duitsland en Frankrijk: die jongens nemen vrouwen mee, zetten ze hier gedwongen in de prostitutie, verdienen veel geld - soms dertigduizend gulden per maand - en investeren vervolgens in handel, met wapens, in drugs. De volgende fase is dat ze bedrijfsjes overnemen. En als ze zo in de bovenwereld wortelen,

krijg je ze bijna niet meer weg."

Nog steeds is prostitutie en 'gelegenheid geven' verboden. Het opheffen van dat bordeelverbod is politiek een eendeloos discussiepunt.

Amsterdam doet het vanaf 1 januari 1996 anders, met een gedoogbeleid. Bordeelhouders moeten zich dan gaan houden aan allerlei regels. Holla: "De impact zal groot zijn: betere werkomstandigheden, minder illegaliteit, minder criminaliteit. Het zal het karakter van de Wallen veranderen."

"Het beeld van de ramen zal natuurlijk blijven bestaan, dat hoort bij Amsterdam. Maar al die mannetjes die rond die ramen hangen, telkens binnen hun geld ophalen en een monopoliepositie proberen te verwerven, dat moet weg. Dan kun je toe naar een gezonde bedrijfstak, die goed te controleren is. Natuurlijk zal een deel het illegale circuit in duiken: 75 procent van de vrouwen die achter de ramen zitten, is illegaal. Bovendien: als er dan echt schaarste ontstaat, moet een aantal van die vrouwen maar een werkvergunning krijgen."

Zedenmisdriven zijn maar een gering deel van de totale criminaliteit, zegt Holla. Hoewel: "Per dag hebben een à twee verkrachtingen of aanrandingen plaats, maar slechts dertig tot veertig procent van de slachtoffers doet aangifte."

"Wij hebben per jaar 150 zaken van seksuele kindermishandeling, maar de vertrouwensartsen krijgen vijftienhonderd meldingen. We hadden vijftig zaken van vrouwenhandel, maar met tienduizend prostituées in Amsterdam, onder wie een paar duizend illegalen, moet het vaker voorkomen."

"We hebben nog witte vlekken: gebieden waarin we nog niet echt thuis zijn. Zoals de homoprostitutie, met name die minderjarige buitenlandse jongetjes. We hebben niet voldoende zicht op hoeveel dat er zijn en onder welke omstandigheden zij leven."



# Sexueller Misbrauch: Die Psyche der Täter

PSH 4-95

In der Diskussion um den sexuellen Misbrauch wird den Tätern fast ausschließlich mit Abscheu und Unverständnis begegnet. Die Berliner Beratungsstelle „Kind im Zentrum“ dagegen bemüht sich um ein Verständnis für den Täter, denn nur so erscheint effektive Hilfe – für Opfer wie Täter – überhaupt möglich

**B**eim Thema des sexuellen Misbrauchs wird der Fernsehschirm zum Tribunal der „Gnadenlosen“. In einer ZDF Sendung zum Thema „Misbrauch des Misbrauchs“ vom 8. Juni 1994 forderte der Sprecher am Ende, die Väter „gnadenlos zu verfolgen“, die ihre Kinder sexuell misbraucht haben, warnte aber zugleich vor „schwerwiegenden Interventionen aufgrund eines bloßen Verdachts“. Dem zweiten Teil des Satzes, der Warnung, kann man nur zustimmen. Auch die Berliner Beratungsstelle

„Kind im Zentrum“ arbeitet seit Jahren dafür, daß sich endlich durchsetzt, niemanden auf Grund eines bloßen Verdachts zu verfolgen. Aber warum überhaupt verfolgen, warum „gnadenlos“? Wie soll die Warnung des zweiten Teiles des Satzes verwirklicht werden können, nachdem man den ersten Teil des Satzes ausgesprochen hat?

Die unerbittliche rigorose Haltung gegenüber den „Tätern“ schließt diese aus der menschlichen Gemeinschaft aus, indem sie zu Monstern aufgeblasen werden. Damit kann ihnen dann jegliche Hilfe verweigert werden. Geholfen ist aber auch nicht den Opfern. Ihnen kann man nur helfen, wenn man auch bereit ist, dem Täter zu helfen, oder Hilfe zu ermöglichen. Wie Ernst Federn, Psychoanalytiker, der den Terror im KZ Buchenwald überlebt hat, an sich selbst und an seinen Leidensgefährten festgestellt hat, kann sich das Opfer nur dann aus seiner Opfer-Rolle befreien und überleben, wenn es sich vom Täter befreien kann und das heißt, wenn es den Täter verstehen kann, wenn es dessen monsterhafte Übermacht zerstören kann. Darum haben Beratungsstellen wie „Kind im Zentrum“ von Anfang an gekämpft und eindringlich davor gewarnt, mit Empörung über die Täter herzufallen.

Wenn die Medien jetzt eine Kampagne gegen den „Misbrauch mit dem Misbrauch“ inszenieren, könnte man meinen, sie schließen sich dieser Warnung an. Aber sie tun das keineswegs in selbstkritischer Weise, im Gegenteil: nach dem Muster „haltet den Dieb“ zeigen sie auf die „Kinderschützer“ und bleiben selbst dabei als die Unbescholtene auf ihrem Platz. Die Inszenierung des Opfer-Täter-Karussells dreht sich weiter. Diesselben Medien, die bisher die Täter ins grelle Rampenlicht gezerrt haben, sind schon wieder dabei, „Täter“ vorzuführen, nur dieses Mal andere: diejenigen, die bisher eher auf der Opfer-Seite angesiedelt gewesen waren: die Therapeuten, Psychologinnen, Erzieherinnen, die sich um das

## Täter werden zu Monstern aufgeblasen

ten überall nach Misbrauch, sie würden arglose Kinder zu Geständnissen zwingen und gegen ihre Väter aufbringen. Familien zerstören.

Die Zerstörung der Familie, des Lebensraumes des Kindes, von der da so viel die Rede ist, ist aber nicht nur dann der Fall, wenn der Vater zu Unrecht verdächtigt wird, sondern auch bereits dann, wenn der Verdacht zutrifft und die geforderte „gnadenlose Verfolgung“ betrieben wird.

Das setzt das Unrecht der falschen Verdächtigung nicht ins Recht, keineswegs. Aber es zeigt die eigentliche Quelle der Zerstörung: die unmenschliche Diskussion über sexuellen Misbrauch in den Medien. Und diese ist in beiden Fällen menschenverachtend, sowohl in der Verurteilung des Misbrauchers, als auch in der Verurteilung derer, die einen falschen Verdacht aussprechen, oder denen dies vorgeworfen wird.

Die Skandalisierung ist ein Mittel, Täter zu Monstern aufzublasen, auf die der Zuschauer nur mit den entsprechenden Affekten reagieren kann: Abscheu, Verurteilung. Eine Schlagzeile wie „Tochter bestialisch vergewaltigt“ kann nur Abscheu hervorrufen, und das soll sie auch, das ist der Zweck der Vorführung – nichts weiter, keine Hilfe für den Vorgeführten oder für das Opfer. Aber ebenso können Sätze wie: „Durch falschen Verdacht ein Leben zerstört“, „Kinder zu Geständnissen gezwungen“, „Misbrauchsschnüffelnde Kinderschützer“ nur eine Reaktion zulassen: Abscheu. Im Affekt des Abscheus vergessen wir zu fragen, wie ist das möglich, was hat der uns Vorgeführte denn tatsächlich getan? Wenn man nun Therapeuten als Täter vorführt, geschieht das nach demselben Muster, wie wir es von der Vorführung der Misbraucher kennen. Es werden Behauptungen aufgestellt, die niemand in der Rolle des bloßen Zuschauers überprüfen kann. Behauptungen, die auch die notwendige

Hilfe erschweren. Die abgrundtiefe Verachtung des Misbrauchers in der Öffentlichkeit macht es dem misbrauchenden Erwachsenen schwer, seinen Misbrauch zuzugeben.

In einem solch aufgeheizten Klima ist es auch undenkbar, daß das misbrauchte Kind seinem „Peiniger“ gegenüber auch noch andere Gefühle hat als die des Abscheus, des Ekels, der Angst. Es ist undenkbar, daß es seinen Vater liebt, ihn nicht verlieren will, selbst wenn es von ihm misbraucht worden ist. Hilfe – für den Misbraucher wie für das Kind – ist in einem derartigen Klima erschwert, wenn nicht gar unmöglich. Denn Hilfe würde ein Verstehen des Misbrauchers voraussetzen.

Die Berliner Beratungsstelle „Kind im Zentrum“ bemüht sich um dieses Verstehen.

Männer, die ihre Kinder sexuell misbrauchen, sind, obwohl sie innerhalb der Familie oftmals tyrannisch herrschen, meist eher unsichere, schwache Persönlichkeiten, die sehr darum bemüht sind, ihre innere Bedürftigkeit hinter einer Fassade der Stärke zu verdecken. Sie erfüllen nicht die kulturell aufgestellten Anforderungen an eine – patriarchale – „Männlichkeit“, ohne sich von der Verbindlichkeit dieser Normen zu befreien. Sie leiden eher unter dem erlebten Defizit an Männlichkeit. Häufig fühlen sie sich – nach der Aufdeckung des Misbrauchs – als „Opfer der Umstände“, durch die sie – gewissermaßen ohne eigenes Zutun – in die Misbrauchshandlungen verstrickt worden sind.

Die Wünsche, die im sexuellen Misbrauch befriedigt werden sollen, sind in ihrem Kern nicht nur, nicht einmal primär, sexuelle. Es ist zunächst und in erster Linie die Suche nach Zärtlichkeit, psychischer und körperlicher Nähe, nach Selbstbestätigung, Anerkennung, und Macht. Diese Wünsche werden im sexuellen Misbrauch auf das Kind gerichtet und zugleich in ein (genital)-sexuelles Gewand gekleidet.

misbrauchte Kind kümmern, ihm zu helfen versuchen. Ihnen wird nun vorgeworfen, sie verdächtigten Väter zu Unrecht, ihre Kinder sexuell misbraucht zu haben, sie schnüffel-

## Erfelijke gegevens ontuchtplegers in databank CRI

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG — De Centrale Recherche en Informatiedienst (CRI) is een proef begonnen met een speciale computer-databank, waarin gegevens van meervoudige plegers van zedendelicten zijn opgeslagen. Ook zouden in deze databank uit bloed- of spermamonsters verkregen erfelijke informatie (DNA) moeten worden opgeslagen. De CRI onderzoekt of dat laatste juridisch mogelijk is.

Volgens woordvoerder Hagen rechtvaardigt de ernst van zedendelicten het opzetten van een speciale databank, die het voor de politie gemakkelijker moet maken mogelijke daders te identificeren. De groep meervoudige ontuchtplegers (pedofilie, aanranding, verkrachting) is volgens Hagen niet al te groot. Hij meent dat van registratie in een databank geen preventieve werking uitgaat. In Canada bestaat al een zeden-databank die door rechercheurs kan worden geraadpleegd. De software voor de CRI-databank is afkomstig uit Canada.

## Par 29/3 Castratie op verzoek voor verkrachters

AUSTIN - Texanen die herhaaldelijk zijn veroordeeld voor ontucht met kinderen, kunnen binnenkort vragen te worden gecastreerd. Gisteren nam de Texaanse Senaat een wet aan die castratie op verzoek mogelijk maakt.

„Die mensen zijn vaak het slachtoffer van onbedwingbare driften.“ zei de Republikeinse senator Teel Bivins die de wet indient. „Velen hebben gevraagd deze behandeling te mogen ondergaan, zodat ze van hun driften verlost worden en een normaal leven kunnen gaan leiden.“

Texas is de eerste Amerikaanse staat waar castratie op verzoek mogelijk kan worden. De wet moet nog door het Texaanse Huis van Afgevaardigden worden goedgekeurd.

Niet iedereen was blij met Bivins' voorstel. De Democratische senator Royce West noemde het barbaars.

(AP)

## Brein moordenaar op sterk water

MADISON - De hersenen van de Amerikaanse seriemoordenaar en kannibaal Jeffrey Dahmer staan op sterk water en zullen mogelijk worden onderzocht om opheldering te krijgen over zijn abnormale gedrag. Dahmer was veroordeeld wegens de moord op zestien jongens en mannen, kanibalisme en het afhakken van ledematen en andere lichaamsdelen, die hij in de koelkast bewaarde. Vorig jaar november werd Dahmer in een gevangenis in Wisconsin doodgeslagen. Zoals gebruikelijk werden tijdens de lijkenschouwing de hersenen verwijderd. Lijkenschouwer Keith Epps zei dat ook het lichaam van Dahmer wordt bewaard totdat het proces tegen zijn vermoedelijke moordenaar, Christopher Scarver, achter de rug is.



Dabei wird gerade dieses „genital-sexuelle Gewand“ deshalb benützt, weil es zum (Selbst-)Bild von Männlichkeit gehört, und weil gleichzeitig dieser Mann diesem Selbstbild nicht entsprechen kann, nicht entsprechen zu können glaubt.

Sexueller Mißbrauch ist deshalb auf seiten des Mißbrauchers im Kern als der Versuch der kompensatorischen (Rück-)Gewinnung fehlender „Männlichkeit“ zu verstehen.

## Suchen die Täter Zärtlichkeit?

Der mißbrauchende Erwachsene phantasiert das Kind als Partnerin, die Partnerin selbst aber als Mutter, als strafende Instanz, als sich Verweigernde. Demütigende, sich selbst dagegen dem Kind gegenüber als groß, stark, väterlich, partnerschaftlich, frei und mächtig. Auf diese Weise verleugnet er seine eigene tatsächliche Schwäche, er verleugnet seine Bedürfnisse nach Nähe, Geborgenheit, Akzeptierung, nach „Klein-sein“, die er nur als Schwäche wahrnehmen kann. Diese verleugneten Wünsche können in der Mißbrauchs-Beziehung zum Kind bis zu einem gewissen Grad befriedigt werden. Somit besteht ein ganzer Komplex von Gründen, das System des Mißbrauchs aufrechtzuerhalten.

Dabei taucht anscheinend ein Widerspruch auf. Wir sagen: Sein eigenes Erwachsensein ist verhindert, deshalb flüchtet er in die Zuwendung zum Kind. Aber es hatte ja einmal eine Beziehung zu einer erwachsenen Partnerin gegeben; zu der Frau, mit der er das Kind gezeugt hat. Hat sich daran etwas geändert? Und was? Oder war diese Beziehung eine, in der die Unreife des einen oder beider Partner (noch) nicht in Erscheinung getreten war?

Mißbrauchende Erwachsene schildern in ihren sexuellen Beziehungen zum Kind Zärtlichkeiten, die sie bei ihrer Frau oder Partnerin nicht (mehr) erleben, ihr nicht (mehr) geben können. Wenn man den Statistiken glaubt, ist die Sexualität zwischen erwachsenen Partnern sehr reduziert, auf den Koitus beschränkt. Die Zärtlichkeit ist aus den meisten erwachsenen Beziehungen verschwunden – sicher aus dem Zusammenhang gegenseitiger Kränkungen, Demütigungen, Entfremdungen zu verstehen. Der mißbrauchende Erwachsene sucht sie deshalb beim Kind. Zugleich gilt die Sexualität, die er beim Kind sucht und praktiziert, großenteils als „pervers“ oder „unmännlich“ – in den Augen des Mannes oder der Frau, beide gestatten sich diese nicht (mehr), der Mann kann sie von der Frau nicht erzwingen, wie er es vom Kind kann.

Sexualität ist etwas sehr störanfälliges, von der Beziehung zwischen den Partnern in hohem Maße abhängig, von Kränkungen, Enttäuschungen, Demütigungen auch außerhalb dieser Beziehung. Trotzdem reichen diese Bedingungen nicht aus, damit ein Erwachsener sein Kind als sexuellen Ersatzpartner mißbraucht. Ein Erwachsener, der ein Kind für die Befriedigung seiner eigenen (nicht nur) sexuellen Bedürfnisse mißbraucht, tut das in der Regel in der Hoffnung, damit eigene psychosexuelle Probleme zu bewältigen, deren Ursache in Demütigungserfahrungen in der Kindheit zu suchen sind, in Erfahrungen und Erlebnissen, daß ihm die Ressourcen und die notwendigen Lernbedingungen für eine gelungene Persönlichkeitsbildung vorenthalten wurden. Der mißbrauchende Erwachsene wurde in seiner Kindheit daran gehindert, eine eigenständige Entwicklung zu haben. Er hindert nun sein Kind an dessen eigenständiger Entwicklung. Dies ist durchaus als eine Art Wiederholungszwang zu deuten.

## Mißbraucher führen ein Leben im Verbotenen

Allgemein kann man sagen, es war eine versagende, sein Selbstwertgefühl zerstörende Sozialisation, die dem mißbrauchenden Erwachsenen nicht erlaubte zu lernen, seine Bedürfnisse gegenüber anderen (Gleichaltrigen) zu akzeptieren und um ihre Befriedigung zu kämpfen. Er mußte sich klein machen, seine Befriedigungen hinter dem Rücken der anderen suchen. Er gewöhnte sich daran, sich seine Befriedigungen in Heimlichkeit, gegen die

Normen und unter Flucht vor Öffentlichkeit zu holen. Ein Leben im Verbotenen.

Deshalb das Geheimnis, mit dem der Erwachsene seinen Mißbrauch umhüllt. Das Geheimnis, in das der Täter das Opfer einbindet, nimmt eine entscheidende Stel-

le im Mißbrauchsgeschehen, in seiner Aufrechterhaltung und Abschirmung von der Umwelt ein. Es hat aber zugleich einen entscheidenden Platz in der Psychodynamik von Täter und Opfer. Es hat den Charakter eines Pakts, der Gegenseitigkeit, sowohl nach innen als auch nach außen. Es besteht im Kern aus Vereinbarungen, die wechselseitig eingehalten werden (müssen). Seine Funktion der Angstreduzierung erfüllt es auch für das Opfer. Die Folgen der Aufdeckung wären entsetzlich. So sagt es ihm nicht nur der Mißbraucher, das sagt es sich zugleich auch selbst.

Das Kind wird deshalb auch mit an der Fassade bauen, die den Mißbrauch nach außen abschirmt; am Regelsystem, das der inneren und nach außen gerichteten Legalisierung dient, mit dem eine (irreale) Realität geschaffen wird. Auch hier haben wir die Prozesse der Umdeutung, der Wahrnehmungsverchiebung, die wir beim Mißbraucher bereits kennengelernt hatten. Es sind psychologische Anpassungsprozesse an eine falsche Realität, an die Realität „des Unerlaubten“.

Aus seiner eigenen Sicht sieht sich der mißbrauchende Erwachsene sehr häufig als der, der das Kind wirklich liebt, der einzige, der es versteht, als der „gute Vater“.

Er verleugnet die Tatsache des Mißbrauchs,

er rationalisiert ihn (als väterliche Fürsorge, Aufklärung),

er verkehrt ihn ins Gegenteil (als Liebe, Zärtlichkeit),

er schiebt die Schuld und Verantwortung auf: das verführerische Kind,

auf die abweisende Frau, denn sie ist schuld, daß er sich anderweitig eine Abfuhr für seinen „männlichen Sexualtrieb“ verschaffen mußte,

auf die eigene Mutter, die ihn vernachlässigte.

Diese Strategien dienen der Abwehr der Realität des sexuellen Mißbrauchs. Sie haben zugleich die Funktion, das Selbstbild (des liebenden und so weiter Vaters) aufrechtzuerhalten. Ängste und Schuldgefühle fernzuhalten. Wir können in ihnen die Anstrengung erkennen, das Geheimnis aufrechtzuerhalten. Vor allem für den mißbrauchenden Erwachsenen hat das Geheimnis eine stabilisierende Funktion in seinem psychischen Haushalt übernommen. Sein gesamtes Leben ist um dieses Geheimnis, seine Hütung, aufgebaut. Verleugnung ist der Mechanismus, der das Selbst zusammenhält, während Aufdeckung verbunden ist mit Phantasien der Auflösung des Selbst, mit der Angst, nicht mehr zu existieren.

## Wozu dient die Bestrafung der Täter?

In diesem Widerstand gegen die Auflösung des Systems der Verleugnung liegt die Schwierigkeit therapeutischer Hilfe für den mißbrauchenden Erwachsenen begründet. Die Verleugnung aufzulösen ist aber sowohl die Voraussetzung als auch erstes Ziel jeder therapeutischen Arbeit mit dem Mißbrauchenden. Nur wenn dies gelingt, kann der Mißbrauchende das Angebot eines anderen Realitätssystems – der Realität des Mißbrauchs und seiner psychischen Funktion einerseits, der Realität eines Systems von Hilfen und Hilfspersonen, die ihm helfen, den Weg in ein Leben ohne Mißbrauch zu gehen – annehmen, das die Therapie ihm bietet. Diese Auflösung der Verleugnung ist kein einmaliger Akt, sie ist vielmehr die Aufgabe der gesamten Therapie mit dem mißbrauchenden Erwachsenen.

Aus den bisherigen Ausführungen geht hervor, daß Versuche, den Mißbraucher durch Strafverfolgung von seinem Verhalten abzubringen, wirkungslos sind, denn er hat ja gelernt, unter Strafdrohung zu leben, deshalb auch die Geheimhaltung. Aufdeckung und Strafverfolgung zeigen ihm nur, daß sein Sicherungs- und Verleugnungssystem, mit dem er den sexuellen Mißbrauch vor den Augen der Öffentlichkeit zu verbergen versucht hatte, nicht dicht genug war; sie erzeugen in der Regel weder ein nachträgliches Unrechtsbewußtsein noch den Wunsch, von einem „Leiden“ befreit zu werden. Strafverfolgung verbaut dem Mißbrauchenden die Möglichkeit, Einsicht in sein Fehlverhalten zu gewinnen. Damit fehlt die Voraussetzung für die Übernahme der Verantwortung für das mißbräuchliche Tun, für die Chance, die fehlenden (Reifungs-)Schritte therapeutisch nachzuholen. Damit bleibt auch der endgültige und dauerhafte Schutz des Kindes vor dem Mißbrauchenden verwehrt.

Die Strafverfolgung dient vielleicht einem anderen Zweck: Die Welt des Guten wiederherzustellen, indem sie das Böse personifiziert und austreibt. Sie ist eine Antwort auf die Vorführung des Mißbrauchers als Monster und durch diese Vorführung nahegelegt. Sie dient also den Verfolgern. Ihnen dient sie als Reinigungsritual. Reinigen soll sie die Verfolger von ihrem eigenen Täterstatus.

## Doodstraf voor kindermisbruik

KUALA LUMPUR – Maleisië overweegt de doodstraf in te voeren voor mensen die door mishandeling of misbruik de dood van een kind bewerkstelligen. Onlangs ontstond in Maleisië grote openbare verontwaardiging over de dood van een meisje van 17 maanden dat seksueel was misbruikt terwijl het aan de zorg van een mannelijk familielid was toevertrouwd. De peuter overleed op 28 maart, een week nadat het met bloeduitstortingen rondom de geslachtsdelen en op dijen en armen in het ziekenhuis was opgenomen. Er zijn nog geen arrestaties verricht in deze zaak. In 1993 zijn in Maleisië 1084 gevallen van kindermisbruik gemeld.

N<sup>v</sup>/hN 4-4-95

■ SCHANDPAAL — Singapore, het om zijn draconische straffen beruchte Aziatische stadstaatje, probeert iets nieuws uit: openbare vernedering via de televisie. Het eerste slachtoffer van die elektronische schandpaal was de 37-jarige Sim Seng Wah, die had bekend in stadsbussen meisjes lastig te hebben gevallen.

TEL 3/4



## Met lustmoordenaars weet ook het recht geen raad

Koos van Weringh: De zaak Sara Beugeltas. De Arbeiderspers, Amsterdam; 208 blz. - f 34,90.

TR 7-4  
**De hiërarchie onder gevangenen wil dat kindermoordenaars minachting ten deel valt. Ze worden genegeerd, zijn eenling. Maar aangezien ze mens zijn en blijven, koesteren ze hoop. De vrijheid lonkt, voor de één na twee jaar, voor de ander ook na decennia van detentie.**

Op de vliering van een bananendoos op het Waterlooplein in Amsterdam werd op 28 augustus 1934 het lijke gevonden van de 7-jarige Sara Beugeltas. Zij was daags tevoren gewurgd. De dader, een 21-jarige man die al tweemaal eerder in aanraking met de politie was geweest wegens zedenmisdriven, kon eenvoudig worden gevat. Hij kreeg levenslang en stierf bijna dertig jaar later, in 1964, in de Utrechtse Van der Hoevenkliniek. Criminoloog Koos van Weringh heeft naar deze zaak een fascinerend en uitvoerig onderzoek gedaan. Je zou hem mogen verwijten dat hij de kroniekvorm

waarin hij zijn boek heeft gegoten, zo ver heeft doorgevoerd dat het ten koste gaat van de 'beleving'. Tegelijkertijd kunnen de vaak tot in detail beschreven feiten de lezer tot grote innerlijke verwarring brengen.

Het lot dat Sara Beugeltas en haar ouders trof, was gemeen. Een jong meisje, met een heel leven voor zich, wordt door een man met hyperseksuele aanleg meegevoerd naar een loods. Hij misbruikt het meisje en wurgt haar, naar het lijkt uit vrees voor herkenning. Later, zonder dat dit van invloed is op de feiten, komt vast te staan dat de sadistische inslag van de dader de doorslag heeft gegeven. Daarmee geconfronteerd raakt de lezer ten prooi aan de eerste verwarring, wordt hij tot een keuze gedwongen.

Moet hij zich de dood van Sara blijvend aantrekken en die, ook na tientallen jaren, als uitgangspunt nemen voor zijn kijk op de moordenaar? Of moet hij zich schikken in haar nu eenmaal niet ongedaan te maken dood en het lot van de dader - die van de rechters niet in aanmerking mocht komen voor therapie maar toch een 'stumperd' werd ge-

noemd - onder een vergrootglas plaatsen?

Wie voor het laatste kiest, ontdekt dat het 'recht' geen raad weet met lustmoordenaars. Dat gold zestig jaar geleden en geldt nog steeds: zie de zaak rond het eind vorig jaar vermoorde meisje Felicitas Oostdam, waarin de officier eveneens een eis tot levenslang - zonder tbs - op tafel legde. Moet de dader van zo'n delict worden 'geholpen' of in de vergetelheid van de cel blijven? Wie aan de tweede mogelijkheid de voorkeur geeft, neemt, zoals in de zaak-Sara Beugeltas is aangetoond, evengoed een zware verantwoordelijkheid op zich.

Haar moordenaar heeft tijdens zijn gevangenschap vele malen vergeefs om gratie verzocht. Zijn familie, hij was van joodse afkomst, stierf, met uitzondering van één broer, in de vernietigingskampen. De directie van de Leeuwarder gevangenis waar hij het grootste deel van z'n leven vertoefde, noemde hem in 1952 'meer een patiënt dan een misdadiger', zonder dat dit tot behandeling zou leiden. Zijn broer schreef in 1957 een brief aan toenmalig minister-president

dr. W. Drees, waarna wederom een heel leger van psychiaters en ambtenaren zich over de vraag boog, of de man moest worden overgeplaatst naar een kliniek. Pas nadat hij 24 jaar in de cel had doorgebracht, kwam het zover. Te laat, want de resocialisatie faalde, vooral omdat de veroordeelde niets meer van het leven begreep. Terwijl de ambtelijke adviezen over het al of niet stopzetten van de therapeutische behandeling van de man kris-kras door het land vlogen, stierf hij. Dit gebeurde op een moment dat zijn voorwaardelijke vrijlating een kwestie van tijd leek.

Zijn broer, die hem aldoor bijstond, was de enige die een menselijk oog had voor zijn aangeboren seksuele afwijkingen en de daarmee samenhangende gevaren. Navrant is dat de ouders van Sara Beugeltas zich nooit over hem uitlieten, en zelfs niet over de toedracht van de dood van hun dochtertje. Een logische keuze, kun je zeggen, maar wat heet logisch, waar procureurs-generaal, justitie-ambtenaren, gevangenisdirecteuren en zelfs ministers niet weten om te gaan met daders van zedendelicten?

Van Weringh merkt op dat de moordenaar van Sara Beugeltas een 'eenzame strijd met zichzelf moet hebben gevoerd'. Hij had er aan kunnen toevoegen dat de justitie inmiddels decennia lang in een 'innerlijk gevecht' is verwickeld over de perspectieven van lustmoordenaars, criminelen of zieken.

Adri Vermaat

Gelegnet, abgespalten und ausgetrieben werden sollen all jene Mißbrauchphantasien und Handlungen aus unserer Gemeinschaft, aus uns selbst.

Der potentielle Täter in uns zeigt sich in der Empörung über die Tat und versteckt sich in ihr zugleich im Gewand des Pharisäers. Damit ist nicht gesagt, daß wir alle Täter sind, sondern daß wir die Bereitschaft dazu in uns haben, unter bestimmten Bedingungen und Voraussetzungen zum Täter zu werden, die wir zugleich nicht sehen wollen, die wir deshalb in anderen suchen müssen, um sie verleugnen zu können. Die Täterrolle ist eine Möglichkeit, die jedem zur Verfügung steht, auch dem Opfer. „Identifikation mit dem Aggressor“ nennt das die Psychoanalyse und versucht damit, das Unfaßliche zu verstehen. Sie erscheint als Umkehrung der Rollen: das mißbrauchte Opfer mißbraucht nun selbst, um seinen Opfer-Status loszuwerden. Nicht alle, die als Kinder mißbraucht worden waren, versuchen auf diese Weise, ihre schrecklicher Erfahrung zu verdrängen, nicht alle folgen der Regel: „Wer nicht leiden will, muß hassen“ (Horst Eberhard Richter).

Diese Rollenumkehr ist ein gesellschaftliches Angebot zur Verarbeitung des Unerträglichen. Wir treffen sie in allen Lebensbereichen. Sie hält das System aufrecht, das Opfer produziert und Täter-Positionen anbietet.

Nur wenn wir dieses komplementäre Rollen-Modell selbst aufgeben, uns den angebotenen Rollen verweigern, können wir denen helfen, die in diese Rollen gedrängt worden sind, den „Opfern“ wie den „Tätern“. Die Kampagne gegen den „Mißbrauch mit dem Mißbrauch“ trägt dazu nichts bei. Im Gegenteil, sie bestärkt die Spaltung in Opfer und Täter, in Gut und Böse, die „Entweder-Oder-Logik“ der Herrschaft wie des Gehorsams (Derrida). □



# Een slechte start

PSYCHOLOGIE APR

Tussen droom en daad gaapt zelden een groter gat dan na seksueel misbruik. Incest, aanranding of verkrachting, een slechtere start van iemands seksuele ontwikkeling lijkt nauwelijks denkbaar.

Of het na seksueel misbruik ooit (weer) 'goed komt' met iemands sexleven, verschilt natuurlijk van persoon tot persoon. Het hangt om te beginnen sterk af van wat er precies is gebeurd. Ging het 'slechts' om gedwongen kijken naar porno of seksuele handelingen, of werd het slachtoffer op gewelddadige wijze verkracht? Was het seksuele misbruik eenmalig of ging het jarenlang door? Kwam er geweld aan te pas? Was er sprake van penetratie? Allemaal factoren die bij de verwerking van seksueel misbruik een belangrijke rol spelen. Uiteindelijk is er in veel gevallen wel sprake van een normaal sexleven, maar het verwerken van traumatische seksuele ervaringen kost vaak jaren.

## Geweld of niet?

In het algemeen geldt dat hoe meer geweld aan het seksueel misbruik te pas is gekomen, des te ernstiger de gevolgen voor het slachtoffer zijn. Bij verkrachting is het geweldsaspect vaak veel sterker aanwezig dan bij incest. Dat veroorzaakt veel angst. Niet alleen vanwege de expliciete bedreiging door de dader - 'ik krijg je wel als je me aangeeft' - maar vaak ook vanwege de impliciete, hypnotische beïnvloeding tijdens het seksuele vergrijp. Een verkrachter zoekt zijn (meestal zwakke) slachtoffers met zorg uit en is in principe altijd in het woord. Hij heeft het terrein van te voren vaak grondig verkend, weet waar de lantaampalen staan en waar de bosjes het donkerst zijn.

Incest wordt veel meer gekenmerkt door een vertrouwensbreuk, geheimhouding, loyaliteit en verlatingsangst dan door angst voor geweld. Incestplegers kunnen hun slachtoffers eveneens vaak gemakkelijk beïnvloeden, omdat die binnen het gezin of familie in principe van hen afhankelijk zijn en dus niet kunnen ontsnappen. Seksueel misbruik tussen vader en dochter heeft in de regel dan ook ernstiger gevolgen dan tussen stiefvader en 'dochter', of tussen oom en nichtje. Hoe groter de bestaande afhankelijkheid, des te zwaarder het emotionele letsel.

## Geen sex, maar troost

Van gevolgen voor iemands seksuele leven is bij incest vaak pas sprake als het slacht-

offer de handelingen van de incestpleger ook als incestueus heeft ervaren, lichamelijk dan wel geestelijk. Bij de incestplegers moet het seksuele aspect op de voorgrond hebben gestaan en dat blijkt maar bij een kwart het geval te zijn. Driekwart van de daders pleegt de bloedschande uit een gevoel van onmacht, en dat hangt vaak weer samen met een gebrek aan eigenwaarde, of met verlegenheid, vervalping of de angst onder de controle van vrouwen (eigen vrouw, moeder) te staan. De dader probeert dat te camoufleren door zijn machtspositie als vader te misbruiken. „De vader zoekt als het ware emotioneel troost bij zijn eigen kind,” zegt Frits Bruinsma, seksuoloog bij de Rutgers Stichting te Utrecht en schrijver van het vorig jaar verschenen boek *Incesthulpverlening*. Ook de dochter beseft in de meeste gevallen dat seksualiteit slechts het middel is en troost het doel.

Wanneer de incest pas in de puberteit begint, als een meisje borsten begint te krijgen, staat het seksuele aspect wel op de voorgrond. Maar aangezien de meeste incest al voor het twaalfde jaar plaatsvindt, is sex dus vaker middel dan doel geweest. De gevolgen van incest voor iemands latere sexleven hoeven in zo'n geval volgens seksuologen niet eens zo ingrijpend te zijn.

Bij ontuchtplegingen met kinderen buiten het gezin gaat het in driekwart van de gevallen duidelijk om de seksuele beleving. Bij pedofielen bijvoorbeeld vanwege hun duidelijke seksuele voorkeur voor kinderen.

## Het kind als getuige

Opmerkelijk is dat incest vaak belastender is wanneer het kind er getuige van is geweest dan wanneer het zelf slachtoffer was - zeker op het seksuele vlak. Bruinsma: „Het probleem is dat niemand aandacht heeft voor dat jongetje of meisje. Zo'n kind verkeert in een incestueus gezin vaak in een isolement, het heeft geen vertrouwensfiguur. Bovendien vindt het zelf niet dat er een reden is om ergens troost te zoeken. Dat kind heeft per slot van rekening niks meegemaakt, alleen maar wat gezien.”

Jongens blijken daar gevoeliger voor te zijn dan meisjes. Meisjes zetten hun angsten en problemen vaak om in allerlei vormen van zorg en loyaliteit ten opzichte van hun misbruikte zusje of broertje. Jongens hebben vaker gedragsmoeilijkheden, worden vooral lastig. „Aangezien zowel bij hulpverleners als in gezinnen nog al-

## Groot internationaal congres

Behandeling van mensen die zich seksueel misdragen (*Treatment of sex offenders*). 18, 19 en 20 september 1995. Vrije Universiteit Amsterdam. Dit congres heeft twee hoofdoelen. Ten eerste het geven van een overzicht van de bestaande strategieën op het gebied van preventie, psychodiagnostiek en behandeling, waarbij de situaties in de Verenigde Staten en Europa (inclusief de voormalige Oostbloklanden) met elkaar vergeleken worden. Ten tweede is het de bedoeling de meest veelbelovende behandelingsprogramma's in kaart te brengen. Daarnaast zullen er symposia gewijd worden aan seksueel geweld in de media en aan verschillen in het strafrecht ten aanzien van de leeftijd van dader en slachtoffer. Vooral de behandelingsprogramma's voor seksueel gewelddadige adolescenten zullen veel aandacht krijgen.

tijd meer begrip bestaat voor psychische klachten dan voor gedragsmoeilijkheden, gaan die jongens zich steeds beroerder gedragen. Alleen doordat ze door hun omgeving alsmaar niet worden gehoord.”

Vroeger dacht men dat slachtoffers van seksueel misbruik vaak toekomstige daders zouden worden. Dat idee is volgens Bruinsma terecht op de helling komen te staan. Zeker niet elke dader is zelf ooit seksueel misbruikt. Wel zijn grove aanranders en verkrachters vaak in een fysiek gewelddadige omgeving opgegroeid, in een gezin met een sterk verseksualiseerde cultuur, waarin veel over sex wordt gesproken, regelmatig seksuele grapjes over tafel gaan en frequent naar pornofilms wordt gekeken. Bruinsma: „Al dat soort normen leidt vaak tot een versterkt 'uitageren', zoals hulpverleners dat noemen. Zeker als een jongen geen vader heeft die hem emotionele steun geeft en waarmee hij zich kan identificeren.”

## Isolément doorbreken

Slachtoffers van seksueel misbruik - vier keer zo veel vrouwen als mannen - krijgen vaak last van schuldgevoelens, angsten, depressies, haat en woede. De meesten schamen zich voor wat er is gebeurd, te meer omdat ze dat niet hebben kunnen voorkomen. Ze blijven 'hun Geheim' vaak jarenlang met zich meeslepen en komen in een isolement terecht. Om dat te doorbreken, is het uitermate belangrijk met anderen over negatieve seksuele ervaringen te praten. Met een partner, vriend of vriendin, of met lotgenoten.

Met incestervaringen komt iemand over het algemeen pas in de puberteitsjaren naar buiten als de oriëntatie op de buitenwereld, dus op leeftijdgenoten, van belang wordt. Als de jongere zijn of haar verhaal nog steeds niet kwijt kan, kan dat tot een steeds groter emotioneel isolement leiden.

Slachtoffers houden aan het misbruik vaak tegenstrijdige of negatieve ideeën over seksualiteit over. Ze moeten hun eigen intimiteit en lichamelijke langzaam terugwinnen, eerst zelf en daarna met een eventuele partner.

## Sterk op sex gericht

Het kan ook zijn dat iemand na seksueel misbruik juist bovenmatig op sex is gericht. Dat laatste komt vooral bij mannelijke incestslachtoffers voor. Jos van den Broek, maatschappelijk werker, andragoog en docent aan de Hanze Hogeschool in Groningen, zegt hierover: „Intimiteit, affectie en seksualiteit zijn bij misbruikte mannen zo door elkaar gehusseld, dat elke vriendschappelijkheid onmiddellijk wordt verseksualiseerd. Ik zeg mijn cliënten altijd dat je een relatie met iemand niet per saldo in bed aanknoopt. Als je dat wel doet, leidt dat er namelijk toe dat je allerlei emoties opnieuw beleeft en dat is voor de verwerking niet zo goed.”

Het blijkt voor misbruikte mannen vaak moeilijk hun slachtofferrol los te laten. „Velen blijven in die overlevingsfase hangen, in een 'poor me'-houding. Maar ze moeten weer ontdekken dat er meer is in het leven dan dat seksuele misbruik. Bovendien kan het voortdurend achter seksuele contacten aanrennen soms heel leuk zijn, maar het is ook knap vermoeiend.”

## Actief of passief

Misbruikte mannen proberen het gebeurde meestal zo snel mogelijk te vergeten of weg te drukken, nemen een actieve houding aan van 'kop op, daar gaan we weer, mij krijgen ze niet zomaar van mijn stuk'. Van den Broek: „Mannen verzuipen zich dan bijvoorbeeld in hun werk, dat is sociaal immers geaccepteerd, of ze proberen anderen - soms letterlijk - een kopje kleiner te maken.”

Vrouwen richten hun negatieve ervaringen juist naar binnen en krijgen vaker last van psychische problemen zoals depressies. Vrouwen benaderen seksueel misbruik doorgaans wat passiever dan mannen, ze zien het als iets ergs dat hun is overkomen. Mannen geven eerder zichzelf de schuld.

## Lichamelijk geheugen

Als slachtoffers hun negatieve ervaringen hebben verdrongen en met een partner gaan vrijen, krijgen ze vaak onverwacht een flashback. Hun hoofd zegt dat het vrijen moet kunnen, maar hun lichaam legt de associatie

met de negatieve beelden. Door die flashbacks kan iemand natuurlijk niet meer plezierig vrijen. Er ontstaan seksuele problemen - vaginisme, pijn, geen zin om te vrijen. Seksueel misbruikte vrouwen en mannen moeten het verstoorte contact met hun lichaam en hun seksualiteit vaak weer vanaf het begin opbouwen. Hoe langer het misbruik heeft geduurd, des te ernstiger over het algemeen de gevolgen zijn, dus des te meer tijd dat kost.

Vooraf wanneer er tijdens het misbruik sprake was van penetratie (oraal, vaginaal, en/of anaal), krijgen slachtoffers later vaak sterke lichamelijke reacties die moeilijk te behandelen zijn. Het lichaam slaat zulke traumatische seksuele herinneringen op in de vorm van pijn, spierspanning, zweeten, hartkloppingen, of versnelde ademhaling, als zogenaemde *body memories*. Die gaan op een bepaald moment een eigen leven leiden. Het is belangrijk dat de hulpverlener dat tijdig (her)kent maar dat gebeurt lang niet altijd, constateert Bruinsma. „In mijn ogen wordt er in de hulpverlening te weinig gekeken naar deze lichamelijke verwerkingsaspecten. Psychische en lichamelijke problemen worden vaak los van elkaar gezien. Maar lichamelijke klachten zijn vaak een manier van inadequate verwerking, net zoals een depressie dat kan zijn. Daar moet je als hulpverlener oog voor hebben. Je moet cliënten duidelijk maken dat het een vorm van conditioneren is die je met therapie moet deconditioneren.”

Dat betekent dat een hulpverlener in zo'n geval op dat lichamelijke niveau moet behandelen. Bijvoorbeeld door iemand ontspanningsoefeningen te laten doen. Bruinsma: „Naar mijn idee wordt er vooraf nog onvoldoende diagnostiek gepleegd. We beginnen direct hulp te geven zonder dat duidelijk vaststaat welke behandeling nodig is. Ook als je kiest voor groeps therapie of een partnerrelatie therapie moet er een duidelijke indicatie voor zijn.” In sommige gevallen hoeft een hulpverlener zelfs helemaal niets te doen, omdat het slachtoffer zelf voldoende verwerkingsmogelijkheden heeft.

## Schuldgevoel

Wat vaak een enorm schuldgevoel of een gespletenheid veroorzaakt, is het feit dat slachtoffers lichamelijk soms opgewonden raakten tijdens het seksuele misbruik. Terwijl iemands hoofd duidelijk zei dat de seksuele aanrakingen vies, akelig en weerzinwekkend waren, reageerde het lijf op de prikkels met lichamelijke opwinding. Plegers van seksueel misbruik maken daar vaak bewust misbruik van. Door de



## Signalement / Piet Vroon

### VK 8-9 Persoonlijkheid

Het driftig publicerende zielkundigen-duo Anita Jansen en Harald Merkelbach schreef onlangs een kritisch stuk over de meervoudige persoonlijkheid (MPS). Sommige deskundigen menen dat ons gedrag een produkt kan zijn van verschillende organisaties die naast elkaar bestaan, zogeheten 'alters'. MPS maakt ook in de juridische wereld zijn opwachting: hier en daar hebben misdadigers te kennen gegeven dat de wandaad is bedreven door een alter dat het tijdens de zitting even liet afweten. Op die manier hoopt men ontoerekeningsvatbaar verklaard te worden.

MPS is de afgelopen twintig jaar uit de VS in hoog tempo tot ons gekomen. De klachten zijn: wanen, depressieve gevoelens, angsten, hallucinaties, eetproblemen, slaapstoornissen, verslavingen, pijntjes, een negatief zelfbeeld en moeilijkheden in relaties. De achtergrond zou zijn dat iemand's persoonlijkheid is gefragmenteerd in diverse 'ikken' die geen weet hebben van elkaars bestaan.

Als kenmerkend wordt namelijk ook en vooral de *black-out* beschouwd, wat inhoudt dat iemand niet meer weet wat hij in een bepaald tijdsbestek heeft gedaan. Kortweg: bij MPS zou het gedrag door twee of meer 'alters' worden gestuurd, waarbij het ene alter geen weet heeft van het andere, en bovendien anders in elkaar zit.

In de literatuur wordt doorgaans beweerd dat MPS ontstaat door jeugdtrauma's, meestal van seksuele aard. Het kind zou zich daartegen teweer hebben gesteld door de onaangename ervaringen in een apart doosje te doen; de rest van het bouwsel dat we eveneens 'persoonlijkheid' noemen, weet niet wat er in dat doosje zit.

In die optiek is MPS een overlevingsstrategie: je wordt niet meer van moment tot moment geconfronteerd met herinneringen aan ellende omdat je de ervaringen hebt verstopt. Het zou hier echter niet bij blijven: de herinneringen worden gekoppeld aan een tweede (of derde, of vierde) *besturingsmechanisme* van het gedrag, waarmee MPS is geboren. Kern van de gedachtengang is dus dat herinneringen worden verbonden met tal van gedragsprogramma's die een eigen leven gaan leiden, een proces waarbij je je overigens niets kunt voorstellen.

Moeten we dit soort verhalen derhalve serieus nemen? Het is in de zielkunde verre van duidelijk wat onder het begrip 'persoonlijkheid' moet worden verstaan. Tests op dat gebied hebben geen al te beste beschrijvende en voorspellende waarde, en bovendien berust een groot deel van ons gedrag op het spelen van een

rol, afhankelijk van de situatie waarin we verkeren. Wat dus *meerdere* persoonlijkheden zijn, is zo mogelijk nog vager.

Afgezien hiervan is het heel gewoon dat ons doen en laten fluctuaties vertoont. Een mens is niet altijd even aardig, sociaal, agressief, spraakzaam, bang of juist moedig. En met de test die doorgaans voor MPS wordt gebruikt, kun je diverse kanten op. Zo wordt wel gevraagd of soms 'hele stukken tijd' lijken te zijn weggefallen, of dat je je niet meer herinnert wat je gedaan hebt. Dat klopt: vaak kan ik zelfs de dag van gisteren niet goed reconstrueren zonder mijn agenda te raadplegen. Anders gezegd: zo'n 'alter' is geen *verklaring* van ons doen en laten, maar slechts een omschrijving van wat verschijnselen.

Desondanks zijn er nogal wat therapeuten die geloof hechten aan MPS. Sommigen durven zelfs over 'een geheime meervoudige persoonlijkheidsstoornis' te praten als de patiënt niet bereid is de door de heilbrenger aangedragen inzichten te delen. Ommekeer is dat in Zwitserland slechts zes hulpverleners verantwoordelijk zijn voor maar liefst zeventig procent van alle MPS-diagnoses.

Een andere manier die wel gebruikt wordt om de alters aan te tonen, is hypnose. Dat is een gevaarlijke methode: beelden die onder hypnose opkomen zijn veelal zó levendig dat je suggestibele mensen gemakkelijk op allerlei ideeën kunt brengen, tot en met het bestaan van reïncarnatie.

Doel van de behandeling is in ieder geval dat de alters in de loop van overloze gesprekken hun opwachting maken, dat zij door de patiënt herkend worden, en dat zij op een gegeven moment tot een soort fusie komen. De therapeut hamert er steeds op dat de alters serieus moeten worden genomen, hetgeen merkwaardig is omdat wij niet gewoon zijn schizofrenen te laten weten dat hun hallucinaties 'echt' zijn of dat we een manisch-depressieve persoon vertellen dat hij of zij twee ikken heeft. Kortom: te vrezen valt dat MPS berust op geheugenverlies en vooral op een spel tussen twee mensen, waarbij de een zijn geloof aan de ander opdringt, wat ten onzent al door een enkele therapeut is toegegeven.

Kortom: waarschijnlijk is dit allemaal flauwekul. Bovendien rijzen er door het geloof in MPS absurde problemen. Is zo iemand verantwoordelijk voor misdadig gedrag, moet hij viermaal bij de burgerlijke stand worden ingeschreven en even vaak stemrecht krijgen? Dat kan wat worden met Liz Rijnsdorp, die een boek schreef onder de titel *De 147 personen die ik ben* (Zeist, Vrij Geestesleven).

slachtoffers seksueel op te winden, maken ze hen in feite mede verantwoordelijk voor de daad. Die schuldgevoelens kunnen ertoe leiden dat seksueel misbruikten zichzelf geen seksuele gevoelens meer toestaan. Ze schamen zich voor hun lichaam, partners mogen er niet naar kijken, laat staan het aanraken. Zo er al van vrijen sprake is, dan in ieder geval in het donker en diep onder de dekens. Die schuldgevoelens verdwijnen meestal pas als iemand de verantwoordelijkheid voor het seksuele misbruik bij de dader legt in plaats van bij zichzelf. Want niemand, maar dan ook niemand anders heeft de daad op zijn geweten. Inclusief de resterende littekens van deze slechte start.

Myrna Tinbergen

## Seksueel misbruik bij vrouwen vaak reden tot drinken

ANP  
NUMEGEN

Relatieproblemen en seksueel misbruik zijn vaak de oorzaak van overmatig drankgebruik bij vrouwen. Zij grijpen eerder naar de fles om over hun problemen heen te komen dan mannen. Ook helpt drank vrouwen over hun emotionele problemen op seksueel gebied heen te stappen. Naar schatting hebben 150 duizend vrouwen in Nederland een drankprobleem.

Dat concludeert psychologe drs S. Lammers, die een onderzoek instelde naar vrouwen met een langdurige drinkgeschiedenis (zestien jaar of langer). Zij promoveert op 3 mei aan de universiteit van Nijmegen op het onderzoek.

Lammers concludeert dat vrouwen met een alcoholprobleem vaker een geschiedenis van seksueel misbruik hebben. Zij compenseren hun gevoelens van minderwaardigheid en vernedering door te laten zien dat ze goed kunnen drinken.

De helft van de vrouwen die Lammers onderzocht, was gaan drinken door problemen met hun mannelijke partner. Drinken maakt het voor die vrouwen mogelijk om door te gaan met de relatie. Volgens de onderzoekster is er een grote groep vrouwen die naar de fles grijpt door een gevoel van machteloosheid in de verhouding met hun partner.

## Vroon hakt ernaast met botte bijl

Het kappen van dor hout in de wereld van de Nederlandse - en in één moeite door buitenlandse - psychiatrie en psychotherapie is een ambacht dat Piet Vroon in de regel op een uitstekende wijze beoefent. De bijl die hij in zijn column van 8 april hanteert is echter wel zéér bot.

Dat het psychiatrisch ziektebeeld van de Meervoudige Persoonlijkheidsstoornis (MPS) nog goeddeels onbegrepen is, staat vast. Dat er in wetenschappelijke zin nog enorm veel onderzoek moet plaatsvinden, is evenzeer waar. Maar om een schat aan klinische bevindingen af te doen met etiketten als 'niet méér dan geheugenverlies' en 'flauwekul' doet noch de verschijnselen, noch de cliënten recht.

Een willekeurige illustratie, want slechts enkele dagen geleden gebeurde: MPS-cliënte meldt zich voor nieuwe brilleglazen bij de opticiën, die daarvoor haar ogen door moet meten. Uiteraard komt hij vlak bij

haar zitten en de angst slaat toe. In ieder geval merkt de opticiën op: 'Ik snap er niets van, de ene keer meet ik-pluswaarden en een ogenblik later weer minwaarden. Dat heb ik nog nooit meegemaakt.'

De behandeling van MPS-cliënten is verre van eenvoudig, maar er ontstaat gaandeweg meer inzicht over werkzame en niet werkzame behandelmethode. De lijdensdruk die deze cliënten ervaren rechtvaardigt serieuze en inderdaad ook kritische inzet van de hulpverlening. Bijdragen als die van Vroon ontkennen deze realiteiten.

OOSTERHOUT Frans Vuister

### Lachertje

Ik ben ook geen MPS-gelovige, maar ik heb wel de gedragsveranderingen gezien bij mensen die gediagnosticeerd zijn als meervoudige persoonlijkheid.

Vroon scheert die gedragsveran-

deringen over een kam met de fluctuaties in ons doen en laten die heel gewoon zijn: mensen zijn niet altijd even aardig, spraakzaam, sociaal, enzovoort. Deze vergelijking is een lachertje voor wie zulke veranderingen wel eens heeft meegemaakt.

Het is heel kwalijk dat de flauwekul-conclusie van Vroon kan leiden tot de conclusie dat de klachten en het lijden van deze patiënten ook flauwekul zijn.

HEILOO J. Wienema

### Onze psychologe

Eindelijk heeft iemand het durven zeggen, MPS = flauwekul.

En we weten nu ook waarom; Piet Vroon kan het zich niet voorstellen en dus bestaat het niet. Oef, wat een opluchting.

Alleen, euh, hoe vertellen we het onze psychologe... *Game over?*

AMSTERDAM Pauline v. Schooten



**Der homosexuelle Mann ... ■ Von Elmar Kraushaar**

TAZ 30.03.95

... haßt seine Minderheiten. Zunächst war die Tunte dran. Allzeit bereit, jedes Vorurteil zu bestätigen, schadete sie dem guten Ruf der ganzen Gemeinde und behinderte den Wunsch nach Anpassung und Toleranz. Das ist vorbei, seit Mary von Zentis sich erfolgreich als Pausenclohn etabliert hat, und der CSD im Frühsommer als Faschingsersatz gefeiert wird.

Jetzt sind die Pädos an der Reihe, jene Männer, die Knaben lieben, solange sie noch Knaben sind. Noch keine 20 Jahre her, da gehörten sie wie selbstverständlich zur großen Gemeinschaft der Perversen, und voll Stolz verwies man auf die prominenten Ahnen aus der Minderheit in der Minderheit. Da sprach man noch mit leuchtenden Augen von dem zehnjährigen „Kleinen Teufel“, den sich Leonardo da Vinci ins Haus holte, oder von dem 14jährigen Tunesier,

der André Gide die Unschuld nahm.

Diese Zeiten sind vorbei. Was die Feministinnen nicht schafften und auch nicht die Debatte um „sexuellen Mißbrauch“, das haben endlich die stramm Konservativen erreicht: Der gewöhnliche Homosexuelle will mit den Kinderfickern nichts mehr gemein haben.

Alles begann damit, daß 1993 der christliche US-Fundi Peter LaBarbera den weltweiten Dachverband von Lesben- und Schwulenorganisationen, ILGA, öffentlich anschwärzte, drei Pädogruppen in ihren Reihen zu dulden. Das brachte Schlagzeilen in *god's own country*, und die USA forderten die UNO auf, sich von der ILGA zu trennen, die kurz zuvor einen Beraterstatus in der UN-Unterorganisation ECOSOC erhalten hatte. Die ILGA kam dem Ausschluß zuvor und strich auf ihrer

letzten Jahreskonferenz die Mißliebigen aus ihrer Mitgliederliste. Besonders taten sich beim Rauschmiß die VertreterInnen just jener skandinavischen Organisationen hervor, die gerade in ihren Ländern das hohe Ziel der neunziger Jahre, die Homo-Ehe, durchgesetzt hatten. Auch der „Schwulenverband in Deutschland“, SVD, setzte sich engagiert für die sofortige Trennung ein.

Doch Washington gab keine Ruhe. Aufgrund einer anonymen Denunziation, wonach die ILGA noch immer eine deutsche Pädogruppe in ihren Listen führe, setzten die USA im September letzten Jahres die Suspendierung des ILGA-Beraterstatus durch. Drahtzieher war diesmal der ultrarechte republikanische US-Senator Jesse Helms.

Seitdem rödelt es heftig in der organisierten Bewegung. Der

VSG aus München, eine der ältesten deutschen Schwulengruppen, muß sich nun als neuer Stein des Anstoßes gegen den Pädoverdacht wehren. In den übrigen Gruppen steht seit Monaten die Pädofrage ganz oben auf der Tagesordnung, und die Vereinsmeierei gerät in Hektik. Der SVD hat sich entschieden und verweigert dem VSG seine Solidarität, ebenso die schwulen Christen der HuK. Und der Berliner Traditionsverein AHA verabschiedete am vergangenen Sonntag eine De-facto-Nichtvereinbarungsklausel für sein neues Grundsatzzprogramm.

Die Epressung der Rechten zündet allorten, und Ausschluß und „Nichtbefassung“ treten an die Stelle von politischer Auseinandersetzung. Für den Eintritt ins Establishment wird bar bezahlt. Wer wird nach den Pädos als nächster dran sein?

**Pädo-Frage**

betz.: „Der homosexuelle Mann...“ von Elmar Kraushaar, taz vom 30. 3. 95

Elmar Kraushaar beklagt, daß anscheinend neuerdings die „Pädos“ aus der „großen Gemeinschaft der Perversen“ ausgegrenzt würden. Und, ach, die Rechte war's! Und es geht nur um den „Eintritt ins Establishment“. Schwule können wohl nicht eigenständig entscheiden, wie sie mit der „Pädo-Frage“ umgehen, sondern sind da ungeschützt dem Einfluß irgendwelcher Fundis ausgesetzt.

Keine Frage, der Autor kennt sich in der schwulen Verbänderszene aus, aber hat er sich schon mal näher mit sexuellem Mißbrauch beschäftigt? Kaum anzunehmen, denn wer das Problem ernst nimmt, kann die Beschäftigung damit nicht auf das ausweichende Kokettieren mit Literaturbeispielen beschränken. Wie wär's mit sachlicher Aufklärung statt pseudoliberaler Verharmlosung?

Rita Griebhaber, MdB, frauenpolitische Sprecherin der Bundestagsfraktion Bündnis 90/ Die Grünen, Bonn

[...] Wenn der Papst gegen den 2. Golfkrieg war, so hatte er seine Gründe. Die Gründe teile ich nicht. Aber trotzdem lehne ich die Kriegführung der Alliierten ab. Ähnlich verhält es sich mit Jesse Helms. Seine Motivation ist allgemein bekannt, ihn treibt der nackte Schwulenhaß. Aber daraus zu folgern, daß sexueller Mißbrauch von Kindern in Ordnung sei, ist schwachsinnig.

Das eigentliche Problem hast Du nur kurz angesprochen, und dann noch in Anführungsstrichen: „sexueller Mißbrauch“. Was Erwachsene im Bett und anderswo tun, ist einzig und allein deren Bier. Es ist mir egal, wenn alle Beteiligten zustimmen. Aber mit Kindern, die gar nicht wissen, was sie sich damit antun, sexuelle Kontakte zu haben, ist eine Schweinerei. Auch ich maße mir nicht an zu wissen, was in so einem Kind passiert. Aber ich kann es mir vorstellen, und ich kenne die Meinung von Wildwasser dazu, und die solltest Du Dir auch mal anhören.

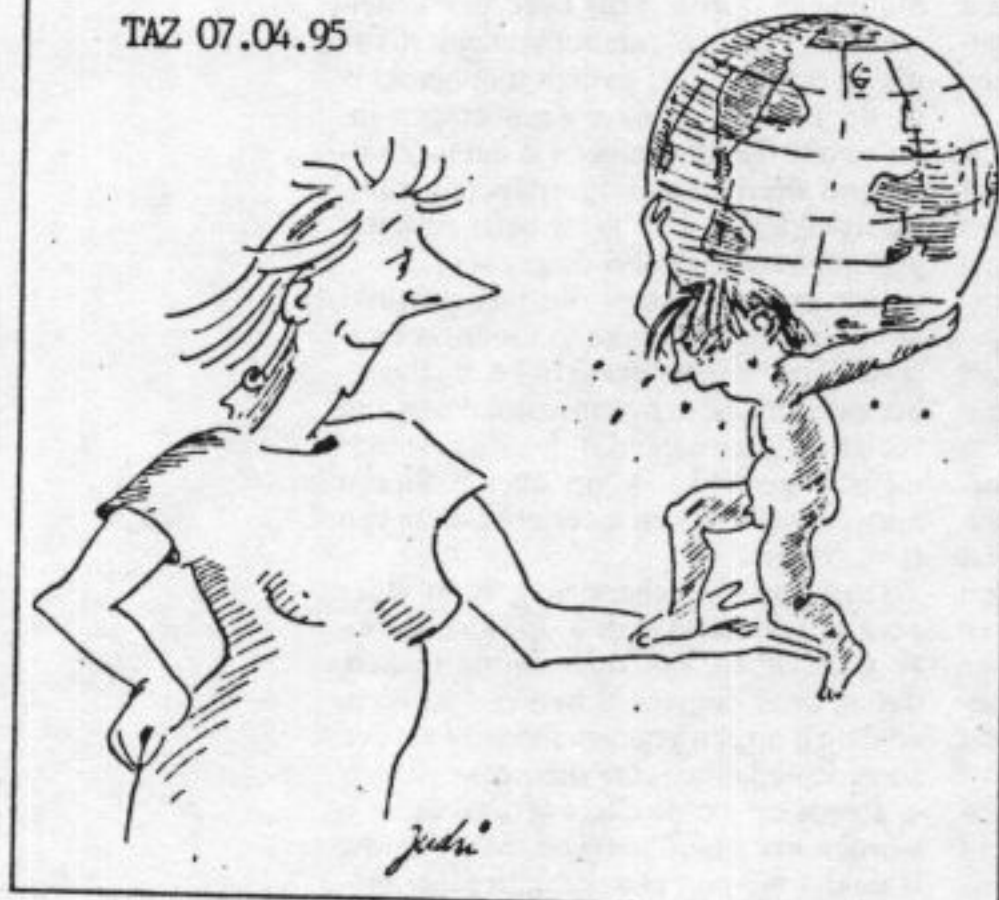
[...] „Pädos“ verletzen die Rechte von Kindern, und alle Schwulengruppen, die sich dem widersetzen, helfen der Schwulenbewegung. Du aber spielst Helms und Co. nur in die Hände.

Michael Ulex, Berlin

„Der homosexuelle Mann haßt seine Minderheiten“, schreibt Elmar Kraushaar sehr zutreffend und kritisiert die Entsolidarisierung innerhalb der Schwulenbewegung. Man könnte es auch anders ausdrücken: Nicht der Homosexuelle ist pervers, sondern Teile der Bewegung, die ihn vertritt. Denn die unsolidarischen Strukturen, die Teile der bewegten Schwesternschaft wortreich beklagen, sind auch Frucht eigener Anbienderpolitik.

Gerade die Bürgerrechtsfraktion innerhalb der schwulen Polit Szene (Elmar Kraushaar nennt hier zu Recht den Schwulenverband in Deutschland, SVD), die nichts sehnlicher herbeiredet als turtelnde Tanten vor dem Traualtar, ist sich um den Preis einer vermeintlichen gesellschaftlichen Akzeptanz und political correctness nicht zu schade, substantielle Elemente schwuler Emanzipationspolitik einfach unter den Tisch fallen zu lassen. Klar, wer am Rockzipfel der Mächtigen und Biedermänner hängt, der darf sich - pfui - nicht mit Kinderficker-Solidarität bedecken. Mit den perversen Pervernen kann nicht Politik machen, wer im Parlament auf Bürgerlichkeit setzt, anstatt gesellschaftliche Strukturen im Kern zu hinterfragen.

Die diskriminierende Dominanz des Patriarchats wird kaum derjenige überwinden, der sich die Unterdrückungsinstrumente derselben, etwa die Ehe, zu eigen macht und als ultima ratio einer Gleichberechtigungspolitik charakterisiert. Welcher Begriff von schwuler Identität liegt dem eigentlich zugrunde? Sind Schwule in unserer Gesellschaft schon so assimiliert, daß ihnen eine selbstbewußte und vielfältige Lebensformenpolitik nicht mehr notwendig erscheint, daß sie sich bis ins letzte den Lebensrealitäten des braven Bürgers unterordnen und politische Vertreter als Hoffnungsträger aufbauen, deren Verständnis von Emanzipationspolitik sich darauf beschränkt, ein paar rechtspolitische Akzente zu setzen und zu glauben, daß damit der gesellschaftliche Konsens erreichbar sei? Ich sehe sie schon vor mir, die satten, saturierten Schwulen mit der angeheirateten Akzeptanz, die sich fest auf dem Sofa räkelnd oder die Lufthoheit über den Stammtischen zu erobern trachten: frauenfeindlich und immer einen passenden Spruch für Arme, Arbeitslose und Asylbetrüger auf den Lippen.



TAZ 07.04.95

Wer sich politisch dahin zurückziehen und es der Rechten recht machen will - bitteschön. Den Preis solcher Unterwürfigkeit aber zahlen nicht nur die Schwulen, sondern auch alle anderen Minderheiten im Lande.

Stefan Mielchen, Sprecher der Landesarbeitsgemeinschaft Schwulenpolitik bei Bündnis 90/ Die Grünen, Hessen

Wenn sich die Schwulengruppen tatsächlich auf diese Weise still und heimlich von den Päderasten in ihren Reihen verabschiedet haben sollten, gäbe das schon ein trauriges Bild ab. Aber wohl eher, weil eine inhaltliche Auseinandersetzung mit dem Problem fehlt und nicht, weil die große Solidarität mit den Pädos angebracht wäre. Zum Glück ist es in den letzten Jahren laut geworden um den sexuellen Mißbrauch von Kindern. Sex zwischen Erwachsenen und Kindern findet nicht zwischen Gleichen statt, sondern nutzt ein Abhängigkeitsverhältnis aus, egal ob Gewalt angewendet oder sich eingeschmeichelt wird.

Es ist niemandem damit gedient, wenn die Pädophilen nicht zu Wort kommen und wenn die Gesellschaft zur Treibjagd auf eine Minderheit bläst. Päderast zu sein ist aber noch lange kein Grund „voll Stolz“ Kinderpornos zu konsumieren und „zehnjährige kleine Teufel“ zu vergewaltigen. Zum Glück hat die Schwulenszene ein Gewissen und weiß Grenzen zu setzen. Thomas Müller, Köln

[...] Es ist ja wirklich alles dabei, dieses verklärte Schwärmen von

wegen schon Leonardo da Vinci und Gide, die bösen Feministinnen und die Rechten (Ultra-Rechten!) gemeinsam gegen arme kleine Minderheiten. Das kann doch nicht ernst gemeint sein? Und wieso Minderheit? Denn Herr Kraushaar kann doch weltweit seine „zehnjährigen Teufel“ kaufen, wenn er das möchte, das Geschäft mit der sexuellen Gewalt gegen Kinder boomt ja wie nur was.

Wo liegt eigentlich das Problem? Im „Establishment“ gibt es ja schließlich auch genug Pädophile, genauso wie bei den Linken

und den Schwulen und sonstwo, und deren Existenz sehe ich leider nirgendwo ernsthaft gefährdet. Dieser Beitrag (Was ist das eigentlich? Ein Pamphlet? Eine Glosse?) ist unerträglich.

Birgit Frielinghaus, Dortmund

**Par 27/3 Vrijen met kinderen**

Vol verbazing, ongeloof en weerzin heb ik de brief van Robert Rehm in Het Parool van 15 maart gelezen. Hij stelt dat, voor zover hij met kinderen vrijt, hij dat niet doet omdat hij zich niet kan beheersen, maar omdat hij meent dat krampachtig niet vrijen met kinderen ze wel eens meer zou kunnen schaden dan dat bij gelegenheid wel doen. Wat houdt 'krampachtig niet vrijen met kinderen' in? In welke mate zou 'niet met kinderen vrijen', al dan niet 'krampachtig', voor kinderen traumatisch kunnen zijn? Wat moet worden verstaan onder 'vrijen'? Omdat in dezelfde context sprake is van seksuele contacten, neem ik aan dat het niet gaat over 'niet-orgasmegericht knuffelen', maar wel degelijk over gewone seks!

Ook stelt hij dat, voor zover kinderen schade ondervinden van (ook door hen zelf gewenste) seksuele contacten met volwassenen, dat niet zozeer het gevolg is van die contacten, als van de negatieve reacties van de omgeving. Vanaf welke leeftijd wensen volgens hem kinderen zelfstandig en bewust seksuele contacten? Het opbloeien van een seksueel bewustzijn is een teken van overgang naar volwassenheid.

Voordat iemand zich van zijn seksualiteit bewust is en voordat hij zelfstandig en zonder enige beïnvloeding een zelfstandige keuze inzake seksueel verkeer kan maken, is hij dus nog een kind. Met dat kind is alle seksueel contact niet enkel ongewenst, maar gewoon misbruik - nog daargelaten dat dergelijke contacten voor het kind schadelijk kunnen zijn.

Lelystad COLETTE PASTOOR

**LOI**

LDH 10.04.95

**Enfin un texte précis!**

BRUXELLES - Notre pays vient de se doter d'une nouvelle arme pour lutter contre le fléau des abus sexuels commis sur des enfants. Vendredi soir, en effet, la Chambre a approuvé le projet de loi (déjà voté par le Sénat) qui vise à ne faire courir le délai de prescription pour de tels actes qu'à partir du moment où la victime a atteint l'âge de 18 ans. Il s'agissait là d'une proposition qui avait été déposée, en mars 92, par la sénatrice libérale Jacqueline Herzet.

Outre la modification du délai de prescription, le texte adopté vendredi contient également une définition claire du délit. Légalement, la pédophilie est donc dorénavant, « la participation d'un enfant ou d'un adolescent mineur à des activités sexuelles qu'il n'est pas en mesure de comprendre, qui sont inappropriées à son âge et à son développement psychosexuel, et qu'il subit sous la contrainte, par violence ou par séduction ».

D'autre part, le texte prévoit à l'encontre de celui qui se serait rendu coupable d'actes de pédophilie, l'interdiction, pour une durée de 5 à 20 ans, de l'entrée dans un établissement d'enseignement, une association ou un organisme s'occupant de mineurs. Deux dispositions concernent l'obligation, pour le pédophile, d'accepter, en cas de liberté conditionnelle, un traitement thérapeutique, ou encore la suspension provisoire du contrat de travail d'un travailleur inculpé de pédophilie jusqu'au jugement s'il exerce une activité le mettant en contact avec les mineurs.

Dans cette esprit, on ne peut oublier la présence sur la liste du PS au Sénat de Marie-France Botte, championne de la cause de l'enfance sexuellement exploitée et qui, au titre des candidats issus de la société civile, devrait drainer un certain nombre de voix sur la liste de Philippe Busquin...



# Mister Spartacus naar assisen

GVA 20.04.95

Van onze redactrice  
Kathleen Janssens

Rechter Stéphane Bergs heeft gisteren voor de correctionele rechtbank van Turnhout een verrassende uitspraak gedaan in het proces tegen de 56-jarige Brit John David Stamford, alias Mister Spartacus. Bergs verklaarde zich onbevoegd, maar dat betekent niet dat de zaak wordt geseponneerd. Rechter Bergs achtte het bewezen dat Stamford publicaties met pedofiele inslag heeft verspreid, en zoïets kan

worden beschouwd als een drukpersmisdrijf.

De bal ligt nu in het kamp van het openbare ministerie dat de zaak aanhangig kan maken bij het assisenhof. Of dat gebeurt, valt af te wachten. Het parket heeft immers nog tijd tot de zaak verjaart, en dat kan jaren duren.

Het proces tegen John Stamford begon op 23 november van vorig jaar. Beklaagde werd ervan verdacht stichter te zijn van de Spartacus-gids, een boek voor homoseksuelen dat zich via codes ook richtte tot pedofielen. Maar tijdens het

proces ontkende hij alle feiten.

De burgerlijke partij daarentegen meende dat Stamford zich niet had beperkt tot de publicatie van de gids. Hij zou pedofielen er ook toe hebben aangezet naar landen te reizen waar ze zonder risico's hun seksuele lusten op kinderen konden botvieren.

In zijn vonnis haalde rechtbankvoorzitter Bergs verschillende aspecten aan, die naar zijn oordeel een behandeling voor een hogere rechtsmacht rechtvaardigden.

■ Blz. 10: Rechter verklaart zich niet bevoegd in Spartacus-zaak

## Rechter verklaart zich niet bevoegd in Spartacus-zaak

■ Vervolg van blz. 1

De Turnhoutse rechtbankvoorzitter Bergs verklaarde zich woensdag onbevoegd in de zaak van John Stamford, uitgever van de Spartacus-gids. Bergs haalde in zijn vonnis verschillende aspecten aan, die een behandeling voor een hogere rechtsmacht rechtvaardigden. "Voorerst bestaat er een verband tussen de feiten in het dossier, waardoor het noodzakelijk is alles samen te behandelen", zei hij.

"Vanuit Geel werd een massa boeken, tijdschriften, portfolio's, fictieverhalen, fotoboeken over seksuele gedragingen van mannen met kinderen ver-

spreid. Het feit dat deze publicaties op aanvraag én onder gesloten omslag werden verstuurd, doet geen afbreuk aan de essentie van de zaak. De boeken zijn jarenlang aan een breed publiek aangeboden; mogelijk gaat het hier om een persmisdrijf. Of dit daadwerkelijk het geval is, moet de bevoegde rechter uitmaken," aldus Bergs.

Bij het aanhoren van dit vonnis reageerden de partijen heel verschillend. "Ik heb geen verwachtingen, we zien wel wat er gebeurt," zei John Stamford. "Maar ik ben een geduldig man en blijf vechten voor mijn onschuld, mijn werk, mijn

familie en iedereen die me de laatste 25 jaar steunde."

Zijn advocaat, Luc Barthels, wist niet of de zaak ooit voor het Hof van Assisen komt. "Het is nu aan het openbare ministerie om te beslissen of het mijn cliënt gaat dagvaarden voor het assisenhof. Maar één ding weet ik zeker, men moet al ver teruggaan in de geschiedenis om een laatste behandeling voor het Hof van Assisen van een persmisdrijf terug te vinden."

Jean Flamme, één van de advocaten van de burgerlijke partij, sprak van een grote overwinning. "Maar voorlopig kunnen we niets doen. De beslissing ligt bij het parket."

## Disponibile en librerie !

BRUXELLES - A l'heure où son éditeur risque les assises, le guide Spartacus se trouve encore facilement à la vente. Ainsi, dans ce sex-shop non loin de la place de Brouckère, à Bruxelles, où le guide est exposé au bas du comptoir !

L'explication est simple : à la différence de revues pédophiles, Spartacus ne publie pas de photos d'enfants dévêtus. Il se contente de fournir quelques bonnes adresses. Jusqu'à présent, ce type de services ne tombe pas encore sous le coup de la loi. Les choses devraient bientôt changer avec l'adoption de l'article 380 quinqu. visant à interdire toute forme de publicité en rapport avec la débauche mettant en cause des mineurs.

« Depuis le début des poursuites, les éditeurs sont devenus prudents, commente Marie-France Botte. L'édition 1995 de Spartacus prend soin de condamner la pédophilie. Mais le contenu n'a pas changé. On y trouve toujours un répertoire d'adresses et de salons de massage. A Pattaya, en Thaïlande, il reste deux bars très visibles, spécialisés dans la prostitution infantile, qui arborent des affiches de Spartacus. »

Cependant, une prise de conscience a eu lieu. La Thaïlande n'est plus un sanctuaire pour pédophiles : trente d'entre eux ont été arrêtés l'an dernier alors que ces individus aiment par-dessus tout l'impunité... et la discrétion !

« Les pédophiles se déplacent vers le Cambodge et le Sud-Vietnam depuis que les Philippines et Thaïlandais ont durci la répression. Mais il faudrait aussi que ça bouge du côté des ambassades européennes, clame Marie-France Botte. Trop souvent, elles interviennent pour protéger leurs nationaux. Les pédophiles ne méritent pas ça ! »

G. D. M.

avait alors accès, selon sa demande, à des Holidays Help Portfolios, feuille de route fournissant des indications pédophiles, selon les parties civiles.

« Entre janvier et mai 1978, j'ai personnellement essayé beaucoup de ces garçons et j'ai envoyé certains d'entre eux à des lecteurs de Spartacus qui visitaient les Philippines à cette époque », écrivait Stamford dans le portfolio sur Manille en 1981.

Certains hôtels ou bars indiqués dans le guide étaient précédés du sigle YC, qui signifie Young Company (jeune compagnie), selon Stamford, et Young Children (jeunes enfants), selon les parties

civiles.

« Les lieux précédés du sigle YC à Bangkok sont connus pour être des lieux de prostitution infantile », selon Marie-France Botte, présidente de la Fondation des enfants de Bangkok.

Celle qui fut élue Femme de l'année... en France se réjouit de la décision du tribunal anversois. A une réserve près. « J'ai peur que Stamford n'en profite pour prendre la fuite. Il n'est pas sous mandat d'arrêt et rien ne l'empêche d'aller au Paraguay, plutôt que de risquer une condamnation aux assises. »

Marie-France Botte regrette également le silence de la commu-

nauté homosexuelle pendant la durée du procès :

« C'était l'occasion pour elle de prendre ses distances à l'égard des pédophiles. Elle a préféré réagir en lobby et se présenter comme une victime. Nous savons pourtant que la plupart des pédophiles qui se rendent à Bangkok sont des pères de famille et non des homosexuels. »

Les défenseurs de l'enfance ont remporté hier une victoire. Mais le travail est encore considérable. C'est dans ce but que Marie-France reprendra la direction de la Thaïlande à la fin du mois et jusqu'en octobre.

Géry De Maet

## Les publications pour pédophiles de John Stamford sont renvoyées au parquet par le tribunal correctionnel qui se déclare « incompétent ».

Le tribunal correctionnel de Turnhout a créé la surprise ce mercredi en se déclarant incompétent pour juger John Stamford, co-éditeur du guide de voyages pour homosexuels Spartacus, un guide qui « couvrait » d'autres activités orientées, elles, vers la pédophilie.

Stamford était poursuivi sur base des articles 383 (commerce de publications contraires aux bonnes mœurs) et 380 bis (publicité en vue de l'exploitation sexuelle d'enfants et d'adultes). Le ministère public avait requis la peine maximale pour ce type de délit, soit un an de prison. Dans son jugement, le président estime que les faits incriminés constituent un délit de presse, ce qui est légalement de la compétence de la cour d'assises. Le tribunal correctionnel n'a donc pas suivi le ministère public mais il n'a pas davantage suivi les thèses des parties civiles qui demandaient au tribunal de qualifier autrement les faits à charge de Stamford. Les parties civiles (quatre ONG suisses) voulaient qu'il soit poursuivi sur base de l'article 379 qui sanctionne le proxénétisme international de mineurs. Un délit passible de la cour d'assises.

Pour le tribunal correctionnel, il y a délit de presse (un délit commis par la voie d'imprimés) mais il y a aussi « crime ». Autrement dit, les faits de pédophilie reprochés à Stamford sont suffi-

samment graves et établis pour que le dossier soit renvoyé au ministère public afin qu'il requalifie les faits. Le tribunal n'a d'ailleurs pas retenu les seules activités d'éditeur de John Stamford pour étayer son jugement. Il s'est aussi basé sur ses responsabilités dans la rédaction et l'édition de portfolios du club Spartacus et des revues comme « Pan » (Paedo Alert News) et Coltsfoot Press, directement axées sur la pédophilie.

« Stamford doit être poursuivi pour les seuls faits commis en Belgique », insiste le président, récusant ainsi les accusations des parties civiles sur les ravages provoqués par les guides de Stamford auprès des enfants du tiers monde. Un lien existe entre les différents faits. Un grand nombre de revues dont le contenu traite de pédophilie ont été diffusées à partir de Geel (le siège d'activités de Stamford entre 1987 et 1993). Des idées prônant la pédophilie ont ainsi été répandues dans le grand public. C'est donc au juge compétent de dire s'il y a délit de presse.

Pour les parties civiles, le renvoi de l'affaire au ministère public est une victoire car l'occasion est ainsi donnée au parquet de qualifier autrement les faits et de poursuivre Stamford, aux assises, sur base de la toute nouvelle loi réprimant la traite des êtres humains. Celle-ci stipule que « tout étranger trouvé en Belgique » peut être poursuivi pour avoir commis des abus sexuels sur enfants. Stamford risquerait de quinze à vingt ans de travaux forcés.

« Ce jugement est totalement inespéré », reconnaît M<sup>r</sup> Flamme, l'avocat des parties civiles. M<sup>r</sup> Michèle Hirsch, qui a participé comme expert aux travaux des parlementaires sur la nouvelle loi, insiste sur le fait qu'il s'agit d'une loi de procédure. Celle-ci permettrait donc d'incriminer Stamford sur base du délit continu que constitue le fait d'être toujours co-éditeur de Spartacus.

Stamford, lui, est resté impassible. Au cours des audiences précédentes, il avait qualifié la pédophilie « d'action humanitaire » et se disait victime du complot « nazi » ourdi par les journalistes et les organisations humanitaires. Un renvoi devant la cour d'assises n'est pas une défaite, explique-t-il. Et d'annoncer qu'il se battra pour obtenir son acquittement.

L'association Terre des Hommes annonce qu'elle continuera elle aussi à s'impliquer « avec la même détermination » dans la poursuite judiciaire de Stamford pour donner un message clair aux touristes pédophiles qui commettent pour cinq dollars dans le tiers monde ce qui leur coûterait cinq ans de prison dans leur pays d'origine.

MARTINE VANDEMEULEBROUCKF

LDH 20-4  
TURNHOUT - L'éditeur du guide de tourisme homosexuel Spartacus, le Britannique David Stamford, sera probablement renvoyé devant une cour d'assises. Le tribunal correctionnel de Turnhout, qui le jugeait, s'est déclaré hier incompétent pour des faits pouvant aller jusqu'à l'incitation à la pédophilie. Le dossier se retrouve désormais entre les mains du ministère public, lequel décidera sans doute du renvoi aux assises.

John David Stamford, 55 ans, était jugé pour écrits contraires aux bonnes mœurs et incitation à l'exploitation sexuelle des adultes et des enfants.

L'un des avocats des parties civiles a déclaré que cette décision était « inespérée ». Stamford risquait une année de prison ferme devant le tribunal correctionnel.

Les parties civiles, quatre organisations de défense des droits de l'enfance, accusent John Stamford d'avoir facilité des pratiques pédophiles de touristes européens dans les pays du tiers-monde, en particulier du Sud-Est asiatique, par l'intermédiaire de ses publications.

Le guide Spartacus, assez connu des milieux homosexuels et qui répertorie en cinq langues les principaux lieux gays dans de nombreux pays, n'est pas directement en cause. Mais, dans ce guide, Stamford proposait des abonnements à des fascicules, sortes de feuilles de route fournissant des indications sur les possibilités de pratiques pédophiles.

### Un ancien pasteur

John Stamford, ancien pasteur anglican de 55 ans, a fondé le guide Spartacus en 1970. Le guide, vendu dans certains kiosques et publié en cinq langues, est diffusé à 60.000 exemplaires par an.

Les lecteurs étaient invités, par une publicité insérée dans le guide, à rejoindre le club Spartacus, en versant la somme de 30 dollars (tarif 1981). Le membre du club



# Aartsbisschop Wenen beticht van seksueel misbruik

## Explosieve onthullingen in weekblad verdelen Oostenrijkse katholieken

Door onze correspondent Frans Wijnands **Geld 5/4**

WENEN - Sinds de affaire-Waldheim houdt niets de Oostenrijkse gemeenten zozeer bezig als de zware beschuldigingen tegen de aartsbisschop van Wenen, kardinaal Hans Hermann Groër. Die zou in de jaren zeventig zeer jonge seminaristen van het jongensinternaat in Hollabrunn regelmatig seksueel misbruikt hebben.

Sinds die explosieve onthullingen in het Oostenrijkse weekblad Profil, is de katholieke kerk in Oostenrijk zwaar verdeeld. Een deel van de priesters en gelovigen staat vierkant achter de 76-jarige kardinaal; een ander deel gaat ervan uit dat de verhalen van de oud-seminaristen op waarheid berusten, er van uitgaande dat er bij zoveel rook ook vuur moet zijn. Rome gaat de bejaarde kerkvorst het voordeel van de twijfel; zolang niets is bewezen, gaat kardinaal Groër vrijuit.

„Er is geen enkele reden waarom de kardinaal terug zou treden”, verklaarde de apostolische nuntius in Wenen, mgr. Squicciarini. Die was in de jaren zeventig werkzaam in het Vaticaan. In zijn toenmalige functie hield hij zich bezig met de Nederlandse kerkprovincie. Mgr. Squicciarini weet uit die ervaring welke dramatische problemen kunnen ontstaan als een kerkprovincie verdeeld raakt tussen progressieve, liberale en nieuw benoemde, oerconservatieve bisschoppen, zoals indertijd monseigneur Gijzen. Ook de Oostenrijkse kerk worstelt de laatste jaren met dat probleem. De recente benoemingen van conservatieve bisschoppen hebben een toenemend aantal gelovigen de kerk uitgejaagd. In het traditioneel-katholieke Wenen zegt nog maar de helft van de bevolking zich door de kerk aangesproken te voelen.

### Huilend

Het tijdschrift Profil voerde on-

langs een oud-seminarist van Hollabrunn op: de thans 37-jarige Joseph Hartmann die vertelde, dat hij indertijd herhaaldelijk seksueel was misbruikt door Groër. Die was toen leraar en biechtvader in het internaat. Hartmann zou daardoor seksueel geblokkeerd zijn geraakt, waardoor ook zijn huwelijk op de klippen liep. Moeder Hartmann vertelt dat haar zoon zo on een keer 's nachts huilend en snikkend over zijn ervaringen had verteld. Maar zijn vader vond - ook al vanwege de dorpsroedel die erdoor zou ontstaan - dat de zaak maar beter in de doofpot kon worden gestopt.

Een andere getuige, de dorpspastoor pater Udo Fischer - een ordegenoot van de kardinaal - heeft de toenmalige abt van het klooster Göttrweig al tien jaar geleden geïnformeerd over de homoseksuele geaardheid van Groër. Maar toen die in 1986 onverwacht tot aartsbisschop van Wenen werd benoemd, wilde de orde 'de schade beperken en deed er verder het zwijgen toe.



Aartsbisschop Groër. Foto: ANP

progressieven. Om nog erger te voorkomen zal mogelijk worden besloten dat kardinaal Groër zijn voorzitterschap van de bisschop-

penconferentie voorlopig zal neerleggen.

Kardinaal Groër heeft een jaar geleden, toen hij 75 werd, formeel zijn ontslag aan de paus aangeboden, zoals in de katholieke kerk te doen gebruikelijk. Maar het is evenzeer regel dat het Vaticaan zich doorgaans niet aan die leeftijds grens houdt en bisschoppen langer in functie laat. Dat juist nu de, juridisch inmiddels verjaarde, (vermeende) ontucht van kardinaal Groër aan het licht komt, brengt het Vaticaan in verlegenheid: Groër op dit moment met emiritaat laten gaan, zou kunnen worden uitgelegd als een bevestiging van zijn schuld.

Meer dan duizend leden van het Maria Legioen hebben kardinaal Groër een paar dagen geleden met minutenlang applaus begroet toen hij hen in de Weense Stephansdom begroette en voering in gebed. Zonder met een woord op de beschuldigingen in te gaan. En de kardinaal zwijgt nog steeds.

## Kardinaal Groër ontkent seksueel misbruik jongen

WENEN (Rtr.) - De aartsbisschop van Wenen, kardinaal Hermann Groër, heeft gisteren tegengesproken dat hij zich aan seksueel misbruik van priesterstudenten schuldig heeft gemaakt.

„De zware en groeiende aanvallen op mij hebben mij geschokt en vele weldenkende en gelovige mensen in verwarring gebracht”, constateert de behoudende kardinaal in een verklaring die vandaag in de krant Neue Kronen Zeitung wordt gepubliceerd.

De 75-jarige Groër heeft het voorzitterschap van de Oostenrijkse bisschoppenconferentie neergelegd. Hij was eerder deze week voor zes jaar als zodanig herkozen. De kardinaal kwam in opspraak, nadat Josef Hartmann in een interview met het weekblad Profil had gezegd dat de kardinaal hem seksueel heeft misbruikt toen hij twintig jaar geleden op een katholieke jongensschool zat waar Groër leraar was.

## Priester bekent seksueel misbruik 1/4

WENEN (AFP/DPA) - Een 65-jarige priester in Oostenrijk heeft gisteren toegegeven dat hij bijna dertig jaar geleden een leerling op een rooms-katholiek internaat seksueel heeft misbruikt. August Wanger bevestigde het verhaal van een toen 12-jarige leerling, dat deze week in het weekblad Profil staat.

Deze onthulling volgt op beschuldigingen in Profil aan het adres van de aartsbisschop van Wenen, kardinaal Groër, dat deze ongeveer twintig jaar geleden priesterstudenten seksueel heeft misbruikt.

## Erzbischof

TAZ 18.04

### Untersuchung

Wien (dpa) - Die katholische Kirche Österreichs will die Vorwürfe gegen den Wiener Erzbischof Groër in einem speziellen „Arbeitskreis“ untersuchen. Der 75-jährige Groër, dem der Vatikan einen sogenannten Koadjutor an die Seite gestellt hat, soll sich vor 20 Jahren an Minderjährigen sexuell vergangen haben.

## Vaticaan grijpt in bij seksschandaal

Van onze correspondenten WENEN - Het Vaticaan heeft gisteren ingegrepen in de seksaffaire rond aartsbisschop van Wenen Hans Hermann Groër (75). Monseigneur Christoph Schönborn (50) is aangewezen als zijn opvolger.

zich bij de steeds grotere groep theologen, leken en politici die om het aftreden van de aartsbisschop riepen. Inmiddels heeft de aartsbisschop, die ontkent, wel zijn functie als hoofd van de bisschoppenconferentie neergelegd.

Groër wordt beschuldigd van ontucht met minderjarigen. Schönborn is benoemd tot coadjutor. Dat is een hulpbisschop met het recht van opvolging.

Deze beslissing van het Vaticaan komt minder dan drie weken nadat een oud-leerling van Groër, Josef Hartmann (37), had verteld dat de kardinaal hem 25 jaar geleden heeft misbruikt.

De oud-student onthulde in het blad Profil de details. Toen Groër leraar was aan de katholieke kostschool van Hollabrunn heeft hij Hartmann gezond, geaaid en onder de douche zijn penis gewassen. Er volgden jarenlange seksuele contacten met Groër.

Als gevolg van de affaire is de Oostenrijkse rooms-katholieke kerk in de diepste crisis geraakt sinds de Tweede Wereldoorlog. Het schandaal heeft grote verdeeldheid gezaaid onder de bisschoppen. Aanvankelijk genoot Groër, die de onrust vergrootte door te zwijgen, steun onder zijn collega's. De bisschoppenconferentie schaarde zich als één man achter de kardinaal. Zijn collega's deden de zaak af als laster.

Dat sloeg de afgelopen dagen om, nadat andere oud-scholieren met dezelfde verhalen als Hartmann kwamen. Drie bisschoppen schaalden

De zeer behoudende Groër werd in 1986 aartsbisschop van Wenen. Zijn benoeming als opvolger van de liberale kardinaal Franz König was voor veel rooms-katholieken een grote schok. Groër was tot dan toe alleen maar opgevalen als Maria-vereerder. Van 1974 af was hij docent aan het seminarie in Hollabrunn.

De behoudende bisschop Klaus Küng van Vorarlberg zei dat de benoeming van de coadjutor alleen met de leeftijd van Groër heeft te maken en los staat van de beschuldigingen. Schönborn is sinds 1991 hulpbisschop van Wenen, maar had nog niet het recht Groër op te volgen. Volgens de Oostenrijkse pers is hij 'conservatief, maar menselijk en open voor gesprek'. De verwachting is dat hij deze zomer de plaats van Groër aan het hoofd van het bisdom inneemt.

Voordat het Vaticaan het bericht gisteren bevestigde, had het Oostenrijkse ministerie van buitenlandse zaken de benoeming al gemeld. Het ministerie moet overeenkomstig het concordaat met het Vaticaan eerst worden geïnformeerd over ingrijpende kerkelijke beslissingen. De regering van het overwegend katholieke land (80 procent van de Oostenrijkers is lid van de RK Kerk) heeft 'geen politieke bezwaren' tegen de benoeming.



## Aartsbisschop in 't nauw in ontuchtaffaire

Van onze correspondent  
TEL 7/4 PRAAG, vrijdag  
In een eerste reactie op de tien dagen geleden geuite beschuldiging, dat hij ontucht met minderjarigen heeft gepleegd, is de uiterst conservatieve kardinaal/aartsbisschop van Wenen, Hans Hermann Groer, gisteren afgetreden als president van de Oostenrijkse bisschoppenconferentie.

Hoewel de 75-jarige kardinaal tot nu toe had geweigerd op de affaire, die de Oostenrijkse r.k. kerk op zijn grondvesten doet trillen, te reageren, wijst zijn stap er volgens waarnemers op, dat hij waarschijnlijk ook als aartsbisschop het veld zal ruimen.

Hoewel de Oostenrijkse bisschoppen aanvankelijk hun steun aan hun superieur bleven betuigen — twee Weense wijbisschoppen spraken van een aanval op de kerk „vergelijkbaar met nazi-praktijken” — werd de positie van de om zijn zedenpreken befaamde Groer gaandeweg wankeler.

Zo eiste het liberale kamerlid Heide Schmidt, een voorstander van gelijke rechten voor homoseksuelen, gisteren zijn aftreden en pleitte voor meer openheid binnen de starre r.k. kerk. Uit een opiniepeiling bleek dat 66 procent van de Oostenrijkers vindt dat de kardinaal moet aftreden.

Opvallend is dat de gemelde ontucht al in 1972 plaats zou hebben gevonden. De nu 37-jarige Josef Hartmann onthulde onlangs in het weekblad Profil in dat jaar op een katholiek jongensinternaat door Groer te zijn misbruikt.

Hartmann verklaarde de zaak in de openbaarheid te hebben gebracht na een rede van Groer, waarin deze verklaarde dat volwassenen, die zich aan kinderen vergripen, de hel wacht. Hartmann heeft inmiddels steun gekregen van een aantal andere internaatsgangers, die hebben gezegd eveneens voor seksuele spelletjes door Groer te zijn benaderd.

## „Was ist denn das!“

Erzbischof Groer in Bedrängnis: Immer mehr Ex-Schüler bezichtigen ihn sexueller Übergriffe

FCC 10.04.95

Jeder Versuch der Verheimlichung „nährt nur Verdächtigungen“, gab Helmut Krätzl, Weihbischof von Wien, zu bedenken. Indirekt forderte er den Wiener Erzbischof Hans Hermann Groer auf, endlich Stellung zu nehmen. Der 75-jährige steht seit zwei Wochen unter dem Verdacht, ehemalige Internatsschüler „sexuell mißbraucht“ zu haben. Am Freitag brach der Verdächtige das Schweigen: Er sehe sich verpflichtet, die „vernichtende Kritik“ zurückzuweisen. Zu den Vorwürfen im einzelnen nahm er keine Stellung.

Die Kirchenoberen hatten Groer bislang in der Taktik des Schweigens unterstützt. Nachdem sich der Erzbischof aber noch einmal zum Vorsitzenden der Bischofskonferenz hatte wählen lassen — mit acht zu sieben Stimmen im dritten Wahlgang — war die Einheit dahin. Um die Wogen zu glätten, mußte Groer auf das Amt verzichten. Der neue Vorsitzende Johann Weber, Bischof von Graz, sprach sich sogar für eine Untersuchung der Vorwürfe aus.

Die Schonfrist für den Erzbischof ist zu Ende. Weihbischof Krätzl gab zu bedenken, daß die Kraft der Kirche nicht mehr aus der Autorität ihrer göttlichen Sendung, sondern aus der Kraft ihrer Argumente komme. Diese Kraft scheint zur Zeit auf seiten der Ankläger.

Den Stein ins Rollen hatte der 37-jährige Josef Hartmann gebracht. Vor mehr als 20 Jahren sei er von Groer im Internat Hollabrunn „sexuell mißbraucht“ worden. Hartmann beschrieb, wie ihn sein ehemaliger Religionslehrer und Beichtvater unter dem Vorwand der Gesundheitsfürsorge in die Duschkabine lockte: „Er wollte mir zeigen, wie man richtig Intimpflege betreibt. Dann hat er mich am ganzen Körper eingeseift und mit hochrotem Kopf mein Glied gereinigt. Er war dabei sichtlich erregt.“ Neue Opfer und Zeugen stützen die Behauptungen.



ERZBISCHOF Groer brach das Schweigen

So der Benediktiner-Pater Udo Fischer, der bereits 1985 vor Groers Ernennung zum Bischof die Ordensoberen über dessen „sexuelle Neigungen“ informiert haben will. Anfang der 70er Jahre habe Groer auch ihn „angegangen“.

Ein 33-jähriger Ex-Schüler aus einer prominenten Wiener Künstlerfamilie erinnert sich ebenfalls: „Es war an einem Sommertag, ich hatte durch ein Versehen das Hosentürl offen. Da faßte er hinein und grapschte hin mit den Worten: Ja, was ist denn das!“

62 Prozent der von „News“ befragten regelmäßigen Kirchenbesucher Österreichs fordern inzwischen den Rücktritt des Erzbischofs.

Der Vatikan gab sich bisher ebenfalls sprachlos. Papst Johannes Paul II. selbst hatte den glühenden Marienverehrer Groer 1986 gegen massiven Widerstand als Erzbischof durchgesetzt. Immer in der Hoffnung, Groer könne die Ortskirche auf römischen Kurs bringen.



J. HARTMANN: Wurde er „sexuell mißbraucht“?

## Bauernopfer Groer

TAZ 15.04.95

Roma locuta, causa finita. Überraschend schnell hat der Vatikan im Fall Hans Hermann Groer reagiert. Zweieinhalb Wochen nachdem erstmals ein Exzögling den Wiener Erzbischof des sexuellen Mißbrauchs bezichtigte und immer mehr einstige Knabenseminaristen die pädophilen Neigungen des Kardinals bestätigten, wurde in Rom gehandelt: Der Erzbischof wird in Etappen aus dem Verkehr gezogen.

Mit dem Wiener Weihbischof Christoph Schönborn wird ihm nun ein „Koadjutor“ zur Seite gestellt. Schönborn, ein habituell liberaler, theologisch aber konservativer Mann, ist damit als Nachfolger des verirrten Hirten designiert. Groer bleibt eine Schamfrist — doch der Zeitpunkt ist abschbar, an dem der Kirchenfürst ins Kloster abgeschoben wird. Die Krise, die in Österreich bereits als die dramatischste in der Geschichte der Nachkriegskirche gilt, ist vorerst also ausgestanden. Groers Amtsvorgänger, der weltläufige Kardinal Franz König, sprach euphorisch gar „vom Ende des langen Karfreitags“.

Dieser Trauertag für die Kirche währte freilich nicht bloß die drei Wochen, die Groer im Gerede war. Zumindest in den vergangenen zehn Jahren galt für die Kirche: Jeder Tag ist Karfreitag. Denn nachdem Rom den beliebten Kirchenmann König durch den Sonderling Groer ersetzt hatte und wichtige Diözesen

in die Hände fundamentalistischer Gottesmänner geraten waren, war die römische Kirche zu einem zwar verschworenen, aber stetig schrumpfenden Haufen geworden. Das agnostische, liberale Österreich sah's mit gemischten Gefühlen. Die Kirche, die mit Feuer und Schwert einst als Bollwerk der Gegenreformation errichtet worden war und sich auch in diesem Jahrhundert zum Schaden der Menschen in die Politik mengte, verlor zunehmend die Oberhoheit über die Hirne und Herzen. Die Krise des integralen Katholizismus eröffnete dem Land auch eine Chance. Andererseits aber blieb die Kirche trotz der Krise ein Machtzentrum, zog ihre Fäden, plazierte ihre Leute an einflussreichen Stellen. Zwar konnte sie Politik und Kultur nicht mehr bestimmen, aber stören konnte sie — und das tat sie, reaktionärer geworden, mit einigem Erfolg.

Nach dem Karfreitag, dem Trauertag also, soll nun — entsprechend dem Osterbrauch — die Auferstehung folgen. Das mag manche wärmen, doch es sollte nicht vergessen werden, daß eine handlungsfähige Kirche auch ihre Schatten auf die politische Kultur des mäßig säkularisierten Landes werfen würde.

Mit Groer zieht Rom einen nutzlos gewordenen Bauern vom Feld. Doch das Ende der Partie ist damit noch lange nicht erreicht.

Robert Misik

Der Päderast bleibt nicht mehr lange Kardinal

## Der Kardinal: Sex im Auto?

Der Kardinal betet. Der höchste Kirchenführer Österreichs, Kardinal Hans Hermann Groer (75), soll minderjährige Knaben sexuell mißbraucht haben (BILD berichtete). Jetzt legte er den Vorsitz der Bischofskonferenz nieder. Sein Nachfolger versprach gestern, den Vorwürfen „nachzugehen“.

Hier redet eines der angeblichen Opfer.

Josef H. (38, Dipl.-Ing.) kam mit 9 Jahren ins Knabenseminar nach Hollabrunn bei Wien, wo Groer Religionsprofessor war. Mit 14 sei er der Liebling von Groer geworden: „Er war Vater, Mutter und Geliebter in einem. Dadurch ist eine so starke emotionale

Bindung entstanden, daß ich gar nicht fähig war, über diese Beziehung nachzudenken. Er war ja auch mein Beichtvater. Er hat mich gezwungen, mit ihm in seinem Bett zu liegen und seine Zungenküsse zu ertragen. Dabei hat er mich am ganzen Körper gestreichelt.“

Dem österreichischen Nachrichtenmagazin „News“ gestand H.: „Später in meiner Wiener Studentenwohnung als auch im Auto habe ich mit Groer noch sexuellen Kontakt gehabt.“

Bis heute leidet Josef H. unter dem Sex-Trauma, seine Familie (Frau, 1 Tochter) hat ihn verlassen — Scheidung: „Der Kardinal hat meine Ehe zerstört.“ Das



Kardinal Groer (75)

Schellern der Ehe, mein verklemmtes Verhältnis zur Sexualität — alles hängt mit ihm zusammen.“

Kardinal Groer brach jetzt sein Schweigen: Er wies die Anschuldigungen in „Inhalt und Gestalt“ zurück. Selbst wenn sie stimmen sollten: Groer braucht nie vor Gericht. Die Taten sind verjährt. Verantwortlich ist er nur seinem Gewissen.

## Publik: seksuele moraal rk-bisschoppen deugt niet NRC Oostenrijk: kerk in het nauw

Door onze correspondent  
ANDRE SPOOR

WENEN, 8 APRIL. De Oostenrijkse rooms-katholieke kerk is in rep en roer sinds haar hoogste prelaat, kardinaal Groer, ervan beschuldigd is dat hij als seminarie- en gymnasium-docent in de jaren zeventig en tachtig leerlingen seksueel zou hebben lastig gevallen. Donderdag trad Groer af als voorzitter van de Oostenrijkse bisschoppenconferentie.

Sinds twee weken geleden het weekblad Profil een uitgebreide reportage bracht over de belevenissen met Groer van de voormalige seminarist Josef Hartmann hebben de Oostenrijkse pers, radio en televisie dagelijks over het schandaal-Groer gerapporteerd. Eerst verontwaardigde uitspraken van bisschoppen en andere kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders die zeiden dat er een bewuste campagne tegen kerk, geloof en christendom werd gevoerd. Maar daarna een stroom van verklaringen van andere ex-scholieren van Groer die in sommige gevallen net als Hartmann tongzoenen en grepen in de broek te verduren hadden gekregen.

Na twee weken zwijgen heeft kardinaal Groer in het nummer van vandaag van het boulevardblad Kronenzeitung (oplage een

miljoen) gereageerd op de beschuldigingen. Groer wijst alle kritiek af, stelt dat rooms-katholieke onderwijsinstellingen als zodanig niet mogen worden veroordeeld en wijst de gelovigen er op dat de katholieke moraaltheologie onveranderd geldig blijft. Op de concrete aantijgingen gaat Groer evenwel niet in. Dat het evenwel daar om gaat hebben de Oostenrijkse bisschoppen, die de afgelopen vier dagen in Wenen hebben geconfereneerd, misschien nu toch wel begrepen.

Hun nieuw gekozen voorzitter, bisschop Weber uit Graz, die donderdag de eerst herkozen maar de volgende dag toch weer afgetreden Groer is opgevolgd, liet gisteren blijken dat een intern onderzoek wordt overwogen. Ook citeerde hij het pauselijke woord dat 'de kerk als een glazen huis moet zijn' en hij leek onder de indruk van de theoloog prof. Harnoncourt die betoogde dat snel onderzoek geboden was en elke dag telde. Webers optreden verschildte hemelsbreed van de woedende uitval tegen de pers en tegen ex-seminarist Hartmann die een aantal bisschoppen zich vorige week nog permitteerden.

Dat de kerk iets moet doen lijkt geen overdreven standpunt

als men het resultaat ziet van een opiniepeiling over het schandaal, gepubliceerd door het weekblad NEWS. Tweederde van de bevolking gelooft dat de beschuldigingen aan het adres van Groer kloppen, zelfs 51 procent van praktiserende katholieken geloven dat. Van deze laatste groep vindt 69 procent dat Groer moet aftreden en 91 procent dat de zaak de kerk schaadt. Bovendien blijkt 88 procent van de ondervraagde Oostenrijkers te vinden dat de seksuele moraal van de rooms-katholieke kerk niet deugt. Het verbod op voorbehoedsmiddelen, seks voor het huwelijk en scheidingen wordt door meer dan 90 procent verworpen. 71 procent wijst ook het verbod op homoseksualiteit af.

In de publieke discussies gaat het de laatste dagen steeds minder om de details van het schandaal, maar steeds meer om de anti-seksuele instelling van de kerk. Ook politici hebben zich in het schandaal gemengd. Heide Schmidt van het Liberale Forum, zelf katholiek, heeft erop aangedrongen dat de rooms-katholieke kerk ophoudt zich te mengen in de politiek en bijvoorbeeld haar tegenstand tegen een liberalisering van de wetgeving op het gebied der homoseksualiteit staakt.



## Wethouder Helmond verdacht van ontucht

TEL 1/4 ZWOLLE, zaterdag  
Wethouder A. Putmans (CDA) van Helmond moet wegens het plegen van ontucht voor de rechter verschijnen.

Als onderwijzer in Lelystad zou hij tussen 1983 en 1986 vijf meisjes hebben lastig gevallen. Daarvan is in oktober 1994 aangifte gedaan. Het openbaar ministerie in Zwolle heeft dit gisteren bekendgemaakt.

De Helmondse wethouder zat enkele dagen in voorarrest. Hij legde zijn functie neer in afwachting van wat het openbaar ministerie met de aangiften zou doen.

Burgemeester en wethouders van Helmond bespraken gistermiddag de situatie met de voorzitters van de raadsfracties. (ANP)

## Jongen verdacht van verkrachting buurtgenote (15)

Van onze correspondent

HOGE-EN LAGE ZWALUWE, donderdag

Een 15-jarige jongen uit Hooge Zwaluwe is aangehouden door de politie van het team Moerdijk, omdat hij ervan wordt verdacht een 15-jarige meisje uit die plaats verscheidene malen te hebben verkracht. De verdachte is voorgeleid voor de officier van justitie en in bewaring gesteld door de kinderrechter.

Slachtoffer en verdachte kenden elkaar vanuit de directe woonomgeving. De gebeurtenissen zouden vanaf eind vorig jaar hebben plaatsgevonden.

## Werkstraf en therapie na ontucht

ASSEN - De rechtbank in Assen heeft gisteren de 43-jarige H.J. van der W. uit Diever veroordeeld tot 240 uur onbetaalde arbeid en zes maanden voorwaardelijke gevangenisstraf. De man moet zich bovendien onder behandeling laten stellen van het STAPP en de reclassering en één van de slachtoffers 1500 gulden smartegeld betalen. De officier van justitie had twee weken geleden een jaar gevangenisstraf, waarvan de helft voorwaardelijk, geëist.

De man werd verweten dat hij tussen 1983 en 1991 in Assen, waar hij destijds woonde, ontucht had gepleegd met vier jongetjes en één meisje. Van twee andere jongetjes werd de ontucht niet bewezen geacht.

De slachtoffers, die bij de man in de buurt woonden, kwamen meestal bij hem thuis. Tegen de rechtbank zei hij twee weken geleden dat alles 'van zelf' ging. Eén van de slachtoffers had een schadeclaim ingediend.

## Wethouder van Helmond vervolgd wegens ontucht

Van onze verslaggever

HELMOND

De Helmondse wethouder A. Putmans (CDA), die wordt verdacht van ontucht met minderjarige meisjes, is niet van plan zijn functie neer te leggen nu justitie heeft besloten hem strafrechtelijk te vervolgen. Putmans beweert dat hij onschuldig is. 'Ik zal mijn onschuld bewijzen en wil daarna weer gewoon aan het werk', zo liet hij weten.

Putmans wordt verdacht van het plegen van ontucht met vijf meisjes van de lagere school in Lelystad waar hij tot 1986 les gaf. De hem ten laste gelegde feiten dateren uit de periode 1983-'86.

Vorig jaar oktober deed een van de meisjes aangifte bij de politie. Ze bracht daarmee volgens justitie in Zwolle een sneeuwbal effect te wege. Vier andere oud-leerlingen stapten ook naar de politie. Putmans werd aangehouden en zat enkele dagen vast voor verhoor.

B en W van Helmond en de fractieleiders in de gemeenteraad hebben gisteren besloten dat terugtreden van de wethouder een 'zaak van Putmans zelf en het CDA is'.

## Werkstraf voor ontucht met kind

ALKMAAR - Politierechter R. Schlingemann veroordeelde gisteren C. B. (52) uit Amsterdam wegens ontuchtige handelingen met een minderjarige tot 140 uur dienstverlening (in plaats van drie maanden celstraf), drie maanden voorwaardelijke gevangenisstraf en betaling van een vergoeding voor immateriële schade.

B. bekende in 1991 en 1992 met een jongetje van 8 tot 9 jaar in Amsterdam en Bergen seksuele handelingen verricht te hebben. Hij zei zijn pedofiele neigingen nu onder controle te hebben. B. zei zelf onder zijn gedrag geleden te hebben en zelfmoordneigingen gehad te hebben.

De moeder van het slachtoffer wees op de ernstige gevolgen voor haar kind. Hij heeft er nachtmerries en schuldgevoelens aan overgehouden. De gebeurtenissen hadden van een

AC 11/4

vrolijk en spontaan kind een onzeker jongetje gemaakt. De moeder eiste de maximale schadevergoeding van f 1500. 'Hoewel de schade met geen miljoen te vergoeden is', voegde ze eraan toe.

Officier van justitie R. Zetsma noemde het gedrag van de verdachte 'ziekelijk en weezinwekkend'. Hij acht de kans op recidive vrij groot. B. was na een aantal veroordelingen in Engeland naar het tolerantere Nederland gekomen. Mr. Zetsma eiste een celstraf van vijf maanden, waarvan drie voorwaardelijk. Hij verzette zich tegen omzetting in een werkstraf.

De advocaat van de verdachte wees erop, dat zijn cliënt geen geweld en dwang had gebruikt. De omgeving had volgens de raadsman eerder op de aanwijzingen van ontucht moeten reageren. De politierechter vond het niet juist de verdachte zo lang na het plegen van het delict nog naar de gevangenis te sturen. Ook al rechtvaardigde de ernst van de zaak volgens mr. Schlingemann een gevangenisstraf.

## Voorwaardelijk voor pedofiel

LELYSTAD - De politierechter in Lelystad heeft de 31-jarige T.F. uit Almere verplichte therapeutische behandeling en vier maanden voorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd wegens het tonen van pornografisch materiaal aan minderjarige jongens. Van het plegen van ontucht met een 10-jarige jongen in 1993 werd S. vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. Tegen hem was vier maanden celstraf geëist waarvan de helft voorwaardelijk. De man is zeven jaar geleden al eens voor ontucht veroordeeld.

INCEST De rijksrecherche in Almelo doet een onderzoek naar verdenking van incest door de Enschedese kantonrechter K. De rechter heeft lopende het onderzoek zijn werkzaamheden neergelegd. Dat bevestigt de persofficier van de Almelo rechtbank. Rechter K. ontkent de aantijgingen die volgens hem door onbekenden zijn gedaan. Hij heeft bij de politie aangifte gedaan van smaad en laster tegen hem. VK 2/4-4

## Ontuchtzaak

Op 19 april stond in deze krant een artikel onder de kop 'Geen hoger beroep in ontuchtzaak pianoleraar.' In dit stuk staan enkele onjuistheden. Er staat dat het hoger beroep op het laatste moment is ingetrokken. Dat lijkt mij niet. De zitting was gepland op 18 april, het intrekken gebeurde ruim op tijd, op 5 april. Maar pas op 14 april maakte justitie het intrekken openbaar.

Mr. G. van Dijk zegt in het artikel: 'Ik beschouw het intrekken van hoger beroep als een schuldbekentenis.' Maar zo simpel is het niet. Het hoger beroep was de enige manier om het volledig uitgewerkte vonnis te krijgen. De rechtbank wachtte 15 maanden met het toesturen van het vonnis. Na enkele weken werd het hoger beroep ingetrokken.

Het artikel spreekt van 'slachtoffer' en 'kinderen'.

## Straf na verkrachting schandknappen

ROTTERDAM - H.B. (41) uit Maassluis heeft drie jaar gevangenisstraf, waarvan een half jaar voorwaardelijk gekregen voor de verkrachting van enkele schandknappen die werkten in jongensbordelen. B. is de eerste klant van vier Rotterdamse privéhuizen die zo'n 25 minderjarige jongens exploiteerden. In totaal vervolgt justitie de komende maanden 26 mannen die zich in de bordelen vergrepen aan jongens vanaf 13 jaar.

## Drie jaar cel voor gast jongensbordelen

ROTTERDAM (ANP) - De Rotterdamse rechtbank heeft gisteren een 41-jarige bezoeker van jongensbordelen veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf, waarvan zes maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van twee jaar. De rechtbank acht onder meer bewezen dat de man enkele jongens heeft verkracht.

De man, afkomstig uit Maassluis, is de eerste klant van een omvangrijk netwerk van circa 25 minderjarige schandknappen, die terecht stond. In totaal vervolgt justitie de komende maanden 26 mannen die zich in vier Rotterdamse privéhuizen hebben vergrepen aan jongens vanaf dertien jaar.

## Kantonrechter weg om incestonderzoek

ALMELO (ANP) - De rijksrecherche stelt een onderzoek in naar mogelijke incest door een 60-jarige kantonrechter in Enschede. De rechter heeft in verband met het onderzoek zijn functie tijdelijk neergelegd. Dat heeft hoofdofficier van justitie mr. Reinders meege-deeld.

Toen de kantonrechter hoorde dat er incest-verhalen over hem de ronde deden, deed hij bij de politie aangifte van smaad en laster. Hij wijst elke beschuldiging van de hand. Hangende het onderzoek wil Justitie verder niets zeggen.

## Rechter verdacht

Van onze correspondent  
ALMELO - Justitie is een gerechtelijk vooronderzoek begonnen tegen een 50-jarige rechter uit Almelo. Eén van de dochters van de magistraat heeft bij de politie aangifte gedaan van seksueel misbruik door haar vader.

De Rijksrecherche onderzoekt de aangifte tegen de magistraat, kantonrechter in Enschede en plaatsvervangend rechter bij de rechtbank in Almelo. De rechter heeft inmiddels aangifte gedaan van 'laster en smaad' door zijn dochter. Zij zou de incest verzonnen hebben.

## Man uit Heteren van seksueel misbruik kinderen verdacht

TEL 8/4

Van een onzer verslaggevers

DEN HAAG, zaterdag

Een 60-jarige man uit de gemeente Heteren wordt ervan verdacht gedurende vier jaar lang kinderen tussen de 3 en 10 jaar seksueel te hebben misbruikt.

De verdachte kwam met de kleine kinderen in contact als kinderoppas. Hij is inmiddels aangehouden en in verzekering gesteld. Van de vier aangiften die zijn binnen gekomen heeft de man inmiddels een aantal zaken bekend. De politie in Ede verwacht volgende week nog minstens twee aangiften binnen te krijgen.

De verdachte reageerde op alle advertenties waarin om een oppas voor jonge kinderen werd gevraagd. Als de ouders daarna van huis waren vergreep hij zich aan de weerloze slachtoffers. Volgens de politie is nog niet geheel duidelijk

wat er zich in die vier jaar allemaal heeft afgespeeld.

Ouders kregen echter argwaan toen hun kinderen afwijkend gedrag gingen vertonen. Zo begonnen de kleuters te schreeuwen als de man binnenkwam, maakten zij vreemde opmerkingen en plasten plotseling weer in bed.

Enkele ouders namen daarop een deskundige in de arm die constateerde dat de kinderen wellicht seksueel misbruikt waren. Naar aanleiding van langdurige verhoren van de kinderen kon de man eind vorige maand worden aangehouden.

## Geen hoger beroep in ontuchtzaak pianoleraar

Van onze verslaggever

BERGEN - Pianoleraar C.N. uit Bergen, die in 1993 door de Alkmaarse rechtbank is veroordeeld voor het plegen van ontucht met enkele van zijn minderjarige leerlingen, heeft zijn hoger beroep bij het Amsterdamse gerechtshof op het laatste moment ingetrokken. Het hoger beroep had gisteren moeten dienen.

De pianoleraar had voor de rechtbank steeds volgehouden, dat hij door de kinderen was verleid en dat hem geen blaam trof. De advocate van de slachtoffer, mr. G. van Dijk, was dan ook verrast toen vorige de mededeling kwam dat het hoger beroep was ingetrokken. 'Ik beschouw dit als een schuldbekentenis en daar hebben mijn cliënten al veel te lang op moeten wachten,' aldus mevrouw Van Dijk. De straf van 240 uur dienstverlening ter ver-

vang van een half jaar celstraf, en zes maanden voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van drie jaar, die hem door de Alkmaarse rechter werd opgelegd, is nu onherroepelijk geworden.

De Bergense pianoleraar had in de jaren 1988 tot en met 1990 meermalen gemeenschap gehad met een minderjarige meisje. Bovendien had hij in dezelfde periode ontucht gepleegd met een minderjarige jongen. Volgens de advocate van de slachtoffer zijn er meer gevallen van ontucht bekend, maar justitie had alleen deze twee zaken voor de rechter gebracht. Nu de strafzaak tegen N. is afgesloten wil mevrouw Van Dijk de pianoleraar middels een civielrechtelijke procedure tot een schadevergoeding dwingen.



## Heemskerker (56) bekent misbruik van acht jongens

Van onze verslaggever

**HEEMSKERK** — Een 56-jarige man uit Heemskerk heeft bekend acht minderjarige jongens seksueel misbruikt te hebben. De man zit in het huis van bewaring in Haarlem. De raadkamer heeft donderdag de verzekerde bewaring verlengd, aldus officier van justitie Hemes-Boender.

De afgelopen weken hebben politiefunctarissen, die speciaal belast zijn met zedenzaken, in totaal dertig minderjarige inwoners van Heemskerk gehoord. Nieuwe aangiften worden niet uitgesloten. De ontuchtpleger is onder behandeling van een psychiater. De man was in een positie waarin hij gemakkelijk kon omgaan met minderjarigen.

# Verkrachter schuwt camera's

Assisenhof  
West-Vlaanderen

Schuw en schuchter en zich verbergend voor de flitslichten van de fotografen, verscheen gisteren de 56-jarige Uriël B. uit De Panne voor het Westvlaamse Hof van Assisen in Brugge. De werkloze man moet er zich verantwoorden voor de verkrachting van zijn 8-jarige kleindochter en voor aanrandingen op het meisje. De feiten deden zich voor tussen november 1992 en mei 1994 en vonden meestal plaats in de woning van de grootouders, waar het meisje met haar jongere broertje na schooltijd en tijdens de vakanties vaak werd opgevangen.

GVA 19.04.95

Onmiddellijk na de samenstelling van de jury, bestaande uit 9 vrouwen en 3 mannen, vroeg procureur-generaal Driessens de debatten met gesloten deuren te laten verlopen, teneinde de privacy van het slachtoffer te waarborgen. Met een tussenarrest ging het Hof in op het verzoek van het Openbaar Ministerie.

Vanmorgen worden de ouders van het slachtoffer als getuigen gehoord. Het waren trouwens zij die op 25 mei vorig jaar bij de B.O.B. van Veurne aangifte deden van de zedenfeiten die door Uriël B. op zijn kleindochter werden gepleegd.

Omdat de ouders beiden uit werken gaan, werden hun kinderen vaak door de grootouders opgevangen. Toen bij het dochttertje vochtverlies werd

vastgesteld, rees bij de moeder enige argwaan. "Een blaasontsteking", luidde de diagnose van de geraadpleegde arts. Toen de moeder echter vernam dat haar dochter aan haar vriendinnetje had toevertrouwd dat haar grootvader "iets met haar deed", confronteerde zij haar vader met de uitlatingen van het kind.

Aankankelijk ontkende de man het kind seksueel te hebben misbruikt maar uiteindelijk gaf hij de aanrakingen en penetraties toe. Omdat hij reeds drie veroordelingen had opgelopen wegens zedenmisdrijven, smeekte hij zijn dochter geen aangifte van de feiten te doen. Bekommerd om de veiligheid van haar kind en dat van andere kinderen, stapte de vrouw toch naar de rijkswacht. Op 25 mei werd Uriël B. aangehouden.

Vanavond wordt het arrest verwacht.

T.H.

## Pedofilie met gehandicapten

**Brussel** — Een 42-jarige man kreeg maandag drie jaar, waarvan twee met uitsluiting, voor pedofiele daden met 8 fysiek gehandicapten tussen 21 november 1991 en 4 mei 1992. De man was toen chauffeur van een schoolbus die minderjarige gehandicapten tussen 8 en 16 jaar vervoerde.

Rechter Claire De Gryse laakte het "hatelijke karakter" van zijn gedrag. Het ging immers om minderjarigen die zich niet alleen konden verplaatsen, hij moest ze dragen. De Gryse wees er eveneens op dat de betichte al "een

verwittiging" kreeg. Toen hij 16 was volgde hij gedurende een jaar lang een therapie voor exhibitionisme. Sinds de feiten is hij niet meer in behandeling. Hij zei dat dit niet te combineren is met zijn baan als vrachtwagenchauffeur naar het buitenland. Bovendien wil hij geen groepstherapie, want hij durft in groep niet praten.

De Gryse legde hem nochtans een therapie op bij het Casc. De burgerlijke partijen hadden 350.000 fr. per kind en 50.000 fr. per ouder gevraagd. Over hen zei De Gryse niets in haar vonnis.

GVA 11.04.95

## Meisjes komen in problemen door 06-lijnen

(Van een verslaggeefster)  
**HENGLO** — Zeker twaalf meisjes tussen de tien en twaalf jaar oud hebben vorig jaar te maken gehad met pogingen tot aanranding nadat zij via een 06-babbelbox een afspraak hadden gemaakt met een volwassen man. Dit blijkt uit een onderzoek van de Pedagogische Hogeschool Edith Stein in Hengelo in opdracht van de Stichting 06-klachtenlijn.

In totaal 328 kinderen van groep acht van basisscholen in Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant, Utrecht en Friesland deden aan het onderzoek mee. De resultaten werden vandaag in Hoofddorp gepresenteerd.

De afspraken kwamen tot stand via gratis 06-lijnen, waarvoor in meisjesbladen wordt geadverteerd en die bedoeld zijn om meisjes met jongens van hun eigen leeftijd in contact te brengen.

Op de vraag waarom de meisjes gingen op het verzoek van mannen om een afspraak, liepen de antwoorden uiteen van "Het was spannend", "Ik kon alles krijgen wat ik wilde", tot "Mijn vriendinnetje deed het ook" en "Die man was in het begin erg lief". Geen van de twaalf meisjes heeft aangifte gedaan.

Uit het onderzoek blijkt verder dat tachtig procent van de scholieren wel eens een gratis 06-babbelbox belt.

Het gaat daarbij vaker om jongens dan om meisjes en het gebeurt meestal in groepsverband.

## Man misbruikt 2000 kinderen

NVHN 24-4

**WENEN** — Een 68-jarige gehandicapte man in het Oostenrijkse Krems, wordt ervan verdacht in achttien jaar 2.000 kinderen seksueel te hebben misbruikt. Tot de slachtoffers behoorden een meisje van 17 maanden en een jongetje van twee jaar. De man, Johann Fuchs, is onlangs aangehouden. Fuchs begaf zich geregeld naar het station van Krems, waar hij kinderen geld gaf. Zo lokte hij ze naar zijn huis, waar hij ze opnieuw geld aanbod om zich aan hen te kunnen vergrijpen. De justitie schat dat Fuchs op deze manier in 18 jaar bijna 80.000 gulden is kwijtgeraakt. Sommige ouders brachten zelf tegen betaling hun kind naar hem.

## Verdachte van ontucht school voor rechter

Van een verslaggeefster

**DEN BOSCH** — De ex-conciërge in Den Bosch die verdacht wordt van ontucht met leerlingen van de Gandalfschool moet waarschijnlijk in juni voor de rechter verschijnen.

Tegen hem zijn vijf aangiften ingediend wegens ontucht met zes minderjarige meisjes die aan zijn zorg waren toevertrouwd, aldus een woordvoester van justitie. Aankankelijk waren zestwintig meldingen van ontucht met leerlingen bij de politie binnengekomen.

De politie kwam de ontuchtaffaire in de Bossche wijk Maaspoort op het spoor nadat in september vorig jaar twee ouders aangifte deden van vermeende ontucht. Al in april 1993 hadden twee andere ouders melding gemaakt van onzedelijk gedrag door de nu 46-jarige conciërge, maar in overleg met de politie werd van aangifte afgezien. Hierdoor bleef destijds verder onderzoek uit. De man werd als conciërge ontslagen en voor behandeling doorverwezen naar het Riagg. De politie behandelde daarmee de ontuchtmeldingen als incidenten.

# Acht jaar voor verkrachting kleindochter

GVA 21.04.95

Assisenhof  
West-Vlaanderen

Van onze redactrice  
Tine Heddebauw

Het Westvlaamse Hof van Assisen heeft de 56-jarige Uriël B. uit De Panne veroordeeld tot acht jaar cel voor de verkrachting van zijn 8-jarige kleindochter. Door het openbaar ministerie was tien jaar gevorderd.

De feiten speelden zich af tussen november 1992 en mei 1994 in de woning van Uriël B., waar het meisje na schooltijd werd opgevangen. De 56-jarige opa vergreep zich meer dan eens aan het 8-jarig meisje, dat de feiten uit schrik verzweg. Via een vriendinnetje van haar dochter kwam de moeder de feiten toch aan de weet en deed zij hiervan aangifte. Op 25 mei 1994 werd Uriël B. aangehouden. Sinds 1967 liep de man al drie veroordelingen op wegens aanrandingen op de eerbaarheid met geweld of bedreiging, openbare zedenschennis en exhibitionisme. "De beschuldigde beseft de zwaarwichtigheid van de feiten niet en dit niettegenstaande de veroordelingen die hij in het verleden opliep", stelde de procureur-generaal in

zijn rekvisitoor. "De beklagde denkt en handelt primair, leeft van dag tot dag en gaat in op primaire behoeften. Hij heeft nooit enig inzicht gehad in zijn seksuele problemen. Toch vraag ik u hem tot een zware straf te veroordelen."

"Wij willen de feiten niet minimaliseren maar erover oordelen is geen zwart-wit zaak", stelde de verdediging. Uriël B. komt uit een arm gezin met 11 kinderen. Op 14-jarige leeftijd monsterde hij aan op een IJslandvaarder. "Op zee werd hij verplicht zijn onthulende seksuele gevoelens te onderdrukken of verkeerdelijk aan te wenden. Van dan af is het op seksueel vlak verkeerd gelopen", argumenteerde de verdediging, die ook de goede kanten van de beschuldigde belichtte.

"Zijn echtgenote is komen getuigen dat haar man nog steeds de moeite is om er bij te blijven. Ook de zoon van de beschuldigde zegt van zijn vader dat het 'geen slechten' is en dat hij van zijn kinderen en kleinkinderen houdt", aldus de verdediging. "Zelfs in het hart van de kleindochter is de vrede al teruggekomen. Zij tekende voor haar grootvader een paashaas. Neem aan de houding van het kind een voorbeeld en geef de beschuldigde een straf met een toekomst", aldus de verdediging.



## Luid applaus in de rechtszaal

# Eis: levenslang voor moord op Felicita (9)

TEL 24/3

door Fred Soeteman

DEN HAAG, vrijdag

De Haagse officier van justitie kreeg luid applaus van de publieke tribune, toen zij gisteren eiste dat Harke J. (36) voor zijn tweede moord op een jong meisje levenslang zal worden opgesloten.

„De maatschappij moet zo lang mogelijk tegen deze man beschermd worden”, zei officier mevrouw mr. M. Schelfhout.

Het staat vast, vindt zij, dat de Leidse Leidschendamse timmerman die in 1981 tot dwangverpleging werd veroordeeld voor het doden van de 7-jarige Maitrie Koeldiep, op 24 november vorig jaar het meisje Felicita Oostdam (9) bij het volkstuintcomplex bij de IJscubweg in Den Haag met zakmessteken heeft vermoord.

„Ik heb het niet gedaan. Daar blijf ik bij”, zei J. in weerwil van een stortvloed van aanwijzingen tegen hem.

### Wraak

Maar op tweede kerstdag is hij tot zeer emotionele ontboezemingen gekomen, die volgens justitie aantonen dat hij met zijn daad persoonlijke wraakgevoelens de ruimte heeft gegeven: wraak wegens zedelijke vernederingen in de tijd dat hij in Australië woonde. Hij is daar slachtoffer geweest van een zedendelict waarbij meisjes betrokken waren. Felicita leek op die meisjes.

„Op die donderdagochtend op dat paadje bij de spoorweg dwong hij Felicita zich te ontkleden, op dezelfde wijze als hijzelf in Australië daartoe gedwongen is”, zei de officier van justitie. „En toen liet hij zijn woede, frustratie en agressie zich ontladen.”

Harke J. in zijn 'kerstverklaring': „Ik baal van wat er gebeurd is. En ik baal dat het ooit in Australië gebeurd is (...). Ik zag niet wat er voor me liep. Ik zag alleen hun. Normaal heb ik niets tegen kinderen. Maar als ik die beelden zie wil ik hen pijn doen. Kwetsen. Dan ben ik een beest... Wraak nemen op ze. En dan gebeuren er de afschuwelijkste dingen. Dat is het rotste, dat er altijd weer een ander de dupe van is. Niet de persoon die het hebben moet...”

Opmerkelijk is de overeenkomst met zijn sfeertekening van het misdrijf in 1980, in de duinen, waar hij het meisje Koeldiep met een tuinschaar doodstak: „Ik greep iets naar me toe. Het was bruin. Ik heb erin geknepen en gestoken.”

J. kwam na enkele jaren vrij nadat zijn broer de verantwoordelijkheid voor de moord

## Levenslang voor moord op meisje

Van onze Haagse redactie  
TEL 7/4 DEN HAAG, vrijdag

De moordenaar van het 9-jarig Haagse meisje Felicita Oostdam is door de rechtbank veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf.

Harke J. ontvoerde het meisje november vorig jaar en bracht haar met een mes om het leven. Het levenloze lichaam werd in een volkstuintcomplex gevonden. De 36-jarige Hagenaar vermoordde in 1980 ook al een meisje.

Ondanks alle bewijzen blijft de veroordeelde ontkennen. Harke J. zit in de gevangenis afgezonderd uit angst voor mede-gedeteneerden.

• Tweehonderd woedende moeders betoogden voor de rechtbank voor levenslange opsluiting van Harke J. De moeder (links) van de veertien jaar geleden vermoorde Maitrie Koeldiep woonde de rechtszitting gistermorgen ook bij.

op het meisje Koeldiep had geclaimd.

Advocaat mevr. mr. G. Later zei gisteren dat zij doende is met de voorbereiding van een herzieningsprocedure bij de Hoge Raad voor die eerste moord. Met betrekking tot de nieuwe moordzaak heeft mevr. Later, die meent dat haar cliënt ook nu onschuldig is en vrijspraak verdient, een klacht gedeponceerd bij de Europese Commissie voor de rechten van de mens. Zij vindt onder meer dat J. in voorarrest te lang geïsoleerd heeft gezeten.

Uitspraak: 6 april.

## Man veroordeeld tot levenslang voor moord op negenjarig meisje

Van onze verslaggeefster

DEN HAAG

De rechtbank in Den Haag heeft donderdag de 36-jarige H.J. veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf voor de moord op de negenjarige Felicita Oostdam. Vanaf de publieke tribune, waar de nabestaanden van het meisje zaten, klonk applaus en gejuich toen de rechter het vonnis velde. De advocaat van J. noemde de uitspraak direct 'de misser van de eeuw'.

Volgens de rechtbank heeft J. het meisje op de ochtend van 24 november vorig jaar 'kalm en met voorbedachten rade' achter op de fiets meegenomen naar een afgelegen plek om haar daar met messteken om het leven te brengen. Bij deze conclusie van de rechtbank heeft een verhoor op Tweede Kerstdag 1994 een belangrijke rol gespeeld. J. was toen zeer emotioneel en vertelde de politie voor het eerst hoe hij zelf vroeger, in Australië, seksueel is misbruikt.

Rechter mr. E. Timmermans moreerde gisteren nog eens aan uitspraken die J. toen heeft gedaan. 'Ik heb niets tegen kinderen, maar als ik die beelden (uit Australië, red.) weer zie, dan wil ik ze pijn doen, kwetsen... Dan gebeuren er de afschuwelijkste dingen. Dan ben ik een beest.' Omdat J. bleef ontkennen Felicita Oostdam te hebben vermoord, concludeerde de rechtbank dat hij 'onwelwillend is zijn trauma onder ogen te zien'. Van

behandeling verwacht de rechtbank dan ook niets.

De rechtbank heeft bij het opleggen van de straf meegewogen dat J. in 1980 eveneens is veroordeeld wegens moord op een jong meisje. Die straf heeft hij niet volledig uitgezeten en de behandeling die hij toen had moeten ondergaan, is nooit doorgegaan. Begin jaren negentig werd hij opnieuw veroordeeld, deze keer wegens ontucht met minderjarige meisjes, onder wie zijn dochter. Met het oog op deze drie zaken is de rechtbank van mening dat de maatschappij blijvend tegen J. moet worden beschermd.

Volgens de persofficier van de Haagse rechtbank betekent levenslang in het geval van J. ook echt levenslang en kan van vervroegde invrijheidstelling geen sprake zijn. Alleen als hem gratie wordt verleend, zou J. op vrije voeten kunnen komen. Het is de eerste keer in ruim tien jaar dat in het arrondissement Den Haag een dergelijke zware straf is opgelegd.

J.'s advocaat mr. G. Later kreeg tijdens de uitspraak een berisping van Timmermans omdat ze laatdunkend begon te lachen. De rechter dreigde haar de zaal uit te zetten. Direct na de eis van levenslang, riep Later dat de banden van het verhoor niet goed waren afgeluisterd. De rechtbank wenste niet te reageren op haar opmerking dat dit 'de misser van de eeuw' is. De advocaat heeft laten weten in hoger beroep te gaan.

## Almeerder bekend brute verkrachting

ALMERE - Een negentienjarige Almeerder is donderdagavond aangehouden in verband met de verkrachting van een twaalfjarige jongen in Almere-Buitenhout. De verdachte is gisteren door de politie verhoord en heeft inmiddels bekend.

Het misdrijf vond plaats op 16 maart. De jongen kwam van hockeytraining terug toen hij bij sportpark Klein Brandt door een motorrijder werd lastiggevallen. De man bleef de jongen volgen en trok hem even later van zijn fiets. Daarop nam hij de jongen mee naar Almere-Buitenhout, waar hij de jongen verkrachtte. Ook ondernam de man een poging de jongen te wurgen. Het slachtoffer raakte buiten westen.

De politie kwam de verdachte op het spoor na de tv-uitzending van Opsporing Verzocht afgelopen dinsdag.

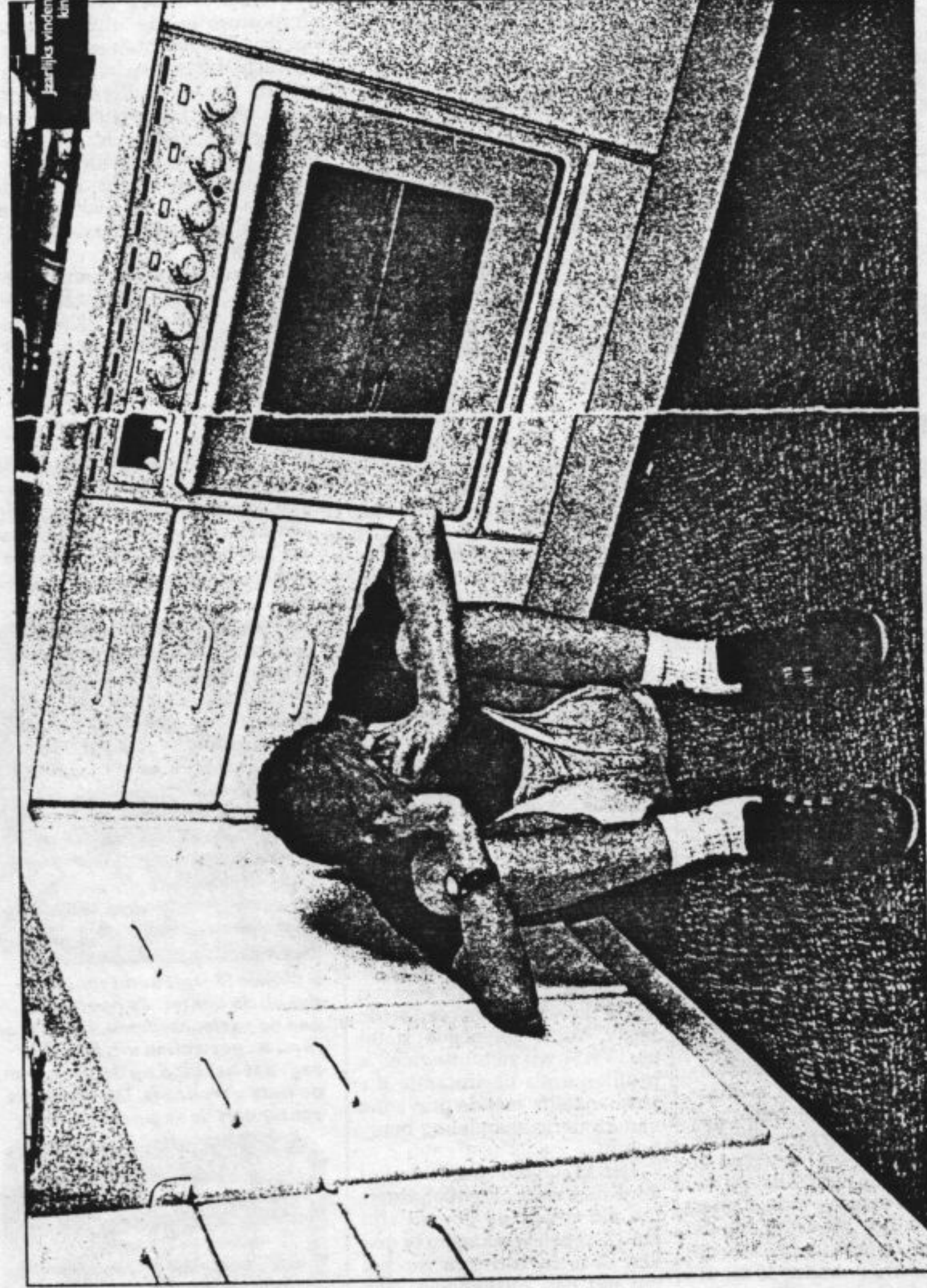
## 110 Tips over moord en verkrachting

ALMERE - Bij de Almeerse politie zijn gisteravond na het tv-programma Opsporing Verzocht 110 tips binnengekomen over de moord op sportschoolhouder G. Crawford en de verkrachting van een twaalfjarige jongen.

Uit de uitzending werd duidelijk dat de verkrachter Almere goed kende. Het slachtoffer kon, ondanks het feit dat de man een witte integraalhelm droeg, een goede beschrijving van zijn 'pokdalige' gezicht geven.

Bij de moordzaak werd een vriend van Crawford ondervraagd. Connecties met drughandel werden ontkend. De sportschoolhouder is met een automatisch vuurwapen vermoord.





Jaarlijks vinden naar schatting 50.000 gevallen van kindermishandeling plaats.

Foto: Menna Jansen

scherming zijn tegenwoordig niet meer voor te stellen. Het gegeven dat kindermishandeling bestaat, is algemeen geaccepteerd. Dat blijkt ook uit de activiteiten van de VKM. In 1994 werden 60.000 folders verspreid en deden 3700 mensen een beroep op het infocentrum. "We gaan ervan uit dat zich per jaar 50.000 gevallen voordoen. Daarvan komen 13.000 meldingen binnen bij de vertrouwensartsen, 10.000 gevallen van mishandeling worden gemeld bij de raaden voor kinderscherming. Het besef dat het een substantieel probleem is, waar iets tegen moet worden gedaan, is gegroeid", zegt Schoof. En hij verbindt er de conclusie aan "dat ons werk tot nu toe een succes is geweest."

stel bevolgen Haagse notabelen die niets beter te doen hadden, vertelt Schoof. Bovendien ontbraken de financiële middelen. Het nationaal Comité Kinderpostzegels nam als enige het probleem serieus en stelde een startsubsidie beschikbaar. Na twee jaar nam de rijksoverheid het over. Tegenwoordig bestaat zeventig procent van de inkomsten van de VKM uit subsidie van het ministerie van VWS. De rest van het geld komt van fondsen, particulieren, bedrijven, legaten, en dergelijke.

**Ongeloof**

Schoof: "Vroeger heerste er ongeloof over het bestaan van kindermishandeling. En als het dan bestond, dan waren dat associële gezinnen, was de redenatie. Mensen wilden niet geloven dat zo iets voor kon komen in hun eigen straat. Zelfs de Raad voor de Kinderbescherming deed destijds weinig aan gevallen van kindermishandelingen. De Raad geloofde niet dat ouders in staat waren hun kinderen letsel toe te brengen."

Exemplarisch is 'het geval Crawford'. Bij de oprichting van de Vereniging tegen Kindermishandeling stond de mishandeling van de drie maanden oude baby Crawford geregeld op de agenda van het toenmalige bestuur. Een ambtenaar van de sociale dienst trof bij een huisbezoek het kindje aan en zag dat ze overdekt was met littekens. Hij vermoedde dat de moeder het kind mishandelde. Het bestuur van de VKM nam contact op met de Raad voor de Kinderbescherming, maar deze weigerde iets te ondernemen. De toenmalige secretaris van de Raad liet weten dat volgens de moeder van de baby 'er iets in het kinderdagverblijf was gebeurd'. Daarmee was voor hem de kous af. Hij voegde er nog aan toe: "Ik vind het maar merkwaardig dat er verondersteld wordt, dat de moeder zich aan kindermishandeling schuldig gemaakt zou hebben." Uiteindelijk werd door toedoen van de VKM de baby in een pleeggezin geplaatst en kwam er een einde aan de mishandeling.

**Meldingen**

Ongeloof over situaties zoals met baby Crawford en een onverschillige houding van de Raad voor de Kinderbe-

Vanwege haar 25-jarig bestaan heeft de VKM tal van activiteiten georganiseerd. Er komen drie televisiedocumentaires gemaakt in samenwerking met de KRO. Daarin staat de preventie centraal. De documentaires worden getoond vanuit het perspectief van de dader, het slachtoffer en de omgeving. Schoof: "Kenmerkend voor kindermishandeling



is dat de omgeving het meestal meldt. Ouders melden zich zelden bij instanties voor hulp. De documentaire laat daarom zien wat je als buurman kan doen".

Op 28 september organiseert VKM een symposium. Verder wordt samen met organisaties als Jeugd welzijnsinformatie en de Opvoedtelefoon het project 'Opvoeden gaat niet vanzelf' uitgevoerd. Ouders met kinderen in de leeftijd van 0-12 jaar krijgen informatie, waarin ze door herkenning van hun opvoedproblemen worden aangespoord, hierover met iemand te praten. Ze krijgt in feite een spiegel voorgehouden. legt Schoof uit. Het motto van alle activiteiten is: 'Kindermishandeling komt voor. Voorkom het!'

Helene Wolters

Vereniging tegen Kindermishandeling viert jubileum met koerswijziging

**Het ongeloof is overwonnen, nu de pijn nog**

hulpverlening Kindermishandeling van de Vrije Universiteit in Amsterdam in het voorwoord schrijft: "Schaamte, schuld of ontkenning zijn drempels voor het vragen van hulp. Mishandelende ouders hebben hun eigen drempels waardoor ze hun geheim niet verraden. Omstanders die er weet van hebben moeten vaak ook over een drempel heen om iets te doen. Het boekje wil de drempels verlagen."

Kindermishandeling heeft in de afgelopen vijftientig jaar duizenden vragen opgeroepen bij mensen. De 25 meest gestelde vragen zijn gebundeld en in boekvorm uitgegeven. Enkele vragen die aan bod komen: Zijn alle mishandelende ouders vroeger zelf mishandeld? Hoe kan je aan een kind merken dat het mishandeld wordt? Kan kindermishandeling voorkomen worden?

**Vertrouwensartsen**

De vereniging tegen kindermishandeling is opgericht in 1970. In 1972 werden 110 meldingen van kindermishandeling overgedragen aan de vier bureaus vertrouwensartsen, die speciaal daarvoor in dat jaar werden ingesteld. Dat was ook het moment dat besloten werd dat meldingen voortaan recht-

**Drempels**

Het nieuwe logo werd onthuld tijdens de jubileumbijeenkomst van de stichting Voorkoming van Kindermishandeling in Utrecht. Een ander onderdeel van de feestelijkheden vormde de pre-

De vereniging tegen kindermishandeling heeft haar naam veranderd in stichting Voorkoming van Kindermishandeling. De 25-jarige vereniging wil naast aandacht voor signaleren van kindermishandeling meer de nadruk leggen op het voorkomen ervan.

Binnen de Vereniging tegen Kindermishandeling is al jaren een discussie gaande over de naam van de vereniging. "Ergens regen zijn, dat is zo negatief. Daarom zijn we nu ergens voor: stichting Voorkoming van Kindermishandeling", zegt directeur Peter Schoof.

De nieuwe naam geeft de accentverlegging aan die de VKM de komende jaren wil realiseren. De afgelopen 25 jaar lag de nadruk op secundaire preventie: zorgen dat gevallen van kindermishandeling boven tafel komen, dat ze gemeld worden en dat er hulp wordt verleend. Schoof: "Dankzij ons werk weet iedereen dat kindermishandeling bestaat, dat hebben we inmiddels bereikt. Daarom gaan we ons nu inzetten om het aantal meldingen te verminderen. Daadwerkelijk voorkomen dat ouders hun kinderen mishandelen. Primaire preventie dus."

Tegelijk met de naams- en koerswijziging van de vereniging is het nieuwe logo gepresenteerd. Tot nu toe bestond het uit een hand dat een kind opvangt, sinds begin deze week bestaat het logo uit een hand die een kind beschutting biedt. "Het handje is op veler verzoek gehandhaafd", zegt Schoof. "Maar het kind heeft in het nieuwe beeldmerk een prominenter rol gekregen. De bescherming van het kind blijft voorop staan. De hand geeft het ruimte en veiligheid tegelijk."



## VKM vernieuwd

De VKM heeft zich ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum in een nieuw jasje gestoken. Het logo van de hand die een kind omvat, is veranderd in een tekening waarin de beschermende hand nog



Voorkoming van **Kindermishandeling**

steeds te vinden is, maar waar het kind een meer prominente plaats inneemt.

Ook verandert de vereniging van bestuursvorm en wordt stichting. Met ingang van 10 april, de jubileumdatum is de VKM een stichting onder de naam 'Voorkoming van Kindermishandeling'. Uiteraard blijft de doelstelling hetzelfde.

Ook een deel van het voorlichtingsmateriaal wordt vernieuwd. Nieuw is het boekje 'Over drempels'. Vijfentwintig van de meest gestelde vragen aan het Infocentrum van de VKM worden daarin uitgebreid beantwoord. Ook is de tekst voorzien van 'praktijkvoorbeelden', die zijn binnengekomen bij de bureaus vertrouwensartsen en een aantal ziekenhuizen.

door MARIANNE JANSSEN TEL 8-9

**DEN HAAG** — Nog steeds zijn er mensen die 'kindermishandeling' situeren in gezinnen waar drank, drugs, armoede, slechte behuizing en werkloosheid de sfeer bepalen. Nog steeds zijn er mensen die de accountant, de arts, de jurist en al zijn/haar academisch gevormde vriendjes dusdanig beschaafd achten dat kindermishandeling niet thuishoort in hun wereld. Maar kindermishandeling heeft niets van doen met hersens, geld, uiterlijke beschaving, met rangen en met standen. Kindermishandeling komt voor in alle lagen van de bevolking.

De Vereniging tegen Kindermishandeling is inmiddels 25 jaar actief in de strijd tegen het geweld rond het kind.

Vijfentwintig jaar geleden werden er amper kinderen mishandeld. Dacht men. Maar het gebeurde wel degelijk. En na jaren van ongelof, na jaren waarin slachtoffertjes getuigden, processen gevoerd werden en het aantal hulpvragen steeg is dat besef bij velen doorgedrongen. Kindermishandeling bestaat. En veel meer kinderen dan zij die zich melden, zijn slachtoffer ervan.

In november 1994 publiceerde de Landelijke Stichting Bureaus Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling, het adres waar de meldingen uiteindelijk — vaak

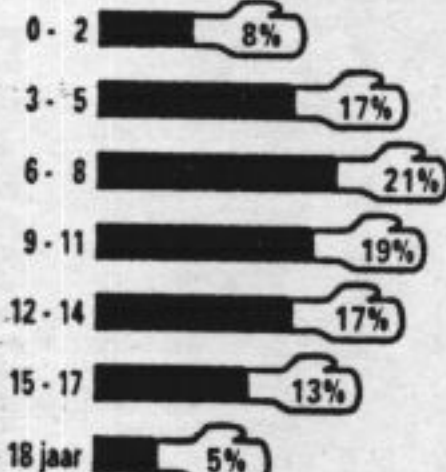
via de Kindertelefoon, familieleden of leerkrachten — terecht komen, haar jaarverslag over 1993. Daaruit bleek dat er per 280 kinderen één melding over een vermoeden van kindermishandeling binnenkwam. Dat kwam op een jaartotaal van 13.220 meldingen. De verwachting is dat het cijfer voor 1994 nog hoger zal liggen. En toch is dat hoge cijfer slechts een topje van de ijsberg, zo vermoeden deskundigen, want kindermishandeling vindt altijd in het verborgen plaats. De pleger van geweld (51% mannen, 49% vrouwen) houdt zijn mond, het kind schaamt zich over het geweld en zwijgt ook. Ook wordt het kind vaak via bedreigingen gedwongen zijn mond te houden.

### Kloof

Peter Schoof, directeur VKM: „Onderzoek in het buitenland, gecorrigeerd naar de Nederlandse situatie, wijst erop dat het aantal gevallen van kindermishandeling in ons land op 50.000 per jaar moet staan. De kloof tussen het aantal meldingen en het op onderzoek gebaseerde getal van 50.000 is enorm. Er wordt daarmee schrijnend duidelijk gemaakt dat we moeten doorgaan met het geven van voorlichting opdat volwassenen steeds alerter worden.”

Voorlichter José Niekus vult aan: „En niet alléén alert. Wie alert is, is in staat te ontdekken dat kindermishandeling plaatsvindt. Nog beter zou het natuurlijk zijn als kindermishandeling voorkomen werd. Hoe meer kennis er over dit onderwerp is, hoe beter we mensen kunnen verwijzen als ze in noodsituaties

**LEEF TIJD**  
Aantal meldingen van mishandelde kinderen per leeftijdscategorie.



© DE TELEGRAAF BRON: VKM

zitten, des te groter is de kans dat het niet tot mishandeling komt, dat mensen gaan praten over hun problemen. Want daar gaat het tenslotte om: het belang van het kind staat voorop.”

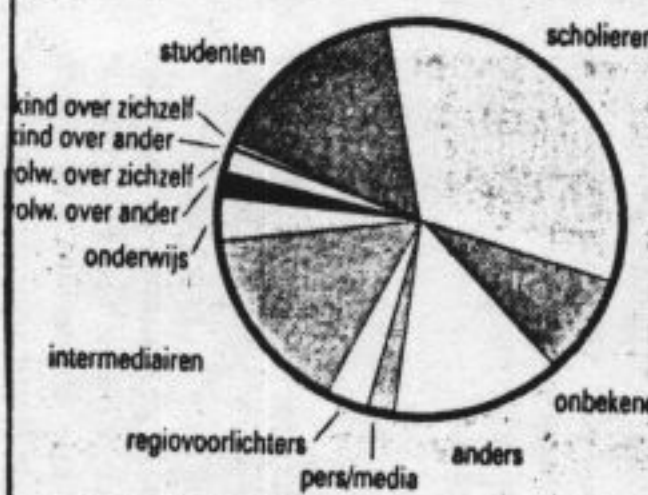
De aard van de mishandeling is divers. Emotionele mishandeling/verwaarlozing viel 46% van de kinderen ten deel, 8% werd lichamelijk verwaarloosd, 20% lichamelijk mishandeld, 16% seksueel misbruikt en 10% viel onder meerdere categorieën. En, om een eind te maken aan de mythe dat de vader veelal de grote boosdoener is binnen het gezin ook nog de volgende cijfers: in 22% van de gevallen was de vader de schuldige, in 30% de moeder, in 5% de stiefvader, in 28% van de gevallen vader en moeder samen, en in 4% van de gevallen de vriend/stiefvader en de moeder. Seksueel geweld wordt in 89% van de gevallen door mannen gepleegd, lichamelijke verwaarlozing is in 61% van de gevallen de schuld van de moeder.

### Ongelooft

Vijfentwintig jaar voert VKM nu al strijd tegen kindermishandeling. Een jubileum dat met licht feestgeruis ge-

## BELLERS

van 1 februari 1994 tot en met 1 februari 1995



© DE TELEGRAAF BRON: VKM

## Een jaar infolijn

door ERTAN BASEKIN en JANNIE SCHIPPER

**DEN HAAG** — Een jaar geleden werd het Infocentrum Kindermishandeling VKM opgericht. Dit centrum is bedoeld voor iedereen die iets wil weten over de werkzaamheden van de VKM. In 1994 zijn er 3700 verzoeken om informatie en advies behandeld, waarvan 95% om informatie en 5% om advies en hulp.

paard zal gaan omdat kindermishandeling de wereld dan wel niet uit is, maar omdat toch in de afgelopen jaren al een en ander bereikt is. De maatschappij erkent het probleem, zodat de aanpak ervan niet meer stuk loopt op ongelooft. De VKM wil de aanpak van kindermishandeling op het terrein van informatie en onderzoek, beleidsontwikkeling en samenwerking verder brengen. Men hoopt dat politici, beleidsmakers en organisaties het onderwerp hoog op de agenda houden, subsidies verstrekken en hun betrokkenheid op zoveel mogelijk manieren tot uiting brengen.

Maar ook het grote publiek betuigt de VKM sympathie. Uit representatief onderzoek is gebleken dat 79% van de mensen VKM kende, ruim eenderde zegde VKM financiële steun toe. VKM wil zich uiteindelijk profileren als de instantie die zich landelijk met de preventie van kindermishandeling bezighoudt.

Het kroonjaar wordt omkaderd met verschillende projecten die er alle op gericht zijn volwassenen waakzaam te maken en te doordringen van het feit dat een mishandeld kind hulp nodig heeft.

De voorbeelden van mishandeling op deze pagina zijn ontleend aan de praktijk van de kindertelefoon en de EHBO-afdeling van een ziekenhuis. Ze staan te lezen in het nieuwe boekje van de Stichting.

VKM en het Infocentrum kunnen draaien dank zij de financiële steun van particuliere fondsen, de opbrengst van de CD 'Lang zal die leven!' en setjes wenskaarten en de bijdragen van donateurs op gironummer 311.500.

Voor scholieren belden veelvuldig naar de infolijn (33%), gevolgd door studenten in opleiding voor een beroep gericht op kinderen (16%) en werkers in instellingen waar men te maken kan krijgen met mishandelde kinderen (16%). Verder kwamen er vragen van leerkrachten (3%), regionale voorlichters (3%) en pers en media (2%). Van 22% is de achtergrond uiteenlopend of onbekend.

Aangezien het soms moeite kost uit verschillende aangeboden artikelen de informatie over een specifiek onderwerp te halen, zal het centrum haar aanpak in de toekomst enigszins veranderen: VKM zal zelf meer publiceren over onderwerpen waarover vragen gesteld worden.

Voor het komende jaar staan de volgende publicaties op het programma: emotionele verwaarlozing, seksueel misbruik van jongens, cijfers over kindermishandeling en het 'doorgeefmechanisme'. Vragen hierover slaan op het feit dat veel mensen aannemen dat mensen die in hun jeugd mishandeld zijn, dit 'doorgeven' aan hun eigen kinderen.

In het kader van het 25-jarig bestaan staan onder andere een symposium en de uitzendingen van drie documentaires over kindermishandeling op het programma. In de verschillende documentaires zal respectievelijk het uitgangspunt van slachtoffer, 'dader' en persoon uit de directe omgeving worden belicht. Ook zullen er in de loop van 1995 enkele SOCUTERA-spotjes op de televisie te zien zijn.

Wie meer wil weten kan telefonisch terecht bij het Infocentrum Kindermishandeling VKM. Te bereiken op telefoonnummer 070-3507011 (van 13.00 tot 17.00 uur).

■ **Jongen (12 jaar) wordt door de groenteboer betrappt op het pakken van een appel. Deze zegt dit aan de vader van het kind. De vader straft het kind door hem zes weken lang zweepslagen te geven.**

■ **Jongetje (2 jaar) wordt met ernstige brandwonden naar het ziekenhuis gebracht. De brandwonden zijn afkomstig van een strijkijzer. Moeder is weggevloden. Vader leidt een zeer onregelmatig leven en heeft inmiddels een andere partner. Niemand weet hoe het kind aan de verwondingen is gekomen. Vader geeft de oppas de schuld, de oppas denkt dat een ouder zusje het gedaan heeft.**

■ **Meisje (7 jaar) komt met moeder bij de dokter. Ze heeft pijn aan de geslachtsdelen. Het ziet er rood en gezwollen uit. Moeder zegt dat het kind op de stang van de fiets gevallen is. Dit verklaart echter niet de vaginale infectie.**

■ **Meisje (3 jaar) komt voor de tweede keer in korte tijd in het ziekenhuis met vergiftigingsverschijnselen. Ze zou luciferkoppertjes gegeten hebben. En de keer daarvoor mulzengif. De ouders zijn niet bij machte de kinderen goed op te voeden. Moeder is apathisch. Ze heeft ruzie met de bureaus, problemen met geld en met haar huwelijk. Haar man slaat haar geregeld.**

■ **Jongen (10 jaar) wordt door zijn moeder onder druk gezet om lasterlijke verhalen te vertellen over zijn vader die elders samenwoont met zijn vriendin. Moeder misbruikt de jongen om haar ex-man te beschuldigen van ontucht met zijn kinderen.**

## PROBLEEMEN

De belangrijkste gemelde problemen die in de gezinnen een rol spelen.

- 1 relatieproblemen ouders (19%)
- 2 individuele problemen ouder(s) (11%)
- 3 multiprobleem gezin (7%)
- 4 alcoholverslaving (5%)
- 5 geweld tussen ouders (4%)
- 6 drugsverslaving (4%)
- 7 financieel huisvesting (2%)

© DE TELEGRAAF BRON: VKM



## BELEID KINDERMISHANDELING OP NIEUWE LEEST GESCHOEID HC 10/4 'Beschermd laagje rond het gezin'

Den Haag — Geschokt is Peter Schoof na ruim tien jaar directie van de Vereniging tegen Kindermishandeling (VKM) nog steeds als hij vernemt van ernstige vormen van geweld tegen kinderen. „Zoals de moeder in Eindhoven die haar baby in de wasmachine stopte en die aanzette. Het kind ging dood, ja”. Voor Schoof is het soms onvoorstelbaar welke manieren ouders bedenken om hun kinderen te krenken. En hoewel het aantal mishandelingen toeneemt, denkt hij niet dat de gevallen op zich zwaarder worden. „Het gaat altijd al om extreme gevallen”. Precies 25 jaar voorlichting aan publiek, hulpverleners en instanties heeft niet kunnen bereiken dat kindermishandeling is gestopt. Integendeel, het aan-

tal meldingen is de afgelopen jaren dramatisch toegenomen tot ruim 13.000. Reden voor de VKM haar koers te wijzigen en zich meer dan voorheen toe te leggen op het voorkómen van geweld binnen het gezin. Tot nu toe heeft de vereniging zich vooral sterk gemaakt voor erkenning van mishandeling, zowel geestelijk als lichamelijk, en ernstige verwaarlozing. Vandaag viert de VKM haar 25-jarig jubileum in Utrecht waar bij de vereniging zal ophouden te bestaan. Daarvoor in de plaats komt de stichting Voorkoming van Kindermishandeling, voorzien van een nieuw beeldmerk en de slogan 'Kindermishandeling komt voor. Voorkóm het'. De 1370 leden worden donateurs of abonneementhouders en de jaarlijkse

overheidssubsidie van ruim 1 miljoen gulden blijft gehandhaafd.

Schoof realiseert zich dat het werkelijk voorkómen van mishandeling niet kan. Toch lijkt het hem met de nieuwe aanpak mogelijk opvoeders te bereiken die in een stadium zitten waarbij al eens geslagen is of waar dat kan gebeuren. Folders in wachtkamers moeten ouders herkenbare situaties voorschotelen en verwijzen naar de opvoedtelefoon, er komt een drietal televisieprogramma's voor de KRO, tv-spots voor Socutera, een advertentie-campagne en een speciaal symposium.

Tot ver in de jaren zestig bestond kindermishandeling niet, althans niemand onderkende het. „Mensen geloofden gewoonweg niet dat ouders hun kroost pijn konden doen. Een kind met verwondingen was van de trap gevallen”, zegt Schoof. Hij verhaalt over een directeur van de Raad voor de Kinderbescherming in Den Haag die stellig bleef verkondigen dat ouders dat niet konden doen. De raden bleven tot eind jaren tachtig terughoudend over het probleem. „Pas de laatste vijf jaar zijn ze actiever en in de toekomst gaan we op provinciaal niveau samenwerken met de raden”, aldus Schoof.

### Vraagtekens

Kindermishandeling kwam pas in de openbaarheid in 1959, toen een Amerikaanse onderzoeker een studie publiceerde over wonderlijke botbreuken bij kinderen. Een paar jaar daarna kwam de Amerikaanse kinderarts Henry Kempe met het boek 'The Battered Child', waarin voor het eerst werd gesteld dat ouders de veroorzakers van verwondingen kunnen zijn. Zijn uitgangspunt was dat ouders mishandelen uit onmacht en niet uit macht. De ouders waren volgens hem gebaat bij hulp.

„Dat boek sloeg in medische kringen goed aan, want ook in Nederland hadden artsen al vraagtekens gezet bij onver-

klaarbare kwetsuren van kinderen”.

Uiteindelijk zag de VKM in 1970 het levenslicht dankzij het bevolgen Haagse oud-gemeenteraadslid B. Ras-Heerema en onderzoekster B. Clemens Schröder, die als enige in Nederland mishandeling had bestudeerd. Doel was 'een beschermend laagje aanbrengen rond het gezin' door de familie in contact te brengen met hulpverleners. De eerste twee jaar ontving de maatschappelijk werker van de VKM 110 meldingen.

In 1972 richtte de overheid het Landelijk Bureau Vertrouwenartsen (LBVA) op, dat sindsdien (anonieme) meldingen van particulieren en hulpverleners ontvangt. „Voor deze oplossing is gekozen omdat artsen in de knoop zouden komen met hun beroepsgeheim als zij zelf de mishandeling doorgaven aan een hulpverlenende instantie. Artsen konden zich nu wenden tot deze speciale collega, die op zijn beurt hulp inschakelt”.

De behoefte aan de instelling bleek snel: de vier bureaus kregen in het eerste jaar 428 meldingen, welk aantal al snel steeg. In 1993 ontvingen de inmiddels 12 bureaus ruim 13.000 meldingen, waarvan er 11.000 klopten. In bijna een vijfde van de gevallen gaat het om seksueel misbruik. Tien kinderen overleden in 1993 aan mishandeling. Voor 1994 schat Schoof het aantal meldingen 15.000. De eerste jaren van de VKM omschrijft Schoof als de strijd tegen het ongelof. „Kindermishandeling werd volstrekt niet serieus genomen. Pas de laatste tien jaar is iedereen ervan doordrongen dat geweldssituaties vooral plaatsvinden in het gezin en dat kinderen het meest kwetsbaar zijn”. Zoals bekend vormen kinderen tussen zes en veertien jaar de grootste groep slachtoffers.

Het succes van het bestaansrecht van de VKM lijkt wrang, erkent Schoof. Toch denkt hij dat de VKM wel degelijk van invloed is en zal blijven. ANP

### Mishandelende moeders lijden aan vijandige gevoelens NRC 6-4

Kindermishandeling trekt meestal aandacht als het om lichamelijke en seksuele mishandeling gaat, maar psychologische kindermishandeling komt het vaakst voor. Vaders en moeders kunnen hun kind afwijzen ('Ik wou dat je nooit geboren was'), isoleren van leeftijdgenoten, terroriseren ('Ik vermoord je nog een keer') of volledig negeren. Psychologische mishandeling heeft in het latere leven vaak ernstiger gevolgen dan opgelopen verwondingen.

De in Amsterdam gevestigde kinderpsychiater Max Lesnik-Oberstein heeft een theorie opgesteld over het ontstaan van kindermishandeling en -verwaarlozing. Volgens hem is een combinatie van drie ouderlijke factoren bepalend: vijandigheid, makkelijk uiten van agressie en deze negatieve houdingen op het kind richten. Vijandigheid ziet Lesnik ontstaan door een liefdeloze opvoeding en een hoog stressniveau. Geremde agressie kan voortkomen uit een gebrekkig inzicht in het eigen misbruik-verleden, druggebruik en het ontbreken van een steunende omgeving. De op het kind gerichte vijandigheid kan ontstaan door een com-

binatie van te hoge verwachtingen en negatieve ervaringen met het kind.

Lesnik-Oberstein baseerde zijn theorie op een combinatie van intuïtie en jarenlange ervaring op het gebied van kindermishandeling, en heeft nu een eerste experimentele test doorstaan (*Child Abuse & Neglect*, nummer 1, 1995). 44 moeders die volgens een vertrouwensarts hun kinderen psychologisch mishandelden, werden vergeleken met 128 gewone moeders. Het blijkt dat mishandelende moeders meer vijandige gevoelens koesteren. Ze hebben bijvoorbeeld vaker zin om met iemand op de vuist te gaan of beleven vaker plezier aan het pijn doen van mensen van wie ze houden. Deze vijandigheid lijkt op haar beurt weer voort te komen uit gebrekkige interpersoonlijke vaardigheden, waardoor bijvoorbeeld de relatie met de partner slecht is. Dit in combinatie met negatieve ervaringen in de eigen jeugd, maakt dat mishandelende moeders veel stress ervaren. Ze hebben weinig zelfwaardering, zijn neurotisch en hebben vaker het gevoel dat ze tekort worden gedaan. Op deze manier wordt de vijandigheid gevoed. Het onderzoeksresultaat is van belang, omdat de beschreven theorie in staat lijkt om tot voorstellingen te komen over wie zijn kinderen wel of niet zal mishandelen. (Ad Bergsma)

### Mishandeling van kinderen wordt vaak niet gemeld

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM VK 20-4

Als een volwassene weet dat een kind mishandeld wordt, onderneemt hij maar zelden actie. Dat blijkt uit een onderzoek van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Bijna 5 procent van de ondervraagden in het onderzoek zegt in het afgelopen half jaar te hebben gezien dat een kind mishandeld werd.

Onderzoeker C. Hoefnagels is verbaasd over die uitkomst. „We vermoeden dat in Nederland zeker vijftigduizend kinderen per jaar worden mishandeld”, zegt hij. „Als dat percentage van 5 klopt, betekent het dat alle mishandelde kinderen worden waargenomen.” Toch meldt maar een klein deel zijn vermoeden bij vertrouwensartsen.

Hoefnagels heeft onderzocht of de begin jaren negentig gehouden campagne tegen kindermishandeling - „Over sommige geheimen moet je

praten' - ertoe heeft geleid dat meer volwassenen die kindermishandeling vermoeden, dat rapporteren. Uit eerder onderzoek blijkt dat het aantal meldingen door kinderen is toegenomen. Ook volwassenen zijn na de campagne vaker gaan praten. Maar nog niet genoeg, menen de onderzoekers. Hoefnagels pleit voor meer voorlichting.

### Mishandeling VK 21-4

In de *Volkscrant* van 20 april stonden de bevindingen van een onderzoek van de Vrije Universiteit van Amsterdam naar het aantal meldingen van kindermishandeling. Er zouden te weinig meldingen binnenkomen.

Dit zou heel goed kunnen, maar als een melding binnenkomt, wat gebeurt hier dan mee? In mijn geval helemaal niks.

In het kader van mijn opleiding agogisch werker liep ik stage in een zmk-school (een school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen). De docente bij wie ik in de klas kwam, sloeg de kinderen regelmatig.

Ik probeerde eerst op mijn school deze mishandeling onder de aan-

dacht te brengen. Zonder resultaat; mijn stagebegeleider vertelde mij dat ik de achterliggende redenen van de docente niet kende en daarmee praatte hij de mishandeling goed.

Hierna belde ik de Kinderbescherming. De medewerkster van de Kinderbescherming kende de betrokken docente persoonlijk en was niet van plan de mishandeling te onderzoeken.

Ik ben inmiddels van deze opleiding vertrokken en mijn vertrouwen in de hulpverlenende medemens is tot een nulpunt gezakt.

EINDHOVEN Bart van Heugten



## Volwassenen geloven mishandeld kind niet snel

Van onze onderwijsredactie

AMSTERDAM, donderdag

Zes op de tien volwassenen weten niet of ze een kind zouden geloven als het zou vertellen dat het mishandeld wordt. Een op de tien volwassenen zou zelfs niet naar dergelijke verhalen willen luisteren. Toch is het afgelopen jaar het aantal volwassenen dat melding van kindermishandeling maakt gestegen met 906, ofwel 37,2 procent.

Volwassenen zijn daartoe aangespoord door de landelijke campagne tegen kindermishandeling 'Over sommige geheimen moet je praten'. Naar schatting hebben jaarlijks 50.000 kinderen onder mis-

handeling te lijden, het aantal meldingen aan vertrouwensartsen bedraagt slechts 15.000.

### Campagne

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) vroeg drs C. Hoefnagels van de Vrije Universiteit te Amsterdam onderzoek te verrichten naar de houding van volwassenen. Het onderzoek 'Gezien; gezegd of gezwezen?' bracht onder meer het relatieve succes van de campagne naar voren.

Hoefnagels hield een steekproef onder volwassenen waarin hij hen vroeg of ze

het kind een willig oor zouden lenen als het over mishandeling spreken zou. Slechts 27% van de volwassenen geeft aan dat hij actie zou ondernemen als het zeker is dat de kindermishandeling een feit is.

Uit het feit dat 73% hoort, ziet en zwijgt, concludeert Hoefnagels dat het meldingsstelsel verbetering behoeft. Ook moet volwassenen duidelijk worden gemaakt dat kinderen meestal niet liegen als zij over deze feiten spreken.

Misbruik en mishandeling van kinderen tasten de wereld van het kind dusdanig aan dat het vaak heel lang duurt voor het kind de feiten naar buiten brengt.

### Elfjarig meisje twee dagen in cel gezet

ANP  
EDE

Een elfjarig Somalisch meisje heeft twee dagen vastgezet in een cel op het politiebureau van Ede. Zij wordt verdacht van mishandeling van haar zes maanden oude broertje. De baby overleed enkele weken geleden.

Volgens raadsman mr W. Hendriks werd het kind twee dagen geleden abrupt uit haar klas geplukt en in een cel gesmeten. 'Zo ga je toch niet met kinderen om.' Het meisje pas vrijgelaten nadat hij had gedreigd met een kort geding.

'We hebben bepaalde ruimten voor dit soort mensen'

## Politie Ede vindt opsluiten elfjarige gewoon

Van onze verslaggever  
Frank Poorthuis

EDE

Ze is elf. Oud genoeg voor twee nachten cel, vindt de Edese politie. Dinsdagmiddag liet die haar van school halen en sloot haar op. Pas donderdag mocht ze weer naar huis. Omdat ze ook al oud genoeg is voor een eigen advocaat, die dat niet pikte. En al is haar huis geen echt 'thuis', want dat ligt enkele duizenden kilometers verder. Kortom: een kort leven met tot nog toe louter dieptepunten.

Het Somalische meisje dat de Edese politie deze week oppakte en vastzette, wordt verdacht van mishandeling van haar zes maanden oude broertje. Ze komt uit een gezin met zeven kinderen, dat in twee caravans in een asielzoekerscentrum in Ede woont. Zes kinderen zijn er, nu nog, want haar babybroertje stierf op 26 maart in het ziekenhuis aan hersenletsel. Bij sectie op de baby werden ook enkele

le botbreuken vastgesteld.

De vader en de moeder (25 en 31 jaar oud) werden op verdenking van mishandeling enige dagen na het overlijden van hun kind aangehouden. De moeder werd na korte tijd weer vrijgelaten, omdat zij ten tijde van de vermoedelijke mishandeling vanwege familiebezoek elders was. De vader zit nog vast. En dinsdag werd op basis van het onderzoek dus ook hun dochter aangehouden.

Op de papieren die de advocaat van de politie kreeg bij haar invezekeringstelling, staat 7-7-1983 als haar geboortedatum. Het jeugdstrafrecht geldt voor kinderen vanaf twaalf jaar. Daar viel ze volgens die papieren dus niet onder. Voor kinderen onder die leeftijd zijn er zeer beperkte mogelijkheden voor verhoor en ze mogen in zeer uitzonderlijke gevallen maximaal vijftien uur worden vastgehouden, zo laat het ministerie van Justitie weten. Maar gewoon is om alle mogelijke moeite te doen een kind ge-

durende die tijd in een opvanghuis te plaatsen.

De advocaat van het meisje, mr W. Hendriks uit Arnhem, heeft vanaf dinsdagmiddag bij het Openbaar Ministerie op vrijlating aangedrongen. Het OM weigerde dat echter. Men zei te twifelen aan de leeftijd van het kind. Volgens officier van justitie S. Buist ging men er bij aanhouding van uit dat ze twaalf was. De veronderstelling stoelt waarschijnlijk op het feit dat van asielzoekers wel vaker een geboortedatum wordt gefingeerd, bij gebrek aan officiële papieren.

Maar ook twaalfjarigen zitten, wanneer zij worden verdacht van misdrijven, toch meestal hun invezekeringstelling thuis uit. 'Dat is niet ongebruikelijk', geeft Buist toe. 'Maar we spreken hier wel over de verdenking van een zwaar delict.' Ook de politie vindt het, gezien de aard van de verdenking, niet gek het kind alleen in een cel te plaatsen. 'Wij hebben bepaalde ruimten voor dit soort mensen.' Een cel be-

doelt u? 'Ja.'

Pas na twee dagen gaf justitie de advocaat van het meisje 'het voordeel van de twijfel'. Toen werd het me echt te gek', zegt Hendriks. Hij dreigde met een kort geding, maar Buist zegt dat dat geen rol speelde.

Intussen is het kind enkele malen verhoord in bijzijn van de moeder en heeft het Somalische kind twee dagen en nachten alleen in een Edese politiecel moeten doorbrengen. 'Te gek voor woorden', vindt haar advocaat. De vraag is of men het meisje niet anders had kunnen onderbrengen, bijvoorbeeld in een verhoorkamer. 'Nee', zegt politiewoordvoerder W. Veenendaal. 'We hebben alleen bewaking in ons celblok.' Maar moet je een elfjarig kind bewaken? 'Nou ja, we kunnen dan geen toezicht op haar gezondheid houden.'

Het meisje is inmiddels terug bij haar moeder en broertjes en zusjes, maar volgens Buist nog steeds (mede)verdachte van de mishandeling van haar broertje.

## Elfjarig meisje liet baby uit handen vallen

Van onze verslaggever  
EDE

Het elfjarige Somalische meisje dat vorige week door de politie van Ede is aangehouden op verdenking van mishandeling van haar broertje, heeft tegenover de politie verklaard dat zij het zes maanden oude kind een dag voor zijn overlijden uit haar handen heeft laten vallen. Justitie weet nog niet of het meisje strafrechtelijk wordt vervolgd.

De baby overleed op 26 maart aan de gevolgen van hersenletsel. Toen bij sectie ook botbreuken werden vastgesteld, hield de politie de vader en moeder van het kind en uiteindelijk ook hun dochter aan. Ze werden beticht van mishandeling van de baby. Het elfjarig meisje werd in weerwil van geldende regels twee dagen en nachten alleen opgesloten in een politiecel en enkele malen verhoord.

De moeder van het kind werd begin vorige week al vrijgelaten omdat zij ten tijde van de vermoedelijke mishandeling vanwege familiebezoek elders was. De vader is, zo blijkt nu, afgelopen vrijdag op vrije voeten gesteld na de verklaring van zijn dochter. Hij liet volgens de politie weten zich 'moreel verantwoordelijk te voelen' voor wat er is gebeurd. Het gezin woont in twee caravans in een asielzoekerscentrum in Ede.

Volgens officier van justitie

mr G. van der Vegt is het nog onduidelijk of het meisje zal worden vervolgd. Het Openbaar Ministerie wil eerst vaststellen of er een strafbaar feit is gepleegd. Van der Vegt: 'Dat wil zeggen: of het meisje iets te verwijten is. Ze heeft verklaard dat ze het kind heeft laten vallen. Het kan een ongeluk zijn geweest.' Mocht de verdenking van opzettelijkheid bestaan, dan heeft justitie nog een procedureel probleem als ze het meisje wil vervolgen. Elfjarigen vallen niet onder het strafrecht.

Het OM twijfelt wel aan de opgegeven geboortedatum van het kind, 7 juni 1983. Om die reden vindt justitie het ook niet verkeerd dat zij in een cel werd vastgehouden. Asielzoekers geven wel vaker een gefingeerde geboortedatum op.

De advocaat van het meisje, mr W. Hendriks, hoopt en verwacht dat justitie de zaak na bestudering zal laten rusten. Hendriks heeft zijn jeugdige cliënt vorige week onder dreiging van een kort geding uit de Edese politiecel gehaald.



# SJAAK KARRENBELD, VAN ONTUCHT VRIJGESPROKEN OUD-DIRECTEUR DE DREEF:

## „Mijn levenswerk is vernietigd”

Enkele dagen nadat ook het Arnhemse hof hem van ontucht heeft vrijgesproken, zegt voormalig directeur Sjaak Karrenbeld: „Ik kan mezelf niet rehabiliteren. Ik kan wel roepen dat er niks is gebeurd, en dat is ook zo, maar er blijft toch iets hangen van 'waar rook is, is vuur'. Alleen de autoriteiten en politici kunnen mij in ere herstellen. Maar juist die lieden laten het afweten. En dat doet pijn. Waar is D66-senator Glastra van Loon, waar is PvdA-kamerlid Margot Vliegthart, waar is Peter Lankhorst van GroenLinks, waar zijn al die bestuurders? Ik hoor ze niet meer. Toen stonden ze steeds met hun neus vooraan om commentaar te leveren op de ontwikkelingen op De Dreef. Maar nu laten ze het afweten. Daar heb ik een hele vieze smaak van in de mond.”



FOTO:GPD

**J**ARENLANG stond het jongensinternaat De Dreef in Wapenveld in het brandpunt van de belangstelling. Rechtszaak na rechtszaak, tv-uitzending na tv-uitzending, krante-artikel na krante-artikel. Het kon niet op. Er zou sprake zijn geweest van structureel geweld tegenover pupillen, er zou met onkostenrekeningen zijn gesjoemeld en de directeur zou zich last but not least aan jongens hebben vergrepen.

### door Kees van Oosten

Van al die beschuldigingen is geen spaan heel gebleven. Tot nu toe is alleen een groepsleider tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf veroordeeld wegens ontucht, maar dat was een geval apart. „Klaas heeft bekend dat hij in de fout is gegaan. Daarvoor is hij veroordeeld. Maar dat heeft niets met deze hele affaire te maken. Dat is een bedrijfsongeval”.

Maar ondanks het feit dat al die zogenaamde misstanden op De Dreef ontsporen bleken te zijn aan het brein van wraakzuchtige personeelsleden en een op pubiciteit beluste Avro-journalist, is het leed wel geschied. Het vermaarde Instituut De Dreef is opgegaan in een groter verband, de beste medewerkers zijn vertrokken en Karrenbeld is ondanks z'n vrijspreek een getekend man. Daar kan een eventuele zak vol

geld niks meer aan veranderen. In z'n woning in Heerde steekt hij een sigaret op, neemt een slok koffie. „Ik ben m'n baan kwijt, maar ach, daar kom ik wel overheen. Tenslotte ben ik bijna 58 jaar en zou ik over een paar jaar met de vut zijn gegaan. Veel erger is dat ik ook m'n positie kwijt ben. Ik zat in besturen en commissies. De Dreef had een voorbeeldfunctie. Uit binnen- en buitenland kwamen ze kijken hoe we het daar aanpakten. Dat is nu al helemaal voorbij. M'n levenswerk is vernietigd. En dat vind ik het ergste. Met welke schadevergoeding dan ook, kan dat niet meer worden goedgeemaakt”.

Het mag desondanks een wonder heten dat Sjaak Karrenbeld nog gezond en wel rondloopt, na alle leed dat hem is aangedaan. De tegendraadse onderwijzer voert namelijk al jaren een gevecht tegen de gevestigde orde. Toen hij in 1964 als onderwijzer op de interne school aantrad, trof hij een inrichting aan zoals er in die tijd twaalf in een dozijn gingen. Veel vergaderen, praatsessies en therapie. Die cultuur veranderde drastisch toen hij tot directeur werd benoemd.

De praatcultuur werd radicaal overboord gezet, de doe-fase deed z'n intrede. Vanuit die gedachte ontstonden allerlei projecten, zoals skien in Oostenrijk, druiven plukken in Frankrijk en vissen op de Waddenzee. En zie: De Dreef werd langzaam maar zeker een modelinternaat, omdat de methode-Karrenbeld vruchten afwierp.

• Oud De Dreef-directeur Sjaak Karrenbeld: „Ik kan mezelf niet rehabiliteren. Dat kunnen alleen de autoriteiten en politici. Maar nu ik ben vrijgesproken, hoor ik ze niet meer”.

Maar het ging wel gepaard met conflicten. Aan het eind van de jaren '70 kwamen de onderwijzers van de interne school in opstand. De directie won het pleit, maar er bleef wel rancune 'hangen'. Karrenbeld kwam ook in conflict met de opvang van een pupil. Toen die jongen werd overgeplaatst naar een andere school, sprongen bij Vinke alle stoppen door.

„Hij had zich bijijkbaar voorgenoemen De Dreef kapot te maken. Je kon geen instantie of krant bedenken, of hij werd door Vinke benaderd met het verhaal dat het op De Dreef een grote puinhoop was. Stapels brieven”.

Niemand ging echter op z'n onderwerp te 'mager' vond.

„Maar Former wilde toch koste wat het kost een uitzending aan De Dreef wijden. We hebben haar toen uitgenodigd om een paar dagen rond te lopen. Kon ze wat steer proeven”.

### Conflict

In september kwam De Dreef, alsnog in beeld met zichzelf beschuldigende groepsleiders (voornamelijk ondernemingsraadslid), die zeiden dat ze regelmatig hadden geslagen. De dissidente werknemers werden uiteindelijk ontslagen, omdat de rest van het personeel niet meer met hen wilde samenwerken. „Een enorme neerlaag voor Former en die dissi-

dente personeelsleden”. Former en de ontslagen medewerkers bleven, zo weet Karrenbeld, contact houden. „Ze zonnen op wraak. En toen kwamen ze weer bij mij uit”. Samen met de pas ontslagen Simon Jongsma liep ze stad en land af op zoek naar ex-pupillen aan wie Karrenbeld zich zou hebben vergrepen. Drie jongens bleken uiteindelijk bereid in mei 1993 voor de televisie te beweren dat ze onzedelijk zouden zijn betast. De bewijzen diende Former zelf in bij officier van justitie mr. Dirk Veurink. Een maand later werd Sjaak Karrenbeld aangehouden op verdenking van seksuele misdrijven tegen pupillen van De Dreef.

Bijna 100 dagen bleef hij in voorarrest. Tijdens de rechtszitting eiste de openbare aanklager niet minder dan vier en een half jaar cel. Een paar dagen later werd hij vrijgelaten. De rechtbank sprak hem vervolgens vrij.

In hoger beroep was de afdeling voor het Zwolse openbaar ministerie compleet. Zowel de procureur-generaal als het Hof spraken hem vrij. En dat betekende het einde van een jarenlange lijdensweg. Immers, cassatie is nu niet meer mogelijk.

Former en Jongsma hadden na die vrijspreek hun hoop gevestigd op het door de officier ingestelde hoger beroep. In hoger beroep kwam het duo met een zekere Marcel van D. op de proppen. Zijn getuigenis deed voor procureur-generaal L. van der Laan de deur dicht. Marcel verscheen, onder politiebegeleiding, volkomen stoned in de zittingszaal.

Karrenbeld: „Een betere ontlastende getuige had ik nooit kunnen bedenken. Onbegrijpelijk stom. Marcel is al jaren verslaafd aan heroïne. Die jongen wil alles beweren voor geld. De procureur prikte daar direct door.”

Resteert een flinke kater. Met dank aan Judy Former. „Ze heeft uiteindelijk toch haar zin gekregen. De Dreef is kapot. En daar was het haar om te doen”.



## Televizier: <sup>StE</sup> „Wij hebben <sup>1/4</sup> de plank misgeslagen”

„We hebben niet veel trek meer op deze zaak terug te komen. Gezien het vonnis van het Hof lijkt me de conclusie gerechtvaardigd dat we de plank hebben misgeslagen”.

Eindredacteur Eric Eljon van Avro's Televizier wast desniettemin z'n handen in onschuld. Juist in de periode dat journaliste Judy Former zich met de vermeende ontucht van Sjaak Karrenbeld bezig hield, was hij elders binnen het bedrijf werkzaam.

Dirk van Egmond, inmiddels al weer lang vertrokken, droeg toen de verantwoordelijkheid voor het actualiteitenprogramma.

Maar Eljon laat er geen twijfel over bestaan dat het onder zijn leiding nooit zo ver was gekomen. „Toen Judy Former in 1990 over die ontuchtaffaire een item in het vat had, heb ik haar produkt afgekeurd. Ik vond het te mager. Ik heb daarin gelijk gekregen”.

### Schoon schip

Toen Eljon vorig jaar juli weer aantrad heeft hij schoon schip gemaakt. „Ik wilde met een nieuwe, frisse ploeg aan de slag. De naam De Dreef kon ik niet meer horen. Het was allemaal weinig verheffend wat er zich heeft afgespeeld. Het was een beetje uit de hand gelopen. Laat ik het daar maar bij houden”.

Tot degenen die een andere baan kreeg, behoorde Judy Former. Ze is nu werkzaam bij de afdeling documentaires. Zelf wil ze niet meer reageren. Voor commentaar verwijst ze naar de afdeling voorlichting. „Ik kan me voorstellen dat mevrouw Former weinig trek meer heeft om nog op de affaire-De Dreef terug te komen”, aldus de voorlichter.(GPD)

## Kindermishandeling in internaat

GVA 15.04.95

Brussel

Van onze redacteur

Zeven opvoeders en André L. (53), de vroegere directeur van het medisch-pedagogisch instituut Decroly uit Ukkel, stonden maandag in Brussel terecht voor mishandeling van minderjarigen, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting.

Het instituut staat in voor de opvoeding van karaktergestoorde en licht-debiele kinderen. Er is zowel een school als een internaat. In dat laatste verbleven op het moment van de feiten (tussen april 1986 en juni 1991) gemiddeld 66 minderjarigen. In zijn geheel is het Decroly-instituut bestemd voor 300 leerlingen. Op de zitting bracht rechter Claire De Gryse een overzicht van het dossier. Ook getuigen twee hulpverleners.

Op 5 april 1991 diende de Brusselse voogdijminister Georges Désir een klacht in wegens mishandeling. Enkele ouders en de Liga voor Mensenrechten sloten zich hierbij aan een stelden zich burgerlijke partij. De opvoedingsmethodes van directeur André L. zouden zeer betwistbaar zijn. Volgens de aanklacht scheidde hij de kinderen te sterk van hun ou-

ders, verwaarloosde de hygiëne en liet de kleintjes door de groteren controleren.

Kinderen werden systematisch geslagen door dronken opvoeders. Of ze werden in het holst van de nacht uit bed gezet en tot disciplinaire wandelingen gedwongen. Een andere werd op een stoel gebonden en geslagen.

De internen klaagden ook over seksueel geweld. Een jongen zou tijdens een kamp naar Italië zijn verkracht. De kleintjes moesten de oudere kinderen bevredigen terwijl de opvoeders toekeken. Ook werden pornocassettes bekeken. De Italiaanse vakanties wekten heel wat angsten op. Iemand zei dat hij zo weinig eten kreeg dat hij voedsel moest gaan stelen. Anderen vreesden de geliefde straf van André: 30 km rond het meer lopen in een snikhete zon.

De directeur ontkende alles. Hij beweerde dat hij het slachtoffer is van een afrekening. Het parket volgde hem daarin en vroeg de buitenvervolginstelling, maar de raadkamer verwees de acht toch door naar de rechtbank.

De psychologen Marneffe en Dal zeiden dat de kinderen zeer bang waren en hun trauma's gerechtvaardigd. Ze hekelden het bureaucratisch systeem van Decroly, waar niemand echt geïnteresseerd was in de kinderen. De enige zorg was bedden vullen. Vandaag gaan de debatten voort.

J.D.W.

## Getuigen ontkennen mishandeling in internaat

Brussel

Van onze redacteur

Twee belangrijke getuigen hebben dinsdag verklaard dat zij helemaal niets afwisten van mishandelingen in het internaat van het medisch-pedagogisch instituut Decroly in Ukkel. Zeven opvoeders en André L. (53), de vroegere directeur van dat internaat, staan in Brussel terecht voor mishandeling, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting van karaktergestoorde en licht-debiele kinderen. André L. beweert dat hij het slachtoffer is van een afrekening. De getuigen van dinsdag leken die these te bevestigen.

Marek Spalsky (43) hield tussen 1987 en 1991 consultaties als orthopedisch chirurg in Decroly. Hij merkte nooit iets abnormaals. Soms vochten de kinderen onder elkaar, soms kreeg er al eens iemand een oorveeg. Maar het ging dan ook om zeer agressieve, provocerende adolescenten, zo zei de chirurg. Hij herinnerde zich sporen van geweld bij kinderen die terugkeerden van een weekend bij hun ouders. Ook over wantoestanden tijdens de vakanties in Italië wist hij niets. De kinderen kwamen er gelukkig van terug, zei hij. „Er waren zeker geen gedwongen marsen, waarbij de jongeren zak-

ken vol keien moesten versjorren, ik zou daar absoluut tegen hebben geprotesteerd. Na een staking in 1988 was het Decroly-instituut in twee blokken verdeeld. De werksfeer onder het personeel was niet goed”, aldus Spalsky.

Jean Gillot (56) was tussen 1987 en 1991 directeur van de beroepsschool op Decroly. „Ik had een goede relatie met de kinderen. Nooit kwam een intern bij mij klagen over een slechte behandeling. De internen zouden me dat zeker hebben gezegd. Ik hoorde ook nooit iets over seksueel geweld.”

Gillot zei dat een kaderlid hem vertelde dat hij „alles zou doen om directeur André L. van het internaat veroordeeld te krijgen”. Een jongetje zei hem dat „een kaderlid van Decroly hem had gevraagd om opgeklopte verklaringen af te leggen aan het gerecht, zodat men L. zeker zou kunnen klissen”. Volgens Gillot zijn de kritieken op L. „alleen maar roddels”.

Volgens de aanklacht werden de kinderen in Decroly systematisch geslagen door dronken opvoeders. Ze werden in het holst van de nacht uit bed gezet en tot disciplinaire marsen gedwongen. De internen klaagden ook over seksueel geweld. Een jongen zou tijdens een kamp naar Italië verkracht zijn.

J.D.W.

GVA 26.04.95



# Driekwart jeugdige criminelen psychisch gestoord

Door onze redacteur  
MARGOT POLL

NRC

UTRECHT, 7 APRIL. Rechters wijzen jeugdige criminelen te weinig naar de psychiater. Driekwart van alle minderjarige delinquenten die voor de kinderrechter verschijnen, heeft ernstige psychiatrische problemen. De rechter zou daarom veel vaker dan nu het geval is, diagnostisch onderzoek moeten aanvragen voor deze groep delinquenten.

Tot deze conclusies komt forensisch jeugdpsychiater Th. Doreleijers in zijn proefschrift *Diagnostiek tussen jeugdstrafrecht en hulpverlening*. Vandaag verdedigde hij zijn proefschrift bij de faculteit Geneeskunde van de Universiteit Utrecht.

In de huidige situatie wordt op te willekeurige wijze voor nog niet de helft van de gestoorde jeugdige delinquenten een diagnostisch onderzoek aangevraagd, aldus Doreleijers. Zo'n onderzoek dient als advies voor de rechter over de mate van toerekeningsvatbaarheid van de jonge crimineel, maar ook als advies voor de juiste hulpverlening. Doreleijers: „Het komt voor dat een betrekkelijk lichte delinquent naar de psychiater wordt gestuurd, terwijl iemand die een ander op een verschrikkelijke zieke manier in elkaar slaat, niet wordt onderzocht omdat het de eerste keer is dat hij of zij met justitie in aanraking komt. Daarom moeten we een duidelijk protocol ontwerpen, aan de hand waarvan een verantwoordde beslissing genomen kan worden over psychiatrisch onderzoek.”

Doreleijers verklaart het negeren van psychiatrische problemen bij jongeren uit de „onwetend-

heid” van instanties die met jeugdige delinquenten te maken hebben. Doreleijers: „Onderken je die stoornis en komt adequate hulp en gang, dan wordt een kind in een aantal gevallen geholpen en voorkom je een verdere criminele ontwikkeling.”

Doreleijers, hoofd van de afdeling Jeugdpsychiatrie in het Juliana Kinderziekenhuis in Den Haag, is als getuige-deskundige verbonden aan de Haagse rechtbank. Hij vroeg zich af wat de rechter met zijn advies deed en wat er terecht kwam van jongere delinquenten die hij ooit had onderzocht. Voor zijn onderzoek onderwierp hij 108 minderjarige jongeren die voor de kinderrechter moesten verschijnen aan een grondig onderzoek, dat bestond uit gesprekken en diagnostisch onderzoek van zowel de delinquent als zijn ouders of familie. Naast de rechters van het arrondissement Den Haag verleenden ook de kinderrechters van de arrondissementen Breda en Amsterdam hun medewerking aan het onderzoek.

Doreleijers: „Als je voor de kinderrechter moet verschijnen heb je heel wat op je geweten. Dan ben je meerdere malen met de politie in aanraking geweest. In het onderzoek bleek dat het om totaal vastgelopen jongens gaat.” Volgens de jeugdpsychiater moet op dat moment aan de hand van een protocol gekeken worden of zo'n jongen onderzocht moet worden. Doreleijers: „Niet eerder, dat heeft geen zin. Als je iedereen zou laten onderzoeken die in een politiecel terechtkomt, is het einde zoek. Een multi-disciplinair onderzoek kost zo'n tweeduizend gulden, daar is een psy-



Jeugdpsychiater Th. Doreleijers (Foto Bas Czerwinski)

chiater, een psycholoog en een maatschappelijk werker bij betrokken.”

Voor een aantal minderjarige delinquenten acht Doreleijers het in ieder geval noodzakelijk dat zij onderzocht worden. De kinderrechter zou alle voorgeleide jongeren van 12-15 jaar linea recta

naar de psychiater moeten sturen. Uit het onderzoek is namelijk gebleken dat van deze zeer jonge delinquenten één op de drie een hersenstoornis heeft die persisteert tot in de volwassenheid.

Zij lijden aan een aandachtsstortstoornis (ADHD). De term is ongelukkig gekozen — het be-

treft eigenlijk een concentratiestoornis. Deze jongeren denken niet na voordat zij iets doen. Doreleijers: „Ze zijn ongeremd in hun daden en kunnen niet stil blijven zitten. Als niet onderkend wordt dat dit het gevolg is van een stoornis in de hersenen — die behandeld kan worden — wordt het kind te vaak gestraft of zelfs geslagen terwijl zij er eigenlijk niets aan kunnen doen dat zij zo druk zijn. Inmiddels is wetenschappelijk bewezen dat dit gedrag verankerd ligt in de hersenen op biochemisch niveau. Erfelijke factoren spelen daarbij zeker een rol.”

Doreleijers ontvangt regelmatig ouders van kinderen met een dergelijke stoornis die zich — na de behandeling — afvragen waarom hen dat nooit eerder verteld is. Al jaren terroriseren zulke kinderen het gezin, de buurt en de klas. Vanaf het moment dat de ADHD onderdrukt werd met medicijnen die de biochemie in de hersenen beïnvloeden, komen de kinderen meestal niet meer in aanraking met de politie.

De jeugdpsychiater meent dat er in de jeugdhulpverlening onvoldoende gebruik gemaakt wordt van de beschikbare kennis van de psychiatrie. Doreleijers: „We herkennen nu meer stoornissen. Vroeger noemden we iemand die afwijkend gedrag vertoonde gewoon een rare snuiter.” Als voorbeeld van kennis over stoornissen die vroeger totaal onbekend waren noemt Doreleijers ook het ziektebeeld autisme. Twintig jaar was het begrip autisme wel bekend, maar werd autisme in praktijk nauwelijks herkend. Nu worden er in het Juliana Kinderziekenhuis jaarlijks in zo'n dertig ge-

vallen autistische stoornissen gediagnostiseerd. „Niet omdat er meer autisten geboren worden, maar omdat we de stoornis beter herkennen.”

Jongeren met ADHD kun je niet helemaal verantwoordelijk stellen voor hun daden, vindt Doreleijers. Hij zou hen dan ook verminderd toerekeningsvatbaar willen noemen. „Ze hebben hun hele leven lang zo impulsief gereageerd. Ze zijn vaak genoeg gestraft, maar nooit op de juiste manier aangepakt. Treft hen dan blaam? Ik ben van mening dat zo'n stoornis moet worden vastgesteld. Als ze dan toch voor de rechter moeten verschijnen kun je het jeugdstrafrecht prachtig gebruiken om een behandeling op gang te brengen.”

Naast deze groep van 12- tot 15-jarigen is volgens Doreleijers diagnostisch onderzoek van belang voor alle jongeren die gewelds- of zedendelicten plegen, die zwerven of die verdovende middelen gebruiken in een hoeveelheid dat het hun functioneren ongunstig beïnvloed. Ook kan het van belang zijn bij jongeren die uit een gezin komen waarin geweld gebruikt wordt, van wie de ouders met psychiatrische problemen kampen of van wie andere gezinsleden justitiecontacten hebben.

Volgens Doreleijers betekent dat geenszins dat alle jeugdige delinquenten onderzocht moeten worden. Doreleijers: „Maar de groep moet in ieder geval groter worden. Bij minderjarige delinquenten komen zes à zeven keer zoveel psychiatrische problemen voor als bij jongeren van deze leeftijd in het algemeen. Daar kunnen we iets aan doen.”

## Politie rolt gewelddadige jeugdbende op

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Dertien gewelddadige overvallen en negentig inbraken. De buit wordt geschat op twee tot drie ton. De politie van Amsterdam presenteerde dinsdag de resultaten van een maanden durend onderzoek naar de activiteiten van een jeugdbende uit Amsterdam-Osdorp. De materiële schade bedraagt honderdduizenden gulden. De emotionele schade is echter met geen geld uit te drukken.

„De meesten zijn niet meer te red- den”, zegt projectleider H. Hendriks van het zogeheten roofteam van het bureau Meer en Vaart in Amsterdam. „Het gros van de verdachten is een oude bekende van ons. Sommigen van hen heb ik opgepakt voor fietsendiefstal toen ze nog maar twaalf waren. Nu lopen zij met wapens op straat en proberen supermarkten te beroven.”

Het roofteam arresteerde in de afgelopen twee maanden twintig verdachten in de leeftijd van zestien tot

twintig. De jongeren, merendeels van Noordafrikaanse afkomst, woonden in Osdorp en waren jarenlang verantwoordelijk voor het merendeel van de inbraken in die buurt. Nadat Amsterdam-West was 'leeggemolken', verlegden de overvallers hun werkterrein naar IJmuiden en Pummerend.

Volgens Hendriks liggen de meeste verdachten niet wakker van het leed dat zij hun slachtoffers hebben berokkend. „Pas nadat wij ze een spiegel voorhouden, en vragen hoe zij zouden reageren als een van hun familieleden zou worden overvallen, realiseren de jongeren de gevolgen van hun daden.”

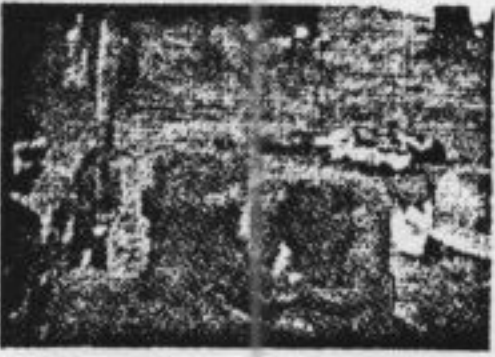
„De bende volgde een vast patroon tijdens de overvallen”, zegt de projectleider. De overvallers bepaalden vooraf in welk huis er wat te halen zou zijn. Vervolgens belden twee tot drie jongens bij een woning aan of klommen via het balkon aan de achterkant van de woning naar binnen.

Eenmaal in de woning werden de slachtoffers bedreigd met een vuurwapen of een mes waarna zij met tape werden vastgebonden. „Vaak ging dat gepaard met geweld waarbij het slachtoffer werd geslagen en geschopt.”



Een hondje dat levend wordt opengesneden; een bankdirecteur die door een overvaller in het hoofd wordt geschooten; een bungee-springer die te pletter valt. Alles moord en doodslag, alles echt. Kamerleden durfden de band niet in hun eentje te bekijken, maar een groep jongeren is verzot op *Faces of Death* en aanverwante video's. Wat is het effect van dergelijke beelden op jonge kijkers? Moet er - in navolging van Duitsland en Groot-Brittannië - een verbod worden uitgevaardigd?

door Steven Ramdharle



Beelden afkomstig uit 'Faces of Death 4'.

**O**NZE GIDS voor de komende anderhalf uur oogt als een respectabele dokter maar is het vast niet. Witte jas, keurig bureau, ogen van het formaat biljartbal: leidzman tijdens deze 'studie naar de dood' die *Faces of Death* heet. Deel 4 alweer.

Er is toch niets op tegen om het heengaan, in al zijn facetten, 'te bestuderen'?

De camera loodst ons bruut een crematorium binnen, ergens in een onbekende Amerikaanse stad. Dreigende muziek, kale ruimte, man met een lijk op een brancard. We mogen zien hoe vergankelijk het leven is. Het bed wordt krakend op ovenhoogte gebracht om momenten later verzwoegen te worden door een zee van vuur.

Geen acteurs hier. Dit is levensrecht.

Jeroen (15), liefhebber in het genre: 'Ja, het is best wel tof. Dit zie je toch nooit op televisie?'

Minuten die tergend langzaam voorbij gaan. Vol brandend vlees, een ineenschrompend gelaat en aan het eind die partij kale botten. Overgeven? Het scheidt niet veel. Nee, dan de pup op de keukentafel.

Zomaar een Oosters gezin waar moeder onderhand gewend is het vlijmscherpe hakmes in jonge hondjes te zetten. Alsof het roomboter is. Een snee in de buik, er klinkt gepiep. Het beest zal toch niet in leven zijn?

De ingewanden worden behendig uit het lijke gevist. Even later figureert het slachtoffer, inmiddels behendig in stukken gehakt, in de wok. Klaargemaakt voor dezelfde kinderen die even tevoren in de huiskamer nog aandoenlijk met het dier speelden.

Rutger (14), incidenteel kijker: 'Ja, dat stukje was wel héél erg. Zo'n scène is niet leuk om te zien. Ik vergeet het ook niet gauw. Ik moet er af en toe nog steeds aan denken. Voor mij hoeft het allemaal niet meer.'

Omdat klasgenoten er zoveel over kletsen, moeten ze er ook naar kijken. Op sommige scholen hoor je er tegenwoordig zelfs niet bij als je niet op de hoogte bent van het bestaan van deze omstreden horror-serie. Dan is het een *must* om te weten dat het zoveelste deel inmiddels bij de videotheek is beland. Ook al is het niet bestemd voor jeugdige kijkers.

*Faces of Death*, mateloos populair in Japan maar verboden in Duitsland, Groot-Brittannië en sommige staten in de VS, mag zich hier in een toenemende populariteit verheugen onder de jeugd. Sommigen zien in de serie, nu toe aan de zesde aflevering, niet meer dan een logische uiting van de moderne video-cultuur, waarin de oude, vertrouwde horror-film al gauw voor truttig wordt versleten en plaats moet maken voor rauw en vooral authentiek geweld.

Anderen beschouwen de film als een produkt dat alle grenzen overschrijft en daarom zo gauw mogelijk in Nederland dient te worden verboden. Alleen, hoe schadelijk is het eigenlijk voor jongeren? En is het wellicht niet meer dan een mode-verschijnsel dat al lang weer

over zijn hoogtepunt is?

De Amerikaan J. Goldstein, hoofddocent massacommunicatie aan de Rijksuniversiteit Utrecht, wijst een verbod van *Faces of Death* af. 'Er zullen altijd risicogroepen vatbaar zijn voor deze films. Zoals agressieve jongeren. Maar het gaat om kleine aantallen.'

Bij distributeur Trendy Video Holland in Geleen zien ze het probleem eerlijk gezegd niet. Op de hoes hebben ze keurig vermeld dat de film, een Japans/Amerikaans/Italiaans-initiatief, niet bedoeld is voor jonge kijkers.

'Wij hebben onze plicht gedaan', meent B. Eerdeken van Trendy Video. 'Er zijn trouwens weinig videotheeken die de serie aan jongeren onder de achttien jaar verhuren.'

En dat is ook de ervaring van de Nederlandse Video Detaillisten Vereniging (NVDO). Toegegeven, bij de vereniging zitten ze eigenlijk een beetje met de film in de maag. De videotheekhouders wordt dan ook geadviseerd een 'terughoudend beleid' te voeren: geen opvallende reclame en vooral geen prominente plaats in de rekken.

## Populariteit van geweldsporno onder jongeren groeit

'Voor ons hoeft de film niet zo', zegt NVDO-voorzitter W. van Miltenburg. 'Maar als de klant het wil, moet je het kunnen leveren. Wij zijn er niet om mensen dat te verbieden.'

Wat *Faces of Death* ('zo'n harde en realistische film is nog nooit vertoond') zo bijzonder maakt, is de aaneenschakeling van originele, grotendeels Amerikaanse beelden die amateurfilmers, tv-ploegen en politie hebben gemaakt. Anderhalf uur lang flitsen van executies, kannibalen in actie, bomaanslagen en bungee-springers die te pletter vallen.

'De bedoeling is mensen te confronteren met de realiteit en de soms waanzinnige reacties van onze medemensen', meldt de distributeur op de videohoes.

Voordeel 4 geldt onder kenners als schokkend. Na de bizarre kennismaking met de nep-arts en het crematorium is de kijker getuige van een tafereel in een psychiatrische kliniek. Een jonge, schizofrene patiënt, die net twee hulpverleners heeft gedood, houdt een verpleegster in gijzeling. Een agent houdt hem onder schot maar hij kan niet voorkomen dat de man de keel van het meisje doorboort met een schroevendraaier.

We zitten er middenin. De angst-aanjagendste scènes moeten nog komen. Een goochelaar die zich niet in vijftien seconden kan losmaken en een blok met dolken in zijn gezicht krijgt. Een monteur die een stuk van zijn been kwijt-

raakt omdat hij een auto op zich krijgt en het huis van een satanische sekte waar de FBI tijdens een inval het hoofd van een slachtoffer in een doos aantreft.

De FBI-agenten kijken met walging naar het tafereel. Wat er toch zo prachtig aan is?

'Het is gewoon verschrikkelijk spannend, vooral omdat je weet dat het niet gespeeld is', zegt Joep (13). 'Zoiets kan eigenlijk iedereen overkomen. In het begin dacht ik: dit kan gewoon niet waar zijn. Maar je blijft kijken. Je wilt op school ook zeggen dat je het gezien hebt. Dat speelt ook mee. Hoe meer je trouwens van die beelden ziet, hoe meer je er gewend aan raakt. Zelf heb ik nooit last gehad. Ik kan er wel tegen hoor. Al was ik wel een beetje rustig in het begin. Depressief.'

Zeg Dick Zeeman niet dat *Faces of Death* heus geen kwaad kan. Slaapstoornissen, nachtmerries, voortdurend weer aan de beelden moeten terugdenken, deze medewerker van de Stichting Jeugdhulpverlening Nijmegen heeft het kunnen constateren in zijn omgeving. Sinds twee jaar voert hij een campagne om de films, die intussen door de distributeur uit de verkoop zijn gehaald, verboden te krijgen in Nederland.

Vooraf ontspoorde gezinnen ziet de hulpverlener als een potentiële risicogroep.

Zeeman: 'Het gevaar is dat ze dit soort geweld normaal gaan vinden. Kijk, beelden op het journaal hebben nog een functie. Maar de enige bedoeling hiervan is snel geld verdienen. Ik kreeg van een videotheek ooit te horen dat ik niet zo moest zeuren want het was een van zijn bestlopende banden. *Faces of Death* is het goorste van het goorste.'

Joep woont in een dorp vlakbij Nijmegen, zit in de tweede klas van de Havo en heeft drie delen van *Faces of Death* gezien. Hij was net twaalf toen hij, met een vriend, brutaal de videotheek binnenstapte. Want een andere scholier, nauwelijks twee jaar ouder, had deel 4 gezien en dat was toch zo 'verschrikkelijk goed'. Joep was nieuwsgierig.

Bij de eerste videotheek kregen ze de film niet mee, bij de tweede vond de eigenaar het helemaal geen probleem. Naar hun leeftijd werd niet gevraagd. Ze bekeken de band in het bijzijn van de ouders van zijn vriend. 'Die zeiden gewoon: oh, het is allemaal gespeeld. Dit kan niet echt zijn.'

Joep: 'Die andere delen zijn veel minder erg. Een bokser die wordt doodgeslagen en wat vliegtuigen die neerstorten. Niet echt schokkend dus.'

Ook andere vriendjes blijken zonder veel moeite de banden te kunnen huren. Zoals Jeroen: 'Deel 2, deel 4, alles mocht ik zomaar meenemen. Niemand die vroeg hoe oud ik was. Mijn moeder vindt dat het niks voor mij is. Maar ze zullen niet zo ver gaan om het te verbieden.'

'Hoe komen ze toch aan die beelden?' In een zaaltje in het Tweede Kamer-gebouw vallen zo'n tien parlementariërs van de ene verbaazing in de andere. *Faces of Death*

4 is net begonnen. Het PvdA-kamerlid Vliegthart, lid van de commissie Jeugdhulpverlening, had de band al twee weken in de bureaula maar durfde er niet alleen naar te kijken. Andere leden van de commissie trouwens evenmin. Tijdens een werkbezoek in Gelderland hadden ze de band gekregen van verontruste jeugdwerkers.

Al na de eerste beelden van het crematorium wendden de meeste leden het gezicht af. 'Dit kan toch niet echt zijn, dit is toch gespeeld?' Als de scène met de



kannibalen, waarin het hart uit een lijk wordt gerukt, net is begonnen, klinkt er een waarschuwing. 'Oh, dit is ook héél erg', jongens', roept Sharon Dijksma (PvdA) die de band al wel heeft gezien. 'Inderdaad héél erg', zal Rijpstra (VVD) na afloop met rode ogen verklaren. Meteen verbieden dus die handel?

Het ligt niet zo eenvoudig. Dijksma: 'Waar trek je de grens wat wel en niet mag? De samenleving verlegt gewoon zijn grenzen. Het wordt allemaal harder.'

Vliegthart: 'Als ik met een verbod dit probleem voor tachtig procent kan oplossen, dan ben ik daar zeker een voorstander van.' Dittrich (D66): 'Je zou meer kunnen doen om de toegang van jongeren tot deze video's te belemmeren. Hogere geldboetes of zelfs het intrekken van vergunningen als videotheekhouders toch verhuren aan minderjarigen.'

Van Heemst (PvdA): 'En dan haalt zijn broer van 18 die band. Je kan het wel gaan verbieden en allerlei maatregelen nemen maar is dit niet een gril? Is over twee jaar het nieuwe er niet van af?'

Cherribi (VVD): 'Hoeveel mensen kijken er eigenlijk naar deze banden? De groep is volgens mij héél klein.'

Van den Burgh (PvdA): 'Zelfs mijn eigen zoon vertelde dat hij er naar gekeken heeft. Dat wist ik niet.'



# De media zijn schuldig aan verschuiving van normen

In het artikel over de video *Faces of Death* (de Volkskrant, 5 april) wordt gevraagd waarom deze 'geweldsporno' populair is. Ik denk dat een enorme verschuiving van normen plaatsvindt. Vroeger bepaalden je ouders grotendeels de normen en waarden in je leven. Nu bepaalt de televisie en alles wat daarop te zien is in sterke mate wat jongeren denken.

Helaas is nu de video *Faces of Death* populair. Toen ik hem voor het eerst zag, was ik aanvankelijk wat terughoudend. Maar mijn afgrijzen sloeg om in interesse, wat weer omsloeg in extase. Daarna was ik in de war, want ik snapte niet hoe ik zo geboeid kon zijn door afschuwelijke dingen. Toch winnen deze video's aan populariteit.

Moord en doodslag: het kan niet smerig genoeg zijn voor een avondje 'genieten'. Veel mensen hebben meteen vooroordelen over de kijkers. Het zouden psychopaten zijn, of ze zouden tot de lagere inkomensgroep behoren. Het tegendeel is waar: vwo-scholieren kijken nachtenlang naar deze troep, als pa en ma van huis zijn.

Ik vind dat deze video's verboden moeten worden. De jeugd vindt het fantastisch, maar het is zó gevaarlijk. Bij maatschappijleer liet de leraar ons een video zien over de Tweede Wereldoorlog. De hele essentie van rasenhaat ging verloren door het verhaal dat een vergaste jood nog leefde toen een beul zijn gouden tanden uit zijn mond trok.

Ik heb geen idee hoe dit soort bizarre dingen de interesse van jongeren kan wekken, maar ik denk dat ze niet inzien waar ze eigenlijk naar kijken. Als ze de essentie van rasenhaat missen en het prachtig vinden dat mensen na het vergassen nog leven, waar gaan we dan heen?

Hoe hard kan een mens zijn? Hoeveel leed moet iemand zien voordat hij begrijpt wat hij eigenlijk ziet? Vragen waar ik geen antwoord op heb. Alleen weet ik: dat het fout gaat als er niets gebeurt. De jeugd verandert sneller dan men denkt.

Achter elk lief gezicht van een kind zitten hersenen die malen als een gek en die allerlei invloeden van buiten het huis absorberen. Ik hoop dat het Volkskrant-artikel niet te veel interesse heeft gewekt bij kinderen die *Faces of Death* nog nooit hebben gezien. Pas op met uw artikelen, want de invloed van de media is groter dan die van de ouders.

GRONINGEN M. Hammega

## Extreem

Hoezo de vraag of het zien van deze beelden voor jongeren 'schadelijk'

is? Het tonen van deze beelden aan wie dan ook is verkeerd.

Ik begrijp de intentie wel: het gaat natuurlijk om de vraag of het zien van geweldfilms schadelijk is voor de moraal van die jongeren. En daar verschijnen de jongeren weer als de boemannen op het toneel. Waren de jongeren in de jaren zestig en zeventig nog de hoop voor de toekomst, nu zijn ze bijna een vloek geworden, een nauwelijks te temmen gevaar dat goed in de gaten gehouden moet worden.

Maar jongeren zullen altijd extreme dingen zoeken om stoer te doen, of het nu met motoren of met video's is. Het zijn volwassenen die deze video's maken en volwassenen die ze verhuren. Kortom: de volwassenen bepalen welke vicie plaatjes de jongeren te zien krijgen.

We hoeven dus niet te praten over de vraag of 'het' schadelijk is voor jongeren. Mijns inziens moeten we praten over de vraag of het voor ons zelf toelaatbaar is om mensen op een zo smerige manier te kijk te zetten als in deze video's gebeurt.

NIJMEGEN Rob Kuitenbrouwer

## Grenzen

'Voor ons hoeft de film niet zo, maar als de klant het wil, moet je het kunnen leveren. Wij zijn er niet om mensen dat te verbieden.'

Een uitspraak in de Volkskrant van 5 april van de voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Video Detaillisten. Hij heeft het over de videoband *Faces of Death*, met daarop een compilatie van levenschte moorden, opengesneden lijken en geweldsporno. Zogenaamd om ons te confronteren met de realiteit, maar niets anders dan een portie zeer ongezonde en verwerpelijke sensatie.

Weer zo'n voorbeeld van de afgrijpselijke liberale moraal-loosheid in het kielzog van de opmars van de nieuwe media en reclame. 'Als men kindermishandeling op het Internet wil, moet je dat toestaan. De staat moet maar optreden. Wie ben ik om het te verbieden?', vraagt de computerspecialist.

Het antwoord is: niemand. Je bent niemand als je niet in staat bent om je eigen grenzen van wat aanvaardbaar is aan te geven.

AMSTERDAM Sjaak Overbeek

## Fictieve beelden

De discussie rondom *Faces of Death 4* begint nu toch wat bizarre vormen aan te nemen. Hele debatten in de media over een film. Alles en iedereen is 'geschokt' en 'veront-rust' om de gruwelijkheden die in

deze sarcastische film verborgen zitten.

In filmminnend Nederland, waar de critici nauwelijks nog een film kunnen goedkeuren omdat deze tot in het oneindige detail wordt geanalyseerd, verbaast mij de enorme naïviteit die ten opzichte van deze film tentoongespreid wordt.

O zeker, de opzet van de 'documentaire' is *clever*, door gebruik te maken van beelden van echte rampen. Daardoor nemen we aan dat alles wat in deze video te zien is, ook echt is. Jammer genoeg voor de sadistische zieken onder ons, is dit niet het geval.

Zo zou de film gebaseerd zijn op toevallige opnames, maar wie schetst mijn verbazing als bij een barbecue een meisje te water wordt overvaren, gezien vanuit wel drie cameraposities. Bovendien loopt de camera op het strand gewoon door, terwijl het meisje, verminkt en nauwelijks bloedend, dood ligt te gaan.

Een echt kritische kijker zal ook gezien hebben dat de goochelaar al lang niet meer op de bank lag toen de dolken vielen. Het hoofd was duidelijk van een pop. Dit blijkt zelfs nog beter als de dolken door hun val het nuchter wat naar de zijkant bewegen, waardoor te zien is dat er geen lichaam aan zit.

Het toppunt ligt echter bij de vierdeling: het afrukken van armen en benen door paarden. Tijdens de vierdeling is te zien dat twee armen worden losgerukt van een lichaam door twee paarden, de benen blijven aan het lichaam vast. In de opname vlak na deze scène zien we echter twee paarden met een arm en een been die losgerukt zouden zijn.

Een zelfde situatie bij de tijger-temmer. De gebeten man draagt eerst een grijze overall. De scène waarin hij met een afgerukte arm ligt, is echter van iemand met een donkerblauwe overall.

O ja, en dan dat opgesneden hondje. Zelig hè. Maar een totaalbeeld waarbij de levende puppie ook duidelijk herkenbaar is bij het opsnijden, is niet te zien. Wel een pluche beest, volgestouwd met vlees.

Voor een film die alles wil laten zien, laten ze de schijnbaar sappigste gebeurtenissen verbloemend vaak niet zien. De enige waar gebeurde situaties zijn opnamen die ook in het Journaal te zien zijn.

Een mengeling van werkelijkheid en illusie wordt op een zeer soepele en manipulatieve manier in beeld gebracht. Voor een groot deel bestaat de film uit pure horror, oftewel fictieve beelden van nachtmerries. Het verbieden van deze film zou dan ook niet terecht zijn.

LEIDEN

Michel Hoes

## FILM VAN DE DAG

### Child's play VTR 1-4

U herinnert zich wellicht de moord op Jamie Bulger, de Britse peuter die vermoord werd door twee jongetjes die zelf niet ouder dan tien waren. De Britse media hadden al snel een reden gevonden voor de afschuwelijke daad van die jongens: ze hadden samen naar de horrorfilm *Child's play* part 2 gekeken. Het vervolg dus op Tom Holland's *Child's play* uit 1988, film van vandaag en inderdaad een zeer eng werkje. Maar laten we wel wezen: zo zijn horrorfilms ook bedoeld. De film speelt heel handig in op de angst die de kijker als kind had voor zijn poppen, je wist nooit zeker of ze niet ineens zou gaan bewegen. In *Child's play* gaat 'Chuckie' inderdaad bewegen. Sterker nog, hij gaat volwassen mensen te lijf met zijn vlijmscherpe tandjes. In de hoofdrollen oa Brad Dourif, die we nog kennen als Billy Bibbit uit *One flew over the cuckoo's nest*.

RTL 4, 23.05-0.35 uur

## FILM EXTRA

DOOR PAULINE VERREEHORST

### Childs Play speelt spel met kinderlijke fantasie

In het laatste nummer van het film-tijdschrift *Skrien* zegt psychiater Van Dantzig: 'Ik heb nog nooit een publiek zien lachen om een bloem die ontluikt.' Hij zegt dat in een discussie over *Pulp Fiction*, maar hij had het over willekeurige welke andere geweldsfilms kunnen zeggen. De reactie op geweld is altijd dubbelzinnig. De aantrekkingskracht lijkt bezworen te moeten worden. Lachen lijkt daarvoor de beste methode. Daarmee kan de angst die de identificatie oproept, worden bezworen. Dat *Childs Play 2* aangekondigd wordt als een komedie, 'nog leuker dan zijn voorganger', is dan ook meer een buiging naar conventies dan een betrouwbare omschrijving van de inhoud.

Geweld in een film is een trend. Het is een noodzakelijk onderdeel geworden van jeugd-amusement. Nu bevatten sprookjes en tekenfilms altijd al wel een forse dosis geweld, maar daarin overheerste de fictie. Wat tegenwoordig vertoond wordt, verkent, om de kick groter te maken, de grenzen van de realiteit. Geweld is daarmee een nieuw taboe. Het leidt ertoe dat kamerleden in praatgroepen uiteen moeten om te bekomen van geweldvideo's met echte moorden en een verbod overwegen op de verhuur van dit soort films aan kinderen. Intussen wordt *Childs Play* ongehinderd uitgezonden op zaterdagavond, en is de tijd dat kinderen om acht uur in bed lagen voor-goed voorbij.

Voor wie het vergeten is: *Childs Play 1* en *2* waren de films die de jeugdige moordenaars van James Bulger zagen vlak voordat ze hem ontmoetten. Na die moord werd er vooral in de Engelse pers nogal eens gewezen op het schadelijke effect van geweldvideo's op kinderen.

Nu is het altijd problematisch om een verband te leggen tussen handelingen en fantasie. Dat harde porno zou leiden tot meer mishandeling van vrouwen, is ook nooit spijkerhard bewezen.

Maar dat kinderen niet ernstig in de war kunnen raken van de overdaad aan heftige informatie die ze tegenwoordig krijgen, zeker als ze al labiel zijn, is evenmin ooit overtuigend aangetoond. Er is gewoon te weinig bekend over de effecten van geweldsfilms.

*Childs Play* maakt de discussie over geweld nog ingewikkelder, omdat daarin meer gebeurt dan een aaneenrijging van gruwelijke, zinloze moorden. Er wordt een vlieën spel gespeeld met de kinderlijke fantasie. Een pop blijkt in een moordenaar te kunnen veranderen. Daarvoor is het voldoende dat de pop bezet wordt

door de 'ziel' van een massamoordenaar die in zijn omgeving komt.

Nu zijn kinderen wel vaker geneigd om aan hun speelgoed menselijke kwaliteiten toe te schrijven. Poppen en pluche beesten moeten de tijdelijke afwezigheid van vaders en moeders goed maken. Ze worden afwisselend geknuffeld en gestraft. In *Childs Play* verandert zo'n gekoesterd object opeens in een onbetrouwbare, gruwelijke tegenstander. Hij blijkt alle vertrouwde personen in de omgeving van het kind uit te kunnen schakelen en is erop uit bezit te nemen van het kind zelf. 'Hi, I'm Chuckie and I'll be your friend till the end', zegt de sprekende pop. In zijn rug zitten batterijen van het merk *Good Guy*. Het is allemaal schijn. Zijn vrolijke begroeting heeft nachtmerrie-kwaliteiten. Tegelijkertijd wordt gesuggereerd dat het kind moorden aan de pop toeschrijft die hij in feite zelf zou kunnen hebben gepleegd. De angst, die in andere geweldsfilms weggelachen kan worden, blijft zo als onopgelost probleem aanwezig. Het enige wat Andy Barclay kan doen is de slechte pop, het slechte deel van zichzelf, tot drie keer toe een gruwelijke dood te laten sterven. Hij doet dat in de speelgoedfabriek waarin Chucky ooit werd geconspiceerd, in die volledig geautomatiseerde baarmoeder waar duizenden identieke poppen van de lopende band rollen met behulp van technieken die voor mensen moorddadig blijken te zijn.

'Kom, we gaan naar huis', zegt Andy's stiefzusje aan het slot. Maar ook dit happy end is schijn. Iedereen die om ze geeft, is vermoord. Ze hebben geen thuis meer. Kinderen die dit zien, en zo van hun laatste toevlucht worden beroofd - de pop op hun schoot, de beer in hun hand - blijven dubbel eenzaam achter. *Childs Play* is geen leuke film.

*Childs Play 2*, RTL 4, 23.00 uur



Chucky uit *Child's play*.

FOTO KAPPA



Geweld op de buis: aanbod, behoeften en effecten

## De prikkelende televisie

prof. dr J. Groebel is als hoogleraar psychologie verbonden aan de vakgroep Massacommunicatie van de Rijksuniversiteit Utrecht

door Jo Groebel

**Televisiekijkers in Europa krijgen ongeveer 5 geweldscènes per televisie-uur per zender voorgeschoteld. Bij een deel van de Europese bevolking is de afgelopen jaren de angst toegenomen om slachtoffer van een geweldsmisdrijf te worden. Tegelijkertijd zijn er aanwijzingen dat de criminaliteit steeds gewelddadiger wordt, met name die, die door jongeren wordt gepleegd. Losstaande feiten, of zijn er verbanden?**

Twee kinderen van tien jaar vermoordden in Liverpool een kleine jongen. Het verloop van het misdrijf lijkt op scènes uit een horror-video die de vader van één van de twee jongens thuis heeft liggen. Onmiddellijk presenteert de pers deze horror-film als hoofdoorzaak voor het gepleegde misdrijf.

Onder een deel van de Europese bevolking is de afgelopen jaren een gevoel van onveiligheid ontstaan en is de angst om slachtoffer van een geweldsmisdrijf te worden, toegenomen. Uit een nauwkeurige analyse van de statistieken is echter gebleken dat die kans nog steeds zeer gering is. De overschatting van het gevaar schijnt een gevolg te zijn van de versterkte geweldsverslaggeving in de media.

Er wordt inmiddels in Europa – en ook daarbuiten – een intensief debat gevoerd over de effecten van het media-geweld. Deze discussie wordt gevoerd over de volgende hoofdpunten. Kan agressie ontstaan (c.q. worden verhoogd) door agressieve films? En wordt er een beangstigend wereldbeeld geschapen door de opeenhoping van bedreigende informatie? Het is de vraag of zulke effecten ook wetenschappelijk aangetoond kunnen worden. Drie aspecten zijn van belang om generaliserende uitspraken over geweld in de media te kunnen doen. Allereerst de kwantiteit en kwaliteit van de geweldspresentaties in het televisie-aanbod, vervolgens de behoefte van de toeschouwer aan geweldspresentaties en ten slotte de effecten van het mediageweld.

**Aanbod** De vertoning van geweld-dadige beelden vormt een groot deel van het gehele programma-aanbod in Nederland en in het buitenland. In Europa tekden verscheidene onderzoekers, onafhankelijk van elkaar gemiddeld vijf geweldscènes per televisie-uur per zender, oftewel 3.500 agressieve handelingen in het programma-aanbod van één week. Wie langs meerdere programma's zapt, zal zeer waarschijnlijk al snel een moord te zien krijgen. In Duitsland zijn bijvoorbeeld meer

## Colofon

SEC is een uitgave van de Directie Criminaliteitspreventie (DCP) van het Ministerie van Justitie, in samenwerking met het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). Het blad wordt gratis verspreid onder diegenen, die werkzaamheden verrichten op het terrein van de criminaliteitspreventie. Opname van een artikel in het tijdschrift betekent niet dat de inhoud ervan het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

## Stelling

'De afstomping van het gevoelsleven door het geweld van de visuele media zou voor een morele uitgroei van jongeren met alle wettelijke middelen moeten worden bestreden.'

Prof. dr L. Dasberg, pedagoog, in: Kleine Geschiedenis van de Toekomst (Kok Agora, 1995).

dan 70 van dergelijke scènes per week op televisie te zien. Het overgrote deel van het geweld vindt men hierbij in speelfilms en series.

In de Verenigde Staten is dat allemaal nog een graadje erger. Daar telden onderzoekers in het begin van de jaren negentig per omroep gemiddeld tien gewelddadige handelingen per uur. Dat komt overigens ook omdat Amerikaanse series – tenminste kwantitatief gezien – wezenlijk gewelddadiger zijn dan Europese.

**Effecten** Nu is vastgesteld dat geweld een belangrijk bestanddeel van televisieprogramma's is, is het van belang te achterhalen wat voor invloed dit heeft. Het sorteren van effecten is een basisprincipe van de televisie. Hierbij valt te denken aan de bedoeling om te amuseren, te informeren of te verkopen.

Echter, het programma is maar zelden de enige oorzaak van bepaalde gevoelens, kennis en gedrag. Er is sprake van een samenhang met de individuele en reële ervaringen van de media-consumenten en hun behoeften. Dit geldt ook voor de 'problematische' effecten van geweldspresentaties.

Maatschappelijke structuren, persoonlijke eigenschappen en de sociale omgeving bepalen mede de mate waarin een medium het individu beïnvloedt. Door die wisselwerking van verschillende factoren kan men nooit met recht beweren dat een programma op alle toeschouwers hetzelfde effect heeft.

Afhankelijk echter van het stelsel van persoonskenmerken, sociale omgeving en media-aanbod, kan men verschillende risico's vaststellen met betrekking tot de effecten. Vrijwel alle wetenschappelijke onderzoekers zijn van mening dat de presentatie van gewelddadige beelden bepaalde risico's met zich meebrengt. Zij achten het tevens weinig aannemelijk dat, als gevolg van het geweld in de media, agressie kan worden verminderd of positief-sociaal gedrag kan worden ontwikkeld. Het kijken naar een politie-serie heeft ook zijn positieve kanten, zoals ontspanning. Het kijken naar bepaalde geweldsfilms kan zelfs leiden tot het zich afkeren van geweld, bijvoorbeeld uit solidariteit met het slachtoffer. Maar als 'geneesmiddel' tegen agressief gedrag zijn geweldsfilms nog steeds niet geschikt.

Agressie-drift wordt niet door geweld-dadige scènes verminderd, zoals de Amerikaanse onderzoeker Seymour Feshbach vroeger nog verkondigde in zijn 'catharsis-theorie'. Net als bijna alle andere onderzoekers verdedigt hij inmiddels veeleer een 'agressie-

effectenhypothese'. Deze gaat uit van een risico in de vorm van niet-wenselijke effecten van het media-geweld (zie daarvoor bijvoorbeeld de Amerikaanse enquête onder circa 500 experts van Bybee, 1982, en de publikaties van Comstock, 1991). Er zijn echter wel verschillende opvattingen; zij variëren van een bevestiging van de aanwezige agressie tot het stimuleren van criminele activiteiten.

**Processen** De vraag is nu welke processen zich hierbij afspelen. De meest invloedrijke theorie in deze context is nog steeds die van Albert Bandura. Hij beschrijft het effect van geweldspresentaties als een proces van het sociale leren door observatie. Daarbij zijn er verschillen voor de korte en lange termijn. Op de korte termijn moet men denken aan directe imitaties van het geobserveerde gedrag. Op de lange termijn is er sprake van de overname van 'agressieve categorieën' in de eigen waarneming. Afhankelijk van de overeenkomst tussen de situatie in de media en de werkelijke situatie, alsmede het ontbreken van alternatieven voor het gedrag, kunnen in dit laatstgenoemde geval ook veel later nog gedragspatronen ontstaan waarvan de oorsprong in het mediavorbeeld ligt. Hierbij is het waarschijnlijk dat de media grotere effecten sorteren, naarmate er minder eigen concrete ervaringen met overeenkomende alledaagse situaties zijn opgedaan.

Bij jongere kinderen zijn dan ook eerder media-invloeden te verwachten dan bij volwassenen. De laatsten hebben immers hun socialisatie min of meer al verregaand afgerond. Bij televisiekijkers is tevens een effect in de vorm van een prikkelreactie mogelijk: namelijk als de jeugdige of volwassen kijker naar een enkel programma of een enkele scène kijkt en kort daarop angstig, boos of agressief reageert of daarna gewoon meer kennis heeft (of tenminste denkt meer te weten) dan ervoor. Ook hierbij spelen factoren als motivatie, voorkennis, persoonlijkheid een belangrijke rol, maar de toestand direct na het kijken kan men in de eerste plaats vooral toeschrijven aan het media-aanbod.

Zelfs voor de moderne, mondige en kennisrijke mens is er nieuwe informatie en zijn er emotionele signalen, die hij niet uitsluitend op basis van al bestaande kennis kan verwerken. Een probleem hierbij is dat met het ouder worden de situatie voor de kijker complexer wordt. Meer invloeden gaan een rol spelen, zoals eigen ervaringen, het sociale milieu en de familie. Beter is dan ook te praten

over het begrip 'wisselwerking' of 'interactie' binnen het systeem van persoonlijke, sociale, mediale en maatschappelijke componenten. Elke component – dus ook de media – maakt deel uit van dit systeem en de ontwikkeling daarvan.

**Bijdrage** Concreet leidt de presentatie van gewelddadige beelden niet automatisch tot een verhoogde criminaliteit (enkele uitzonderlijke gevallen buiten beschouwing gelaten). Het levert echter wel een bijdrage tot het propageren van geweld, het presenteert dit als iets vanzelfsprekends en versterkt in samenspel met andere factoren een tegenover geweld toleranter maatschappelijk klimaat. In dit proces is tevens de rol van de dader problematisch. De neiging om in films moordenaars ten tonele te voeren als bijzondere, welhaast fascinerende mensen, hoeft niet noodzakelijkerwijs een aanzet te zijn tot 'kopieergedrag' van de toeschouwer, maar het verschaft hem wel een held-status. Deze 'media-effectiviteit' kan bij de toeschouwer vergelijkbare gedragingen versterken. Het media-circus enkele jaren geleden (een indringende live-verslaggeving) rond de gijzeling van onder meer een achttienjarig meisje door twee gewapende mannen in het Duitse Gladbeck heeft de fatale gevolgen van een dergelijke verslaggeving duidelijk gemaakt. Wanneer de media hadden nagelaten in het verloop van de gijzeling actief in te grijpen, waren er waarschijnlijk minder slachtoffers gevallen.

(Vertaling: Petra Fischer, studente Massacommunicatie RUU)

## Notel

In het begin van de jaren zeventig werd in een Canadese regio het niveau van agressie vastgesteld. Bij een meting twee jaar later bleek het agressieniveau ongeveer hetzelfde te zijn gebleven, behalve in één stadje (Notel). Wat was het bijzondere van Notel? Dit plaatsje lag achter een berg en had pas na de eerste meting televisie gekregen. Sinds de introductie hiervan bleek het niveau van verbale en fysieke agressie van de bewoners aanmerkelijk gestegen. (citaat uit Media en geweld, H. Willemsse, Justitiële Verkenningen 20(1)).

Preventieve maatregelen tegen geweld in de media

## Chips in de buis

door Jaap de Waard

**Sinds jaar en dag worden voorstellen gedaan en maatregelen genomen om het geweldsaanbod via de media te verminderen of in ieder geval in banen te leiden. Behoefde men zich vroeger zich alleen om de televisie en de bioscoop te bekommeren, inmiddels wordt men op de digitale snelweg links en rechts ingehaald. Nieuwe ontwikkelingen als video, CD-ROM en Internet vereisen nieuwe maatregelen. Maar welke?**

Sinds de introductie van het eerste televisietoestel in de huiskamer, hebben ouders, beleidmakers, psychologen, onderwijzers en vele anderen zich bezighouden met



geweld dat te zien is op de televisie. Vooral het effect van vertoond geweldscènes op gewelddadig gedrag van jeugdigen en breder, op de maatschappij, is onderwerp van studie en discussie geweest. Hele boekenkasten zijn er mee vol geschreven. Door de (technologische) ontwikkeling op het gebied van huisvideo's, computerspellen, CD-ROM, Internet, en drie-dimensionale interactieve software, is het geweldsaanbod beduidend toegenomen. Wat de invloed hiervan is op eventueel gewelddadig gedrag is minder bekend. Hoewel er rond de relatie getoond geweld/gepleegd geweld sprake is van een strijdtooneel van voor- en tegenstanders, heeft onderzoek onmiskenbaar uitgewezen dat er bij specifieke groepen jongeren sprake is van een sterke relatie tussen het zien van geweld en het plegen van geweld. Vooral extreem geweld, in combinatie met seksuele handelingen, wordt gezien als potentieel bedreigend voor zowel de geestelijke als de morele ontwikkeling van mensen.

**Maatregelen** In de afgelopen jaren zijn vele voorstellen gedaan en maatregelen genomen om het geweldaanbod via de media te reduceren of te reguleren. We noemen er hier enkele.

- Producenten en/of televisienetwerken waarschuwen opvoeders vóór de uitzending dat er sprake zal zijn van gewelddadige scènes. Hiermee wordt geappelleerd aan het verantwoordelijkheidsgevoel van ouders.
- Een verbod om gedurende uren waarin kinderen hoofdzakelijk televisie kijken, geweld te programmeren.
- Indringende voorlichting, op basis van beschikbare (negatieve) ervaringen, over nadelige gevolgen van geweld in de media en video's.
- Het hanteren van leeftijds grenzen bij bibliotheken en videotheken bij het beschikbaar stellen van videobanden.
- Internationale wet- en regelgeving met betrekking tot de relatie tussen jeugd en media (bijvoorbeeld richtlijnen van de Raad van Europa).
- Het toepassen van Algemene Politieverordeningen (bijvoorbeeld sluiting van de vestiging) ten opzichte van videotheken bij herhaald overtreden van bestaande regelgeving.
- Het aanklagen van film- of video producenten door slachtoffers of nabestaanden; dit heeft meer effect dan bijvoorbeeld het optreden van de Filmkeuring.
- Verhevigde en verbeterde opsporing en vervolging van illegaal geïmporteerde, gewelddadige pornografisch getinte videobanden.
- Een telefonische klachtenlijn, vergelijkbaar met die van de Reclame Code Commissie.
- Het invoeren van een verplichting tot het vermelden van keuringsuitslagen op videobanden.
- Het gebruik maken van de wet, bijvoorbeeld van artikel 240 van Wetboek van Strafrecht, dat handelt over de strafbaarstelling van het aanbieden van pornografie aan kinderen.
- Film- en videovoortlichting als onderdeel van opvoedingsonder-

steuning.

- De verplichting voor producenten om voorlichting over video- en (bioscoop)films te geven.
- Voorlichting om geschillen op een andere wijze dan met geweld op te lossen. Met andere woorden: promotie van niet-gewelddadig gedrag, sociale verantwoordelijkheid, promoten van alternatieve conflictoplossing.
- Het vaststellen van objectieve criteria om tot een classificatie voor film- en videokeuring te komen.
- De weigering om deze classificatie toe te passen op de volgende thema's: seksueel misbruik van kinderen, bestialiteit, seksuele handelingen die gepaard gaan met grove geweldsuitingen, zeer langdurige en gedetailleerde weergave van extreem ongepast geweld of gruwelijkheden.
- Een verbod om te adverteren met bovengenoemde producties.
- Het openbaar maken (dat wil zeggen: negatieve publiciteit verschaffen aan) van het bestaan van dergelijke producties, producenten en programmasponsors.
- Terughoudende berichtgeving in de media van praktijkgevallen, zoals het omstandig beschrijven van gewelddadige bankovervallen, om het imiteren daarvan te voorkomen (copycat-fenomeen).
- Het ontwerpen van gedragsregels voor producenten.
- Het tonen van geweld juridisch gelijk stellen aan het vertonen van obsceniteiten.
- Zelfregulering door producenten.
- Het inbouwen van een programma-blokkeerchip in alle nieuw te fabriceren televisietoestellen (de Violence- of V-chip).

**Technisch** Van deze laatste optie, het zogenaamde 'blokkeerapparaat' wordt veel verwacht. Zo'n apparaat bestaat uit een ingebouwde chip in het televisietoestel, of is een soort sleutelkast bevestigd aan de buitenzijde van de televisie. Hiermee kunnen ouders verhinderen dat kinderen naar bepaalde netten of programma's kijken. Globaal genomen werken deze blokkeersystemen als volgt. Sommigen zijn ontworpen om een set van cijfers of symbolen die zijn geprogrammeerd in het tv-ontvangstsignaal te identificeren. Wanneer een signaal deze cijfers of symbolen bevat, dan blokkeert het apparaat de ontvangst van betreffend programma.

Elk programma krijgt, afhankelijk van de hoeveelheid geweld, een bepaalde code meegezonden. Ouders kunnen met de V-chip vervolgens met behulp van een eigen code alle programma's laten blokkeren die boven een bepaald geweldsniveau uit komen. Het probleem met dergelijke blokkeersystemen is echter dat ze gebruikersvriendelijk moeten zijn. In de praktijk betekent dit meestal dat kinderen snel (sneller dan hun ouders) in de gaten hebben hoe ze het systeem kunnen kraken.

**Onmogelijkheden** Het blijkt dus dat er op papier veel maatregelen beschikbaar zijn om iets aan (preventie van) geweld in de media te doen. Een aantal ontwikkelingen binnen het gezin en de maatschappij draagt er echter toe bij dat enige relativisering op zijn plaats is. Vooral de

toename in het aanbod en de eenvoudige beschikbaarheid van programma's, video's en computerspelletjes hebben tot gevolg dat een effectieve naleving van alle maatregelen niet reëel lijkt.

Ook een aantal maatschappelijke ontwikkelingen zal ertoe bijdragen dat het aanbod van en de (opgedrongen) vraag naar visueel geweld en de intensiteit van het kijkgedrag zullen toenemen. Het grote aanbod wordt veroorzaakt door de explosieve groei van het aantal televisiestations. Vanwege het tijdsverschil tussen de aanbiedende landen is de televisie 24 uur per dag beschikbaar. Deze veelal commerciële televisiestations hebben maar één doel: zoveel mogelijk kijkers aantrekken, waardoor de verdiensten evenredig zullen toenemen. Een geweld 'verkoopt' goed. Op dit terrein bepalen de producenten wat de vraag is, niet de consument.

**Video** Niet alleen op televisie neemt het geweldaanbod toe. In bijna ieder huishouden is ook een videorecorder aanwezig, waardoor televisie en video niet meer als twee aparte grootheden kunnen worden beschouwd. Het heeft daardoor geen zin om films 'voor volwassenen' alleen 's avonds uit te laten zenden, terwijl kinderen hetzelfde materiaal in videotheek om de hoek kunnen halen. De personal computer is tegenwoordig in praktisch ieder huishouden aanwezig. Vooral jonge kinderen groeien er mee op. Tegelijkertijd is er een lucratieve (legale en illegale) markt ontstaan met gewelddadige computerspelletjes. De grootschalige introductie van de CD-ROM, waarop gewelddadige pornografie beschikbaar is, is binnen ieders bereik. De elektronische snelweg (denk aan Internet) opent deuren naar ongekennde mogelijkheden. De ontwikkeling is dat grove gewelddadige porno een veelgevraagd produkt is op Internet.

**Minder toezicht** In gezinnen is er minder permanent toezicht op de tijdsbesteding van kinderen dan voorheen. Voor sommige kinderen is de televisie of de computer de 'op afstand te bedienen oppas of surrogaat-ouder'. De verantwoordelijkheid die opvoeders nemen om het kijkgedrag van hun kinderen te reguleren, zal door deze ontwikkeling afnemen.

Veel preventieve maatregelen hebben betrekking op leeftijds grenzen. De praktijk laat zien dat deze maatregelen weinig effect zullen sorteren: Wat op de markt verschijnt maakt nieuwsgierig, en wat verboden wordt nog meer. Er treedt dan juist het omgekeerde effect op: waarschuwingen en verboden moedigen kinderen juist aan.

Een gevolg hiervan is dat geweld een steeds meer 'geaccepteerd' verschijnsel in de maatschappij wordt. Zeker wanneer het uitbeelden hiervan als grappig of vermakelijk wordt gebracht. Vooral bij jonge kinderen heeft dit tot gevolg dat de grenzen tussen fictie en realiteit niet meer duidelijk te onderscheiden zijn. Een donker volksgezondheidsprobleem doet dan op. Kinderen worden niet alleen steeds meer ongevoelig voor het lijden van anderen, maar ook angstiger voor de wereld om hen heen.

## Agressiviteit en computerspelletjes

Kinderen die een voorkeur hebben voor agressieve computerspelletjes, zijn in de regel iets agressiever dan hun leeftijdgenoten. Ook zijn ze meer sociaal geïsoleerd dan kinderen die deze spelletjes niet spelen. Ze besteden meer tijd aan sporten buiten clubverband en hebben minder tijd voor het lezen van boeken.

Dat blijkt uit het onderzoek van Wiegman en Van Schie van de Vakgroep Psychologie van de Universiteit Twente. Aan dit onderzoek - het eerste in zijn soort in Nederland - namen bijna 350 leerlingen uit de hoogste groepen van het basisonderwijs in Enschede deel.

Uit het onderzoek kwam verder naar voren dat computerspelletjes niet ten koste gaan van andere vrijetijdsbestedingen, sociale relaties en schoolprestaties. Volgens Wiegman is een waarschuwing op zijn plaats: "De voorkeur voor agressieve computerspelletjes gaat immers samen met agressief gedrag en een minder positief-sociale instelling ten opzichte van de medemens".

De geweldsbevorderende effecten van videospelletjes

## De agressieve Nintendo-generatie

Prof. dr. O. Wiegman is verbonden aan de Vakgroep Psychologie van de Faculteit Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen van de Universiteit Twente.

door Oene Wiegman

*Er is in de loop der jaren een aantal nieuwe media op de markt verschenen. Eén daarvan, en waarover nogal wat discussie is ontstaan, betreft de videospelletjes. Enige tijd geleden heeft de Vakgroep Psychologie van de Universiteit Twente een onderzoek gestart naar het effect van deze videospelletjes. De eerste fase van dit onderzoek is onlangs afgerond (zie inzet pag. 8).*

Als we het hebben over beïnvloeding door de media, moeten we bedenken dat het medium televisie een geheel ander is dan de videospelletjes.

Alhoewel we op deze plaats niet uitvoerig op deze verschillen kunnen ingaan, geven we slechts een aantal elementaire verschillen tussen videospelletjes en televisie aan.

In elk geval staat vast dat videospelletjes een intense concentratie van de speler vereisen, terwijl televisie kijken veel meer passief verloopt.

Bovendien, en dat is misschien nog wel belangrijker, moeten bij videospelletjes de betreffende spelers handelingen verrichten, terwijl men bij televisie hoogstens de aan- en uitknoppen hoeft te hanteren. In de derde plaats wordt het geweld in de videospelletjes vaker gerechtvaardigd; men moet daar jagen op dieven en aanraders of soms vijandige ruimtevaartschepen - gevuld met misdadigers - doen exploderen.

De agressieve handelingen van de spelers worden beloofd: hoe vaardiger men in het spel is, des te hoger de score die men daarmee kan behalen. Verder bevatten videospelletjes, vooral de laatste drie jaren, meer geweld dan de televisie. Daarentegen is het geweld veel abstracter en vinden er zelden agressiehandelingen plaats tussen personen onderling op het scherm.

**Minder studies** Wat betreft het onderzoek kunnen we concluderen dat er bij videospelletjes veel minder



studies zijn verricht dan bij televisie het geval is. Niet alleen naar het effect op agressie, maar ook met betrekking tot epileptische verschijnselen die ze zouden kunnen oproepen, de invloed op leerprestaties, motorische vaardigheden, enzovoort. Bovendien is er ook geen meta-analyse verricht, zoals dat bij het televisie-onderzoek wel het geval is, noch zijn er lange termijn-onderzoekingen gedaan. Griffiths, een Engelse collega, heeft in 1991 een overzichtartikel gepubliceerd waarin hij de resultaten weergeeft van een negental onderzoeken met betrekking tot videospelletjes en het effect daarvan op agressie nader analyseert. Hij komt tot de conclusie dat in het merendeel van de studies - en vooral die waar het jonge kinderen betreft - er een verhoogde mate van agressie optreedt nadat zij enige tijd met een agressief videospelletje hadden gespeeld. Griffiths maakt hierbij evenwel de kanttekening dat de kwantiteit maar ook de kwaliteit van de onderhavige studies te wensen overlaat, zodat hieruit slechts voorzichtige conclusies kunnen worden getrokken. Een interessante vondst is tevens dat de onderzoekers Chambers en Ascione in 1987 konden aantonen dat agressieve videospelletjes kinderen aanzetten tot minder pro-sociaal gedrag.

**In paren** Een andere onderzoeksvaariant kozen Cooper en Mackie in 1986 en Silvern en Williamson een jaar later. Zij confronteerden kinderen in paren met videospelletjes, en wel zodanig dat het ene kind het spelletje speelde terwijl de ander mocht toekijken. De conclusie was dat men tussen de spelers en de toeschouwers geen verschil in agressie kon vaststellen. Dat is een interessant gegeven, temeer omdat de situatie van de toeschouwers enigszins is te vergelijken met die van de televisiekijker, want ook deze kijkt slechts en hoeft geen handelingen te verrichten. We merken reeds op dat er nog geen meta-studies zijn verricht. Daarom kunnen we over de relatieve grootte van het negatieve effect van geweld-dadige videospelletjes op dit moment nog geen gefundeerde uitspraken doen. Nadere inspectie van de mij beschikbare onderzoeksresultaten wekken de indruk dat de gevonden effecten minder groot zijn dan bij televisie het geval is. Niet alleen op grond van deze eerste data-analyse, maar ook op grond van een aantal kwaliteitsverschillen tussen beide media kom ik tot deze conclusie. Het geweld in videospelletjes is doorgaans veel abstracter dan op televisie.

**Beïnvloeding** Massamedia hebben een tweeledige instrumentele beïnvloedende werking die wel degelijk door de ontvanger wordt opgemerkt. Enerzijds kunnen personen door de media op een bepaald idee worden gebracht, zonder dat men ook maar enige motivatie had om dit gedrag te vertonen. Anderzijds kunnen mensen die motivatie (bijvoorbeeld om een delict te plegen) juist wel hebben gehad, maar alleen niet wisten hoe. Door de uitzending kregen ze als het ware een instructie. Een bekend voorbeeld hiervan is het gebruik van de lasertechniek door brandkastkrakers, nadat deze op de televisie en

uitgebreid in de kranten was voor-gedaan. Natuurlijk wordt niet alles wat in de media wordt getoond door ons nagevolgd. Daarvoor moet volgens mij aan een aantal andere voorwaarden worden voldaan. Allereerst mag de getoonde scène niet worden bestraft, maar dient eerder te worden beloofd. In de tweede plaats dient het gedrag door anderen op de een of andere manier te worden gerechtvaardigd; in die zin dat dit zowel geschiedt in het gegeven voorbeeld maar liefst ook in de sociale omgeving van de toeschouwer. Ten derde moet het gedrag eenvoudig en vrij simpel te reproduceren zijn door de toeschouwer. De vierde voorwaarde is dat de ontvanger de situatie waarin het voorbeeld op het beeldscherm zich bevindt, kunnen herkennen. Worden er bijvoorbeeld beelden vertoond van een huiskamer-situatie die enigszins lijkt op die van de toeschouwer, dan scheidt dit als het ware de mogelijkheid om het voorbeeldgedrag direct op te volgen. Een vijfde voorwaarde is dat het wapen waarmee de modelpersoon zijn agressie beoogt makkelijk verkrijgbaar is - een laserwapen is dat niet, een steen bijvoorbeeld wel. De zesde voorwaarde is het niet vertonen van de negatieve consequenties, de ellende van de slachtoffers. Wanneer wij het menselijk leed en de slachtoffers van de agressie tonen, heeft dit een dempend effect op de navolging van de agressiedaad. Ik besef overigens dat wellicht een aantal gestoorde geesten hiervan best kan genieten en misschien hierdoor tot een delict overgaat, maar men moet zich wel bedenken dat de meeste agressie door doorsnee mensen wordt begaan.

**Doorgedrongen** Waarom heeft het overigens zo lang geduurd tot het bij wetenschappers, maar ook het grote publiek doordrong dat televisiegeweld wel eens schadelijke effecten zou kunnen hebben? In de eerste plaats zou ik willen wijzen op de weerstanden die er bij televisie- en videoprogrammamakers bestaan om de kwaliteit van hun produkt te veranderen. Immers, in agressie en geweld zit een stuk dynamiek en het is met name deze laatste eigenschap die door vakgenoten, maar wellicht ook door het publiek, zo hogelijk wordt gewaardeerd. Bovendien zijn geweldscènes met behulp van een aantal eenvoudige trucs en attributen gemakkelijk en goedkoop te produceren. Daarnaast zijn er natuurlijk enorme commerciële belangen in het spel omdat het agressieprodukt nog steeds goed verkoopt en matiging wellicht tot inkomstenderving zou kunnen leiden. Er zijn bovendien weerstanden bij journalisten en programmeurs tegen inmenging van buitenaf. Als geweld-dadige beelden schadelijk kunnen werken, betekent dat dat er vanuit menselijke overwegingen iets aan gedaan moet worden. Nu kunnen de belangenorganisaties natuurlijk de hand in eigen boezem steken en zelf met beperkende maatregelen komen, maar bij de televisie blijkt dat dit niet zo heeft gewerkt. Het lijkt er dan ook op dat er van buiten af ingegrepen moet worden om deze geweldsmati-

ging te bereiken en deze vorm van censuur, zo zal nagenoeg elke journalist beweren, zou indruisen tegen de elementaire vrijheid van meningsuiting.

**Weerstand** Tenslotte zou ik willen stellen dat er ook bij het publiek weerstanden zijn aan te wijzen tegen mediabeïnvloeding. Het zich laten beïnvloeden en het imiteren van anderen wordt in menig opzicht als een negatief gegeven beschouwd omdat het zich laten leiden door anderen blijkt zou geven van onzelfstandigheid. Er is een onderzoek dat betrekking heeft op het effect dat men aan media toeschrijft. Dus niet het eigenlijke effect, doch hetgeen mensen daarover beweren. Dit is in de literatuur bekend als het 'third person effect'. In dat onderzoek stelde men aan mensen de vraag of zij van mening zijn dat zichzelf door de media worden beïnvloed. Over het algemeen werd dit beslist ontkennend beantwoord. Vervolgens legde men de vraag voor of hun vrienden media beïnvloedbaar waren, welke vraag al aanzienlijk minder ontkennend wordt beantwoord. Dezelfde methode volgend, worden kennissen als behoorlijk beïnvloedbaar bestempeld, terwijl de gemiddelde landgenoot hieraan het meest zou lijden. Hieruit wordt duidelijk dat men deze negatieve eigenschap niet aan zichzelf toeschrijft, maar het liefst aan iemand waar men psychologisch gezien het verst van staat. In wezen een staaltje van zelfbedrog waarbij men mediabeïnvloeding op zichzelf ontkent.

**Bloederig** Tot besluit nog een opmerking met betrekking tot de manier waarop er in ons land wordt gesproken over de vermeende geweldsbevorderende effecten van de verschillende media. Ik heb de laatste jaren enige televisieprogramma's bekeken die uitblonken door geweld. Dat waren echter programma's waarin de negatieve gevolgen van televisiegeweld aan de kaak werden gesteld, compleet met daarin opgenomen een aantal geleerde wetenschappers. Wie toen goed heeft opgelet, weet zich nog wel te herinneren dat zij begonnen met de vertoning van een enorme hoeveelheid verschrikkelijke bloederige beelden, waarna erover gepraat werd hoe verschrikkelijk dat allemaal is. Het is alsof een strenge dominee op de kansel een kwartier zou staan vloeken om vervolgens de kerkgangers de les te lezen hoe slecht dit is.

*Dit artikel is een bewerking van een lezing die de auteur op 8 februari 1995 hield aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Een afschrift van de tekst van de lezing met bijbehorende literatuuropgave, is verkrijgbaar bij het secretariaat van de Vakgroep Psychologie, Faculteit Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen, Postbus 217, 7500 AE Enschede.*

Statistiek van geweld door minderjarigen

## Wordt de jeugd gewelddadiger?

De politie heeft in 1993 4.600 minderjarige verdachten verhoord (jonger dan 18 jaar) wegens een gepleegd geweldsdelict. Dit waren voornamelijk jongens (4.200).

Onder geweldsdelicten verstaan we naast 'puur' geweld tegen personen, ook ernstige seksuele delicten en diefstal met geweld/afpersing. Tabel 1 geeft een overzicht.

Tabel 1: Gehoorde minderjarige verdachten in 1993.

	jongens		meisjes	
	abs.	%	abs.	%
Totaal	4.166	91	423	9
- levensdelicten (incl. poging)	257	90	27	10
- mishandeling	1.685	87	249	13
- bedreiging	394	92	33	8
- dood/letsel door schuld	8	40	12	60
- verkrachting	106	93	8	7
- aanranding	187	99	1	1
- ontucht	107	96	4	4
- diefstal met geweld	1.195	94	83	6
- afpersing	227	97	6	3

Bron: CBS, Politiecijfers 1993.

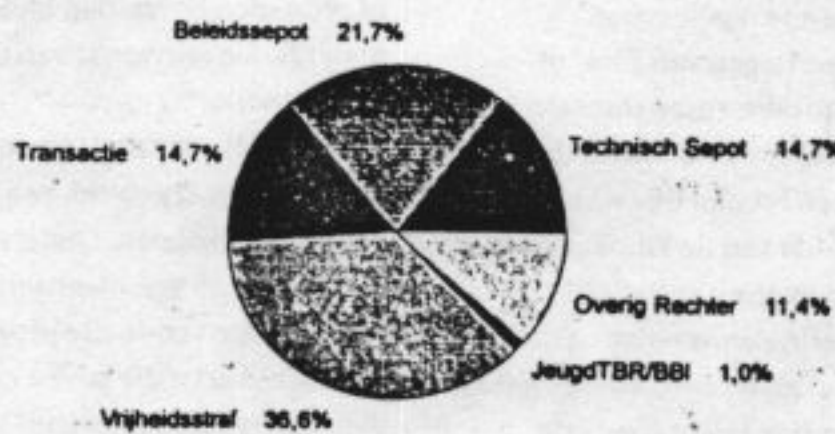
**Trend** De strafrechtelijke minderjarigen vormen een ernstige risicogroep voor de criminaliteit. Bekend is immers dat juist in de adolescentieperiode veel delicten worden gepleegd. Dit komt sterk naar voren als het aantal verdachten wordt uitgezet tegen de omvang van de desbetreffende bevolkingsgroep. Tabel 2 geeft een overzicht.

Tabel 2: Aantallen verdachten van geweldsdelicten per 1000 inwoners (12-18 en 18-80 jr.)

	1980	1985	1990	1991	1992	1993
<b>Minderjarig</b>						
man	3,4	3,9	5,3	6,3	7,6	7,4
vrouw	0,2	0,3	0,5	0,6	0,8	0,8
<b>Meerderjarig</b>						
man	3,4	4,1	4,3	4,2	4,6	4,6
vrouw	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4

**Afdoening** De zaken die bij het Openbaar Ministerie terecht komen, worden op uiteenlopende wijze afgedaan. Figuur 1 geeft een overzicht.

Figuur 1 Afdoening Geweld door OM en rechter in eerste aanleg



Bron: Gouden Delta



Schengen vergroot weliswaar de samenwerking tussen de Belgische, Duitse en Nederlandse politie, maar de weg naar één politiegebied is nog lang. Probleem bijvoorbeeld is het cultuurverschil tussen de korpsen. De Nederlandse oom agent wil nog wel eens een oogje dichtknijpen, terwijl de Duitse diender alle strafbare feiten in zijn blikveld stante pede verbaliseert.

door Misha Rasovich & Hans van Willigenburg

**N**A EEN jarenlang dienstverband aan de Nederlands-Duitse grens werden ze onlangs in het *Algemeen Dagblad* en *De Gelderlander* te koop aangeboden: twee slagbomen, compleet met afstandsbediening en intercom. Geïnteresseerden konden de afgedankte grensbewakers op 14 maart 1995 tussen 9.00 en 10.00 uur bezichtigen bij de douanepost 's Heerenberg. Wie onder de indruk raakte van het soepele open- en dichtzwaaien van de geadvertende slagbomen, mocht zich een week later ten kantore van de directeur Domeinen Roerende Zaken melden voor een openbare verkoop.

Uiteindelijk trok de gemeente Doetinchem aan het langste eind. Voor de som van f.5.226 (inclusief BTW) verhuisden de slagbomen naar Doetinchem, alwaar ze een rustige oude dag tegemoet gaan op de plaatselijke veemarkt.

Met het in werking stellen van Schengen, op 26 maart jl., zijn de bomen in 's Heerenberg niet langer gewenst. Sinds die datum is de grens van het Koninkrijk officieel gereduceerd tot een administratief-juridische papierkwestie. Zelfs de steekproefgewijze persoonscontrole behoort tot het verleden. 'Binnen het gebied van de zeven Schengen-staten (Duitsland, Frankrijk, België, Nederland, Luxemburg, Spanje en Portugal) kan nu zonder grenscontrole gereisd worden', aldus mr Popko Noordhoff in het *Algemeen Politieblad*. 'Dit is zeker een felicitatie waard.'

Vindt de onderwereld Schengen ook een felicitatie waard? Kolonel Koninckx, commandant van de Territoriale Groep Limburg van de Belgische Rijkswacht te Hasselt: 'De Belgisch-Nederlandse grens was al open, en wel vanaf het Benelux-verdrag van 1962. De mobiliteit voor de crimineel was er dus al, terwijl de onze beperkt was. Voor ons is Schengen een verbetering: het was al één criminaliteitsgebied, nu wordt het eindelijk ook één politiegebied.'

Vijftig kilometer oostwaarts, ten bure van Kriminal-Hauptkommissar Ohler van de Polizei Nordrhein-Westfalen in Aken, heerst een andere stemming. 'Schengen maakt het uiteindelijk makkelijker voor de misdadiger', meent Ohler. 'De samenwerking tussen de Nederlandse en Duitse politiekorpsen weegt niet op tegen de grotere bewegingsvrijheid van de crimineel.'

Ingeklemd tussen Nordrhein-Westfalen en Belgisch Limburg ligt de Nederlandse politie-regio Limburg Zuid. Met tweehonderd kilometer buitengrens en slechts acht kilometer binnengrens, is het een staatkundig schiereiland. 'Een stukje buitenland in Nederland', aldus hoofdcommissaris Mostert. Vooral drugskoeriers en autodieven opereren graag rond het drielandpunt. Voor de diender in Limburg Zuid is samenwerking met collega's over de grens dan ook al vele jaren een normale zaak.

'Tja, hoe ging dat', zegt inspecteur Slapak, politie-veteraan te Kerkrade. 'Als je bij een zaak dacht: er loopt een lijntje naar Duitsland, dan ging je praten met een Duitse collega. Formeel was er niks geregeld. Het ging allemaal ad hoc, hè? Op vriendschappelijke basis.'

De vriendschap werd in '63 opgeleust met de oprichting van Nebede-apol, een vereniging waarin politieambtenaren uit Nederland, België en Duitsland onder een kopje koffie ervaringen uitwisselden. Lokale korpsen namen in de jaren zeventig initiatieven om de koffiepoot wat vaker te leggen met de buitenlandse buurman.

Slapak: 'Wij in Kerkrade hadden elke vrijdagochtend een ontmoeting met de collega's uit Herzogenrath. Dan praatte je een beetje bij.' Intensiever contact was er alleen bij zogenaamde 'levensbedreigende misdaden', zoals moord, doodslag en overval. Slapak: 'Ach, eigenlijk liep dat allemaal best aardig. Er was toen minder grensoverschrijdende criminaliteit, want de grens werd nog gewoon bewaakt. Hier in Kerkrade loopt de grens over de lengte as van de Nieuwstraat. Daar stond toen een hoge draadrastering met betonnen palen.'

Op 1 november 1978 werd de koffiecultuur op ruwe wijze ingehaald door de criminele praktijk. De afrastering in de Nieuwstraat was inmiddels vervangen door een symbolische afscheiding van kniehoge betonblokken. Vier Nederlandse douaniers wandelden langs deze publiek-vriendelijke blokken en zagen een man en een vrouw met tas en al wel erg nonchalant over de grens stappen. Toen men de twee verzocht mee te komen naar het bureau, toverde het duo volkomen onverwacht twee automatische pistolen te voorschijn en opende het vuur. Twee douaniers sneuvelden, een raakte gewond.

'Die aanslag vond precies op de grens plaats', herinnert Slapak zich. 'Het was zelfs zo dat de vrouw vanuit Duitsland schoot en de man vanuit Nederland. Daar stonden we dan. De politietak houdt op bij de landsgrens, dus je kan je de problemen wel voorstellen. Wij mochten de patroonhulzen die toevallig op de Duitse helft van de straat waren gevallen niet aanraken, en andersom ook niet. Zo kun je natuurlijk nooit behoorlijk werken.'

Alles was onduidelijk en omslachtig. Welke juridische status hadden Duitse procesverbalen in Nederland en andersom? Waren de gevonden sporen wederzijds rechtsgeldig? En welke informatie uit de dossiers mocht er eigenlijk wel en niet worden uitgewisseld? Aan weerszijden van de grens werd men met de speurneus op de feiten gedrukt: een grens van kniehoge blokjes vroeg om meer dan een wekelijkse koffiekraan.

Thans zwaait hoofdinspecteur Hülsmans de scepter over de Nieuwstraat. Sinds vorig jaar is de heikele locatie zelfs blokvrij. De enige grensmarkering is de reguliere stippelijntje van Verkeer en Waterstaat, die de twee weghelften scheidt. Hülsmans: 'Als je op

de streep rijdt, rij je met je linker twee wielen in Duitsland en met je rechter twee in Nederland. In zo'n open situatie kan je alleen werken als je goed onderling contact hebt en duidelijke werkafspraken.'

Hülsmans schetst de praktijk die na de schietpartij in de Nieuwstraat ontstond. 'We moesten eerst uitzoeken wat nu precies Duitsland is en wat Nederland. De grens loopt namelijk heel grillig. Nu hangt er op de bureaus van Kerkrade en Herzogenrath een detailkaart waarop je per huisnummer de exacte grens kunt bepalen. Incidenten op de grenslijn zelf worden afgehandeld door het korps dat het eerste ter plekke is. Dit alles in nauw overleg. Dat kan nu ook, want de Duitse en Nederlandse meldkamer hebben rechtstreeks contact.'

**O**OK HET bewijsmateriaal werd van zijn dubbelzinnige status ontdaan. Hülsmans: 'Stel dat er een auto slingerend over de Nieuwstraat rijdt: Nederland, Duitsland, Nederland, Duitsland... Het maakt dan niet meer uit wie die knakker aanhoudt, want de bloedtest is gewoon in beide landen geldig. Logisch, als iemand in Duitsland twee promille in zijn bloed heeft, zal ie dat hier ook wel hebben.'

Ook werden afspraken gemaakt over buitenlandse uitstapjes. Duitse en Nederlandse dienders blijven op eigen bodem, behalve bij gevallen van noodhulp, noodweer en overmacht. En wanneer er sprake is van het zogenaamde 'heterdaad'.

Hülsmans: 'Een Nederlandse agent die aan de Duitse kant van de straat een auto kraak ziet, mag oversteken. Maar dan komt hij Duitsland binnen als een gewone Nederlandse burger. En zoals alle andere burgers, mag hij iemand vasthouden als hij die op heterdaad betrapt. *Festhalten* heet dat. Zodra de Duitsers arriveren wordt de dader *übergegeven* en door hen *festgenommen*.'

Alle andere uitstapjes naar het buitenland moesten door vele gezagsniveaus in beide landen worden geaccordeerd. 'Als je als rechercheur voor een onderzoek naar Aken wilde, moest dat verzoek langs minstens vier of vijf stations', vertelt Hülsmans. 'Van je directe chef naar het korpschef, het Openbaar Ministerie in Maastricht, de Staatsanwalt in Aken en daar dan weer omlaag door de vele schijven van de Duitse politie-hiërarchie. Ondoenlijk!'

Inspecteur Temme van de politie Kerkrade, verklaart hoe hij de malle-mollen omzeilde: 'Het was veel slimmer om een middagje vrij te nemen en in burger een biertje te drinken met je Duitse collega.'

**W**AT verandert Schengen nu aan deze potserlijke grenspraktijken? We leggen het in Gulpen voor aan H. de Heus, coördinator Euregionale Zaken van Limburg Zuid. 'Schengen', zo betoogt De Heus, 'heeft de bestaande samenwerking geformaliseerd. Deftig gezegd, is er een juridische grondslag gegeven aan grensoverschrijdende politieke samenwerking.'

Volgens De Heus zit de grote winst van Schengen in het legaliseren en verbeteren van informatie-uitwisseling. 'Samenwerking is voor 90 procent communicatie, dus met een goed verbindings- en communicatienetwerk ben je voor 90 procent rond.' In alle grensregio's zijn dan ook Informatie- en Coördinatie Centra (ICC's) ingericht, die rechtstreeks communiceren met vergelijkbare centra in Duitsland en België.

De ICC's zijn de zenuwcentra van de samenwerking. Men coördineert 'operationele acties', zodat Duitse Derricks en Nederlandse Bromsnorren elkaar tijdens een achtervolging niet in de wielen rijden. Men fungeert als helpdesk voor tobbede agenten die zich bijvoorbeeld afvragen of ze in Tongeren de handboeien uit de achterzak mogen trekken. En men doet aan 'management-ondersteuning', zoals het verrichten van criminele analyses en het organiseren van opleidingen.

De Heus: 'Door de meerwaarde van de ICC's moet de informele samenwer-

king, zeg maar de zakboekjescultuur, naar de achtergrond verdwijnen. Dat is nodig omdat je informatie aan allerlei regels vastzit: registratieplicht, privacy, doorzichtigheid, et cetera. Als je die informatie als bewijsmateriaal wilt gebruiken, moet het aan al die criteria voldoen.'

De Euregionaal coördinator te Gulpen droomt al hardop van het invoegen op de elektronische snelweg: 'Er komt een grensoverschrijdend PC-netwerk aan. En dat is pas het begin, want we zijn al bezig met EMMI: Euregionale Multi Mediale Informatie-uitwisseling. Al die nieuwe technologie moet ook door de overheid benut worden. Beeldtelefoon, E-mail, dat soort dingen. Je kunt je voorstellen dat we een gijzeling in Aken bij het ICC in Maastricht live kunnen volgen via een videoverbinding per satelliet. Dan kunnen we ons helemaal voorbereiden op maatregelen als de daders onze kant op komen.'

Het klinkt allemaal prachtig, pure science fiction. Maar wat is de winst voor de politiemans of -vrouw die op straat de kastanjes uit het vuur haalt? Hülsmans: 'Voor de rechercheur is dat duidelijk. Als hij de grens over moet, kan dat nu. Concreet: hij kan een autodief nu schaduwen tot aan de heler. Ook als die heler over de grens woont. Grensoverschrijdende observatie, noemen we dat.'

Ook de geüniformeerde politie hoeft niet langer om te keren bij het bordje 'Zoll'. De Opel Astra's van de Rijkspolitie mogen door heel Duitsland met sirene en zwaailicht in de achtervolging. Omgekeerd hebben de Duitse BMW's veel minder vrijheid: na tien kilometer op Nederlandse bodem is het schluss.

Hülsmans is ontevreden over deze beperking: 'Als die Duitsers met honderdzestig achter een bankrover de grens over jakkeren, moeten ze na een paar minuten in de remmen. Dat geeft ons weinig tijd zo'n achtervolging over te nemen. Met België hebben we een veel betere afspraak. Daar geldt een tijdslimiet van een half uur.'

Vanwaar de tien kilometer-limiet voor de Duitse politie? Hülsmans: 'Waarschijnlijk gaat het om oude gevoeligheden. Ik kan me namelijk geen enkele praktische reden voorstellen. Ik denk dan: het gaat ons toch uiteindelijk om criminaliteitsbestrijding, en wat heeft zo'n bankrover te maken met de Tweede Wereldoorlog?' De Heus: 'Ik vermoed een emotioneel-historische achtergrond. Zo van: die Duitsers moet je niet te ver je land in laten.'

'Ik respecteer de gevoeligheden in Nederland', zegt Kriminal Hauptkommissar Ohler op het Polizeipräsidium te Aken. 'Een collega in Venlo drukte het sentiment laatst goed uit. Hij zei: als mijn huis in brand staat mag de Duitse brandweer komen blussen, dat is mij egal. Maar als ik op mijn eigen stoep door een Duitse agent word opgepakt, is me dat niet egal.'

Ohler proeft een zekere euforie rond Schengen, maar is zelf een stuk voorzigtiger. 'Schengen is vanuit een economisch motief tot stand gekomen. In het akkoord van '85 is het veiligheidsaspect stiefmoederlijk behandeld. In de uitvoeringsovereenkomst van '90 heeft men daar wat aan gedaan. Maar het is te weinig. We staan pas aan het begin van het harmoniseren van staatsrecht, strafrecht en politierecht. Neem het drugsprobleem. In Nederland geldt een heel ander regime, veel liberaler. Al groeien we wel langzaam naar elkaar toe.'

Volgens Ohler zal het echter nog lang duren voordat Belgisch Limburg, Zuid-Limburg en Nordrhein-Westfalen werkelijk één politiegebied zijn. 'Schengen regelt alleen de uitzonderingsgevallen', aldus de Hauptkommissar. 'Achtervolgen bijvoorbeeld mag alleen als er aan een hele serie voorwaarden is voldaan. Een agent die een misdadiger betrapt, moet in een flits weten of het een misdrijf is dat aanleiding kan geven tot uitlevering en waarop minstens vier maanden cel staat. Anders is de hele achtervolging niet rechtsgeldig.'

Aangezien het overgrote deel van de dagelijkse praktijk buiten Schengen valt, vreest Ohler dat het negen van de tien keer modderder blijft. 'Alles wat niet onder die uitzonderingen valt, moet gewoon weer via de Staatsan-

walt, zucht hij. 'En via die officiële kanalen duurt alles zo lang.'

Nu Duitse dienders in Nederland mogen opereren, ziet Ohler alleen maar meer valkuilen. 'Er heerst nu een stemming van: alles mag. Dat is gevaarlijk, want de rechtsonzekerheid is heel groot. Kan je je voorstellen wat er gebeurt als een Duitse politiemans in Nederland zijn wapen trekt? Laat staan als hij schiet. De wettelijke basis is zo onzeker... Ik probeer mijn mensen er dan ook van te doordringen: neem-geen risico. Ik moet ze terugfluiten, want uiteindelijk mag er bijna niks.'

Dat de weg naar één politiegebied nog zeer lang is, wordt bevestigd door het rapport 'Grensoverschrijdende politieverwerking' tussen België, Duitsland en Nederland'. In opdracht van de drie betrokken ministeries onderzocht de Rijksuniversiteit Limburg de dagelijkse praktijk in de Euregio Maas-Rijn.

Daarbij werden verschillen in politiecultuur geconstateerd, die veel groter waren dan voorzien. Hoofdinspecteur Waterschoot van de Politie-school te Heerlen: 'De cultuuranalyse werd door onze counterparts uit België en Duitsland niet geapprecieerd. Toch is het in alle landen de belangrijkste bron geworden voor de opleidingsmodule over cultuurverschillen. Het leidt altijd weer tot veel discussie en het uitwisselen van voorbeelden. En daarmee tot begrip.'

De Nederlandse oom agent huldigt een totaal andere taakopvatting dan zijn Duitse collega, zo blijkt uit vraaggesprekken. De Nederlander is geneigd een oogje dicht te knijpen, terwijl de Duitser alle strafbare feiten in zijn blikveld stante pede verbaliseert.

Ook de motivatie verschilt sterk. De Belgische Rijkswachter is naar binnen gericht. Hij streeft in de eerste plaats naar goede werkomstandigheden en een vriendschappelijke relatie met zijn chef. De Duitse Derrick doet het vooral voor de uitdaging. Hij wil boven alles professioneel overkomen en degelijke carrière maken. Tegenover deze mannelijke politieculturen, staan de 'feminine waarden' van het Nederlandse korps. De Nederlandse diender noemt als belangrijkste werkdoelen een prettige woonomgeving en veel vrije tijd, die hij bij voorkeur besteedt aan het gezin.

De manier om hogerop te komen verschilt aanzienlijk in de drie korpsen. In België spring je er uit door toewijding en dienstjaren. In Duitsland door prestaties en discipline. En in Nederland door diploma's, creativiteit en collegialiteit.

Verder valt op dat er in Nederland veel meer vergaderd wordt dan in de buurlanden. En dat het maken van fouten als een 'normaal gevolg' wordt gezien van het tonen van initiatief. Deze waar-gehakt-woordt-vallen-spaandersmentaliteit leidt er overigens wel toe dat de Nederlandse agent meer risico's durft te nemen. In onderzoekstermen: Nederland kent een 'geringe onzekerheidsvermindering'.

**D**E WEDERZIJDE oordelen zijn ook niet mals. De Duitse wens om Nederland tot aan de Noordzee te penetreren, wordt als 'opdringerig' en 'machtsbelust' ervaren. Zowel Nederlanders als Belgen omschrijven de Duitse collega's als 'gedisciplineerd, fanatiek, formeel, bureaucratisch, rechtlijnig en autoritair (de Duitsers proberen je te overbluffen met *Befehl ist Befehl*)'. De Belg ligt vooral onder vuur vanwege zijn onvoorwaardelijke loyaliteit aan de eigen chef en het eigen korps. In de buurlanden vindt men dit 'irrationeel en chaotisch'. In Nederland worden de Belgen daarnaast beschouwd als 'on nauwkeurig en nonchalant, hiërarchisch en niet-samenwerkingsgericht'.

En hoe komt de Nederlander ervan af? De Duitser houdt zich hierover het liefst op de vlakte, maar hij vermoedt dat de Nederlander nog vol rancune zit vanwege WO II. En bij de Belg scoort hij op het eerste gezicht beter dan de Duitser. Hij is 'vriendelijker, simpeler, minder droog, minder hautain en formeel, minder rigide, spontaan en liberaler'.

Na enig aandringen uit kolonel Ko-



VERVOLG YK 29-4

ninckx van de Rijkswacht wat voorzichtige kritiek op zijn burens. 'De Nederlander is wel erg geneigd de problematiek en de mens centraal te stellen. Men heeft een, laat ik zeggen, meer psychologische benadering van slachtoffer en dader.' U bedoelt, de Nederlander is te soft? Koninckx: 'Juist, dat was het woord dat ik zocht. Soft.'

**H**ET is de bedoeling dat tijdens de Europese Raad van Essen in juni van dit jaar het Europol-verdrag wordt gesloten. Dit verdrag voorziet in de behoefte aan een krachtige internationale coördinatie van de criminaliteitsbestrijding.

Nederland heeft zich altijd een warm voorstander getoond van de oprichting van een Europese recherche-informatiedienst en niet alleen omdat Den Haag daarvoor als vestigingsplaats is uitgekozen. Maar een krachtig Europol met stevige bevoegdheden verdient ook een goede democratische controle en behoorlijke rechterlijke toetsing. Nu dergelijke essentiële waarborgen onder de druk van enkele grote Europese landen in het gedrang lijken te komen, wordt het tijd voor een publiek debat.

Uit de beperkte informatie die nu beschikbaar is over het concept-Europolverdrag, doemt het beeld op van een politiedienst die gebrekkig controleerbaar wordt, een vaag en moezzaam af te grenzen takenpakket gaat beheren en bevoegdheden kan uitoefenen die niet makkelijk zijn te toetsen.

De noodzaak van adequate informatie-uitwisseling op Europees niveau voor de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit is onomstreden. Daarom heeft de Tweede Kamer eerder ook ingestemd met de oprichting van de voorloper van Europol, de Europese Drugseenheid, die nu al ruim een jaar in het voormalige CRI-gebouw aan de Raamweg in Den Haag aan de slag is. Die Drugseenheid functioneert echter, als opstapje voor het echte werk, zonder verdragsbasis, en de daar werkzame politiemensen uit de Europese lidstaten mogen alleen informatie uitwisselen voor zover hun nationale recht dat toestaat.

Die moezame constructie, zonder goede persoonsgegevensbescherming en zonder controlemechanismen, mag natuurlijk niet te lang duren en zeker niet worden uitgebreid tot nog meer criminaliteitsterreinen. Dat was ook het standpunt van de vakministers Sorgdrager en Dijkstal. Helaas bezweek premier Kok tijdens de Europese Raad van december 1994 onder de druk van een paar grote landen om de Europese Drugseenheid (*what's in a name*) voorlopig ook maar nucleaire criminaliteit, mensenhandel en autodiefstal te laten onderzoeken. Zo wordt aan Europol verder gebouwd, zonder dat elementaire noties van toetsing en verantwoording vastliggen.

Het is zeer de vraag of dat in het Europol-verdrag wel gebeurt. Grote lidstaten als Frankrijk en Groot-Brittannië lijken weinig behoefte te hebben aan stevige rechterlijke toetsing en uitgebreide parlementaire controle. De Permanente Commissie van deskundigen in het internationaal strafrecht schreef over het concept-verdrag in een advies aan het Britse Hogerhuis: 'Af-

ter Europol has been established, it will not encounter any democratic control anymore.' Het Europees Parlement krijgt in de plannen slechts een jaarlijks rapport en ook de nationale parlementen kunnen nauwelijks controle uitoefenen op de activiteiten van Europol.

In de bestuursraad van Europol worden verstrekende besluiten genomen over het werk en de werkwijze, maar deze (ambtelijke) bestuursraad is slechts verantwoordelijk aan de Raad van Ministers. Het Europees Parlement mag eens per jaar met de fungerend voorzitter van die raad over het jaarrapport praten en de nationale parlementen staan op grote afstand en kunnen slechts hun eigen ministers aanspreken.

Indachtig de bevoegdheden die Europol verkrijgt - het verzamelen en uitwisselen van hoogst gevoelige persoonsgegevens van Europese burgers en het verstrekken van deze gegevens aan derden - en de mogelijkheid om deze bevoegdheden betrekkelijk geruisloos uit te breiden tot steeds meer criminaliteitsvelden, is de voorziene politieke controle volstrekt ontoereikend.

Als de grote Europese landen zich blijven verzetten tegen een substantiële rol voor het Europees Parlement, zou tenminste kunnen worden gedacht aan een democratisch controle-orgaan dat bestaat uit vertegenwoordigers van de nationale parlementen, wellicht aangevuld met Europarlementariërs. Zeker als Europol, zoals wordt voorzien, uitgroeit tot een expertisecentrum met eigen strategieën en met wellicht dominante invloed op de nationale opsporingsdiensten, is een perma-

Er is een Europese politiedienst in oprichting, Europol. Het concept-verdrag hierover voorziet volgens Thom de Graaf niet in de noodzakelijke waarborgen voor democratische controle en rechterlijke toetsing. Bovendien wordt in Nederland een publiek debat over Europol gefrustreerd.

# Europol ontbeert democratische controle

nente democratische toetsing een absoluut vereiste.

Die toetsing zal bijvoorbeeld moeten plaatsvinden op het werkteerren van Europol, dat bevoegd wordt als er sprake is van georganiseerde criminaliteit waarbij twee of meer lidstaten betrokken zijn. Het bereik van Europol kan volgens de concept-verdragteksten worden uitgebreid tot zaken als milieucriminaliteit en investeringsfraude indien

deze 'ernstige vormen van internationale misdaad' zijn. Deze vage termen, die niet terug te voeren zijn op specifieke, internationaal vastgelegde delicten, vergen een nauwkeurige interpretatie, alleen al om te voorkomen dat burgers plotseling in internationale bestanden worden opgenomen, omdat ze verdacht worden van feiten die in het eigen land niet eens als strafwaardig zijn gekwalificeerd.

Het Europol-verdrag kent nog andere problemen, zoals de op het eerste gezicht niet sluitende regeling voor de bescherming van persoonsgegevens en het informatie-recht voor de individuele burger.

Over een ander belangrijk punt, de rechtsmacht van het Europese Hof te Luxemburg, zijn de lidstaten het naar verluidt nog steeds niet eens. Bij een Europese politiedienst hoort een heldere Europese rechtsbescherming. Maar het valt te vrezen dat een effectieve en gezaghebbende rechtspraak (inclusief de beslechting van geschillen tussen de lidstaten) uiteindelijk zal moeten wijken voor de weerzin van een aantal landen om te buigen voor de onafhankelijke rechters van het Luxemburgse Hof.

Tijdens de laatste onderhandelingsronde zullen de ministers Sorgdrager en Dijkstal en hun ambtenaren op eieren moeten lopen. Dat de lokatie van Europol bij wijze van troostprijs in de Europese zetelverdeling aan Den Haag werd toegewezen, maakt hard onderhandelen over belangrijke waarborgen voor Europol niet makkelijker. En de vooroordelen van andere landen over het Nederlandse investeringsklimaat voor criminelen (ons drugsbeleid) helpen ook niet echt.

Aan de andere kant weten de bewindslieden zich nauwlettend gevolgd door de Tweede Kamer, die al meermalen heeft laten weten grote moeite te hebben met gebrekkige verantwoording en controle en onvoldoende juridische toetsing. De geschiedenis van het Akkoord van Schengen heeft menig kamerlid nog vers in het geheugen. Alleen om die reden is een openbaar, openhartig en diepgaand overleg tussen regering en Kamer over de Nederlandse inzet bij de onderhandelingen dringend geboden. De Tweede Kamer moet immers niet in de positie worden gebracht dat alleen nog maar ja of nee kan worden gezegd op een moment waarop alle onderhandelingen achter de rug zijn en het verdrag gesloten is.

**VERTROUWELIJK** Overleg over concept-teksten, zoals een half jaar geleden plaatsvond, is daarbij niet voldoende. Over vertrouwelijk verstrekte documenten kan immers niet openlijk worden gesproken, laat staan dat daarover advies kan worden gevraagd aan onafhankelijke deskundigen of betrokken instanties zoals politie, Openbaar Ministerie en rechterlijke macht. Overleg achter gesloten deuren over geheim te houden teksten, frustrereert bovendien de wenselijkheid van een publiek debat.

Dat het ook anders kan, bewijst de gang van zaken in Engeland. Het Britse Hogerhuis debatteerde in alle openheid aan de hand van een Engelse vertaling van concept-verdragteksten en werd daarbij nota bene ook geadviseerd door vooraanstaande Nederlandse juristen van de Permanente Commissie van deskundigen in het internationale strafrecht. Voor een democratische betrokkenheid bij het ontstaan van een Europese politiedienst zijn soortgelijke openheid en openhartigheid ook in Nederland onontbeerlijk.

Thom de Graaf is Tweede Kamerlid voor D66.

## Coornhert-liga wil gratie op 5 mei NRC

DEN HAAG, 7 APRIL. De Coornhert-liga heeft minister Sorgdrager van justitie donderdag gevraagd bij de viering van 50 jaar bevrijding gratie te verlenen aan alle langgestrafte gedetineerden. De vereniging voor rechtspraak-hervorming denkt daarbij aan kwijtschelding van 20 procent van de werkelijke strafduren.

## Enquête over criminaliteit maakt ondervraagden bang 'Zitten er extra sloten op de deur?'

Van onze verslaggever Rob Gollin

AMSTERDAM

H. Kusters uit Lisse dacht eerst aan een vervelende grappenmaker. 'Ben je wel eens verkracht?', had de beller gevraagd aan zijn vijftienjarige dochter. 'Hebben jullie extra sloten op de deur?' 'Hoeveel uur per week is er niemand thuis?'

Het bleek bij navraag geen grappenmaker. Het was een enquêteur van het onderzoeksbureau Intomart, die telefoneerde in opdracht van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie. De vragen maken deel uit van het zogeheten *Politie Monitor Bevolking*. Het bureau verzamelt deze weken samen met het NIPO gegevens over de beleving van criminaliteit en onveiligheid. Onderzoekers bellen 72 duizend mensen op. In 1993 waren dat er 53 duizend.

'Met dergelijke vragen bel je toch niet iemand plompyverloren op', oordeelt Kusters. 'Dan ga je perzoonlijk langs, of je laat je op z'n

minst aankondigen. De onderzoekers maakten zich wel bekend, maar er is geen mogelijkheid dat onmiddellijk te verifiëren.' Zijn dochter, die alleen thuis was toen de telefoon ging, had zich in elk geval enkele uurtjes erg ongemakkelijk gevoeld.

Kusters informeerde bij de plaatselijke politie en kwam daarna in contact met het politiekorps Midden-Holland, waar enkele gelijksortige reacties waren binnengekomen. 'De geënquêteerden worden inderdaad het hemd van het lijf gevraagd', geeft een woordvoerder toe. Hij beklemtoont dat de politie het onderzoek in plaatselijke media van tevoren bekend heeft gemaakt, met de mededeling dat de gegevens anoniem worden opgetekend.

Onderzoeker T. van Dijk van het bureau Intomart zegt zich wel te kunnen voorstellen dat iemand schrikt als een onbekende via de telefoon nogal indringende vragen stelt. Maar het gaat niet te ver, meent hij. 'De betrokkenen kunnen immers bij de politie navragen of

lang effecten van maatregelen te meten.' Vandaar de vraag over extra sloten bijvoorbeeld. Gebleken is dat iemand die in huis alle mogelijke hang- en sluitwerk aanbrengt, zestien keer minder de kans loopt het doelwit te worden van inbrekers dan iemand die niks extra's doet. Het informeren naar mogelijkheden van de respondent - 'of kent u mensen die dat is overkomen?' - blijkt nodig voor een verklaring van de gevoelens van onveiligheid in de samenleving.

Van Dijk: 'Het onderzoek is ongetuiglijk waardevol. Het beschrijft de criminaliteit, meet de veiligheid en geeft een oordeel over het politiewerk. De schrik van enkele personen is dan de prijs die je betaalt voor de schat aan gegevens.'

Het ministerie van Binnenlandse Zaken zegt nog wel eens serieus naar de vraagstelling te willen kijken, 'als blijkt dat de bezwaren breed worden gedragen', reageert een woordvoerder. Maar aanvragen daarvoor zijn er niet. Evaluatie volgt.

dat hijgers en andere griezels zich in eerste aanleg ook wel eens bekend maken als enquêteur, is hem niet bekend. 'Misschien komt het voor, dat zou kunnen. Maar zo'n type valt snel door de mand. Het is ongelukkig moeilijk een enquête na te doen. Respondenten zijn niet gek.'

De deur langs en zich legitimeren, is geen oplossing, vindt hij. 'Dan zou de tijdsduur van de enquête te lang worden. De aansluiting bij eerdere onderzoeken raakt ook zoek.' Bovendien zullen de kosten - 'enkele tonnen' - verveelvoudigen.

Voor het welslagen van het onderzoek zijn de vragen zeer relevant, verdedigt de *research manager* zich. 'Voor het maken van beleid is het van het allergeenste be-



# Hof staat adoptie door ongehuwde toe

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Het gerechtshof in Amsterdam heeft de weg vrijgemaakt voor adoptie door ongehuwden en alleenstaanden. Het hof zet daarmee de wet opzij, die slechts adoptie door een echtpaar toestaat.

Het gerechtshof wees adoptie toe aan een ongehuwde, alleenstaande moeder. In de beschikking overweegt het hof dat 'ook vele ongehuwde ouders en pleegouders, al dan niet alleenstaand, een zorgzaam en stabiel opvoedingsklimaat

bieden aan kinderen die onder hun hoede staan'.

In het concrete geval ging het om een ongehuwde, alleenstaande pleegmoeder, die vanaf de dag dat het kind zeven jaar geleden werd geboren de zorg op zich nam van een meisje dat door de natuurlijke Braziliaanse moeder niet kon worden verzorgd. De rechtbank wees het door haar ingediende adoptieverzoek af omdat het Burgerlijk Wetboek niet voorziet in adoptie door anderen dan echtparen.

In hoger beroep oordeelde het gerechtshof dat het betreffende wets-

artikel strijdig is met het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens. Daarin staat dat het recht op een gezinsleven niet alleen natuurlijke kinderen, maar ook adoptief-kinderen toekomt.

Het artikel in het Burgerlijk Wetboek beoogt ter bescherming van het belang van het kind te waarborgen dat het opgroeit in een goed ouderlijk milieu. 'Hoewel dat een gerechtvaardigd doel is, kan in de huidige maatschappelijke verhoudingen niet meer worden volgehouden dat van een goed ouderlijk mi-

lieu in zijn algemeenheid slechts sprake kan zijn bij een echtpaar', aldus het hof.

Volgens de advocate van de pleegmoeder, mr J. van der Winden uit Amsterdam, biedt de uitspraak van het hof nu ook mogelijkheden tot adoptie door andere alleenstaande ouders en partners van gelijke sekse.

Zij meent dat het huidige wetsvoorstel, waarin adoptiemogelijkheden wel worden verruimd maar waarbij voor alleenstaanden dit nog steeds onmogelijk blijft, zal moeten worden aangepast.

Artikel 227 BW: 'Adoptie geschiedt door een uitspraak van de

rechtbank op verzoek van een echtpaar dat een kind wil

adopter'. Het Amsterdamse hof gaf deze week art. 8

Verdrag van de Rechten van de Mens de voorkeur. Gevolg is dat nu ook alleenstaanden kunnen adopteren. Een doorbraak?

Rita Kohnstamm, kinderpsycholoog en publiciste: 'Het hangt er van af welke alleenstaande adopteert. Ik heb er geen moeite mee dat dezelfde maatstaven worden aangelegd als voor adoptie met paren, als het er maar niet om gaat dat men per se dezelfde rechten wil hebben. Je moet graag willen opvoeden, niet uitgaan van het gelijkheidsbeginsel. Voor het kind is het niet slecht dat het door een alleenstaande of door een homopaar wordt opgevoed. Als het belang van het kind maar voorop staat. Het allerleukste is toch dat een kind wordt grootgebracht door zijn ouders, daar kan niks tegen op. Die omstandigheden doen zich alleen niet altijd voor.'

Dominee P. van der Veer, voorzitter van de EO: 'Ik heb begrepen dat het gaat om een vrouw die al

zeven jaar voor een kind heeft gezorgd en nu in haar recht wordt gesteld het kind te adopteren. Dat kan ik billijken. Maar ik zou er nog geen algemene regel aan willen verbinden. Ideaal is dat een kind een vader en een moeder heeft. Dat is ook het standpunt dat de bijbel inneemt: het gezin

is de hoeksteen van de samenleving. Als men de adoptie door alleenstaanden tot algemene regel verheft, zie ik dat wel als een bedreiging. Het is niet zo dat ik dat dan via de EO-programma's zou willen bestrijden. Ik kies meer voor de lijn dat je laat zien wat de positieve kant is. Hoeveel mensen zijn er niet op zoek naar een vader en een moeder, naar hun woelst?'

H. Krol, hoofdredacteur van de Gaykrant: 'Bij ons hangt de vlag uit. Dit is waar we jaren voor gestreden hebben. Minister Borst kan de notitie over het burgerlijk huwelijk waar ze aan werkt, alvast herschrijven. Wij hebben altijd gepleit voor het openstellen van het burgerlijk huwelijk voor homoparen. Dat stuit op bezwaren van de confessionelen. Uit betrouwbare bron weten we nu dat Borst wilde pleiten voor een geregistreerd partnerschap. Dat zou ook de wettelijke mogelijkheden voor adoptie moeten vergemakkelijken. De uitspraak van het hof maakt zo'n regeling overbodig. Dat het huwelijk toch voor homo's moet openstaan, is nodig om homo's het recht te geven ook *nee* te zeggen, wat indertijd ook de gedachte achter verruiming van de dienstplicht was. Met de openstelling van het huwelijk pleiten we niet voor een tuttige vorm van samenleven, als wel voor het enige contract met de staat dat ook een derdenwerking kent. Adoptie dus.'

'Het adopteren van een kind is een gerechtvaardigd verlangen, vind ik, maar het belang van het kind

komt als eerste. Als het maar in een warm nest terecht komt en dan maakt het niet uit of dat bij twee lesbiennes, twee homo's of een heteropaar is.'

Mr A. Willems, gespecialiseerd in familierecht: 'Dit is een doorbraak. De uitspraak speelt in op de wetgeving over alternatieve leefvormen die in voorbereiding is. Het hof heeft duidelijk de wet opzijgezet ten gunste van het Verdrag van de Rechten van de Mens (artikel 8); dat verdrag krijgt voorrang zodra er een strijdigheid bestaat met de wet. Als een alleenstaande toestemming krijgt om een kind te adopteren, ligt het voor de hand dat ook homoparen een beroep kunnen doen op de bepaling. De rechter heeft in dit geval de feitelijke verzorgende relatie



zwaar laten meewegen. En er moeten geen bezwaren zijn van de kant van de natuurlijke ouders. Tegen dit besluit is cassatie mogelijk door de Raad van de Kinderbescherming, mits die is verschenen in de beroepsprocedure. Ook de procureur-generaal kan nog in belang der wet cassatie aantekenen, maar dat zal aan de feitelijke verzorgende relatie niets veranderen.'

Hannemieke Stamperius, schrijfster (pseudoniem: Hannes Meinkema): 'Natuurlijk hebben we het gevraagd en ik vind het ook zo fijn voor Vita, mijn dochter. Daar hebben we een glas champagne op gedronken. Ik had alleen niet gedacht dat het zo veel aandacht zou trekken. Wilt u snel zijn, want *Nova* kan elk moment op de stoep staan.'

'Voor mij was het een principekwestie, daarom ben ik ook dit proefproces begonnen. Een jaar geleden ben ik naar de advocaat gestapt omdat er een wetsvoorstel is aangenomen waarin staat dat een ouder-adoptie is toegestaan in drie gevallen: bij overlijden, echtscheiding en onder curatelestelling. Dan wordt niet in het belang van het kind gedacht. Als je bewezen hebt geen relatie te kunnen onderhouden, als je vers weduwe bent of een gestoord vader: dat zijn niet de leukste omstandigheden voor kinderen.'

'De Raad voor de Kinderbescherming stond hier volledig achter. Zo ook de Raad voor het Jeugdbeleid en de Emancipatierraad. Ik verwacht daarom geen cassatie. Trouwens, de regeringspartijen hebben allemaal al voor de mogelijkheid van een ouder-adoptie gestemd. Het was het CDA dat telkens dwars lag! Over een paar jaar zou de Europese richtlijn ook wel tot Nederland zijn doorgedrongen, daar ben ik van overtuigd. Maar ik vond het tijd nu de zaak aan te pakken.'

Jaap Hulsmann

NRC HANDELSBLAD 3

## Bij hoge uitzondering éénouderadoptie

### Nieuwsanalyse

twee vormen van éénouderadoptie te legaliseren: postume adoptie en stiefouderadoptie. Maar in beide gevallen werd formeel het echtpaar vereiste gehandhaafd. 'Een gewrongen constructie', gaf minister Korthals Altes van justitie in 1988 toe in een nota over 'adoptie anders dan door echtpaar'. Maar deze omzichtigheid maakt wel duidelijk dat de keuze voor het echtpaarvereiste van de wetgever uit 1956 zijn gelding heeft behouden.

Het kabinet wilde slechts

een buitenlands pleegkind, werd in staat gesteld haar hechte band nu via adoptie te formaliseren. Het is nog maar de vraag of dat ook opgaat voor 'nieuwe' adopties, afgezien van de omstandigheid dan sommige landen van herkomst van adoptiekinderen in beginsel éénouderadoptie afwijzen.

Toch is het niet gering wat het gerechtshof heeft gedaan. Het staat namelijk vast dat de Nederlandse wetgever de éénouderadoptie niet heeft gewild. Bij de toelichting van de adoptiewet in 1956 is het wel aan de orde geweest, maar er werd onduidelijkzinnig gekozen voor het 'echtpaar-

## Uitspraak Amsterdams gerechtshof over alleenstaande ongehuwde moeder is uitzondering

Geld 27/4

Door onze verslaggever

DEN HAAG - Eenouder-adoptie blijft in principe een onmogelijke zaak, de opzienbarende uitspraak van het Amsterdams gerechtshof van dinsdag ten spijt. Dat stelt Ria Rolaart van de vereniging Wereldkinderen, de grootste instelling in Nederland op het gebied van adoptie-bemiddeling. Rolaart reageert hiermee op de toewijzing door het hof van een adoptie aan een ongehuwde en alleenstaande pleegmoeder, die al vanaf de geboorte zorgt voor een

praktijk nauwelijks voor zal komen", meent Rolaart. "Je moet altijd uitgaan van het belang van het kind en niet van degenen die het kind verzorgen of dat willen gaan doen. Deze pleegmoeder had het kind al zeven jaar bij zich en staat er alleen voor. Als haar bijvoorbeeld iets zou overkomen, zou er voor haar pleegkind een ongewenste toestand ontstaan. Niet onmogelijk is dat het kind terug zou moeten naar het land van herkomst. En dat is in dit geval in het geheel niet in het belang van het kind."

uitzondering en niet als een gebaar in de richting van ongehuwden. Mensen die legaal een buitenlands kind willen adopteren, dienen nog steeds een jarenlange procedure te doorlopen, maar kunnen er alleen aan beginnen als zij minstens vijf jaar huwelijkse staat achter de rug hebben. Dat is wettelijk vastgelegd en dat is ook het standpunt van alle officiële Nederlandse bemiddelingsinstanties, Wereldkinderen inclusief.

'Het Amsterdams hof heeft zich gebogen over een situatie die in de

wet alvast opzij te zetten. Het Amsterdams gerechtshof beroept zich dan ook op een hogere rechtsbron, het Europees verdrag voor de mensenrechten. Dit kent een ieder het recht toe op bescherming van het gezinsleven. Deze bepaling is tien jaar geleden door de Hoge Raad al eens ingeroepen om "co-ouderschap" na een echtscheiding mogelijk te maken, hoewel de Nederlandse wet daar nadrukkelijk niet in voorziet. Juist in het geval van éénouder-adoptie heeft de Hoge Raad in 1986 echter met zoveel woorden gezegd dat een beroep op het Europees verdrag de Nederlandse wet niet opzij kan zetten. De Hoge Raad staat boven een gerechtshof. De Amsterdams uitspraak vormt dan ook niet zo'n vreselijk stevige paal om de vlag aan te hissen.

De Emancipatierraad in Den Haag is tevreden met het vonnis van het gerechtshof. De raad bepleit al jaren dat adoptie ook mogelijk moet zijn voor ongehuwden. Tegelijkertijd wordt ook daar ingezien dat aan de bestaande regels eigenlijk nog niets verandert. Volgens Frieda van Vliet, als juriste in dienst van de raad, moet bij een adoptie-aanvraag vooral worden gekeken naar de pedagogische kwaliteiten en niet naar de burgerlijke staat. "Die uitspraak in Amsterdam is dan ook conform ons advies."



# Wie vertelt het de kinderen?

PSYCHOLOGIE APR.

Tegenover kinderen doen we niet-moelijk over het technische aspect van baby's krijgen. Het verhaal over het zaadje en het eicel-letje waaruit een nieuw broertje of zusje groeit in de buik van de moeder, dat er na negen maanden uitkomt, kunnen we zonder blikken of blozen vertellen of voorlezen uit boekjes, terwijl dat aspect juist voor kinderen niets met sex te maken heeft. Maar zodra de kinderen in hun puberteit zelf met seksuele gevoelens en lichamelijke veranderingen te maken krijgen, en ook al veel eerder, gaan we schutteren.

Sommige ouders nemen hun zoon of dochter rond hun tiende verjaardag op een dag apart en stellen plechtig dat hun kind voortaan alles over sex mag vragen. Andere ouders vertellen niets, en geven hun dochter zonder verdere toelichting een sieraad cadeau als ze voor het

eerst ongesteld is geworden, en een vrolijk ingepakt doosje condooms aan hun zoon die voor het eerst met een vriendinnetje uitgaat.

## Kleine mensen, maar met grote gevoelens

Hoe kunnen de ouders van nu, die baby- en kinderverzorging voornamelijk uit het boekje hebben geleerd, verantwoord willen opvoeden, en die tegelijkertijd zo onzeker zijn geworden door de steeds maar wisselende wetenschappelijke pedagogische, medische en psychologische inzichten, het beste sex inpassen in de opvoeding?

„Zo natuurlijk mogelijk,” antwoordt Sanderijn van der Doef, psychologe en werkzaam bij de Rutgers Stichting. Sex is net als wassen, eten, beleefd zijn en tv-kijken een onderdeel van het dagelijks leven, dus waarom zou je daar geheimzinnig over doen? Zij vindt dat ouders en opvoeders veel meer aan-

dacht zouden moeten besteden aan de seksuele ontwikkeling bij kinderen.

Als kinderen vragen stellen, horen daar eerlijke antwoorden op te komen. Ouders kunnen bijvoorbeeld het moment aangrijpen meer over sex te vertellen als het kind wil weten waar condooms voor dienen, waarom mama borsten heeft, of wat het woord neuken betekent. Verzwijgen, of afwimpelen met 'dat vertel ik later nog wel eens', vindt Van der Doef niet goed.

Hoe opener ouders over sex tegenover hun kinderen zijn, des te evenwichtiger kinderen opgroeien. „Je moet er niet te moeilijk over doen, dan loop je alleen maar het gevaar dat kinderen een verkeerd beeld van sex krijgen.”

Van der Doef doet onderzoek naar gevoelsleven en seksualiteit van kinderen en jonge volwassenen. Zij werkte onder meer mee aan het programma *Sex met Angela* en schreef een aantal boeken voor opvoeders,

kinderen en pubers over seksualiteit. In *Kleine mensen, grote gevoelens*, dat eind vorig jaar is uitgegeven, geeft zij praktische adviezen aan ouders en opvoeders over seksualiteit bij kinderen, over wanneer en hoe het onderwerp kan worden aangesneden en wat de meest gestelde vragen van ouders op dit punt zijn.

## Wie heeft een piemel en wie niet?

Volwassenen- en kinderseksualiteit worden vaak door elkaar gehaald. Van der Doef: „Dat kan niet. Je kunt niet je eigen seksuele gevoelens projecteren op kinderen. Bij veel volwassenen draait sex vaak om het orgasme. Bij kinderen zie je dat seksualiteit gericht is op het ontdekken van hun eigen lichaam en dat van anderen, en van de gevoelens die daarbij horen.”

In het algemeen gaan we in Nederland open met sex om. Toch vindt Sanderijn van der Doef dat het voor kinderen en seksualiteit nog beter kan, want „je praat immers over een normaal onderwerp. En als je er normaal over doet, gaat het kind

het ook normaal vinden. Je staat er soms versteld van wat een raar beeld kinderen van twaalf over seksualiteit hebben.” Ouders lijken vaak te denken dat seksuele voorlichting bestaat uit het geven van een college techniek, waarbij plaatjes van roze onderdelen in het lichaam tonen hoe de voortplanting in elkaar zit. Gevoelens die daarbij een rol spelen, liefde, lust, opgewondenheid, komen amper aan de orde.

Toch zijn kleine kinderen al heel erg met seksualiteit bezig. Op een heel ander niveau dan volwassenen. Ze ontdekken hun eigen geslachtsorganen en merken dat ze een prettig gevoel krijgen bij bepaalde handelingen. Ze stellen ook veel vragen: 'waarom heb je haartjes daar?', 'mag ik je piemel zien?' In de regel kunnen ouders daar dus maar beter een reactie op geven. „Dat hoeven geen uitgebreide verhalen over liefde, lust en voortplanting te zijn. Maar het moet wel een duidelijk antwoord zijn op de vraag die het kind stelt.”

Moet je kinderen op zo'n jonge leeftijd al 'lastig vallen' met sex? „Ja,” zegt Van der Doef, „maar op een manier die past bij hun leeftijd. Zo zijn kinderen van een jaar of drie heel erg bezig met het verschil tussen jongens en meisjes. Ze stellen vragen over waarom de een wel een piemeltje heeft en de ander niet. Als ouder kun je daar op dat moment op inspelen en op een eenvoudige manier uitleggen waarom jongetjes van meisjes verschillen. Met

een jaar of vier beginnen ze verliefde gevoelens te ontwikkelen en kunnen ze een heel diepe vriendschap voor iemand voelen. Een paar jaar later lijkt het of kinderen geen interesse in seksualiteit hebben, terwijl ze dan juist zeer geïnteresseerd raken in anderen, en speelt verliefdheid wel degelijk een grote rol, maar tegelijkertijd kunnen kinderen op die leeftijd heel erg verlegen zijn. Kinderen zitten dan met vragen over hoe je kunt laten merken dat je iemand leuk vindt.”

Behalve het scheppen van een open situatie waarin kinderen hun vragen over sex kunnen stellen, is het belangrijk dat opvoeders hun eigen normen en waarden over sex overbrengen. Ouders hoeven heus niet alles maar goed te vinden. De meeste mensen in een café zullen het een beetje raar vinden als een kind van vijf roept 'Mam, kom eens kijken! Heb ik een grote of niet?' Ouders kunnen dan uitleggen dat het een beetje gek is zoiets in het openbaar te roepen.

„Je kunt kinderen al op jonge leeftijd uitleggen wat hoort en wat niet en wat je er als ouder over vindt. Kinderen zijn ontvankelijk voor wat volwassenen doen. Daar kun je als opvoeder je voordeel mee doen”, aldus Sanderijn van der Doef.

## Dromen over een asexueel kind

Hoewel ze meer dan eens benadrukt dat praten over sex heel gewoon moet zijn in de opvoeding, weet Sanderijn van der

Doef uit ervaring dat de praktijk weerbarstiger is. Ouders vinden het nog vaak moeilijk over sex te praten met jonge kinderen, en delegeren het onderwerp liever aan anderen. Kinderen leren het wel in de biologies op school, van vriendjes, of lezen erover in tijdschriften en boeken. Vroeger ging het toch ook vanzelf? Zo schuiven de ouders het heikele onderwerp voor zich uit, en houden zij het droombeeld vast van kinderen als asexuele wezens.

„Je kunt maar beter snel vertrouwd raken met de gedachte dat er altijd problemen zullen rijzen tussen ouders en hun kroost wanneer sex zijn vuige (hangt er maar vanaf hoe je het bekijkt) kop opsteekt,” houdt John Farman zijn jeugdige lezers voor in het gidsje *Pas op!!! Hoe je ouders in de hand te houden*. Praten over sex blijft een soort waden door een dikke, kleverige stroop, vindt hij, en dat komt doordat kinderen voor ouders nog steeds 'dat onschuldige babytje zijn'. Ze sluiten hun ogen voor het feit dat het babytje van toen al aardig begint te puberen. Farman legt de vinger op de zere plek. Sanderijn van der Doef ergert zich aan die struisvogelpolitiek van de ouders. „Ze vinden dat kinderen onder de twaalf niet met sex geconfronteerd mogen worden. En als de kinderen daarna in de puberteit komen, gaat de ontwikkeling zo snel, dat ouders het onderwerp niet meer durven aan te snijden. Dan is het een taak van de

school geworden.”

Als de ouders meer aandacht aan de seksuele ontwikkeling van het kind hadden besteed, zouden ze niet dichtslaan als hun zoon of dochter zich in de puberteit seksueel tot een volwassene ontwikkelt. De kinderen weten zich dan in een vertrouwde omgeving, waarin het niet gek of geheimzinnig wordt gevonden om over gevoelens en sex te praten. Als kinderen het gevoel hebben dat sex iets stiekems is, kan dat gevolgen hebben voor de latere sexbeleving. Onderzoek toont aan dat mensen die als kind zijn opgevoed door ouders met een positieve houding ten opzichte van seksualiteit, zelf minder seksuele problemen hebben en tevredener zijn over hun seksuele relaties dan mensen die zijn opgevoed met het idee dat sex negatief is. Ook zijn zij weerbaarder tegen seksueel misbruik. Het is dus alleen maar goed als kinderen al vroeg de wereld van seksuele gevoelens leren kennen.

## Leren kritisch te zijn

Veel scholen lijken zich ermee te verenigen dat sex pas op het voortgezet onderwijs 'mag'. Basisscholen willen seksualiteit niet in het lespakket opnemen omdat zij het een zaak van ouders vinden en omdat er weinig materiaal voorhanden is. Van der Doef is van mening dat seksuele opvoeding juist ook op de basisschool thuis hoort. Een middenweg vinden, waarin ouders en school allebei een deel van de opvoeding voor hun

➔ **Verreweg van lekker** VPRO 15/4  
Ik heb een probleem. Ik heb net verkering met een hele toffe jongen. Ik heb ook voor 't eerst getongzoend (met hem), alleen ik vond er niks aan en al helemaal verreweg van lekker. Het was natuurlijk de eerste keer en misschien deden we het ook wel niet helemaal goed, maar ik zit er toch wel over in. Ligt het aan mij? Of ben ik misschien te jong? (13 jaar) Het kan ook aan hem liggen maar ik kan het niet vergelijken met een andere jongen. Hij was en blijft de eerste! Is dit gewoon voor de eerste keer? Stuur de brieven naar de *Achterwerk* want ik wil niet dat mijn moeder er achterkomt. En ik wil ook niet schrijven hoe ik het want mijn moeder leest de *Achterwerk* ook!

Een meisje van 13

## ➔ Schoon en zacht

Hallo meisje van 13 ('Verreweg van lekker', #15). Misschien is jouw probleem nu wel over. Want zo'n eerste liefde gaat meestal zo voorbij. Maar willen jullie toch nog verder, dan moeten jullie maar eens je tanden poetsen ofzo en dan ook eens met je tandenborstel over je tong borstelen. Dan wordt het schoon en zacht. Ook moeten jullie niet elkaars tongen helemaal achterin je keel stoppen anders ga je over elkaar kotsen. Dit weet ik niet allemaal van mezelf hoor, maar ook wel wat van m'n zus. Tong ze.

Desirée (9)

OUDESCHILD

## ➔ Vijf keer getongzoend

Ik ben een meisje van 13 jaar en ik heb nu vijf keer met een jongen getongzoend. (5 verschillende jongens) Toen ik het voor de eerste keer deed, vond ik dat ook wel een beetje raar. Maar elke jongen doet het gewoon anders en sommigen kunnen het goed en anderen niet. Je schreef in je brief dat je misschien wel te jong bent. Dat is onzin! Ik ken mensen die met 8 of 9 jaar al getongzoend hebben. Ik kan me wel voorstellen dat het voor jullie allebei een beetje onwettig was, want het was toch ook voor hem de eerste keer? Toch? Maar als je met een jongen tongzoent en je vindt hem tof en je hebt verkering met hem, dan denk ik dat je al heel goed bezig bent! En de tweede keer vind je er vast al veel meer aan!

Een meisje van 13

## Sex: Das erstemal kommt immer eher

Die Jugend und der Sex - sie fangen immer früher an. BIL 8-4  
Im Durchschnitt erlebt ein Junge heute den ersten Sex schon mit 13, ein Mädchen mit 14. (Ergebnis einer Studie aus England.) Vor 60 Jahren hatten junge Männer noch mit 18 den ersten Sex, bei Frauen sogar erst mit 21 Jahren. Die Motive für den frühen Sex: bei Mädchen eindeutig Liebe (48%), bei Jungen reine Neugier (51%).

Aber auch das gibt es noch: 21% aller Frauen warten mit dem erstenmal bis zur Hochzeitsnacht. Bei den Männern haben allerdings nur 7% soviel Geduld.

rekening nemen, en elkaar daarin aanvullen, heeft haar voorkeur. Ouders kunnen dan hun eigen opvattingen over seksualiteit aan kinderen vertellen, de school kan onderwijs geven in verschillende opvattingen over sex en kinderen voorhouden dat ze respect moeten hebben voor elkaars mening.

„Op scholen wordt wel aandacht besteed aan politiek, milieu, armoede in de wereld. Dan zou ook seksualiteit aan de orde kunnen komen. Ik vind dat we al op de basisschool veel opener met kinderen moeten spreken over sex. Op het voortgezet onderwijs zie je een radicaal andere situatie. Dan verwachten ouders wel dat seksualiteit in het lesprogramma aan de orde komt. Eigenlijk heel raar.”

Yvette Cramer



# Kölner Sex-Tourist: 15 Jahre Haft?

Von GERHARD VOOGT

exp Köln - Drei Wochen Urlaub auf der Trauminsel Sri Lanka. Werner Tank (Name geändert) hat für den Neun-Stunden-Flug 1200 Mark bezahlt. Kein Badeurlauber. Der untersetzte Kaufmann interessiert sich nicht für Strand und Palmen. Sein Ziel ist ein Waisenhaus. Dort sucht der perverse Kölner Sex-Kontakt zu Kindern.

Jetzt ist er dran. Zum ersten Mal ermitteln deutsche Behörden gegen einen Sex-Touristen wegen seiner Taten im Ausland. Regine Appenrodt, die Sprecherin der Kölner Staatsanwaltschaft, bestätigt: „Wir haben die Ermittlungen in der Sache aufgenommen.“

Die Staatsanwaltschaft wühlt in einer schmutzigen Geschichte. Der Schauplatz: Ein Slum am Strand in einem Vorort von Colombo. Hier, in der Hauptstadt der Tropen-Republik, floriert das Sex-Geschäft mit Kindern. Die meisten Freier kommen aus Europa, fast alle sind homosexuell - wie Werner Tank.

Vor zwei Jahren hatte alles begonnen. Mit einem miesen Trick. Ein Freund von Werner Tank gründete ein Kinderheim. Tarnung statt Nächstenliebe. Aus dem Waisenhaus wurde ein Treffpunkt für Homosexuelle.

Ein Besucher, der die Einrichtung gesehen hatte, erhebt schwere Vorwürfe. Regine Appenrodt von der Kölner Staatsanwaltschaft: „Die Aussage begründet den Verdacht, daß die Schutzbefohlenen dort se-

xuell mißbraucht worden sind. Der Beweis dafür ist von hier aus nur sehr schwierig zu erbringen.“

Ermittelt wird nicht nur gegen Werner Tank, sondern auch gegen den „Heimleiter“. Regine Appenrodt: „Der Heimleiter hat seinen Wohnsitz von Deutschland nach Sri Lanka verlegt. Wir werden die Behörden in Sri Lanka möglicherweise um Amtshilfe bei der Vernehmung der Betroffenen ersuchen.“

Seit dem Sommer 1993 ist es möglich, sexuellen Mißbrauch im Ausland auch in Deutschland zu bestrafen. Das Gesetz war zur Bekämpfung von Sex-Tourismus und Kinderprostitution erlassen, bisher aber noch nie angewandt worden. Werner Tank muß mit einer Höchststrafe von 15 Jahren Haft rechnen.

EXP 15.04.95



Ermittelt: Regine Appenrodt

## Strichjungen in Sri Lanka

### Kinder verkaufen ihren Körper Regierung sieht bisher tatenlos zu

Sie sind jung, arm und schutzlos. Sie leben in Lehmhütten, viele haben noch nie eine Schule von innen gesehen. Strichjungen in Sri Lanka. Sie sind zwischen sechs und fünfzehn Jahre alt. Für nur einen Dollar pro Tag bieten sie Touristen ihre Dienste an. Prostitution ist auf der Inselrepublik zwar offiziell verboten. Aber bei dem Sex mit Kindern drücken die Behörden beide Augen zu. Ein Gesetz gegen Kinderprostitution liegt seit 1980 in der Schublade. Doch die Regierung in Colombo blieb bislang untätig. Sextourismus und Prostitution gehören zu den wichtigsten Einnahmequellen der Inselrepublik. Das Volk ist bettelarm: Der Durchschnittslohn eines Arbeiters auf Sri Lanka beträgt etwa 60 Mark im Monat.

## Sex-Tourist angeklagt

Wegen Mißbrauchs von Kindern in Thailand steht in Stockholm ein 68-jähriger Schwede vor Gericht. Ein Kamera-Team, von einer schwedischen Kinderschutz-Organisation be-

auftragt, hatte den Touristen beim Sex mit einem 13-jährigen Jungen in einem Hotelzimmer im Badeort Pattaya überrascht. Der Film wurde im schwedischen TV gezeigt.

EXP 05.04.95

## Zweede sekstoerist voor de rechter

Stockholm — Een 68-jarige Zweed die naar Thailand ging en daar in de badplaats Pattaya een seksuele relatie had met een 13-jarige jongen, moet in zijn eigen land voor de rechter verschijnen.

Het persbureau TT meldde dat het de eerste keer is dat in Zweden een sekstoerist wordt aangeklaagd wegens een vergrijp tegen minderja-

rigen in het buitenland. De toerist was destijds in Thailand gearresteerd, maar voordat het daar tot een proces kwam wist hij naar Zweden terug te keren.

De documentaire die de Zweedse televisie over de 68-jarige man maakte, zorgde in het Scandinavische land voor een schandaal.

## Aktionen gegen Kinderprostitution

Europäische Tourismus- und Gesundheitsexperten planen zusammen mit Polizeiorganen gemeinsame Aktionen gegen die Kinderprostitution in Ferienländern. Vorbild ist dabei die Kooperation auf dem Gebiet des Drogenhandels. Bei dem von der „World Tourism Organization“ (WTO) veranstalteten Kongreß in Rom wurden England, Spanien und Italien aufgefordert, Gesetze zu schaffen, die es bisher nur in Deutschland, Frankreich und Skandinavien gibt, damit die Täter auch in ihrer Heimat verfolgt werden können. Ferner sollen Europol-Fahnder in asiatischen und osteuropäischen Ländern Sextouristen vor Ort aufspüren. **faf**

TAZ 15.04.95

## Sekstoerist voor rechter

STOCKHOLM — Een 68-jarige Zweed die naar Thailand ging en daar in de badplaats Pattaya een seksuele relatie had met een 13-jarige jongen, moet in zijn eigen land voor de rechter verschijnen. Het is de eerste keer dat in Zweden een sekstoerist wordt aangeklaagd wegens een vergrijp tegen minderjarigen in het buitenland. De toerist was destijds in Thailand gearresteerd, maar voordat het daar tot een proces kwam wist hij naar Zweden terug te keren. De documentaire die de Zweedse televisie over de 68-jarige man maakte zorgde in het Scandinavische land voor een schandaal.

NW/N 5-4-95

## BANGKOK/WETTEREN — Bij een politie-inval in een hotelkamer in de Thaise hoofdstad Bangkok zijn twee Belgen op heterdaad betrappt op seks met minderjarige jongens.

Walter Calle (56), uit Wetteren en David Demeunier (44), uit Charleroi, zaten zaterdag nog altijd vast, aldus het persagentschap AP. Op seks met minderjarigen staat in Thailand maximum 10 jaar en een boete van meer dan 20.000 frank.

De twee werden gevolgd toen agenten zagen hoe ze op straat met enkele jongens onderhandelden. In de hotelkamer werden foto's genomen als bewijs. Kranten publiceerden zaterdag een foto van Calle, op bed zittend met een jongen. Beiden amper gekleed.

Walter Calle is vrijgezel. De ex-leraar elektronica en computer aan het Technisch Insti-

tuut Scheppers is sinds een jaar op vervroegd pensioen. Reizen was altijd zijn passie, maar sindsdien trok hij vooral naar Thailand en Sri Lanka.

Calle's familie in de Kleine Smetledestraat, te Wetteren, reageert verbaasd en ongelovig op de berichten over knapen-seks. Zijn broer: „We hadden onze stille vermoedens over zijn geaardheid. Walter had nog nooit problemen.“

LN 10.04.95

## Pour abus sexuels

LJH 10.04.95



La prostitution des mineurs en Thaïlande: un fléau dont profitent de nombreux touristes. En témoignent les deux ressortissants belges arrêtés vendredi par la police. (Ph. Way Press)

BANGKOK — Deux ressortissants belges, accusés d'abus sexuels sur des mineurs, étaient toujours détenus, samedi, par la police thaïlandaise qui les a arrêtés vendredi matin. Ils risquent une peine maximale de 10 ans de prison et jusqu'à 20.000 baht d'amende (24.000 FB).

Selon la police, les deux

hommes, David Jacques Demeunier, 44 ans, habitant à Charleroi, et Walter Alfums Calle, 56 ans, habitant à Wetteren, auraient été repérés alors qu'ils achetaient les services de deux jeunes garçons de 13 et 17 ans sur une rue de Bangkok. Les policiers les auraient alors suivis dans un hôtel où les deux citoyens belges auraient été pris en

flagrant délit. La police a alors pris des photos. Les deux hommes ont affirmé que les jeunes garçons étaient des partenaires consentants et qu'ils n'avaient pas reçu d'argent. Mais l'un des deux garçons aurait avoué avoir été payé en échange de relations sexuelles.

□



Theater

# Terug naar Jolanda

Zoals Amerika zich op dit moment blind staart op de O. J. Simpson-processen, zo was Nederland ooit in de ban van een ondoorzichtig familiedrama met fatale afloop. Epe. Het lijkt alweer erg lang geleden dat het hoofd van de blonde Jolanda dagelijks de krantenpagina's en het televisiescherm vulde. Is dat echt zo lang geleden, of hebben we dat hoofd zo snel mogelijk vervangen door dat van pakweg Jomanda? Bijna dezelfde naam, net zo'n vreemd verhaal dat het publiek verdeelt in gelovers en niet-gelovers, maar iets minder dicht bij huis.

Af en toe sijpelt er nog wat informatie door over Jolanda. Maar dat is nooit genoeg aanleiding voor de media om de hele zaak nog eens overhoop te halen. Wat doen we dan eigenlijk intussen met al die gruwelijke ontboezemingen waar we indertijd ademloos naar hebben zitten luisteren? Waar slaan we ze op, de afgrijselijke beelden die Jolanda heeft opgeroepen toen ze publiekelijk beschreef wat haar is overkomen? Vergeten mensen die beelden, of worden ze opgeslagen in het onderbewuste van de luisteraars?

Zo lang journalisten achter het nieuws aanrennen, zijn het de kunstenaars die dit soort informatie blijven herkauwen. Die de beelden waar we niets mee kunnen of die we niet wilden zien, proberen te verwerken, samen met de informatie die al wel is verteerd. In de poppenkastvoorstelling *Ons geheim* (geschreven door Stichting Bilwet) zag ik afgelopen zomer voor het eerst de centrale figuren uit de Eper incestaffaire terug. Jolanda was opgesplitst in twee alter ego's: een mannelijke vechtjas en een lief meisje dat alleen nog in de onschuld van dieren geloofde. En dat terwijl haar moeder door een varkenspop werd gespeeld.

In *Chez Salomé*, een theaterstuk dat

geschreven is door Daphne de Bruijn, wordt de geschiedenis van Jolanda verweven met het bijbelse verhaal van Salomé. De Bruijn maakte tot nu toe meerdere voorstellingen waarin met vrouwbeelden wordt gevochten. In haar stukken *Wake Up, Betty Boop! Dolly Parton is dead* en *Darwins dochter* speelde zij telkens een vrouw die beklemd raakt tussen het beeld dat zij van zichzelf heeft en het beeld dat anderen van haar hebben. Die worsteling zie je ook in *Chez Salomé*, maar in deze voorstelling (geregisseerd door Paul Feld) is de toon grimmiger en veronttrustender.

Net als bij *Ons geheim* van Stichting Bilwet krijgt in *Chez Salomé* het verhaal van Jolanda een ritueel karakter. Nu gaat het echter niet om de moeder, maar om de vader. De erotische verbintenis tussen vader en dochter, die bij normale (?) mensen bij het opgroeien van het kind in geciviliseerde banen wordt geleid, is hier op drift geraakt. Salomé is verslikt geraakt in het proces van volwassen worden - *Growing Up in Public* is niet alleen de naam van de groep waar Daphne de Bruijn deel van uitmaakt, het is ook wat Salomé/Jolanda in deze voorstelling probeert te doen. Ze is klein meisje, minnares en hoer tegelijk; Herodes is vader, minnaar en poeier tegelijk; en de derde persoon in deze rituele dans is agent J. de Dooper. Er is nauwelijks onderscheid tussen dader en slachtoffer, maar omdat Salomé het aanzien heeft van een onschuldig meisje, voel je het meest met haar drama mee. Dat gevoel komt pas op het einde van *Chez Salomé*, als je lang heen en weer bent geslingerd in de grove omslagen die deze voorstelling maakt. De drie acteurs maken hun personages in musical-scènes tot sentimentele verleiders, om ze het volgende moment te laten verkillen tot wrede sadisten. Salomé eist uiteindelijk niet het hoofd van de agent, maar dat van haar vader. Maar haar overwinning is geen triomf, en in een beklappend einde laat zij zien dat het drama ook haar de kop heeft gekost.

MARIJN VANDER JAGT

Te zien tot en met 29 april in Amsterdam in het Amphitheater, tel: 020-6168942; 10 en 11 mei in de Toneelschuur in Haarlem, tel: 023-312439; en 12 mei in Het Kruihuis in Groningen, tel: 050-125645.



Scène uit 'Chez Salomé' (foto: Reyn van Koolwijk)

19-4

MIJN MET

ZOOV. E. W. B. B. B. B. B.

"VAN HET ENE op het andere moment zette Geert hier geen stap meer over de drempel. Dat was op de dag dat hij hoorde dat hij leed aan een zware kanker in z'n lever en nog maar een half jaar te leven had."

Wouter van Oorschoot (43) zet in het mooie huis aan de Herengracht, waar ook de uitgeverij is gevestigd, de tafel waaraan we gaan zitten iets meer in het midden van de kamer.

"Na mijn huwelijk ben ik hier weer gaan wonen", zegt hij.

Hij is sinds een jaar gescheiden.

"Het is mijn thuis, maar ook het huis waar mijn broer Guido dood werd gevonden. Guido had nog wel een afscheidsbrief achtergelaten. Het is ook het huis waar ik als jongetje Gerard Reve, Jan Hanlo, Jacques de Kadt en vele anderen in levende lijve aan mij voorbij heb zien trekken."

Gerard Reve. Het "zeelsproces" in 1968 herinner ik me nog goed. De commotie die dat gaf. Toen was ik zestien. Op zekere dag kwam ik thuis. Van mijn eerste zelfverdiende geld had ik laarzen gekocht. Ik had een lichte corduroybroek aan die ik in mijn laarzen had gestopt en ik droeg een teddyberenjas. Mijn haar was iets korter dan nu. Een Adonis nog, hè? Ik kom hier de trap op en zie Gerard die op weggaat. Ik trek mijn jas uit en hij fluistert tegen mij in het voorbijgaan - en dat was het eerste wat hij ooit tegen mij zei: "Jou zou ik wel eens in je geheime opening willen bezitten met alleen die laarzen aan." Dat was voor een zestienjarige die toen nog niet zo ver was, maar die wel altijd het idee heeft gehad dat er mensen zijn voor wie je lief kon zijn, nogal een indrukwekkende opmerking.

"JAN EMMENS, DIE heeft mij als eerste aangezet om zelf iets te schrijven. Ik kwam een keer naar beneden om een uur of vijf 's middags, en in de tuin zaten Hil en Geert met Emmens wijn te drinken in de zon. Geert vroeg wat ik had gedaan en ik vertelde dat ik de Top Veertig - die verzamelde ik toen - had overgeschreven, uitgetypt, ingekleurd, wat niet al. Jan Emmens zei toen: "Nou, dan moet je wel veel van popmuziek weten." En toen dacht ik: "Dat is iemand, daar kan je mee praten." Ik deed dat ook, en hij onderbrak me en zei: "Als je mij daar nou eens een brief over schrijft, dan beloof ik je dat ik je terugschrijf." Dat deed ik - en hij schreef inderdaad terug. Nou, ongelooflijk! Ik was veertien! Maar dat je iets kunt bedenken en het op kan schrijven, en dat iemand dat de moeite waard kan vinden, die sensatie was onbetaalbaar.

Zingende jongens

1:RC  
25-4

Bij het artikel 'De leerlingen van de koorschool St. Bavo' van Margriet Oostveen (NRC Handelsblad, 7 april) zou ik enkele kanttekeningen willen plaatsen. Met haar bewering dat deze jongens geen brave Hendrikjes zijn ben ik het volkomen eens. Ik heb zelf tientallen jaren meegewerkt aan de Passie-uitvoeringen en andere grote werken met een jongenskoor, dus weet ik waar ik over praat.

Geen brave Hendrikjes dus en ook niet de gehele dag in gebed verzonken, stelt Oostveen. Wat dit laatste met het zingen in de Matthäus Passion te maken heeft ontgaat me volkomen. Om toch maar vooral te laten blijken dat we met normale jongens te maken hebben, zijn ze dus niet de hele dag in gebed verzonken en "houden ze heel erg van 'house'". Echter, iedere leider van een koorschool, en we hebben tegenwoordig verschillende goede tot uitstekende in den lande, zal met mij moeten beamen dat stem- en gehoorsvorming tot een totaal andere wereld behoren dan het beluisteren van housemuziek en dat dit laatste het muzikale gehoor volkomen afbreekt. Tot slot wil ik opmerken dat zingende jongens in goed gezelschap verkeren. Immers niemand minder dan Gustav Leonhardt schreef in hetzelfde NRC van 7 april over jongens-solisten: "Ze zingen niet altijd perfect, maar als ze mooi zingen, dan is het goddelijk."

MARIUS BORSTLAP.

Den Haag

oude componisten net zo wil laten klinken als het eeuwen geleden bedacht is, zal de jongens dus nooit door meisjes vervangen.

Daarom zingen de meisjes van de Koorschool in een apart koor. Monique (11) vindt het wel flauw dat haar koor veel minder gevraagd wordt voor oude muziek. Zij zou ook wel eens in de *Matthäus Passion* willen zingen, zegt ze, en lekker op tournee gaan. Want voor de *Matthäus Passion*, een muziekstuk dat al in 1729 werd gecomponeerd door Johann Sebastian Bach, trekken de jongens van de koorschool de komende week het hele land door. Ieder jaar wordt het in de week voor Pasen uitgevoerd. Zeven avonden achter elkaar treden de jongens op. De *Matthäus Passion* gaat over hetzelfde als wat op Goede Vrijdag, twee dagen voor Pasen, wordt herdacht: de kruisiging van Jezus zoals die in de bijbel wordt beschreven. Tussen twee grote volwassen koren in staat het jongenskoor. "Jezus is veroordeeld, maar hij was onschuldig", zingen de jongens in het Duits. Ze zingen meestal in talen

## Zingen is net hardop bidden

NRC 7-4

Zo zijn GEEN brave Hendrikjes, ze zijn NIET de hele dag in gebed verzonken en ze houden ook HEEL ERG van house. Dat willen de leerlingen van de Koorschool St. Bavo in Haarlem graag even in de krant hebben. Want dat zij prachtig kunnen zingen en daar veel moeite voor doen wordt niet door iedereen begrepen. Door andere kinderen worden ze gepest. Die komen naar de schoolpoort en jengelen dan vals: "Koorkackers, zing eens wat!"

De Koorschool is geen gewone basisschool. Je kunt er pas in groep vijf op, en dan krijg je vier jaar lang tussen de gewone lessen door, anderhalf uur zangles per dag. De leerlingen van de Koorschool worden opgeleid om zo snel mogelijk in kerken en concertzalen op te treden met hun koor. Ze leren noten lezen en worden vooral getraind op een heel goed gehoor. De muziek die ze zingen is vaak meerstemmig, en dan moet je heel goed kunnen luisteren zodat het niet vals gaat klinken. Vooral de jongens moeten snel voor concerten worden klaargestoomd. Want als ze een jaar of twaalf zijn, krij-

gen ze de baard in hun keel en wordt hun stem te laag voor de oude muziek die ze hebben leren zingen.

Eeuwenlang hebben componisten muziek geschreven voor jongenskooren. In meisjes waren ze niet zo geïnteresseerd, omdat ze veel kerkmuziek componeerden. En in kerken waren zingende meisjes lange tijd verboden. Dat was een kwestie van emancipatie, en de gevolgen daarvan zijn nog steeds te merken. Want terwijl meisjes tegenwoordig zelfs misdienaar mogen zijn, moet veel oude kerkmuziek nog steeds door jongens worden gezongen. Dat heeft te maken met het verschil tussen jongens en meisjesstemmen. Je kunt het vergelijken met een gewone blokfluit en een altfluit. Op allebei kun je dezelfde hoge toon blazen, maar precies gelijk klinkt het nooit, omdat de instrumenten niet dezelfde vorm hebben. En net zoals de vorm van het instrument belangrijk is voor de klank, heeft je lichaamsbouw invloed op hoe je stem klinkt. Omdat jongens anders gebouwd zijn, klinken ze nooit precies hetzelfde als meisjes. Wie muziek van

die ze nog niet begrijpen, zoals Latijn, Duits en Engels. De muzikleraar legt dan uit waar het over gaat.

Na Pasen moeten de koorschoolleerlingen snel weer repeteren voor hun tournee door Engeland. Ieder jaar gaan ze wel een keer naar het buitenland, en het hele jaar door zingen ze op zondag tijdens de kerkdienst in de grote kathedraal tegenover de school. Ze zien er dan inderdaad erg braaf uit, in hun zwarte toog tot op de grond, met daarover een wit hemd met wijde mouwen dat superplie heet. Net misdienaars. "Maar ik geloof helemaal niet zo in God", zegt Frits (11), die de kerkdiensten en vooral de preek soms dan ook saai vindt. Toch bidt hij gewoon met de anderen mee. "Want bidden is net zingen als je het hardop doet. En om te kunnen zingen doe ik bijna alles."

MARGRIET OOSTVEEN

Het jongenskoor van de Koorschool St. Bavo zingt mee in de *Matthäus Passion* die wordt uitgevoerd door koor en orkest van de Nederlandse Bachvereniging. Alleen voor de uitvoeringen in Muziekcentrum Enschede (10/4) en Muziekcentrum Vredenburg Utrecht (11 en 12/4) zijn nog enkele plaatsen.



door Pieter Steinz

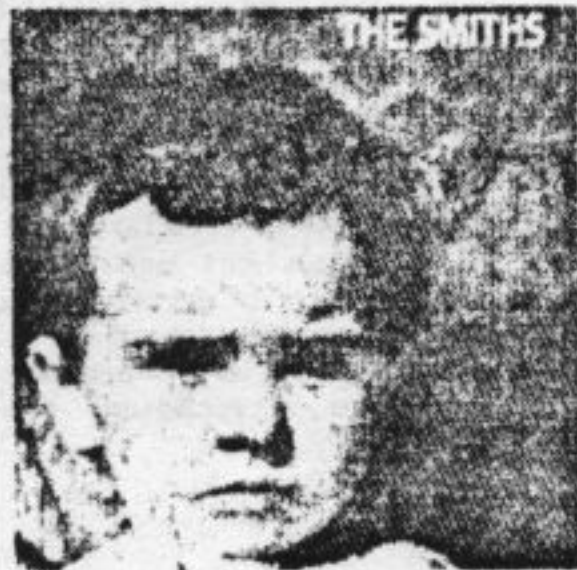
NRC  
7-9

# De wereld van de Engelse zanger en tekstschrijver Morrissey

'Lifeguard Sleeping, Girl Drowning' heet het liedje — een titel die je eerder zou verwachten in een dichtbundel dan op een popplaat. En ook de muziek is ongewoon. Eerst is er het getinkel van een synthesizer, een zacht, geheimzinnig geluid, dat na een paar seconden aangevuld wordt met de droeve lange tonen van een klarinet en een vol maar voorzichtig aangeslagen gitaar. Dan valt een stem in, en tegen de achtergrond van de dromerige muziek vertelt de zanger zuchtend een verhaal. Hij zingt over een meisje. Altijd heeft ze om aandacht gevraagd, altijd wilde ze het middelpunt zijn. En nu is ze zelfs te ver gegaan in zee, om de strandwacht te dwingen zich met haar te bemoeien. Maar de opzichter slaapt. Weet ze niet wat voor drukke dag hij achter de rug heeft? Het meisje strekt haar arm vergeefs uit en verdwijnt in de golven. Het geeft niet, sust de zanger wreed, niemand zal haar missen — 'she was... nobody's nothing'. En — voordat een watervalletje van harptonen het liedje afsluit, verplaatst het perspectief zich nog één keer naar de strandwacht: *When he awoke the sea was calm and another day passes like a dream*

Morrissey heet de zanger en tekstschrijver van deze drie minuten lieflijk venijn; eigenlijk Steven Patrick Morrissey, maar van zijn voornamen deed hij afstand toen hij in de vroege jaren tachtig zijn carrière begon bij de Noordengelse popgroep The Smiths. 'Lifeguard Sleeping, Girl Drowning' is het visitekaartje van zijn vorig jaar verschenen studio-album, *Vauxhall And I*. De van leed en wreedheid vervulde tekst, de droge humor en de vermoede, bijna pathetische zang maken het tot een archetypische Morrissey-song, die ten onrechte ontbreekt op de onlangs verschenen cd *World Of Morrissey*, een enigszins willekeurige bloemlezing uit de liedjes die hij sinds 1988 als solo-artiest maakte.

Niet dat er geen prachtige nummers staan op *World Of Morrissey*. Er is de aanstekelijke rockabilly van 'The Loop', de in melancholie zwelgende marsmuziek van 'We'll Let You Know', en de bedachtzame rock van 'Boxers', dat een ode brengt aan een verliezende bokser, een echte *working-*



Anoniem portret

class hero. En er is 'Spring-Heeled Jim', dat met grizelige compassie een beschrijving geeft van een oude gangster die terugdenkt aan zijn hoogtijdagen. 'Oh, where did all the time go', verzucht hij, terwijl op de achtergrond zachtjes een gitaar jengelt, een bassist zijn loopjes speelt, en dialoogfragmenten klinken in een vet Cockney-accent. Ooit, zingt Morrissey, kon je Jim op elk moment wakker maken voor een moord, nu voelt hij zich oud en vindt hij de wereld koud. Hoe misplaatst het medeleven van de zanger ook mag overkomen, de slepende melodie van het liedje zorgt ervoor dat het zich vasthaakt in het geheugen. 'Spring-Heeled Jim', dat net als 'Lifeguard Sleeping, Girl Drowning', afkomstig is van *Vauxhall And I*, maakt één ding heel duidelijk: ook zonder The Smiths, het boegbeeld van de Engelse popmuziek in de jaren tachtig, kan Morrissey

zijn luisteraars ontroeren en verwonderen. Vijf jaar lang, van 1982 tot 1987, vormde Morrissey (geboren 1959) binnen The Smiths een schrijversduo met gitarist Johnny Marr (1965). Ze

waren de lievelingetjes van de Britse popkritiek en wisten achttien singles in de hitparade te krijgen — achttien originele en goed in het gehoor liggende liedjes die nu achter elkaar zijn gezet op de superieure verzamel-cd *Singles*. Van hun optimistische, door een snelle mondharmonica ingeleide debuut 'Hand In Glove' tot en met het melancholische 'There Is A Light That Never Goes Out', waarin de zanger wenst dat zijn lief en hij door een dubbeldekkerbus worden geschept, want: 'to die by your side is such a heavenly way to die'.

De Lennon en McCartney van de Thatcher-jaren werden Morrissey en Marr wel genoemd, hoewel hun werkwijze belangrijk anders was. Terwijl de twee Beatles allebei liedjes schreven en aanvankelijk ook muzikaal sleutelden aan elkaars composities, hadden de twee Smiths van begin af aan ieder hun eigen terrein. Morrissey, een aan weltschmerz lijdende kluisenaar met een verleden als popjournalist, schreef de teksten; Marr — die in 1982 op Morrissey was afgestapt na het zien van een documentaire over het Amerikaanse songschrijversduo Leiber en Stoller — componeerde de muziek. Ze scheelden zes jaar, maar hun muzikale interesses waren dezelfde: de rock 'n' roll van Elvis Presley (wiens beeltenis later de hoes van een Smiths-single zou sieren), de glitterrock van David Bowie en The New York Dolls, en de Amerikaanse New Wave van The Ramones en Patti Smith.

Waar Morrissey en Marr niets van moesten hebben waren de stromingen die de Britse popmuziek aan het begin van de jaren tachtig domineerden. Hun heldere gitaarriffs en bekoorlijke melodieën beschouwden ze als een tegenwicht tegen de weloverwogen lelijkheid van de punk; daarnaast moest de groep die zij hadden opgericht — met naast de gitaar van Marr alleen een bas en een drumstel — een baken van eenvoud zijn temidden van de synthesizerpop van de videoclipgeneratie. Ze noemden zich The Smiths, een naam als een beginselverklaring die hun verbondenheid met het Engeland van de gewone man moest verbeelden.

The Smiths waren van huis uit een *working-class band*; hun thuisbasis was Manchester, waar zowel Morrissey als Marr in de verpauperde wijk Strtford waren opgegroeid. Maar hoewel Morrissey zich in zijn teksten af en toe uitsprak over de deplorabele staat van

(Noord-)Engeland onder het Thatcherisme, toonde hij nooit de maatschappelijke beweging van sommige van zijn Londense collega-songschrijvers (met Paul Weller als bekendste voorbeeld). Morrissey zong in de eerste plaats over zichzelf, en alleen zijdelings over de toestand in de wereld. Songtitels als 'Unloveable', 'Last Night I Dreamt That Somebody Loved Me' en 'Heaven Knows I'm Miserable Now' spraken boekdelen. Hij zong over eenzaamheid, teleurstelling en de onmogelijkheid van oprechte intimiteit; hij bezong, zoals wel spottend is opgemerkt, het Lijden van de Jonge Morrissey.

### Narcissen

Sentiment is Morrissey nooit uit de weg gegaan. Dat wordt duidelijk uit zijn teksten, die soms zwelgen in zelfmedelijden ('And when I'm lying in my bed/ I think about life/ I think about death/ And neither one particularly appeals to me'), maar ook uit zijn manier

van zingen, waarin monotoon parlando wordt afgewisseld met een van emotie overslaande falset. Kippevelgend, vinden zijn fans; aanstellerij, zeggen zijn critici. Wie Morrissey mooi wil vinden moet van melodrama houden, en liefst, net als de zanger zelf, ernaar leven. De ware fan neemt narcissen of gladiolen mee naar zijn concerten, en gooit ze op het podium om ze te laten verwelken. De ware fan leest Morrissey's favoriete romans *Wuthering Heights* en *Jane Eyre*, en verdiept zich in het *kitchen sink drama* van de Britse Ealing-studio's, de jarenvijftigfilms die Morrissey zo mooi vond dat hij bij zijn hoesontwerpen voor de platen van The Smiths vaak uitging van een still van zo'n film.

De ware Morrissey-fan ten slotte, houdt van Engeland, want de wereld van Morrissey is zo Engels als Alan Bennett en fish 'n' chips. Het is een provinciale wereld van trotse arbeiders en sympathieke middenklassers, van straten vol roodbruine rijtjeshuizen en badplaatsen in verval. Uit veel van Morrissey's liedjes spreekt een heimwee naar een Engeland dat nooit bestond, naar de tijd waarin de roddelbladen nog schreven over dorpsdominees die waren betrappt in tutu, en waarin de misdadigers nog zo 'respectabel' en in de buurt geworteld waren als de Londense Kray Brothers. Een mythisch verleden — dat weet Morrissey zelf ook. „Iedereen ondervraagt me over het goede oude Engeland alsof ik een van de personages uit *The Mayor of Casterbridge* ben," zei hij vorig jaar in een interview. „Ik ben toevallig Engels en ik zing over Engelse dingen; het was nooit mijn ambitie om Eddie Cochran te zijn. Maar ik ben echt geen reactionair die Engeland wil hebben zoals het was in 1971.”

Dat Morrissey's verheerlijking van de *Englishness* van Engeland ook tot ernstiger misverstanden kan leiden, bleek een paar jaar geleden, toen hij niet alleen een nummer wijdde aan het fascistische National Front, maar dit tijdens concerten ook nog eens gehuld in de Engelse vlag ten gehore bracht.

De Britse pers maakte hem af: Morrissey was, naar nu bleek, niet zomaar een nationalist, maar op zijn minst xenofob; en de tekst van 'The National Front Disco' stelde zijn Genet-achtige fascinatie voor idealistische boeven en store jongens in een benedelijk licht. Het kostte de zanger maanden om iedereen duidelijk te maken dat hij in het gewraakte nummer juist een beeld had willen geven van een vriendschap die teloor ging omdat een van de twee vrienden zich aangetrokken voelde tot de ideëen van het National Front. In interviews constateerde Morrissey dat de critici er een handje van hadden om zijn teksten verkeerd te interpreteren.

### Pedofilie

De National Front-rel was niet de eerste controversie waarin Morrissey verzeild raakte. Al op de B-kant van een van de eerste Smiths-singles stond een cryptisch lied ('Handsome Devil') dat sommige kinderbeschermers wilden lezen als een ode aan de pedofilie. Een jaar later werd in de Britse pers druk gediscussieerd naar aanleiding van de song 'Meat Is Murder'; niet, zoals de vegetariër Morrissey later sarcastisch zou opmerken, 'over de toelaatbaarheid van het doden van dieren voor consumptiedoelinden, maar over de vraag of je in popsongs wel dit soort kwesties mocht aansnijden. En drie jaar nadat Morrissey de Smiths had verlaten, in 1990, vielen de Engelse muziekbladen over hem heen omdat ze in 'November Spawned A Monster' meenden te horen dat hij gehandicapten belachelijk maakte.

Morrissey mag dan vaak klagen dat hij verkeerd begrepen wordt, hij zoekt ook de provocatie. Zo reageerde hij buiten alle proporties toen de biograaf Johnny Rogan zonder zijn toestemming een boek over de geschiedenis van The Smiths publiceerde (*Morrissey & Marr: The Severed Alliance*, 1993). „Ik hoop dat Rogan sterft in een kettingbotsing op de M6," liet hij zich ontvallen, om nog tijden daarna over deze 'motorway fatwahi' door journalisten ter verantwoording te worden geroepen. 'Bigmouth strikes again'

schreven sommigen, met een verwijzing naar de titel van de bekendste hit van The Smiths — een nummer waarin Morrissey met fris-anachronistische humor zong over een flapuit die spijt heeft van zijn wilde uitspraken: *now I know how Joan of Arc felt as the flames rose to her roman nose and her Walkman started to melt.*

Morrissey schrijft teksten en hij zingt. Het tweede is misschien belangrijker dan het eerste. 'The songs we sing/ They're not supposed to mean a thing' beweert hij in 'We'll Let You Know', dat ook op de *World Of Morrissey*-verzameling staat. Voor een deel is dat koketterie, want veel van zijn lyriek is pijnlijk precies en de nostalgie en de spleen die zijn muziek oproept hangt natuurlijk samen met de woorden die hij kiest. Maar toch; wanneer we over vijftig jaar op ons onbewoonde eiland terugdenken aan Morrissey, dan is het niet omdat hij ons aan het lachen heeft gemaakt in 'Bigmouth Strikes Again', of omdat het portret van de oude gangster in 'Spring-Heeled Jim' zo treffend was. Dan herinneren we ons zijn frase-ring van knagend-mooie nummers als 'Lifeguard Sleeping, Girl Drowning' en 'Why Don't You Find Out For Yourself', de twee hoogtepunten van zijn meesterwerk *Vauxhall And I*. En we denken vóór alles terug aan zijn stem: die licht hysterische, door-en-door Engelse, o-zo-koele stem die je elke keer van binnen een beetje doet smelten.

*World Of Morrissey* (Parlophone/EMI 7243 8 32448 2 9).  
*The Smiths 'Singles'* (Warner Music 4509-99090-2).  
*Morrissey: Vauxhall And I* (Parlophone/EMI 7243 8 27797 2 8).  
*Vrijdag 21 april wordt in de CMA Club in Amsterdam (Beyersweg 28) de European Convention '95 Morrissey/The Smiths gehouden.*

# Olivier Tuinier triomfeert als tasjesdief

De hartverwarmende *presence* van Olivier Tuinier, met zijn aanleg om van elke dialoog een vanzelfsprekende tekst te maken, is een geschenk voor elke regisseur. Maar verder? De *tasjesdief* is een traditionele, wat ouderwetse en nogal glad gemaakte film. De muziek is zelfs heel glad, oppervlakkig en commercieel muzakkerig; bij een traan hoort een viool en in een Nederlandse film mag de accordeon (kennelijk) niet ontbreken. Niets op tegen, deze voor kinderen van zo'n jaar of acht spannende film. Zo zouden er per jaar een stuk of wat gemaakt worden in een land waar zoiets als een filmindustrie bestond. Bij gebrek daaraan is *De tasjesdief* helaas een uitzondering. Dat is bijzonder en tegelijk erg genoeg.

Peter van Bueren

De jonge held Alex moet als een kleine Rocky eerst vreselijk lijden alvorens te triomferen. Zijn laatste, nogal bombastische zin is dat hij tot alles in staat is. Gesneden koek en heel ordentelijk uitgewerkt in een scenario dat aanvankelijk werd afgekeurd. De kracht van de verfilming zit, behalve in de sterke punten uit het boek, in de hoofdrol. Die is geknipt voor de over twee maanden dertienjarige Olivier Tuinier, het Amsterdamse talentje dat onder meer in *Het zakmes* en *De kleine blonde, dood al* getuigde van een spontaan acteervermogen dat doet denken aan de verschijning van Danny de Munk tien jaar geleden. Tuinier kan meer, maar is in tegenstelling tot De Munk niet uit op een carrière in de showbiz.

De twee boefjes hebben het van hun kant ook niet gemakkelijk thuis. Een moeder die voornamelijk als een verwend prinses in bed ligt, een vader die al tien jaar niets van zich heeft laten horen en een ordinaire macho stiefvader met twee grote honden, die om zich heen meppend door het leven gaat. Mooie gevoelige thema's (het pesten van schooljongens zou je zelfs actueel kunnen noemen), die verwerkt worden in een spannend

politie, want is bang dat 'ze' haar in een bejaardentehuis zullen stoppen. Wanneer de overvallers erachter komen dat Alex hun identiteit kent, gaan zij hem chanteren. Ze zullen oma opnieuw te grazen nemen als Alex hen verraadt en dwingen hem tasjes van oudere dames op straat te stelen. De twee boefjes hebben het van hun kant ook niet gemakkelijk thuis. Een moeder die voornamelijk als een verwend prinses in bed ligt, een vader die al tien jaar niets van zich heeft laten horen en een ordinaire macho stiefvader met twee grote honden, die om zich heen meppend door het leven gaat. Mooie gevoelige thema's (het pesten van schooljongens zou je zelfs actueel kunnen noemen), die verwerkt worden in een spannend

mes. *Mijn vader woont in Rio* en een televisieserie als *Q en Q*. De inhoudelijke kwaliteit is vooral te danken aan het in 1990 door de Nederlandse kinderjury bekroonde gelijknamige boek van Mieke van Hoof. Het verhaal betreft de sterke band tussen de twaalfjarige jongen Alex en zijn 72-jarige oma Roos. Oma is Alex' toevluchtsoord, omdat zijn ouders zich weinig om hem bekommeren. Pa is als vertegenwoordiger in dameskousen vaak op pad, ma is vooral met zichzelf en haar lijn bezig. Oninteressante ouders, een jongen alleen en *prolla*: fietsen naar oma brengt uitkomst. Nadat Roos is overvallen door twee knapen van dertien en zestien jaar, die een paar duizend gulden van haar jatten, deelt Alex met zijn oma een geheim. Zij wil niet naar de

VK 6-4

De *Tasjesdief* van Maria Peters. Met Olivier Tuinier, Ingeborg Uyt Den Boogaard, Aus Greidanus jr., Michal Hulshof. In tien theaters, waaronder City 2 Amsterdam, Babylon 2 Den Haag en Cinerama 2 Rotterdam. Het winnen van de Glazen Beer op het (nu ineens 'prestigieuze') kinderfilmfestival van Berlijn en de daaraan verbonden hosanna-stemming kan gemakkelijk leiden tot een lichte overschatting van *De tasjesdief*. Natuurlijk is die Glazen Beer een hartelijk gemeende felicitatie waard aan regisseur Maria Peters en haar jonge produktiepartnerschap *Shooting Star*, maar in feite gaat het om een erg conventionele film, best niet beter dat bijvoorbeeld *Het zak-*



**Spanje stelt seksuele intimidatie strafbaar**

ANP  
MADRID VK 28-4

Als één van de eerste landen ter wereld gaat Spanje seksuele intimidatie op de werkplek in het nieuwe wetboek van strafrecht als een delict opnemen.

Het Spaanse parlement wil degenen die zich eraan schuldig maken op twee manieren kunnen straffen: 12 tot 24 weekeinden gevangenisstraf of een geldboete die kan oplopen tot 220 duizend gulden. Alle politieke partijen hebben zich achter het wetsvoorstel geschaard.

Tot nu toe verschaften alleen de Arbeidsomstandighedenwet mogelijkheden op te treden tegen seksueel geweld op de werkvloer. De nieuwe maatregelen in Spanje gaan veel verder dan het Nederlandse beleid, dat erop is gericht seksuele intimidatie terug te dringen via de Arbo-wet.

**'Tapijtmafia Pakistan doodde 12-jarige Iqbal'**

AP  
ISLAMABAD VK 19-4

Een twaalfjarige Pakistaanse jongen die internationale bijval kreeg voor zijn kruistocht tegen de verschrikkingen van kinderarbeid in zijn land, is zondag doodgeschoten. De moord zou het werk zijn van de Pakistaanse 'tapijtmafia'.

Iqbal Masih werd neergeschoten toen hij met twee vrienden aan het fietsen was in zijn woonplaats Muritke, vlak bij de oostelijke stad Lahore, aldus Ehsan Ullah Khan, voorzitter van een organisatie die zich inzet tegen kinderarbeid.

Khan meent dat er sprake is van een samenzwering van de tapijtmafia. In de Pakistaanse tapijtindustrie werken grote aantallen kinderen. In verband met de aanslag is een arbeider uit Muritke gearresteerd, zei Khan. De politie had nog geen commentaar.

De jongen was meermalen bedreigd door mensen uit de tapijtindustrie, die woedend waren over zijn acties. Iqbals campagne tegen kinderarbeid leidde tot de sluiting van tientallen tapijtfabrieken in zijn district, en duizenden kinderen werden door zijn toedoen bevrijd.



Iqbal Masih in november 1994. FOTO AP

Het laatste dreigement kwam ongeveer twee weken geleden, aldus Khan.

Iqbal werd op zijn vierde door zijn ouders verkocht en was tot zijn tiende onder erbarmelijke omstandigheden werkzaam als tapijtwever. Vorig jaar trok Iqbal Masih internationaal de aandacht. Zijn campagne tegen kinderarbeid in Pakistan werd voortgezet in het buitenland. Op een internationale arbeidersconferentie in Zweden, in november, sprak hij over de omstandigheden waaronder kinderen moeten werken.

In december nam Iqbal in Boston een prijs van 15 duizend dollar in ontvangst. Hij wilde advocaat worden en was van plan het prijzengeld voor zijn scholing te gebruiken. De Brandeis Universiteit in Waltham, bij Boston, bood hem een volledige studiebeurs aan wanneer hij klaar zou zijn voor de universiteit.

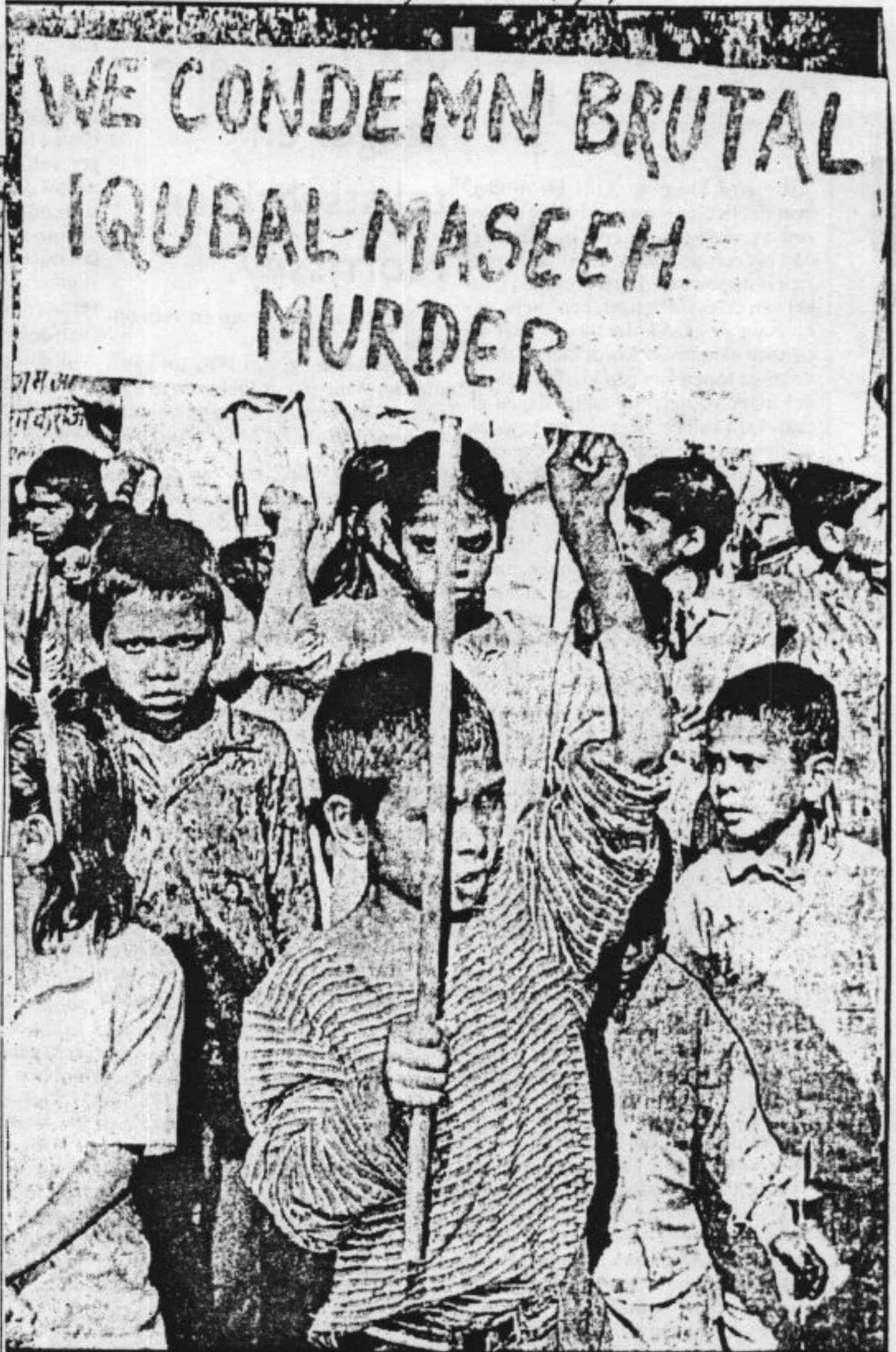
Nadat Iqbal door zijn ouders was verkocht, was hij het grootste deel van de daaropvolgende zes jaar aan een weefgetouw vastgemaakt. Toen hij vrijkwam, was hij de baas nog 13 duizend rupees afbetaling schuldig. Hij verdiende een rupee per dag.

In een interview in december zei Iqbal dat nu de rollen tussen hem en zijn baas waren omgekeerd. 'Ik ben niet langer bang voor hem. Nu is hij bang voor mij.'

Fabriekseigenaren geven de voorkeur aan kinderen omdat hun smalle vingertjes de kleinste en strakste knopen kunnen maken. Bovendien klagen kinderen zelden over mishandeling.

De Mensenrechtencommissie, een onafhankelijke groepering, schat dat ongeveer zes miljoen kinderen van 14 jaar of jonger in Pakistan werken in tapijtfabrieken, steenbakkerijen, op boerderijen of als bedienden.

Premier Benazir Bhutto heeft beloofd de kinderarbeid aan te pakken, maar tot nog toe ondernam haar regering slechts beschadende acties. Bhutto moet het opnemen tegen machtige en invloedrijke industrieën, die aanvoeren dat het verarmde land de inkomsten nodig heeft die verdiend worden met de export van tapijten en andere goederen.



**♦♦ Verschrikkelijk eenzaam** VPRO 8-4

Ik ben een jongen van zestien jaar en ik voel me erg alleen. Ik kan me totaal niet met m'n ouders identificeren en ik heb geen vrienden en vriendinnen. Dat komt door twee dingen. Ten eerste omdat ik andere interesses heb dan mijn leeftijdsgenoten. Ik geef niets om uitgaan, zuipen en blowen. Ik zit veel liever thuis met een goed boek. Maar daardoor hoor ik er niet bij en dat moet ik dikwijls voelen. Aan m'n ouders heb ik ook niets. Die lui zijn zo anders dan ik!

Een andere oorzaak is dat ik homoseksueel ben. In het milieu waarin ik leef is dat moeilijk bespreekbaar. Niemand weet dat ik homoseksueel ben en het is niet aan me te zien. Ik ben al een keer verliefd geweest op een jongen, maar die bleek dus hetero te zijn.

Ik heb ook al eens de Gay-phone gebeld, maar de mensen die daarin adverteren zijn slechts uit op seks. Ik heb hele erge behoefte aan een vriend, maar die kan ik dus nergens vinden. Het liefst zou ik van huis weglopen. Maar ja, ik heb totaal geen middelen.

Ik ben verschrikkelijk eenzaam en ik zie geen uitweg meer. Het beheerst m'n hele leven. Ik zou graag met iemand corresponderen die net als ik homoseksueel is en die net als ik andere interesses heeft dan de gemiddelde puber.

Schrijf me, want ik ben erg wanhopig.

Een jongen van 16

**♦♦ Ouwe nichten** VPRO 29-4

Lieve jongen van 16 ('Verschrikkelijk eenzaam', #14). Ik denk dat ik precies begrijp wat jij bedoelt. Toen ik zo oud was als jij, voelde ik mij ook zeer eenzaam. Ik had weliswaar mijn coming out al achter de rug, wat door mijn ouders en vrienden best geaccepteerd werd, en mijn eerste schreden al in gay-bars en dancings gezet, maar dat was niet wat ik zocht. Al die

ouwe nichten waren alleen maar uit op seks. Ik werd voortdurend verliefd op heterojongens! Overigens heb ik met een paar wel wat gehad (avontuurtje) en voelde me op dat moment zeer gelukkig, maar ja, daar bleef het dan bij.

Soms had ik het idee de enige op de wereld te zijn die zo was zoals ik was en jij nu bent. Wees blij dat je niet mee bralt met de kudde en als een of andere tuthola-nicht jezelf zit aan te stellen in de kroeg. Ga gewoon lekker verder met je leven, je school en je hobby's. Zet je radar maar op een laag pitje want hoe meer je zoekt des te minder je vindt. Gaandeweg kom je vanzelf nieuwe mensen tegen en dan zit er vast wel een leuke goede vriend voor jou bij.

Naam en adres bekend

**Betoging tegen moord op jonge 'vrijheidsstrijder'**

Indiase kinderen, die zijn ontkomen aan gedwongen kinderarbeid, schreeuwen anti-Pakistaanse leuzen tijdens een demonstratie in New Delhi. Zij protesteerden gisteren tegen de moord op de 12-jarige Pakistaanse jongen Iqbal Masih, die internationale faam verwierf met het aan het licht brengen van de verschrikkingen van kinderarbeid in zijn land. Hij werd maandag doodgeschoten. Foto Reuters

**Chinese vrouwen en kinderen te koop**

Chinese bendes hebben de afgelopen twee jaar ruim 33.000 vrouwen en kinderen verkocht en verhandeld. Het Chinese Volksdagblad meldde dat de politie zo'n 7.000 bendes heeft ontmanteld en de laatste jaren bijna 50.000 handelaars heeft gearresteerd.

Toch is dank zij de inspanningen van politie en justitie

en een goede coördinatie tussen politici en justitiële autoriteiten het aantal van dergelijke misdrijven in 1994 in vergelijking met het jaar ervoor met 27 procent gedaald, aldus de Chinese krant. Volgens het Volksdagblad bedraagt de prijs van een jonge boerenvrouw tussen de 100 en 500 dollar, omgerekend 2.850 tot 14.250 frank.

GVA 29.04.95

**Laaghangende kruizen**

Kinderen -jongeren- in veel te grote kleren: in Amerika is er vorig jaar nog een hele Oprah Winfrey Show aan gewijd. Daar kon je schattige, stoere en zwarte jongetjes zien met caps op, in broeken waarvan het kruis bijna op de knieën hing en in T-shirts waar ze hun leven lang niet uit konden groeien: de dracht die bij skateboarders en hip-hoppers hoort. Sommigen van hen, in leeftijd variërend van twaalf tot twintig, waren blank. Dat was een probleem, want het betrof hier niet zomaar een gezellig mode-item.

Deze middle-class kids (jongens) lonkten met de zwarte cultuur en niet z'n klein beetje ook, was het verwijt. Ze hadden zich een stijl toegeëigend die nota bene rechtstreeks uit het getto kwam. Een gansterstijltje. Een manier van kleden die, aldus een der zwarte aanwezigen, uit pure armoe was ontstaan: voor passende kleren was thuis geen geld, dus zat er niks anders op dan de kleren van je grote broer af te dragen. Er was al een naam voor ze bedacht: 'whiggers' (van white niggers).

Dat de zogenoemde whiggers de onschuld zelve waren, laat staan dat ze zich diep van binnen zwart voelden, daar zal niemand raar van op kijken. Ze vonden het wel erg stom, evenals hun moeders, dat ze van school waren gestuurd vanwege hun voorkeur voor Cypress Hill in combinatie met een laaghangend kruis in de broek.

Inmiddels is de dracht ook al weer een tijdje onder ons. Vooral op de 'betere' scholen kun je ze met wat geluk aantreffen, de dragers van de skate-look (het verzinzel whigger heeft sowieso weinig voeten in de aarde gekregen en hier al helemaal niet). Wie nu denkt dat het gewoon een kwestie is van een dikke-mannenbroek om een schriël

lijf, heeft het helemaal mis. De skatersmode hangt van poepie-dure merken aan elkaar, die veelal een korte omlooptijd hebben; het is alles behalve een armoe-trend.

'Vierhonderdtachtig pick', wijst de verkoper van Rodolfo's (skateboards te huur!) naar een katoenen jasje met capuchon dat iedere gevorderde thuisnaaister in een avond in mekaar rijgt. Maar daar heb je dan wel even een echte Stussy voor (spreek-uit: stoesjic). 'Daar zijn er wereldwijd misschien tweehonderd van gemaakt.' De detaillist die het merk wil verkopen, dient bijna op de knieën te gaan voor de distributeur: het waarborg voor exclusiviteit.

Droegen de 'echte' skateboarders, de voorlopers uit Californië, aanvankelijk juist strakke broeken en shirts, tegenwoordig zijn zij alweer over het ultra-wijde en superslordige heen. Juist chic, geënt op de dracht in de tennis- en golfsport, is de nieuwste trend voor de modebewuste plankrijder, maar nog wel ruim in het kruis en om de benen. Het is dus zaak waakzaam te blijven, wil je niet achter de merken aanlopen.

'Ja, de line tussen wat hot is en niet is very thin', beaamt Dennis Polak, distributeur van Stussy in Amsterdam en eigenaar van Vibes: nog een adres voor uw skatewear. Met Hook-ups is het goed scoren (herkenningspunt: oosterse meisjes als T-shirt- en cap-decoratie). X-large en X-girl, de heren- en dameslijn van de Beastie Boys, mogen gezien worden. Met Subware tel je nog mee. Haze wordt steeds hotter. Maar wat het nu echt helemaal gaat maken, zijn de poloshirts van Fred Perry, 'je weet wel, die vroeger door skinheads werden gedragen', let maar op!

Nicoline Baartman